

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΠΜΣ: “ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ” ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Α:
ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ

ΥΣΤΕΡΟΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΟΧΥΡΟ ΣΤΗ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ), ΛΑΚΩΝΙΑΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΟΡΡΕΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ

ΑΘΗΝΑ, 2017

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η περιοχή της Λακωνίας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορία του Δεσποτάτου του Μυστρά. Πόλεις όπως ο Μυστράς και η Μονεμβασία αποτέλεσαν δορυφορικές πρωτεύουσες του βυζαντινού κράτους και έδρες Δεσποτών και αξιωματούχων. Το ενδιαφέρον της βυζαντινής αυτοκρατορίας για την περιοχή ξεκινά όμως πολύ αργά, κοντά στην τελική παρακμή του κράτους και την κατάληψη της πρωτεύουσάς του, το 1453. Η εγκατάσταση των βυζαντινών στην περιοχή στα τελευταία αυτά χρόνια της αυτοκρατορίας μπορεί να εξηγηθεί με πολλούς τρόπους. Είναι βέβαιο πως μετά την επιστροφή των βυζαντινών στην Κωνσταντινούπολη το 1261, η ανακατάληψη της επαρχίας του ελλαδικού χώρου από τους Φράγκους αποτελούσε προτεραιότητα. Ο έλεγχος της Πελοποννήσου θα μπορούσε να δώσει στέρεο έδαφος για την εξόρμηση και ανακατάληψη περιοχών προς τα Βόρεια και την πίεση των φράγκων από Βορρά και Νότο. Επίσης τα λιμάνια της Πελοποννήσου ήταν εξαιρετικά σημαντικά καθώς ένωναν την Δύση με τον Ανατολικό κόσμο ενώ αποτελούσαν ενδιάμεσο σταθμό για την Κωνσταντινούπολη. Ο Kevin Andrews αναφέρει στο *Castles of the Morea*, πως όταν έφτασαν οι βυζαντινοί στην Λακωνία το 1262 βρήκαν περιοχές και χωριά ήδη οχυρωμένα και έτσι δεν προχώρησαν σε σημαντικές κατασκευές νέων κάστρων, με λίγες εξαιρέσεις. Τις εξαιρέσεις αυτές αποτελούν τα κάστρα Άνω Σοχά, Μολάοι, Βάτικα και Ζαραφώνα.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ/ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία δε θα μπορούσε να είχε ολοκληρωθεί χωρίς την ποικιλότροπη συμβολή προσώπων και φορέων:

Οφείλονται καταρχάς πολλές ευχαριστίες στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Λακωνίας, και ειδικότερα στην προϊστάμενη, Ευαγγελία Πάντου για τη χορήγηση άδειας μελέτης του μνημείου.

Ευχαριστίες επίσης αποδίδονται στην κοινότητα του Γερακίου, και συγκεκριμένα στην αντιδήμαρχο Νίκη Μιχαλούτσου για την παραχώρηση στέγης στο κοινοτικό ξενώνα της κωμόπολης, κατά την διάρκεια της παραμονής μου στην περιοχή. Ευχαριστίες επίσης εκφράζονται και στον Νίκο Πρεβεδάρo για τις εποικοδομητικές συζητήσεις σχετικά με τον οικισμό του Γερακίου και την ιστορία της περιοχής.

Ευχαριστώ θερμά, τους κατοίκους και την κοινοτική αρχή της κοινότητας Καλλιθέας (Ζαραφώνας) για το ενδιαφέρον τους και την ποικιλότροπη βοήθειά τους. Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζονται για τους Λυκούργο και Παναγιώτα Φλώρου, κάτοικους του χωριού, που εκτός από την θερμή φιλοξενία τους, συνέβαλλαν τα μέγιστα και στην τεκμηρίωση του μνημείου και στην ιστορική ανάλυσή. Πολλές ευχαριστίες εκφράζονται επίσης και στον Θανάση Δάνα, τόσο για την φιλοξενία, όσο και για τις χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τους παλιούς δρόμους και τα μονοπάτια του χωριού.

Η γεωμετρική τεκμηρίωση του μνημείου θα ήταν κατά πολύ φτωχότερη αν όχι αδύνατη, χωρίς την γενναιόδωρη συμβολή της τοπογράφου μηχανικού Μαργαρίτας Σκαμαντζάρη, που ανέλαβε την φωτογραμμετρική αποτύπωση και της χρωστώ για αυτό πολλές ευχαριστίες. Ευχαριστίες επίσης οφείλονται και στον Βαγγέλη Μαλκάκη, αρχιτέκτονα μηχανικό και Παναγιώτη Μακρή, πολιτικό μηχανικό, συμφοιτητές μου, στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα της Προστασίας Μνημείων. Ευχαριστώ επίσης τους φίλους και συνεργάτες Χρυσοβαλάντη Μπασούκο και Γιάννη Γιαννούτσο τόσο για την έμπρακτη βοήθειά τους, όσο και για τις εποικοδομητικές συζητήσεις και συμβουλές τους.

Ευχαριστώ επίσης από καρδιάς τους γονείς μου Κωσταντίνο Νίκα, και Βασιλική Νίκα που ακούραστα στηρίζουν κάθε προσπάθεια μου παρόλες τις δυσκολίες που αυτές επισύρουν. Ευχαριστώ επίσης θερμά τον αδελφό μου, Ανδρέα Νίκα που με συνόδευε και με βοήθησε με συγκινητική υπομονή σε κάθε ταξίδι στο πεδίο.

Πολλές ευχαριστίες οφείλονται στον αρχιτέκτονα μηχανικό και σύμβουλο, σε όλη την διάρκεια της διπλωματικής μου εργασίας, Σταύρο Μαμαλούκο. Χωρίς τις συμβουλές και υποδείξεις του η εργασία αυτή θα ήταν κατά πολύ φτωχότερη.

Τέλος εκφράζω την βαθιά ευγνωμοσύνη μου στον κ.Μανόλη Κορρέ, που από την θέση του επιβλέποντα καθηγητή, κατάφερε να εμφυσήσει σε μένα κάτι πολύ παραπάνω από μια απλή μεταφορά γνώσεων, αλλά ένα νέο τρόπο για να βλέπω.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ.....	7
ΓΕΩΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.....	12
ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	16
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	21

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	22
ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ.....	25
ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ.....	27
<i>Η ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ</i>	31
ΠΕΡΙΗΓΗΤΕΣ.....	39
ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.....	42

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	43
<i>ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΓΕΡΑΚΙΟΥ</i>	45
ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ.....	50
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΧΩΡΩΝ.....	52
<i>ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ</i>	52
<i>ΠΑΡΑΣΠΙΤΟ</i>	63
ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	65

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΙΚΡΙΩΜΑΤΑ.....	67
ΕΥΛΟΔΕΣΙΕΣ.....	70

ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ/ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ.....	74
--------------------------------------	----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	82
-------------------	----

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	84
------------------------	----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΧΕΔΙΩΝ

ΣΥΝΟΨΗ

Το κάστρο της Ζαραφώνας είναι κτισμένο στην κορυφή απότομου λόφου στις δυτικές υπώρειες της οροσειράς του Πάρωνα. Αποτελείται από κεντρικό πύργο που ενσωματώνεται σε σχετικά μικρό περίβολο (704τ.μ.) με ελαφρώς καμπυλωμένες χαράξεις που ακολουθούν το ανάγλυφο και θεμελιώνονται σε βασικά σημεία στον ασβεστολιθικό βράχο.

Η έρευνα χωροθετεί το κάστρο στην επαρχία της Μονεμβασίας και υπό την δικαιοδοσία της μητρόπολης της. Η επαρχία αυτή αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της πόλης, και όταν η πόλη αλλάζει χέρια, κάτι που γίνεται αρκετές φορές στη μεσαιωνική ιστορία της, η επαρχία σε κάθε περίπτωση ακολουθεί την τύχη της πρωτεύουσάς. Η επαρχία τροφοδοτεί την Μονεμβασία με τα απαραίτητα γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα που συντηρούν το εμπόριο όπως η περίφημη μαλαγουζιά. Λειτουργούν περιφερειακά λιμάνια, δορυφορικοί οικισμοί με εξειδικευμένες γεωργικές παραγωγές, και φυσικά, οχυρώσεις και κάστρα που διασφαλίζουν την ασφάλεια, την επικοινωνία της επαρχίας με την πρωτεύουσα, αλλά και τον έλεγχο του πληθυσμού. Όλη αυτή η εικόνα της ζωντανής μεσαιωνικής επαρχίας αλλάζει δραστικά στα χρόνια των Παλαιολόγων λόγω εμφύλιων διαμάχων, αλλά και λόγω της επικείμενης οθωμανικής απειλής. Το κάστρο σύμφωνα με την έρευνα, δημιουργήθηκε μέσα σε αυτό το ταραγμένο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο.

Σήμερα το συγκρότημα βρίσκεται σε ερειπωμένη κατάσταση, κομμάτια του περιβόλου καταρρέουν από τις βροχοπτώσεις ενώ ο επιβλητικός πύργος που σώζεται σε μεγάλο ύψος, κινδυνεύει να χάσει ολόκληρη την δυτική όψη λόγω της κατάρρευσης των ενδιάμεσων πατωμάτων και της γενικότερης παθολογίας που αναπτύχθηκε στα σχεδόν 600 χρόνια ζωής του. Στον περίβολο δεν παρουσιάζονται επισκευές ή φάσεις. Στον κεντρικό πύργο αντίθετα διακρίνεται δεύτερη οικοδομική φάση κατά την διάρκεια της οποίας διαμορφώνονται νέα ανοίγματα και ο πύργος αποτελεί πλέον οχυρωμένη κατοικία, στο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο της τουρκοκρατούμενης Λακωνίας. Το παράσπιτο τυπολογικά παρουσιάζει ομοιότητες με κατοικίες στο μεσαιωνικό Γεράκι, και η συσχέτισή του με τα λιγοστά εναπομείναντα αντίστοιχα παραδείγματα παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον. Αντίθετα ο κεντρικός πύργος συνδέεται λόγω των θολοδομιών, και της γενικότερης κατασκευής του, με αντίστοιχους πύργους στον Μυστρά, παρουσιάζοντας ταυτόχρονα αρκετά στοιχεία μοναδικά στον χώρο της Λακωνίας.

ABSTRACT

The castle of Zarafona is built on the top of a steep hill on the western foothills of Mount Parnon. It consists of a central tower embedded in a courtyard with slightly curved engravings that follow the relief and are grounded at the basic points of the limestone rock.

The research places the castle in the province of Monemvasia under the clerical jurisdiction of its metropolis. This province is an integral part of the city, and when the city is changing hands, something that has been done several times throughout the medieval history, the province always follows it. It provides the city with the necessary agricultural and livestock products that support everyday life as well as trade. Regional ports, satellite settlements with specialized agricultural productions, natural fortifications and castles that ensure the province's communication with the capital operate. This image of the lively medieval province is changing drastically in the Palaeologists' years due to civil conflict, but also due to the imminent Ottoman threat. The castle, according to the survey, was created within this historical and social context.

The castle is now in a dilapidated condition, parts of the enclosure are falling apart by rainfall, while the imposing tower, which is preserved at high level, risks losing the entire western face due to the collapse of the intermediate floors and the general pathology developed in the nearly 600 years of its life. There are no repairs or phases in the enclosure. In the tower, on the other hand, there is a second building phase during which new openings are formed and the tower is now a fortified house. The sidehouse is typologically similar to residences in medieval Geraki, while the central tower is associated, due to its vaults, with similar towers in Mystras.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

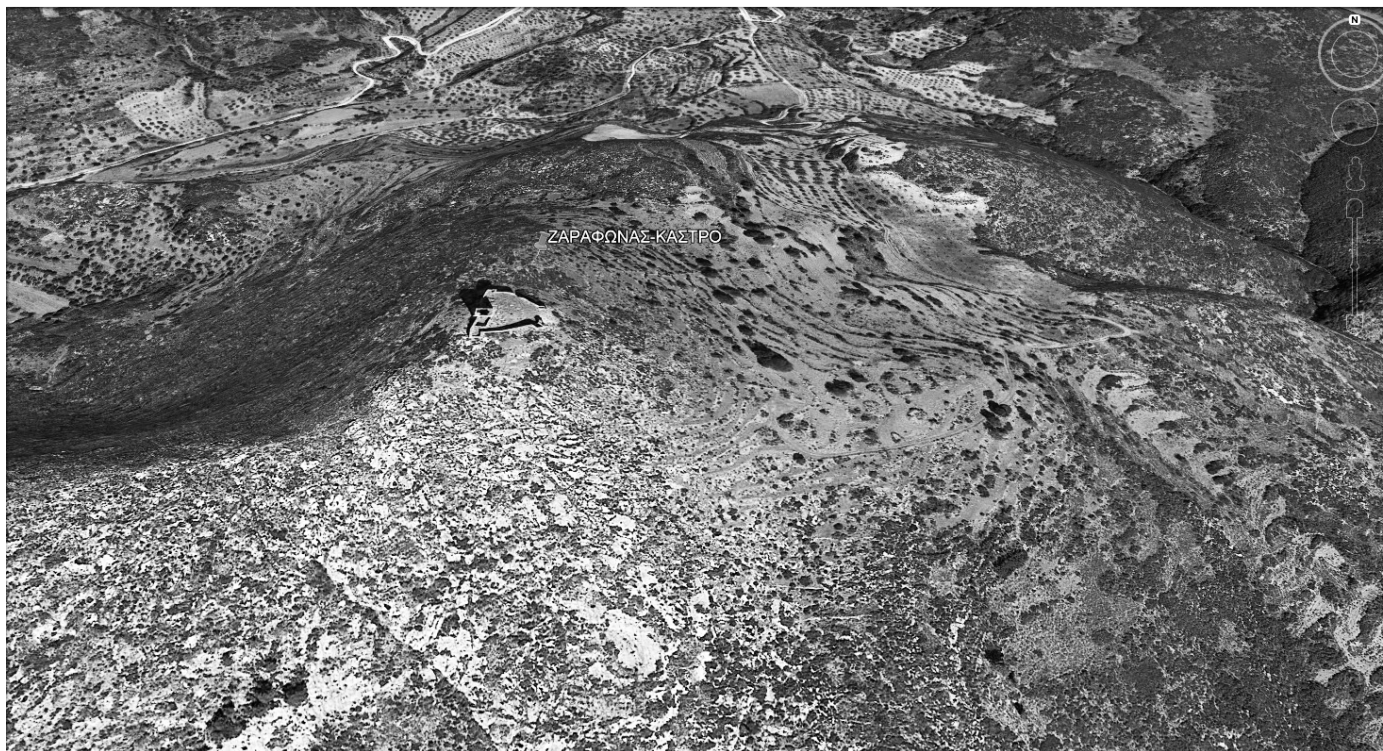
ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Στην εικ. 1, φαίνεται το οχυρωματικό έργο (συντεταγμένες WGS84: 37° 4' 16,35"N 22°38' 28.57"E - ΕΓΣΑ 87: X= 379065.89 m. Y = 4103347.14 m.), όπως αυτό αποτυπώνεται σήμερα μέσα από το πρόγραμμα γραφικής απεικόνισης της γης, google earth, το οποίο είναι ευρέως διαθέσιμο στο διαδίκτυο. Στην εικ. 2, φαίνεται, μέσω του ίδιου προγράμματος, το κάστρο και η ευρύτερη περιοχή του ενώ θα πρέπει να σημειωθεί πως η οχυρωματική κατασκευή βρίσκεται σε υψόμετρο ~ 750 μ. Το κάστρο Ζαραφώνας εντοπίζεται σε απόσταση ~ 2 χλμ (σε ευθεία) ή ~ 2,3 μέσω της υπάρχουσας οδού -μετρούμενης της απόστασης από το κέντρο της Κοινότητας Καλλιθέας (έκταση οικιστικής περιοχής ~ 130 στρέμματα) μέχρι το κάστρο. Τα τελευταία ~ 400 μ. χρειάζεται να διανυθούν με τα πόδια (εικ. 3). Από τις εικόνες αυτές διακρίνεται ήδη καθαρά ότι το κάστρο έχει κτιστεί στην κορυφή ενός λόφου, στρατηγικής σημασίας, μιας και ελέγχει το πέρασμα της περιοχής στην νότιο, πλέον κατοικημένη περιοχή της Λακωνίας με πλησιέστερο σημείο αναφοράς την κοινότητα του Γερακίου (εικ. 4). Όπως κατανοείται από την εικ. 4, που είναι η γεωμορφολογική απεικόνιση της ευρύτερης περιοχής, όπως αυτή αποτυπώνεται με την βοήθεια των γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών (ΓΣΠ), το κάστρο εντοπίζεται στις δυτικές παρυφές του κεντρικού νότιου τμήματος του όρους Πάρνωνα (κορυφές Πάρνωνα ~ 1400 έως 1934 μ. υψόμετρο). Ο Πάρνωνας, η σωστότερα η οροσειρά του Πάρνωνα, αρχίζει από το οροπέδιο της Τεγέας, βόρεια, και φτάνει έως τον κάβο Μαλιά. Διοικητικά η περιοχή αναφοράς βρίσκεται στην Π.Ε. Λακωνίας, στα όρια όμως της Π.Ε. Αρκαδίας (Εικ. 5) και φτάνει έως τον κάβο Μαλιά.

Πιο αναλυτικά σήμερα το κάστρο Ζαραφώνα¹, σύμφωνα με το σχέδιο διοικητικής διαίρεσης της χώρας – Καλλικράτης (Εικ. 5), ανήκει στην Τοπική Κοινότητα Καλλιθέας (214 κάτοικοι), στην Δημοτική Ενότητα Γερονθρών (1.793 κάτοικοι), στον Δήμο Ευρώτα (17.891 κάτοικοι), στην Π.Ε. Λακωνίας (89.138 κάτοικοι) και στην Περιφέρεια Πελοποννήσου (577.903 κάτοικοι). Το μεγαλύτερο μέρος όμως του κύριου όγκου της οροσειράς Πάρνωνα ανήκει διοικητικά στους δήμους Βόρειας (10.341 κάτοικοι) και Νότιας (8.294 κάτοικοι) Κυνουρίας της Π.Ε. Αρκαδίας (86.685 κάτοικοι), ενώ το υπόλοιπο μέρος στην Π.Ε. Λακωνίας. Ο δήμος Ν. Κυνουρίας διαιρείται περαιτέρω στις Δημοτικές Ενότητες Λεωνιδίου (5.869 κάτοικοι), Τυρού(2.063 κάτοικοι) και Κοσμά (362 κάτοικοι) (Εικ. 5). Τα στοιχεία πληθυσμών προέρχονται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) από την απογραφή του 2011. Γενικά στον Νομό Λακωνίας υπάρχουν ~440 οικισμοί κατανεμημένοι σε ~200 τοπικές Κοινότητες.

Στον χάρτη της Εικ. 5. φαίνεται επίσης η κατανομή στον χώρο των οικισμών αυτών. Από τους χάρτες αυτούς φαίνεται σε γενικές γραμμές το μοντέλο οικονομικής, παραγωγικής, οικιστικής, κοινωνικής ανάπτυξης της περιοχής. Οι οικισμοί αναπτύχθηκαν κυρίως δυτικά του Ευρώτα στην περιοχή δηλαδή μεταξύ Ταυγέτου και δυτικής πλευράς του Ευρώτα που είναι το πιο εύφορο και παραγωγικό κομμάτι της περιοχής, καθώς και στην νότια πεδινή και παράκτια ζώνη (ιδίως τα τελευταία χρόνια).

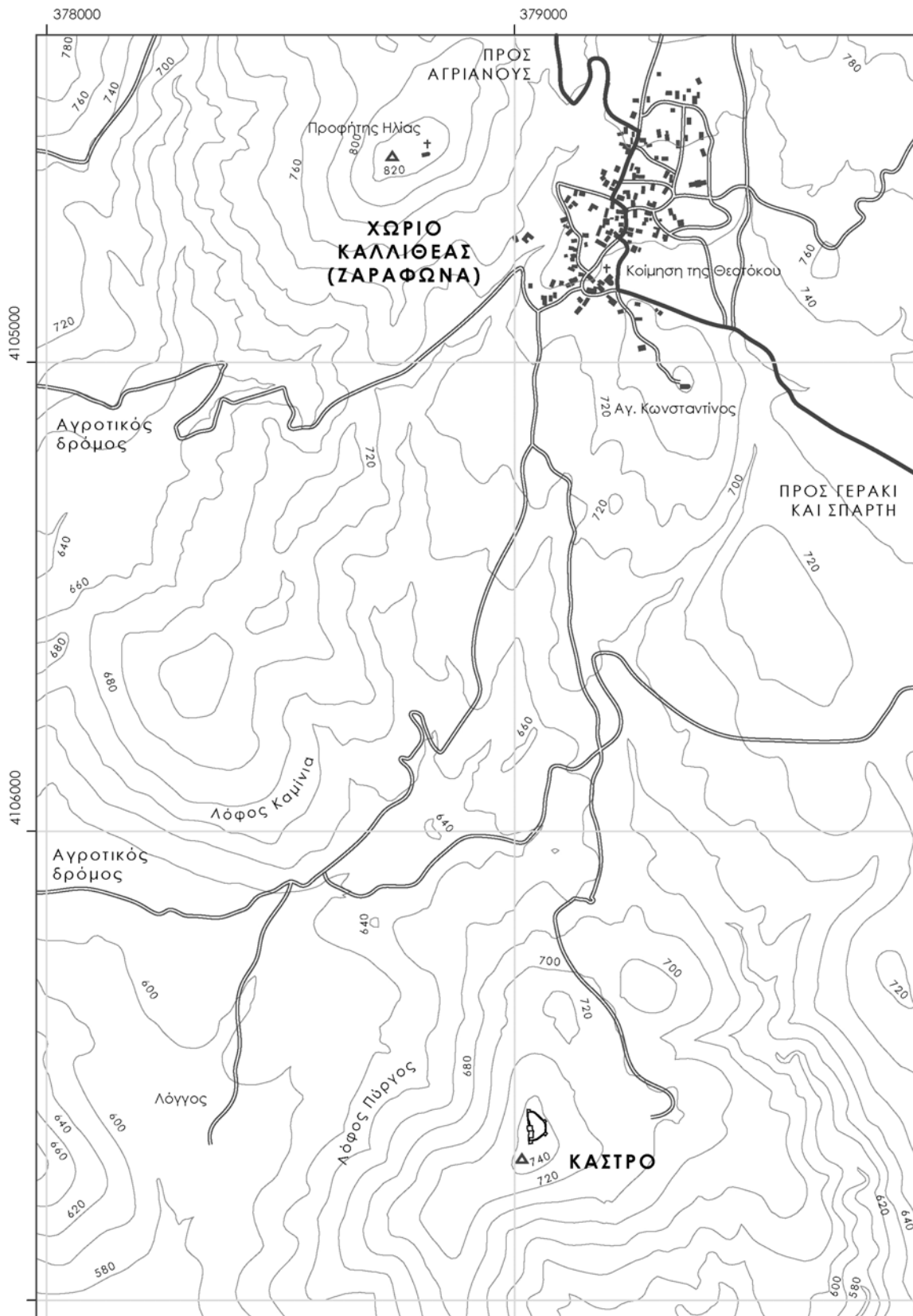
1. Παλιά ονομασία της κοινότητας Καλλιθέας
Αναφέρεται και σαν: Κάστρο Ζαραφώνας ή Κάστρο Καλλιθέας

εικ. 1. Εντοπισμός Κάστρου Ζαραφώνα (Google earth, 2017).

εικ. 2. Ευρύτερη περιοχή Κάστρου Ζαραφώνα (Google earth, 2017).

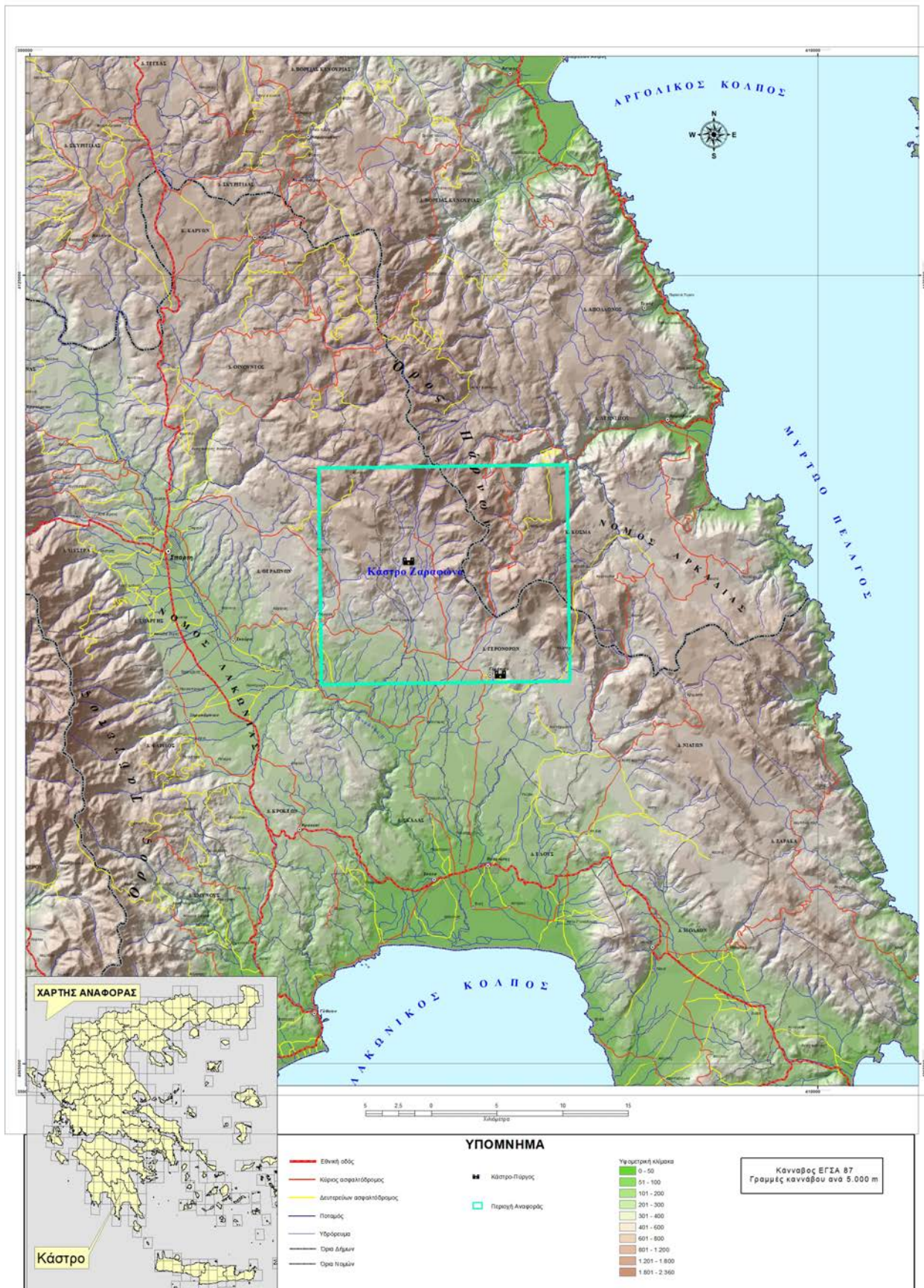
 ΚΥΡΙΕΣ ΟΔΟΙ
 ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ
εν μέρει ασφαλτοστρωμένο

 ΤΡΙΓΩΝΟΜΕΤΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ
 ΙΣΟΥΨΕΙΣ ΑΝΑ 20μ.

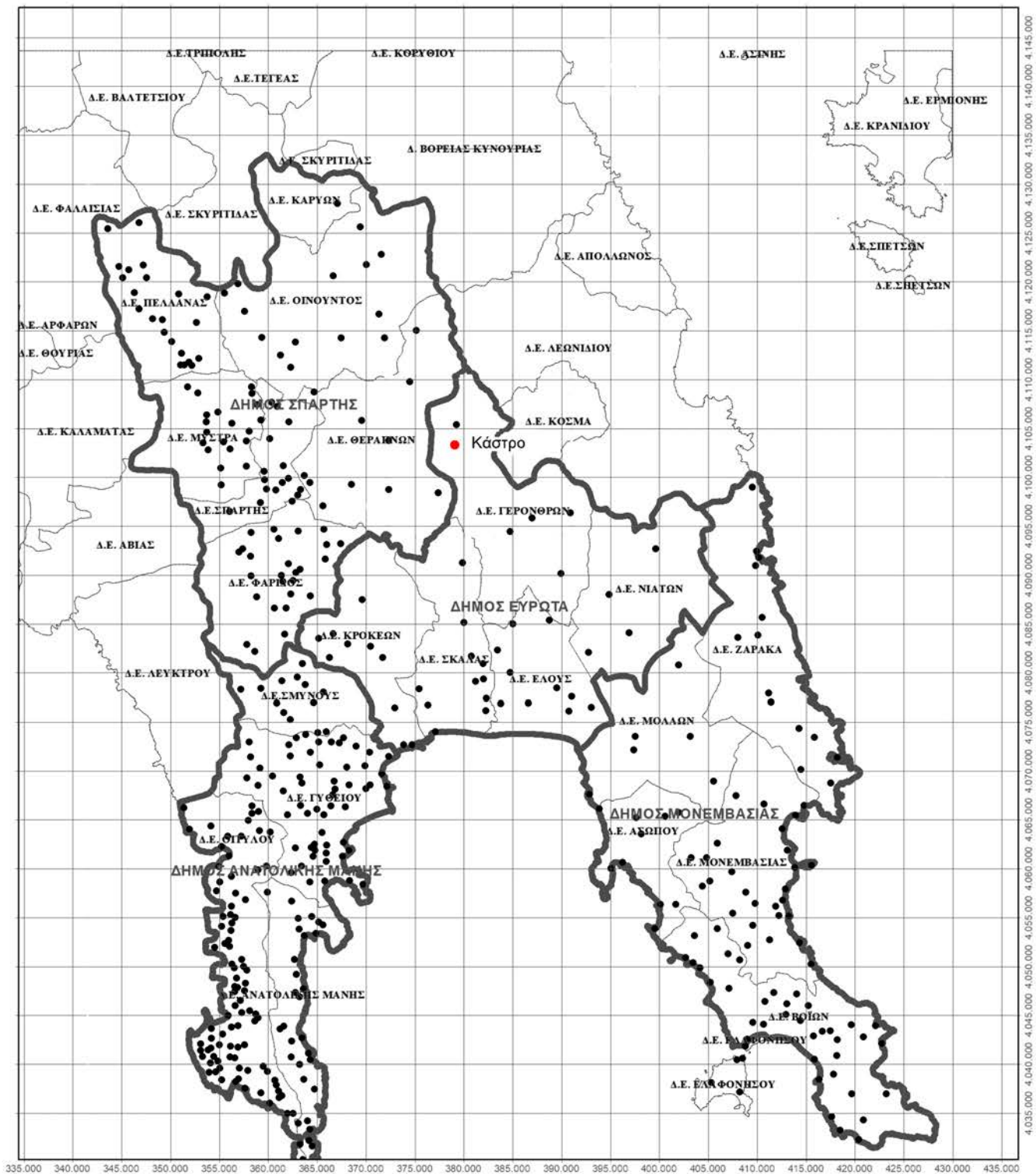

εικ. 3. Το κάστρο Ζαραφώνα και η κοινότητα Καλλιθέας

Εικ. 4. Γεωμορφολογική εικόνα της ευρύτερης περιοχής σε χάρτη σκιασμένου αναγλύφου (ΟΚΧΕ, 1997 με τροποποιήσεις)

- ΥΠΟΜΝΗΜΑ**
- Δήμοι Νομού Λακωνίας και Νότιας Κυνουρίας
 - Δημοτικές Ενότητες (Δ.Ε.) Νομού Λακωνίας και Νότιας Κυνουρίας

- Οικισμός
- Κάστρο Ζαραφώνα

Εκ. 5. Διοικητική διαίρεση περιοχής και διάταξη των κοινοτήτων (οικισμοί) (ΕΛΣΤΑΤ, 2017)

ΓΕΩΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Είναι γενικώς παραδεκτό σήμερα ότι η σύγχρονη γεωμορφολογική εικόνα μιας περιοχής είναι το σύνθετο αποτέλεσμα της γεωλογικής δομής (τεκτονικής – στρωματογραφικής διάρθρωσης) και των εξωγενών διεργασιών, που επέδρασαν επί αυτής (διάβρωση -κλιματολογικοί παράγοντες κ.λ.π.).

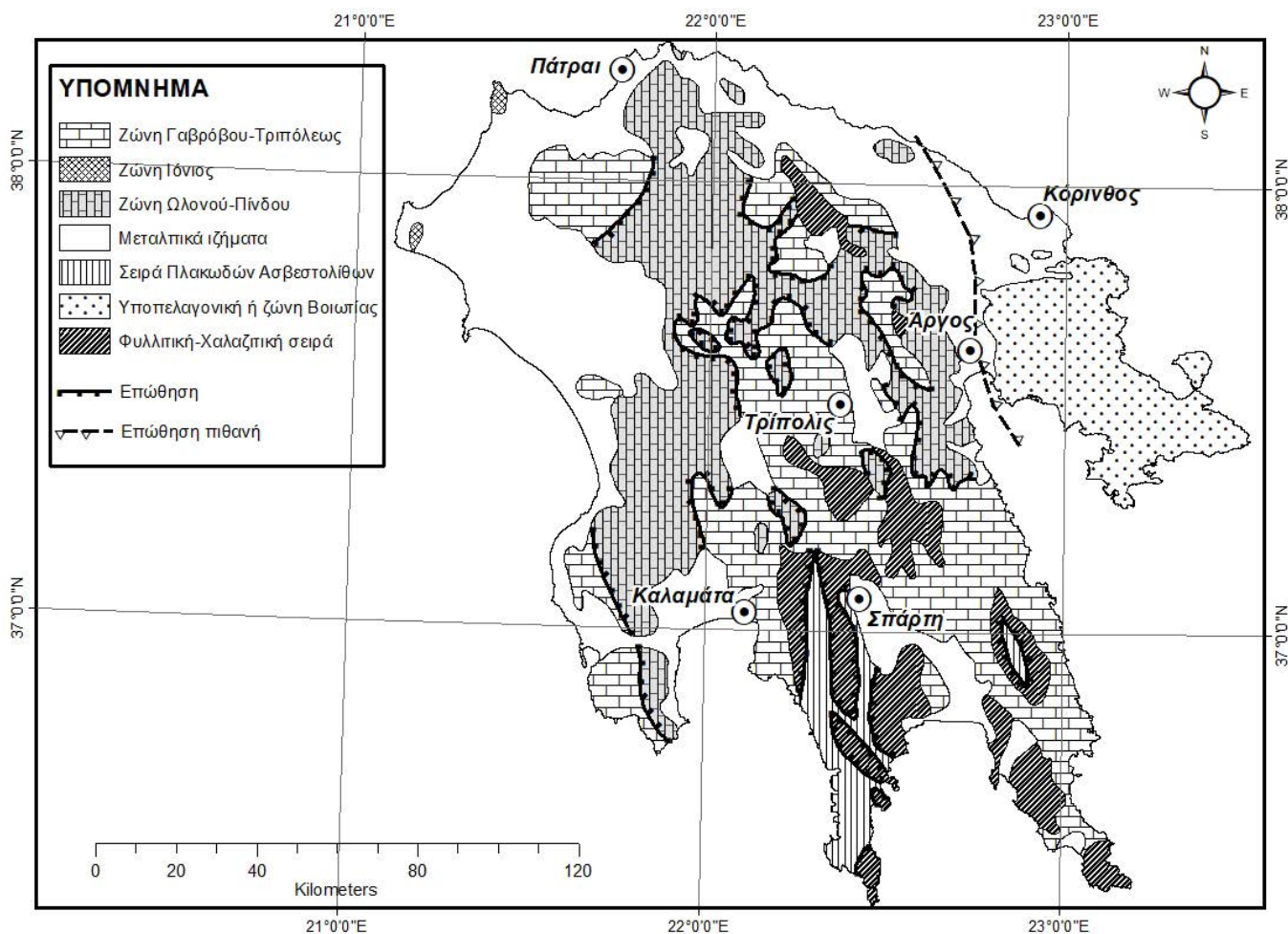
Στην Εικ.4, φαίνεται η γεωμορφολογική εικόνα της Πελοποννήσου, ενώ στη Εικ. 6, η γεωλογική σύνθεση των πετρολογικών σχηματισμών που την αποτελούν. Από γεωτεκτονικής άποψης ο Πάρνωνας είναι ένα γεωλογικό παράθυρο που αποκαλύπτει στην επιφάνεια μέσω τεκτονικών διεργασιών (εφελκυσμός –κανονικά ρήγματα) τα κατώτερα αυτόχθονα μεταμορφωμένα στρώματα (πλακώδεις ασβεστόλιθοι – φυλλίτες – χαλαζίτες) που δομούν την περιοχή με την μορφή επάλληλων καλυμμάτων. Με την ονομασία ενότητα Μάνης αναφέρονται εδώ οι πλακώδεις ασβεστόλιθοι ενώ στην βιβλιογραφία συναντώνται και σαν ενότητα Ταλέως όρους.

Τα καλύμματα δημιουργήθηκαν σαν αποτέλεσμα συμπίεσεων στην διάρκεια της αλπικής ορογένεσης, που δημιούργησε τοπικά το ελληνικό γεωτεκτονικό τόξο με τα συναφή γεωτεκτονικά στοιχεία, ενώ ο εφελκυσμός δημιουργήθηκε σε μια νεότερη φάση μετά την ορογένεση, η στο τελευταίο στάδιο αυτής, και είναι ακόμα ενεργός στο μεγαλύτερο μέρος του ελληνικού χώρου- με τις συμπιεστικές τάσεις να περιορίζονται στο δυτικό άκρο. Ο εφελκυσμός ενήργησε τοπικά για την δημιουργία των γεωλογικών παραθύρων Πάρωνα και Ταυγέτου (εικ.7). Συμπερασματικά θα μπορούσε να λεχθεί ότι τα πετρώματα της περιοχής ενδιαφέροντος είναι σκληρά και αποτελούνται κυρίως από δολομίτες, ασβεστολίθους, μάρμαρα και φυλλίτες.

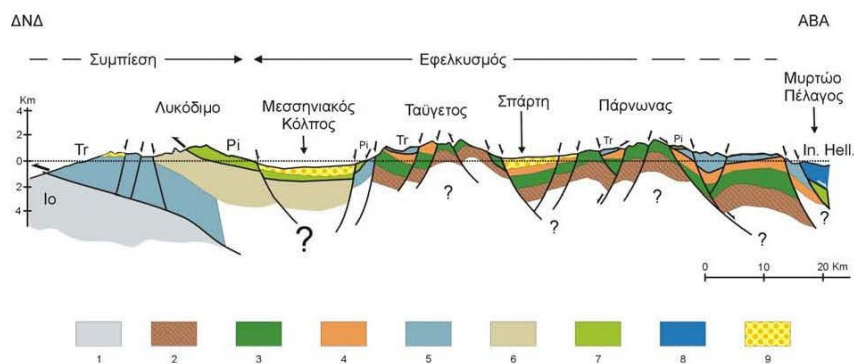
Σύμφωνα με τον νεότερο χάρτη σεισμικής επικινδυνότητας που ισχύει στον ελλαδικό χώρο (Εικ. 8) από τις αρχές του 2014 (ΦΕΚ 1154β/12.8.2013), η περιοχή ενδιαφέροντος ανήκει στην ζώνη I που περιλαμβάνει τιμές εδαφικών επιταχύνσεων σχεδιασμού 0,16g (ποσοστό της επιτάχυνσης της βαρύτητας g). Σύμφωνα με τον χάρτη αυτό ο ελληνικός χώρος κατανέμεται σε τρεις ζώνες σεισμικής επικινδυνότητας, με τιμές εδαφικών επιταχύνσεων σχεδιασμού αντίστοιχα 0,16g (ποσοστό της επιτάχυνσης της βαρύτητας g) για την πρώτη ζώνη, 0,24g για τη δεύτερη ζώνη και 0,36g για την τρίτη ζώνη.

Ιστορικά για την περιοχή αναφέρεται ένας ισχυρός σεισμός στη Σπάρτη το 464 π.χ. που προκάλεσε ~ 20.000 θύματα, κατέστρεψε την πόλη-κράτος και έγινε αφορμή για εξέγερση των ειλώτων. Ελάχιστες αναφορές υπάρχουν για τα στοιχεία του σεισμού αυτού. Για τα νεότερα χρόνια αναφέρονται δύο ισχυρές σεισμικές δονήσεις για την περιοχή, συγκεκριμένα στις 30/8/1926, στη Σπάρτη, 7.2 Ρίχτερ και στις 6/1/2008 6,1 Ρίχτερ στην περιοχή Λεωνιδίου (επίκεντρο 9,3 χμ ΝΔ του Λεωνιδίου και εστιακό βάθος 86 χμ) -και στις δύο περιπτώσεις δεν φαίνεται να προκλήθηκαν θύματα ή αξιόλογες υλικές ζημιές κυρίως λόγω του εστιακού βάθους (ενδιάμεσο εστιακό βάθος).

Στην διαμόρφωση της γεωμορφολογίας της περιοχής, στην κατανομή των χρήσεων γης και στην ανάπτυξη της περιοχής το πιο σημαντικό ρόλο έχει παίξει ασφαλώς το υδατικό σύστημα της περιοχής που είναι συνυφασμένο κυρίως με το υδρογραφικό δίκτυο του Ευρώτα (Εικ. 9). Το κλίμα της περιοχής, σε γενικές γραμμές, είναι τυπικό μεσογειακό, με ήπιους χειμώνες και πολλές βροχοπτώσεις κυρίως στα πεδινά, ενώ το καλοκαίρι έχει μεγάλη διάρκεια και είναι θερμό και ξηρό.

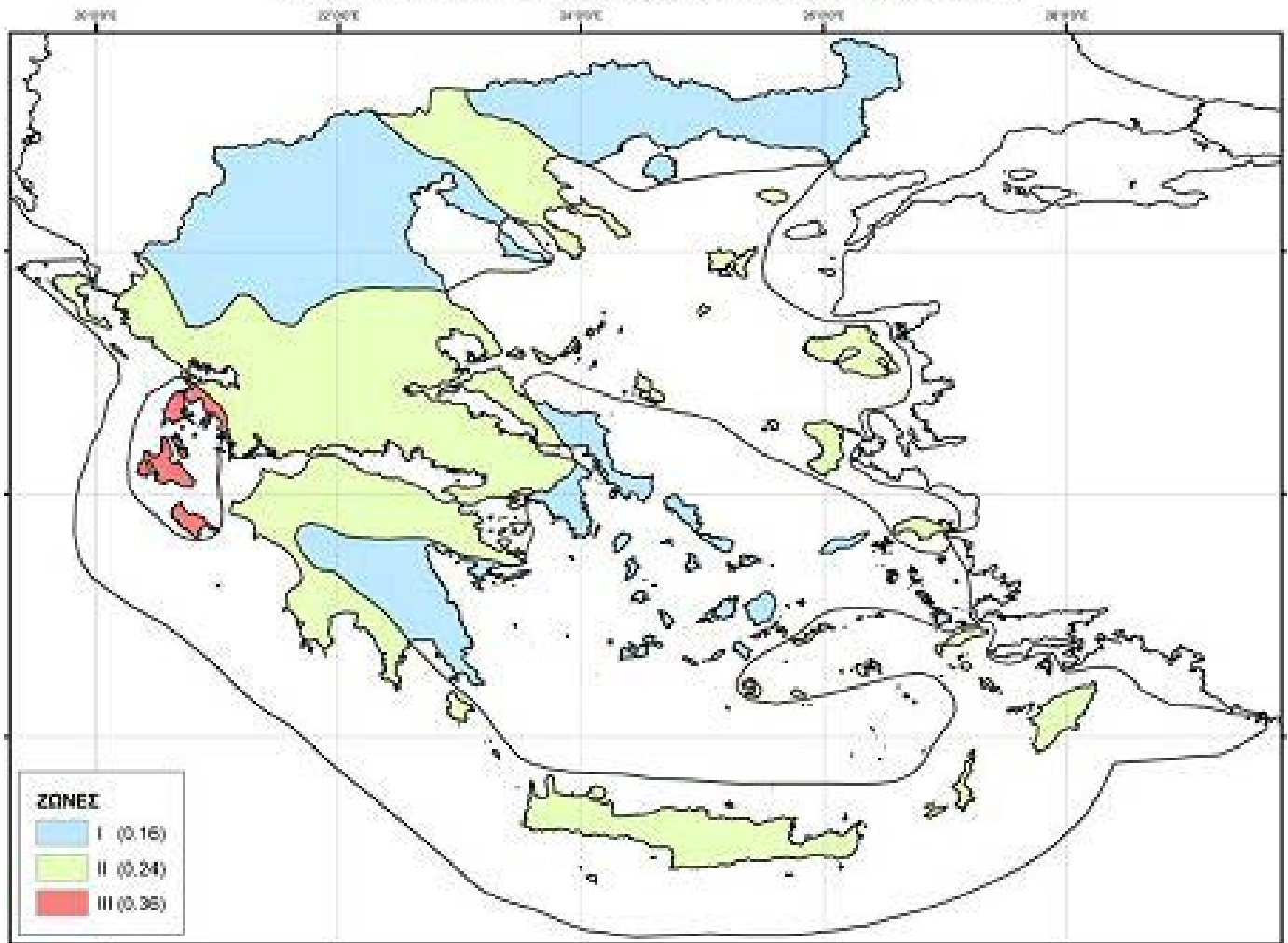
Εικ. 6, Γεωλογικό σκαρίφημα της Πελοποννήσου. (Νίκας, Κ., et al, 2008, αρχικό: Jacobshagen et al., 1976)

Εικ. 2.12: Εγκάρσια γεωλογική τομή της νότιας Πελοποννήσου, όπου διακρίνονται η σημαντική διαφορά στο είδος της παραμόρφωσης ανάμεσα στο δυτικό τμήμα της τομής με συμπασοτικές δομές και το κεντρικό και ανατολικό τμήμα με κανονικά ρήγματα. Πρέπει να τονισθεί η σημασία της ρηξιγενούς ζώνης του δυτικού περιθωρίου του Ταΰγετου, καθώς ανατολικά αυτής βγαίνουν στη γήινη επιφάνεια τα μεταμορφωμένα πετρώματα της ενότητας Μάνης (Plattenkalk) και των Φυλλιτών-Χαλαζιτών (τροποποιημένη από THIEBAULT, 1982). 1: Αμεταμόρφωτη Ιόνια ενότητα, 2-3: Ενότητα Κρήτης - Μάνης (2: Φυλλίτες Καστανιάς, 3: Ανθρακική ακολουθία και μεταφλίσχης), 4: Ενότητα Φυλλιτών - Χαλαζιτών, 5-6: Ενότητα Τρίπολης (5: Στρώματα Τυρού και ανθρακική πλατφόρμα, 6: Φλίσχης), 7: Ενότητα Πίνδου, 8: Βοιωτικές Ελληνίδες, 9: Μεταλικά ιζήματα.

Εικ. 7, Τεκτονικά παράθυρα Πάρνωνα και Ταΰγετου

ΝΕΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΣΕΙΣΜΙΚΗΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ

Εικ. 8, Χάρτης σεισμική επικινδυνότητας του Ελλαδικού Χώρου (ΟΑΣΠ 2014)

0 2,5 5 10 15
Χιλιόμετρα

Καννάβος ΕΓΣΑ 87

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Εθνική οδός	Ποταμός	Κάστρο-Πύργος	Υψομετρική κλίμακα	301 - 400	1.201 - 1.800
Κόκκινος ασφαλτοδρόμος	Υδρόρευμα	Περιοχή Αναφοράς	0 - 50	401 - 600	1.801 - 2.360
Δεύτερης τάξης ασφαλτοδρόμος	Όρια Δήμων		51 - 100	601 - 800	
	Όρια Νομών		101 - 200	801 - 1.200	
			201 - 300		

Εικ. 9, Χάρτης υδρογραφικού δικτύου Ευρώτα. (ΟΚΧΕ, 1997 με τροποποιήσεις)

ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πρώτη αναφορά σε επιστημονικό έργο για το οχυρό της Ζαραφώνας γίνεται από τον Antoine Bon στο ιστορικό πλέον πόνημα του *La Morée franque*. Σε αυτό γίνεται σύντομη περιγραφή του κάστρου καταλήγοντας στο συμπέρασμα πως αποτελεί έργο των βυζαντινών και όχι των Φράγκων. Από τον ίδιο μελετητή έχουμε και κάποιες από τις παλαιότερες φωτογραφίες του μνημείου (Εικ. 10 & 11).

Ο επόμενος μελετητής των οχυρωματικών έργων στην Πελοπόννησο ήταν ο Kevin Andrews, ο οποίος και αυτός περιορίζεται σε μια σύντομη περιγραφή χωρίς σχεδιαστική αποτύπωση. Και οι δυο ερευνητές υποστηρίζουν πως το μνημείο δεν είναι φράγκικο και ανάγεται με βεβαιότητα στην περίοδο του Δεσποτάτου.

Εικ. 10, Κεντρικός πύργος του οχυρού Ζαραφώνας, Antoine Bon

Εικ. 11, Οχυρό Ζαραφώνας, Antoine Bon

Ύστερα από τον Kevin Andrews το κάστρο παραμένει στην αφάνεια για αρκετά χρόνια. Το 2008 το επισκέπτεται ο αρχιτέκτονας Στ. Μαμαλούκος και προχωρά σε σύντομες μετρήσεις από τις οποίες προκύπτουν αφαιρετικά και περιεκτικά σχέδια.²

Στην νεώτερη έρευνα πρέπει να σημειωθεί η ανακοίνωση του αρχαιολόγου της εφορείας αρχαιοτήτων Λακωνίας Νεκτάριου Ι. Σκάγκου στο διεθνές συνέδριο «Οχυρωματική Αρχιτεκτονική Στην Πελοπόννησο (5ος -15ος Αιώνας)» που έλαβε χώρα στην Κόρινθο το 2011. Σύμφωνα με αυτήν την ανακοίνωση το εγχάρακτο σταυροειδές συμπλήμα Θ Δ Π επάνω σε παρόλιθο, που εντοπίστηκε στη δυτική εξωτερική πλευρά του πύργου της Ζαραφώνας, τοποθετεί χρονολογικά το οχυρό στην περίοδο διακυβέρνησης του Θεοδώρου Β΄ Παλαιολόγου (1407–1448), ως δεσπότη του Μοριά. Ταυτόχρονα, ο ίδιος, συνδέει την ανέγερση του οχυρωματικού έργου, με την γενικότερη προσπάθεια του δεσπότη για ενίσχυση των οχυρώσεων του Δεσποτάτου μπροστά στην οθωμανική απειλή.³

Σύντομη αναφορά για το κάστρο γίνεται επίσης από την Χ. Καλλιγά στο βιβλίο *Πηγές*. Εκεί η συγγραφέας υποθέτει, πως το κάστρο Ζαραφώνα ενδέχεται να συμπεριλαμβάνεται στα κάστρα που ο σουλτάνος Μεχμέτ Β΄ απαίτησε να αχρηστευτούν ως όρος της συνθήκης του 1478/9 που τερμάτισε τον Α΄ Βενετοτουρκικό πόλεμο του 1463- 1478. Σύντομη αναφορά γίνεται και στο *Laconian Survey* που συνοδεύεται από φωτογραφία του μνημείου αλλά η ανάλυση περιορίζεται στις παρατηρήσεις του Α.Βon και Κ.Αndrews.

2. Τα σχέδια αυτά ο Κ. Στ. Μαμαλούκος τα μοιράστηκε μαζί μου γενναιόδωρα μαζί με πληθώρα συναφούς υλικού, και του οφείλω πολλές ευχαριστίες

3. Τα στοιχεία αυτά προέρχονται από την περίληψη, της πλήρης δημοσίευσης του κ.Σκάγκου, που δημοσιεύτηκε στο πρόγραμμα του συνεδρίου καθώς το πλήρες κείμενο δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί

Μια επίσης πολύτιμη πηγή σχετικά με την ιστορία του οχυρού της Ζαραφώνας αποτελεί ο κατάλογος των κάστρων της Πελοποννήσου, επεξεργασμένος, συνοδευόμενος με σχόλια, από τον W. McLeod. Ο κατάλογος αυτός προέρχεται από τα χρόνια του πρώτου ενετο-τουρκικού πολέμου (1463-1479) και έχει συνταχθεί από τον Stefano Magno (1500-1572), τον Βενετό χρονικογράφο. Ο κατάλογος αυτός είχε δημοσιευτεί από τον Charles Hopf το 1873⁴, και σχεδόν έναν αιώνα αργότερα από τον Antoine Bon (1969)⁵. Η δημοσίευση του W. McLeod, βασιζόμενη στις προηγούμενες αυτές μελέτες, καθώς και σε νεώτερες, προχωρά σε μια διεξοδική ανάλυση του καταλόγου, καθώς και σε πειστικές ταυτοποιήσεις των κάστρων, που έως την ανακοίνωση αυτή παρέμεναν δυσερμήνευτες⁶.

Στον κατάλογο αυτόν το οχυρό της Ζαραφώνας αναφέρεται ως Serenes (Serones vel Seraphena) (Εικ. 12). Θεωρείται, σύμφωνα με την ανάλυση και ταυτοποίηση του W. McLeod, ότι το οχυρό της Ζαραφώνας, τον Σεπτέμβριο του 1467, δεν είναι κατεστραμμένο, είναι ακόμα λειτουργικό και βρίσκεται υπό Βενετική Διοίκηση (Signoria)⁷. Σημειώνεται επίσης πως το κάστρο αναφέρεται και στην δεύτερη λίστα του Stefano Magno του 1463. Εξίσου ενδιαφέροντα είναι και τα στοιχεία που προσφέρονται για τα γειτονικά κάστρα και περιοχές και τις τύχες τους το 1467.

362

I. Abteilung

Col. 2 begins with five places towards the south of Elis and in northern Triphylia, in a line from south to north. In Col. 3 the first five names are in a group situated between the names at the beginning of Col. 1, and those at the beginning of Col. 2. The last two names of Col. 1, the last two of Col. 2, and the last three of Col. 3, are all in the extreme south of Triphylia, if one accepts Bon's identification of Araklovon. Cf. *Stamero vel Stamiro - Chilidoni vel Clidoni - Vumeri* (1463 A; in inverse order); *Chilidoni - Vumeri* (1463 B). One might look for *Cusibeni* and *Demeco* in the northeast of Elis.]

LACONIA (Cols. 1, 2, and 3, 33-40)

Serenes: Serones vel Seraphena (1463 B): ? Zaraphona (now Kallitheia), v. and k., e. Lakedaimon, n. Lakonia. On the MK, see Bon 512, 661.

Castri: Kastriion, v. in k. Kastoreion, e. Lakedaimon, n. Lakonia. The MK is mentioned by Bon 512; Sphekopoulos 365-366.

Verdonia: Vordonia, v. and k., e. Lakedaimon, n. Lakonia. Traces of MK; Sphekopoulos 364-365.

Misitra: Mystras, v. and k., e. Lakedaimon, n. Lakonia. On the castle see Bon 639-642, with plan, pl. 142; 500-501.

Asopes: ? Asopos, an ancient city on the peninsula of of Xyli, k. Pappadianika, e. Epidaurus Limeria, n. Lakonia; Pausanias 3.22.9 and Frazer III 382; Sphekopoulos 390.

Vadica: Vatika (now Neapolis), v. and k., e. Epidaurus Limeria, n. Lakonia; MK, Sphekopoulos 391; Helen Waterhouse-R. Hope Simpson, *B. S. A.* 56 (1961) 144.

Arna villa: Arna, v. and k., e. Lakedaimon, n. Lakonia.

Janizza: Gianitsa (now Elaiochorion), v. and k., e. Kalamai, n. Messenia.

Εικ. 12, Το κείμενο του W. McLeod, *Castles of the Morea in 1467* (εδώ από το *Byzantinische Zeitschrift* Vol. 65, Issue 2, Jan 1972), με υπογραμμισμένο κόκκινο η αναφορά στο οχυρό της Ζαραφώνας ως *Serena vel Seraphona*.

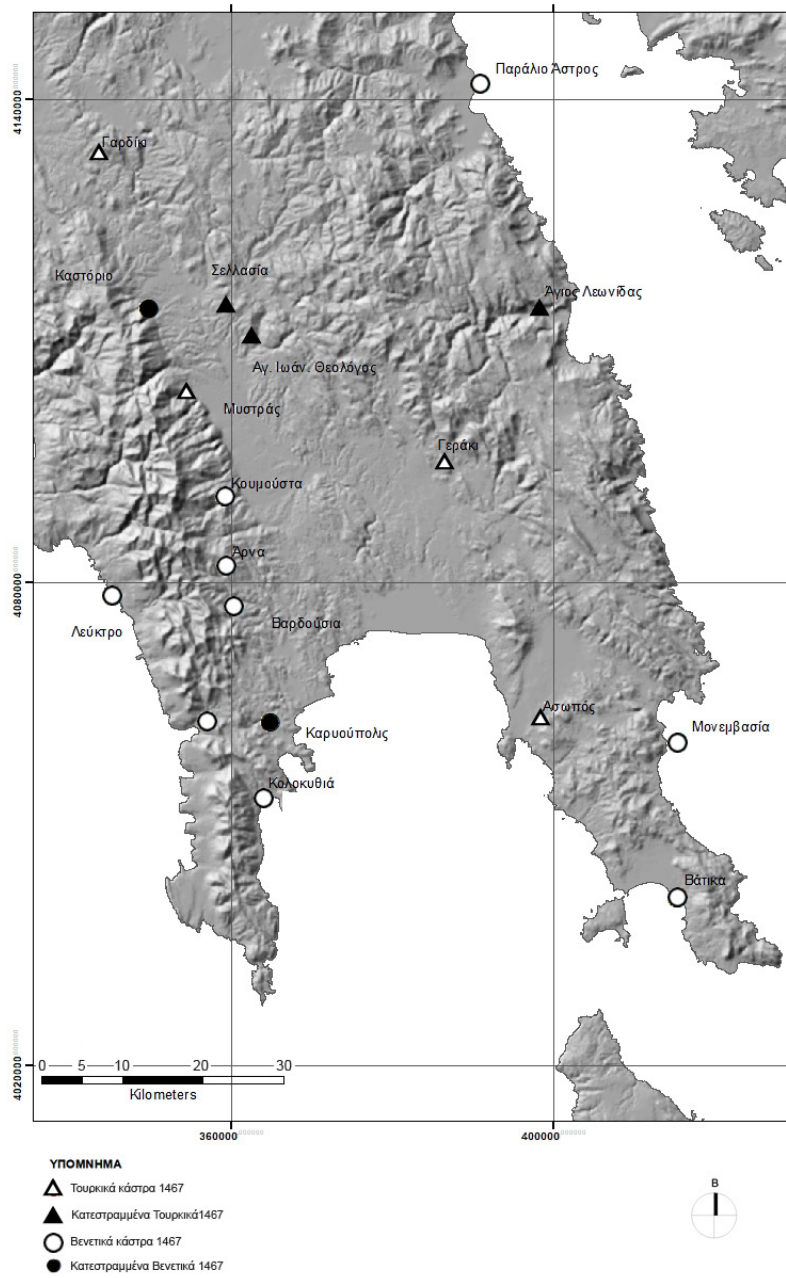
4. Charles Hopf, *Chroniques greco-romanes inedites ou peu connues* (Berlin 1873) 202-206

5. Antoine Bon, *La Moree franque* (B. E. F. A. R. 213, 1969) 693-694

6. Ο κατάλογος αυτός είναι ο τέταρτος από ένα σύνολο τεσσάρων καταλόγων που υπάρχουν από την εποχή του Α' Ενετο-τουρκικού πολέμου. Οι υπόλοιποι κατάλογοι έχουν δημοσιευτεί και σχολιαστεί από τον 19ο αιώνα. Ο πρώτος κατάλογος με τίτλο 'Dichiarazione di tutta la Morea, fatta nel 1471, μεταφράστηκε από τον Ανδρέα Μουστοξύδη και δημοσιεύτηκε από τον J. -A. Buchon, *Recherches historiques sur la Principaute francaise de Moree et ses hautes*. Οι δύο επόμενοι του 1463, και ένας του 1467, προέρχονται από τα χειρόγραφα *Annali Veneti* του Stefano Magno (1500-1572), και έχουν δημοσιευτεί από τον Charles Hopf, *Chroniques greco-romanes inedites ou peu connues* (Berlin 1873). Και οι τέσσερις αυτοί κατάλογοι δημοσιεύτηκαν και αναλύθηκαν από τον Antoine Bon, *La Moree franque* το 1969. Αναφέρεται επίσης πως το πρωτογενές υλικό αυτών των καταλόγων δεν σώζεται πια. Βλ. CASTLES OF THE MOREA IN 1467, W. McLEOD/TORONTO.

7. W. McLeod, *Castles of the Morea in 1467*, TORONTO

Κάστρα υπό Βενετική κατοχή, και ενεργά το 1467 (Εικ. 13): Μονεμβασία, Βάτικα, χωρίο Άρνα⁸, χωρίο Κουμουστά (σημ. Πενταυλοί), Βαρδούνια, Άστρος Παράλιο⁹, Κολοκυθιά¹⁰, Λεύκτρο, Μεγάλη Μαΐνη, Κάστρα υπό Τουρκική κατοχή και ενεργά το 1467 (Εικ. 13): Μυστράς, Ασωπός, Γεράκι, Γαρδίκι (σημ. Αναβρυτό¹¹), Κατεστραμμένα Βενετικά (Εικ. 1. 16): Καστόρειο, Καρυούπολις, τεστραμμένα Τουρκικά (εικ. 13): Λυκόκαστρο (Σελλασιά), Άγιος Λεωνίδας (Λεωνίδιο), Αγ Ιωάννης Θεολόγος.

Εικ. 13, Κάστρα 1467

8. Σήμερα μικρό χωριό στις νότιες παρυφές του Ταΰγετου, κοντά στα Μπαρδούνια

9. Στην περιοχή σώζεται παραθαλάσσιο κάστρο αλλά είναι ύστερο μεσαιωνικό, η θέση του μεσαιωνικού κάστρου πρέπει να συμπίπτει με αυτήν του νεότερου. Βλ. <http://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=astros>

10. Το τοπωνύμιο Κολοκυθιά συνδέεται από τον Mc Leod με παραλία κοντά στον Κότρωνα Γυθείου. Σε κοντινό ακρωτήριο έχουν παρατηρηθεί από τον Α.Βον ίχνη μεσαιωνικής οχύρωσης. βλ Mc Leod Castles και Α.Βον La Moree σελ. 508

11. Στη νοτιοδυτική Αρκαδία στα σύνορα με Μεσσηνία, αναφέρεται ως κάστρο Γαρδικίου ή Κοκκαλά. Χτίστηκε από τους Φράγκους του Πριγκιπάτου της Αχαΐας πάνω στα ερείπια της ακρόπολης της αρχαίας Αμφείας Το κάστρο αναφέρεται στο Χρονικόν του Μορέως (στη Γαλλική έκδοση) με το όνομα Gradisco ή Bardisco. Βλ. <http://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=garthiki>

Αναμενόμενα, το κάστρο της Μονεμβασίας είναι βενετικό και ακόμα ενεργό, ενώ ο Μυστράς είναι υπό τουρκική κατοχή. Παρατηρείται πως οι θέσεις των βενετών επικεντρώνονται σε συντριπτική πλειοψηφία σε παραθαλάσσια κάστρα ενώ αντίθετα οι Τούρκοι κατέχουν περισσότερο ηπειρωτικές θέσεις. Το γεγονός αυτό είναι δηλωτικό της διαφοράς του τουρκικού με του ενετικού στρατιωτικού δυναμικού. Η Βενετία ως θαλασσοκράτειρα και με ισχυρό στόλο προτιμά πάντοτε τις παραθαλάσσιες θέσεις, περιορίζοντας τους Τούρκους στα ηπειρωτικά. Φαίνεται επίσης πως η τουρκική διείσδυση στην επαρχία της Μονεμβασίας έχει προχωρήσει αρκετά, με την κατάληψη του Γερακίου και του Ασωπού (Εικ. 13). Παράλληλα, ερωτήματα προκαλεί το γεγονός ότι η Ζαραφώνα παραμένει Βενετική, ενώ το Γεράκι είναι υπό τουρκική κατάληψη. Η καστροπολιτεία του Γερακίου είναι στην ενδοχώρα της επαρχίας Μονεμβασίας, ενώ το οχυρό της Ζαραφώνας αποτελεί συνοριακό φυλάκιο, δορυφορικό του σαφώς σημαντικότερου Γερακίου. Η κατάληψη του Γερακίου από τους Τούρκους σαφώς καθιστά την ακόμα ενετική Ζαραφώνα, σε αποκομμένη και πολύ ασταθή θέση. Ενδιαφέρον προκαλεί επίσης η αναφορά του καταλόγου σε μικρά χωριά της Λακωνίας για τα οποία δεν έχει αναφερθεί, ή παρατηρηθεί η ύπαρξη οχυρώσεων, ενώ το μικρό μέγεθός τους δεν δικαιολογούν την καταγραφή τους στον κατάλογο. Τέτοια είναι τα χωριά Άρνα (βλ. Υποσημείωση 34), Αγ. Ιωάννης Θεολόγος, Κουμουστά, και Πλάτανος. Στον αρχικό κατάλογο διαφοροποιούνται από τα κάστρα με τον χαρακτηρισμό *villa*¹². Η στρατηγική σημασία τους και η ανάγκη για την αναφορά τους σε ένα κατάλογο που περιλαμβάνει μεγάλα κάστρα και οικισμούς όπως η Μονεμβασία, ο Μυστράς και η Μεγάλη Μαΐνη προκαλεί ερωτηματικά. Τέλος άξιο αναφοράς αποτελεί η παράλειψη από τον κατάλογο σημαντικών κάστρων της περιοχής της νότιας Τσακωνιάς όπως αυτό της Καστάνιτσας, του Πραστού.

Το χωριό Ζαραφώνα (Sarafona) αναφέρεται στην βενετική απογραφή Pacifico και συγκεκριμένα την Notizia του Alberghetti, που έχει αποδειχθεί από τον Κ.Ντόκο πως χρονολογείται το 1702-4 και συγγράφηκε από τους Συνδίκους Εξεταστές (Sindici Inquisitori). Το έγγραφο αυτό δημοσίευσε πρώτος ο Ανδρέας Μουστοξύδης το 1830, μετά από ανακάλυψή του στην βενετική βιβλιοθήκη Querini-Stampalia¹³. Εκεί το χωριό Ζαραφώνα φαίνεται πως ανήκει στην διοικητική-γεωγραφική ενότητα του Μυστρά, μαζί με άλλα 157 χωριά. Στην περιγραφή της γεωγραφικής ενότητας Μυστρά ο συγγραφέας αναφέρει:

«Ακολουθεί η περιοχή του Μυστρά. Περιέχει τα Χρύσαφα και το Έλος. Αποτελείται από 158 χωριά και 20 μοναστήρια. Το έδαφός της είναι πολύ εύφορο και αρδεύεται από πολλά νερά και ποτάμια, ανάμεσά τους και ο Ευρώτας. Οι κάτοικοι του Μυστρά είναι πολύ πολιτισμένοι και φιλόξενοι και περήφανοι για την Σπαρτιάτικη καταγωγή τους¹⁴».

12. Εκτός από τον Αγ. Ιωάννη Θεολόγο. Η καταγραφή στον αρχικό κατάλογο δεν συνοδεύεται από τον χαρακτηρισμό *villa*. Αυτό κανονικά υποδηλώνει την ύπαρξη οχυρού ή οχυρωμένου οικισμού. Κάτι τέτοιο όμως δεν έχει παρατηρηθεί.

13. Τίτλος πρωτοτύπου: Breve descrizione del Regno di Morea

14. ελεύθερη απόδοση - βλ. άγνωστη απογραφή 1700 Κωνσταντίνος Ντόκος: "Breve Descrittione Del Regno Di Morea". Αφηγηματική ιστορική πηγή ή επίσημο βενετικό έγγραφο της Β' Ενετοκρατίας στην Πελοπόννησο; Εωα και Εσπερία 1(1993). Ίσως τα πρώτα δείγματα διαμάχης με τους Οθωμανούς

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αξίζει να σημειωθεί πως το οχυρό της Ζαραφώνας δεν αναφέρεται ή καταγράφεται στον κατάλογο Σχεδίων, που συνέταξε ο Francesco Grimani, στην υπηρεσία του Βενετικού Στρατού, τα έτη 1700-8, ως Γενικός Προβλεπτής Πελοποννήσου. Ο κατάλογος αυτός περιείχε 41 σχέδια, απεικονίσεις, και χάρτες από δυο κάστρα στην Κρήτη και στην Εύβοια, τρία στην Αλβανία και Μαυροβούνιο, και δεκαεπτά στην Πελοπόννησο. Όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους παραλείφθηκε το οχυρό Ζαραφώνας, αλλά και άλλα ίσως σημαντικότερα και πιο στρατηγικής σημασίας (όπως αυτό της Καρύταινας), ο Kevin Andrews εξηγεί πως οι Βενετοί είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα παραθαλάσσια κάστρα, καθώς αποτελούσαν μια ναυτική δύναμη σε εμπορικό και στρατιωτικό επίπεδο. Η γεγονός αυτό όμως του αποκλεισμού από την λίστα σημαντικών κάστρων στο εσωτερικό της Λακωνίας δείχνει γενικά μια παρακμή των οχυρώσεων στην περιοχή, καθώς το θέατρο των μαχών έχει αλλάξει θέση και τρόπους διεξαγωγής.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Η πρώτη αναφορά στο τοπωνύμιο Ζαραφώνα, εμφανίζεται σε αργυρόβουλο του Θεόδωρου Β΄ Παλαιολόγου (1407-1443), Δεσπότη του Μορέως. Σε αυτό ο Αυτοκράτορας παραχωρεί ατέλεια και προνόμια στους κατοίκους της Μονεμβασίας, «χωρίς μόνον των εποίκων της περιοχής των Βατικών, και της Τσακωνίας, των Μολάων του Εσωπού και του Έλους, του Ιερακίου, των Απιδέων, του Σεραφώνος, των Τζιντζίνων, του Ρέοντος, του Πραστού, της Καστάνιτζας και του Αγίου Λεωνίδου»¹⁵

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Το 1204 κατά την διάρκεια της Δ' σταυροφορίας κατελήφθη η πρωτεύουσα του Βυζαντίου, Κωνσταντινούπολη από τους Λατίνους¹⁶ σταυροφόρους (Φράγκοι, Βενετσιάνοι, Γενοβέζοι, Καταλανοί κ.α.). Αυτό είχε δραματικές συνέπειες για όλη την επικράτεια του Βυζαντίου – μέσα σε αυτή και η Πελοπόννησος.

Δύο κέντρα επιρροής και εξάσκησης διοικητικής εξουσίας υπήρξαν αρχικά στην Πελοπόννησο

Α) Το Πριγκιπάτο της Αχαΐας,

Β) Το Δεσποτάτο Του Μυστρά

Γ) Η Βενετία, το ενδιαφέρον της οποίας περιορίζεται στη διατήρηση των παραλιακών κτήσεων.

εικ. 14, Χάρτης των ελληνικών και λατινικών κρατών στη νότια Ελλάδα περίπου το 1278. (πηγή : en wikipedia :

Principality of Achaia: Figure attributed to C.Plakidas and others.)

15. άρθρο του Φ. Κουκουλέ στο Λεύκωμα του Τζεμισταουν, 1924

16. Πολλοί προτιμούν τους όρους Λατίνοι κ Λατινοκρατία αντί των όρων Φράγκοι κ Φραγκοκρατία- διότι είναι γενικότεροι και περιλαμβάνουν και την Βενετία κ Βενετοκρατία.

Το Πριγκιπάτο της Αχαΐας (εικ. 14) κρατίδιο που δημιουργήθηκε από τον Γουλιέλμο Σαμπλίτη κατά την Δ΄ Σταυροφορία (1205-1210), στα εδάφη της Πελοποννήσου (Μοριάς), το οποίο μοιράστηκε στη συνέχεια σε φέουδα μεταξύ των Φράγκων Σταυροφόρων. Το κρατίδιο αυτό από την κυριαρχία αρχικά του Γουλιέλμου Σαμπλίτη πέρασε στη συνέχεια στους Βιλλεαρδουίνους. Η κατάσταση του πριγκιπάτου άλλαξε πολλές φορές μέχρι το 1259 (Μάχη της Πελαγονίας), οπότε και επανήλθε (1261-1262) στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία υπό τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο, μετέπειτα αυτοκράτορα του Βυζαντίου, για να περάσει μετά από λίγο (1461) στους Οθωμανούς Τούρκους. Η πρωτεύουσα του πριγκιπάτου ήταν η Ανδραβίδα. Κύριο λιμάνι του ήταν η Γλαρέντζα ή Clarence (στη θέση Παλαιόκαστρο, δυτικά της σημερινής Κυλλήνης) και σημαντικό του κάστρο ήταν το Χλεμούτσι ή Clermont λίγο πιο νότια.

Το Δεσποτάτο Του Μυστρά (εικ. 14), ή Δεσποτάτο του Μορέως, αποτέλεσε ημιαυτόνομη περιοχή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας στην Πελοπόννησο και διέγραψε τη δική της πορεία από το 1262 ως το 1460 οπότε καταλύθηκε από τον Μωάμεθ Β΄. Στην αρχή διοικήθηκε από Βυζαντινούς ηγεμόνες (κεφαλές) και μετά το 1349 παραχωρήθηκε από τους βυζαντινούς αυτοκράτορες, σε μέλη της βασιλικής οικογένειας, που διοίκησαν με τον τίτλο του δεσπότη.

Μετά την άφιξη του Θεόδωρου Ι Παλαιολόγου στην Πελοπόννησο το 1382, ξεκινά μια μακροχρόνια εμφύλια διαμάχη μεταξύ του νέου Δεσπότη και των τοπικών αρχόντων, ιδιαιτέρως με τον άρχοντα της Μονεμβασίας, Παλαιολόγο-Μαμωνά, που τελικά εκδιώχθηκε από την πόλη και βρήκε καταφύγιο στην αυλή του Τούρκου σουλτάνου Βαγιαζήτ το 1391, δίνοντας έτσι τέλος στις εμφύλιες διαμάχες. Ο Οθωμανός σουλτάνος Βαγιαζήτ λίγο αργότερα το 1393-4, μεταφέρει την έδρα του από την Μικρά Ασία στις Σέρρες. Αρχίζει, έτσι η περίοδος που η οθωμανική επιρροή στα εσωτερικά της αυτοκρατορίας παίρνει σημαντικές διαστάσεις. Ο Βαγιαζήτ προσκαλεί στην αυλή του, τον αυτοκράτορα και σημαντικά πρόσωπα της διοικητικής ιεραρχίας των βυζαντινών, μεταξύ τους και ο Θεόδωρος, με σκοπό να τους δολοφονήσει. Η κατάσταση όμως εκτυλίσσεται διαφορετικά, με τον Βαγιαζήτ να ελευθερώνει τους αιχμαλώτους και να κρατά μονάχα τον Θεόδωρο ως αιχμάλωτο, πιθανώς υποκινούμενος από τον Μαμωνά, που είχε καταφύγει στην αυλή του ήδη από το 1391.

Ο Θεόδωρος καταφέρνει τελικά να διαφύγει όχι πριν όμως αναγκαστεί να παραδώσει στον Σουλτάνο την πόλη της Μονεμβασίας μαζί με τα περίχωρά της. Ο Θεόδωρος μόνο με την βοήθεια των Βενετών κατάφερε να ανακαταλάβει την πόλη από τους Οθωμανούς, και με μεγάλες απώλειες για τον τοπικό πληθυσμό. Η μακρά εμφύλια διαμάχη του 1382-1391 φαίνεται πως αποδυνάμωσε την σταθερότητα της περιοχής και συνέβαλε κατά πολύ στην προσωρινή κατάληψη από τους Οθωμανούς. Τα αποτελέσματα της αστάθειας αυτής επηρέασαν ιδιαίτερα την πόλη της Μονεμβασίας, αλλά βέβαια και τα περίχωρά της, καθώς οι στρατιωτικές επιχειρήσεις αφορούσαν και αυτές τις περιοχές. Το συμβάν αυτό θα πρέπει να αποτέλεσε και το πρώτο σήμα κινδύνου, μπροστά στον επερχόμενο οθωμανικό κίνδυνο, και πιθανόν να έπαιξε ρόλο και στην συνειδητοποίηση της ανάγκης οχύρωσης της επαρχίας της πόλης, καθώς και στην διασφάλιση της επικοινωνίας. Χαρακτηριστικό είναι και το αργυρόβουλο που εξέδωσε ο Θεόδωρος μετά το πέρας της αναστάτωσης. Το έγγραφο αυτό αντανακλά την άμεση ανάγκη για την ενίσχυση του πληθυσμού της Μονεμβασίας. Οποιοσδήποτε, από οποιοδήποτε μέρος, μπορούσε να μετοικήσει στην πόλη, καρπώνοντας τα σημαντικά προνόμια που οι παλιοί κάτοικοι ήδη είχαν. Ακόμα και οι δουλοπάροικοι, είτε ήταν υπόλογοι αδικημάτων ή όχι, μπορούσαν να εγκατασταθούν, υπό όρους όμως.

Από την άδεια ελεύθερης εγκατάστασης όμως, σύμφωνα με το αργυρόβουλο έγγραφο, εξαιρούνται οι κάτοικοι των οικισμών: Βάτικα, Τζακωνιά, Μολάοι, Ασωπός, Έλος, Γεράκι, Απιδιά, Ζαραφώνα, Τζίτζινα, Ρέον, Πραστός, Καστάνιτσα, και Άγιος Λεωνίδα. Για τους κατοίκους αυτούς απαιτούνταν ειδική άδεια εγκατάστασης. Οι οικισμοί αυτοί είναι τα περίχωρα, η επαρχία της Μονεμβασίας, που ο Θεόδωρος το 1394, παραχώρησε στον Βαγιαζήτ, μαζί με την πόλη, όντας αιχμάλωτός του.

Οι οικισμοί αυτοί οι οποίοι συμπίπτουν και με τα όρια της μητροπολιτικής επικράτειας της Μονεμβασίας, αποτελούν τα σύνορά της, και η παραμονή εκεί αρκετού πληθυσμού είναι αναγκαία για την εξασφάλιση της άμυνας και της επάνδρωσης των κάστρων. Το γεγονός ότι το θέμα αυτό είναι τόσο σημαντικό ώστε να αναφερθεί στο αργυρόβουλο, αποδεικνύει την συνειδητοποίηση της βυζαντινής διοίκησης, αλλά και της τοπικής ηγεσίας της Μονεμβασίας, πως η άμυνα στα περίχωρα ήταν πλέον επιτακτική .

Χαρακτηριστικό της οθωμανικής επιθετικότητας αποτελεί και η οκτάχρονη πολιορκία της Κωνσταντινούπολης από το 1394 έως και το 1402. Ο αυτοκράτορας Ιωάννης Ζ΄ Παλαιολόγος αναζητούσε βοήθεια στην Δύση, παραμένοντας αποκλεισμένος από την πρωτεύουσα. Τελική επίλυση στο θέμα και παύση της πολιορκίας έγινε ύστερα από την ήττα των Οθωμανών από τον Ταμερλάνο το 1402 και τον θάνατο του Βαγιαζίτ Α΄. Οι βυζαντινοί ξαναχτίζουν το εξαμίλιο και το 1416 ο Μανουήλ και ο Ιωάννης (συναυτοκράτορες) επισκέπτονται το Δεσποτάτο και επιτηρούν τις εργασίες. Το 1423 οι Τούρκοι το καταστρέφουν. Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος το ξαναχτίζει το 1442 με οικονομική βοήθεια από βαριές φορολογίες του δεσποτάτου. Ο Θεόδωρος εκδίδει αργυρόβουλο για αυτές τις φορολογίες.

Μετά την κατάλυση του Δεσποτάτου του Μυστρά από τον Μεχμέτ ΙΙ τον Πορθητή το 1460, η Μονεμβασία δεν παραδίδεται στους Τούρκους και παραμένει μια από τις λιγιστές περιοχές της Πελοποννήσου που δεν καταλαμβάνουν οι Τούρκοι. Υπό βενετική διοίκηση παραμένει το Ναύπλιο, η Μεθώνη και η Κορώνη. Οι Μονεμβασιώτες θέτουν ως άρχοντα (‘άρχων’) τον έκπτωτο δεσπότη Θωμά Παλαιολόγο που είχε φιλο-δυτικές διαθέσεις και είχε έρθει σε ανοιχτή αντιπαράθεση για αυτό με τον αντι-ενωτικό αδελφό του Δημήτριο που είχε εξαρχής προσεταιριστεί την οθωμανική εξουσία. Ο Θωμάς πείθει τους Μονεμβασιώτες να προσφέρουν την πόλη στον Πάπα Πίο τον 2ο. Στις 27 Φεβρουαρίου του 1461, ο Πάπας αναγνωρίζει το προνόμιο της πόλης, ενώ οι κάτοικοι θα πρέπει να δεχθούν την πλήρη κυριαρχία του, αλλά και να παραδώσουν όλα τα κάστρα που βρίσκονται στην περιοχή τους. Αυτό σημαίνει πως η Μονεμβασία κατά την διάρκεια της τουρκικής επίθεσης του 1460, είχε καταφέρει να κρατήσει κάποια ή και όλα τα κάστρα της επαρχίας της. Ένα από αυτά αποτελεί βέβαια και το οχυρό της Ζαραφώνας, χωρίς όμως να μπορούμε να γνωρίζουμε αν είχε καταληφθεί το 1460 ή παρέμεινε υπό την κατοχή των δυνάμεων της Μονεμβασίας .

Ο Θωμάς συνεχίζει τις επαφές με την Δύση, αναζητώντας συμμάχους για την ανακατάληψη της Πελοποννήσου. Προσεγγίζει την Βενετία, όπου καταφέρνει να κερδίσει βοήθεια ενάντια σε μια νέα απειλή, αυτή των πειρατικών επιδρομών. Σε σχέση με αυτές τις επαφές, οι πηγές συγκλίνουν στην παράδοση της πόλης στην Βενετία. Την άνοιξη του 1463 ξεκινούν οι πολεμικές επιχειρήσεις των Βενετών εναντίον των Τούρκων. Ο Βενετικός στόλος έχει την πρώτη του επιτυχία καταλαμβάνοντας την πόλη των Βατίκων. Το κάστρο των Βατίκων είναι σαφώς μεγαλύτερων διαστάσεων και πιο στρατηγικής σημασίας σε σχέση με αυτό της Ζαραφώνας. Δεν γνωρίζουμε για την τύχη των κάστρων της Ζαραφώνας και του Γερακίου. Γεγονός όμως είναι πως τα Βάτικα ως παραθαλάσσιος οικισμός θα μπορούσε να είχε καταληφθεί από τον τουρκικό στόλο, και τα κάστρα της ενδοχώρας να είχαν καλύτερη τύχη, λόγω της δύσκολης προέλασης του πεζικού. Αυτά όμως είναι απλές υποθέσεις. Ο Βενετοτουρκικός πόλεμος συνεχίστηκε έως το 1479, όπου αποφασίστηκε ανακωχή. Σε αυτά τα πλαίσια ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις μεταξύ των δυο πλευρών για τον καθορισμό των συνόρων και κράτησαν έως το Μάιο του 1481, ύστερα και από τον θάνατο του Μεχμέτ Β΄. Τα Βάτικα, αρχικά παρέμειναν Βενετικά, αλλά αργότερα πέρασαν στην τουρκική κυριαρχία. Η Χάρις Καλλιγά αναφέρει ότι στα πλαίσια αυτής της διαπραγματεύσεως τα κάστρα του Ασωπού- Castel Rampan και πιθανόν η Ζαραφώνα, έπρεπε να εξουδετερωθούν. Οι καταρρεύσεις της τοιχοποιίας του πύργου επιβεβαιώνουν αυτό το ενδεχόμενο.

Οι Βενετοί κατά την διάρκεια των εχθροπραξιών στρατολογούσαν μισθοφόρους, είτε από την πόλη της Μονεμβασίας, είτε Αλβανούς, είτε κατοίκους των περιχώρων. Τα σώματα συγκροτούσαν ‘κομπανίες’ ή στρατιές, κάθε μια από 12 ιπείς. Αυτό σημαίνει πως τα κάστρα θα πρέπει να είχαν εγκαταστάσεις για τον σταβλισμό . Η μακρόχρονη περίοδος αναταραχής, προκάλεσε σοβαρά πλήγματα στην οικονομία της Μονεμβασίας αλλά και στην πληθυσμιακή σύνθεση. Οι αντιξοότητες ερήμωσαν την περιοχή. Παρ’ όλα αυτά οι επικοινωνίες ανάμεσα στην επικράτεια της Βενετικής

πλέον Μονεμβασίας και στον τουρκοκρατούμενο Μυστρά διατηρήθηκαν, τουλάχιστον όσον αφορά καθημερινές δραστηριότητες και εργασίες.

Η κατοχή των Βενετών δεν θα πρέπει να ήταν πολύ ευχάριστη για τους Μονεμβασιώτες καθώς το 1499 προσπαθούν να παραχωρήσουν την πόλη στον Γάλλο Βασιλιά Κάρολο VIII, στον οποίο ο υιός του Θωμά Παλαιολόγου, Ανδρέας, μοναδικός νόμιμος κληρονόμος της πρώην αυτοκρατορίας, είχε παραδώσει τα δικαιώματα. Η προσπάθεια ήταν ανεπιτυχής. Το 1499 ξεκινά ο δεύτερος βενετο-τουρκικός πόλεμος. Αυτήν την φορά ο στόλος παίζει τον καθοριστικό ρόλο, και οι τούρκοι καταλαμβάνουν τις νοτιοδυτικές κτήσεις της Πελοποννήσου, την Μεθώνη, την Κορώνη, το Ναυαρίνο καθώς και έθεσαν υπό πολιορκία το Ναύπλιο. Οι εχθροπραξίες έληξαν το 1503 και η Μονεμβασία έχασε περισσότερη έκταση της επαρχίας της στα νοτιοδυτικά της.

ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Ο πρώτος Παλαιολόγος που ανέλαβε την διακυβέρνηση των βυζαντινών κτήσεων στην Πελοπόννησο ήταν ο δεσπότης Θεόδωρος Α', τρίτος γιός του αυτοκράτορα Ιωάννη Ε' Παλαιολόγου και της συζύγου του Ελένης Κατακουζηνής. Ο δεσπότης Θεόδωρος Α' κατέφθασε στην Πελοπόννησο το φθινόπωρο του 1382. Την περίοδο πριν από την επικράτηση των Παλαιολόγων στον αυτοκρατορικό θρόνο αλλά και στην δεσποτεία του Μορέα, τα ηνία κρατούσε η οικογένεια των Καντακουζηνών και στις δύο θέσεις. Ωστόσο μετά την άφιξη του νέου Δεσπότη στο Μορέα, οι εμφύλιες αυτές διαμάχες μεταξύ των δύο οικογενειών είχαν ήδη διευθετηθεί με την πλήρη επικράτηση των Παλαιολόγων. Ο Θεόδωρος ήταν ελεύθερος να ασχοληθεί με την αναδιοργάνωση του Δεσποτάτου του. Οι προθέσεις του εστιάζονταν στην επιβολή εξουσίας στους εσωτερικούς εχθρούς του αλλά και στην επέκταση των ορίων της βυζαντινής επαρχίας στην υπόλοιπη Πελοπόννησο. Εκείνη την εποχή τα φράγκικα βασίλεια της Αχαΐας και των Αθηνών βρίσκονταν σε παρακμή. Το πρώτο υπό την εξουσία των Ανδεγαυών βασιλέων της Νεάπολης, και το δεύτερο έχοντας καταλυθεί από την Καταλανική Εταιρία- ενώ υπό φράγκικη κατοχή βρισκόταν μόνο το Άργος και το Ναύπλιο. Κραταιά παρέμενε η Βενετία που διέθετε σταθερές βάσεις στα σημαντικά λιμάνια της Μεθώνης και της Κορώνης.

Παρατηρώντας τον χάρτη των τοιχισμένων πόλεων/οικισμών, και των μεμονωμένων οχυρώσεων, στην ευρύτερη περιοχή ιδιαίτερα της ανατολικής Πελοποννήσου και νοτιοανατολικής Λακωνίας (εικ. 15), εύλογα διατυπώνεται το ερώτημα, γιατί το δίκτυο αυτό παρουσιάζεται τόσο πυκνό, και γιατί δεν περιορίζεται σε μια περιμετρική γραμμή άμυνας που προστατεύει τα σύνορα ενώ αυτό φαίνεται να επιμερίζεται σε μικρά κάστρα/φυλάκια και μεγαλύτερες καστροπολιτείες που οριοθετούνται τόσο στα σύνορα όσο και στην ενδοχώρα.

Η απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα είναι σαφώς πολύπλευρη και απαιτεί την κατανόηση της κοινωνικής και πολιτικής διακυβέρνησης, καθώς και την ιστορική εξέλιξη του Δεσποτάτου στα 198 χρόνια της παρουσίας του στον πελοποννησιακό χώρο. Το πρόβλημα αρχικά θα πρέπει να τεθεί στην κλίμακα ολόκληρου του χώρου της Πελοποννήσου. Στην περιοχή, όπως προελέχθη, την εξεταζόμενη περίοδο του 1204 έως 1460, επικρατούν τρεις δυνάμεις: το πριγκιπάτο της Αχαΐας, το Βυζαντινό Δεσποτάτο, και οι Βενετικές κτήσεις. Από τις τρεις αυτές δυνάμεις, οι δύο βρίσκονταν σε συνεχή ανταγωνισμό ενώ η τρίτη η Βενετία, αρκούσαν σε μια φιλειρηνική πολιτική προστατεύοντας παράλληλα τις μικρές σε έκταση, αλλά μεγάλης στρατηγικής σημασίας ως προς τα συμφέροντά της, παραλιακές κτήσεις. Το δίπολο αυτό του Φράγκικου πριγκιπάτου και της Βυζαντινής αυτοκρατορίας προκαλούσε

συνεχείς αντιθέσεις αλλά και συσχετισμούς¹⁷, τόσο σε επίπεδο πολιτικής εξουσίας όσο και στο τοπικό επίπεδο καθημερινότητας. Επίσης αρχικά τουλάχιστον, πριν την εδραίωση της οθωμανικής απειλής ως το σημαντικότερο αμυντικό πρόβλημα για τους βυζαντινούς, μπορούμε να πούμε ότι το δίπολο βυζαντινών και φράγκων ήταν αυτό που διαμόρφωσε πιο πολύ το αμυντικό και οχυρωματικό δίκτυο των δύο πλευρών.

Επιπροσθέτως θα πρέπει να διατυπωθεί πως το φράγκικο Πρίγκιπάτο αποτελούσε φορέα των δυτικών αντιλήψεων για την κοινωνική και πολιτική οργάνωση και προσανατολιζόταν εμφανώς στο φεουδαρχικό πρότυπο, τόσο σε επίπεδο ιεραρχίας (ένας πρίγκιπας και πολλοί δούκες/τοπάρχες) όσο και σε επίπεδο εκμετάλλευσης των γαιών. Το Βυζαντινό Δεσποτάτο αντίθετα εκπροσωπούσε το ανατολικό/ρωμαϊκό.

Το μοντέλο του συγκεντρωτισμού, με την απόλυτη εξουσία στην άρχουσα τάξη, καταρρέει ήδη από τα χρόνια διακυβέρνησης των Κομνηνών πριν από την κατάκτηση της Κωνσταντινούπολης από τους σταυροφόρους το 1204. Η αστική τάξη αρχίζει να λαβαίνει προνόμια, να εισέρχεται στην εξουσία αγοράζοντας τίτλους και να αποκτά δύναμη. Έτσι το σύστημα της συγκεντρωτικής εξουσίας, τουλάχιστον στην περιοχή του Δεσποτάτου, μπορούμε να πούμε πως δεν είναι αμιγώς αυτοκρατορικό, καθώς τοπικοί ηγεμόνες ή και πόλεις ολόκληρες απολαμβάνουν πλήθος προνομίων και ανεξαρτησία σε μεγάλο βαθμό¹⁸.

Ωστόσο παρόλο την μερική αλλοίωση του συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης του βυζαντινού Δεσποτάτου και την αύξηση της δύναμης και της επιρροής των τοπικών αρχόντων, «κεφαλές», οι βυζαντινοί παραμένουν φορείς της αυτοκρατορικής πολιτικής και κοινωνικής οργάνωσης¹⁹. Το 1261 με την συνθήκη της Κωνσταντινούπολης λαμβάνουν από την φράγκικη διοίκηση τα 4 κάστρα, της Μονεμβασίας, της Μεγάλης Μαΐνης, του Μυστρά και του Γερακίου. Τα κάστρα αυτά πιθανότατα την εποχή της παράδοσής τους στους βυζαντινούς δεν αποτελούσαν μια εδαφικά ενιαία επικράτεια²⁰ παρά τοπικές έδρες που αντανάκλουν την φράγκικη κοινωνική και χωρική οργάνωση των φεουδαλικών κάστρων. Οι βυζαντινοί από την πρώτη στιγμή προσπάθησαν αρχικά να επεκτείνουν την κυριαρχία τους μέσω στρατιωτικών επιχειρήσεων αλλά και να διασφαλίσουν την ενότητα μέσω της ενίσχυσης της επικοινωνίας. Αυτό μαρτυρούν τα πολλά διάσπαρτα οχυρωματικά έργα που ανάγονται σε αυτήν την εποχή. Ο πύργος της Σοχά (εικ. 15) εποπτεύει το δρόμο από Μυστρά προς τον λακωνικό κόλπο και ταυτόχρονα προστατεύει από τις εχθρικές επιδρομές των φυλών του Ταυγέτου. Δίκτυο οχυρώσεων ή οχυρωμένων οικισμών έχει παρατηρηθεί επίσης στα ανατολικά παράλια της Λακωνίας, (Κυπαρίσσι, Χάρακας), που σχετίζεται άμεσα με την Μονεμβασία και το σημαντικό λιμάνι του Γέρακα. Ένα επίσης παραθαλάσσιο δίκτυο πύργων-βιγλών, βρίσκεται στα δυτικά παράλια του ακρωτηρίου Μαλέα, και αποτελείται από τον Κουλεντιανό πύργο και τον πύργο Μαραθιάς (πύργος του φονιά) εκατέρωθεν της παραλίας Μαραθιάς²¹. Οι πύργοι αυτοί επιτηρούσαν τα δυτικά παράλια και είχαν οπτική επαφή με το κάστρο των Βατίκων.

Τα όρια του Δεσποτάτου δεν αποτελούν μια συνεχής γραμμή στον χώρο που προστατεύεται από μια γραμμική οχύρωση (όπως το Εξαμίλι) ή ένα γραμμικό δίκτυο οχυρώσεων. Αξιοποιούνται τοπογραφικά χαρακτηριστικά όπως υψώματα, και ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην ασφάλιση του οδικού δικτύου. Χαρακτηριστικό επίσης είναι η δυνατότητα οπτικής επικοινωνίας των κάστρων.

17. Παρόλες τις πολιτικές και στρατιωτικές εντάσεις που παρουσιάζονταν ανάμεσα στα δύο κρατίδια, έχουν διαπιστωθεί αρκετές περιπτώσεις πολιτιστικής αφομοίωσης και διάχυσης επιρροών.

18. Ως παραδείγματα μπορούμε να αναφέρουμε τα προνόμια και την ανεξαρτησία της Μονεμβασίας, τα οποία επικυρώνονταν τακτικά μετά από κάθε διαδοχή αυτοκράτορα ή δεσπότη.

19. Βασίλης Παναγιωτόπουλος, Πληθυσμός και οικισμοί της Πελοποννήσου 13ος – 18ος αιώνας, σελ. 47

20. Οπ.αν σελ. 46

21. Haris Kalliga, Monemvasia, Seventh–Fifteenth Centuries, σελ. 882, Οι πύργοι αυτοί είναι πιθανώς φράγκικοι, χτισμένοι τον 13ο ή 14ο αιώνα, η ύπαρξη τυφεκιοθυρίδων υποδηλώνει την χρήση τους και σε ύστερους χρόνους.

ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

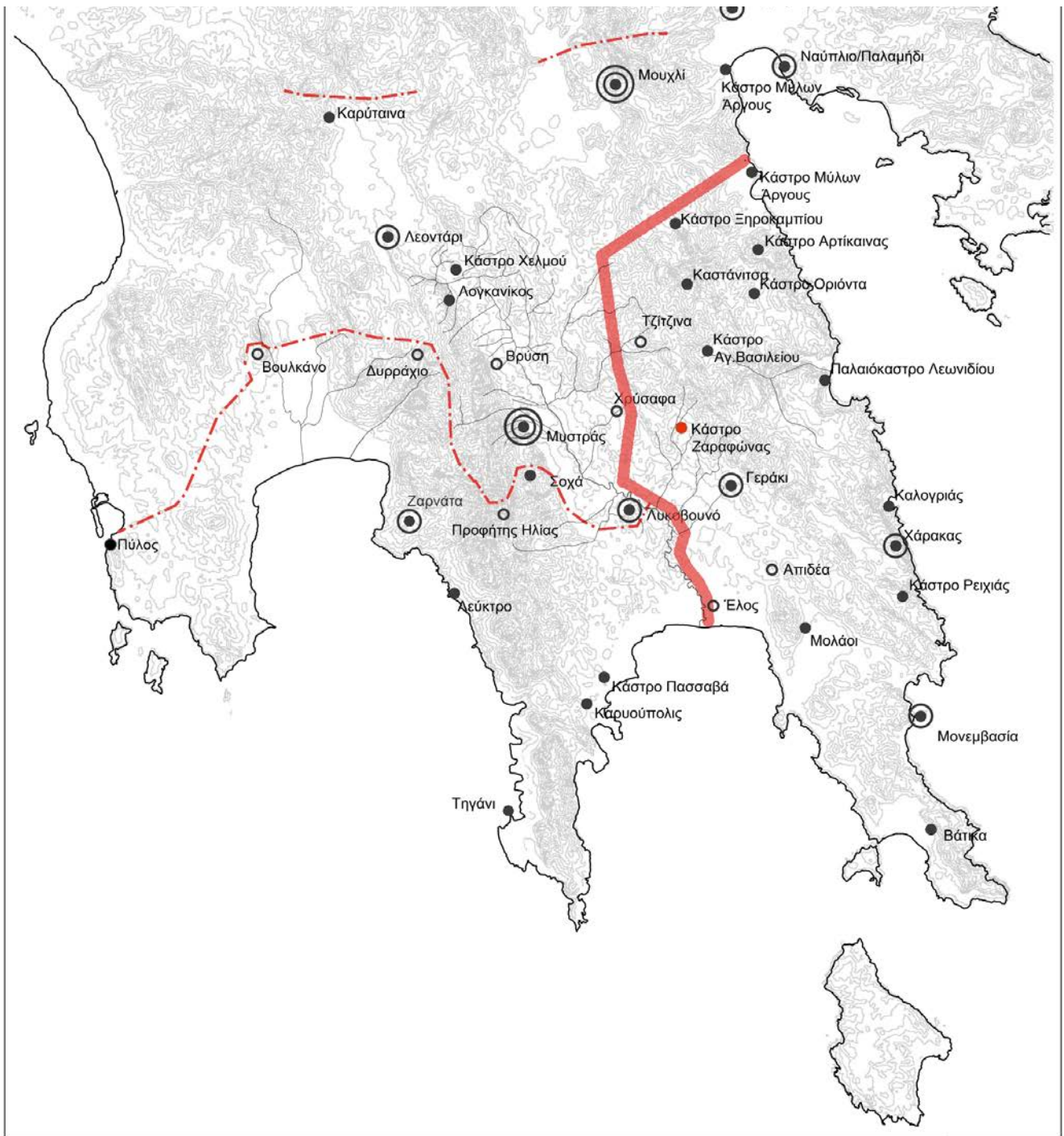
Η Βαρωνία του Γερακίου (1209-1262) ήταν κρατίδιο υποτελές στο Πριγκιπάτο της Αχαΐας που ιδρύθηκε το 1209 από τον πρίγκιπα Γουλιέλμο Σαμπλίτη. Όταν ο Γουλιέλμος Σαμπλίτης διαίρεσε το πριγκιπάτο σε 12 υψηλές βαρονίες (φέουδα) και τιμάρια, η υψηλή βαρωνία του Γερακίου μαζί με 6 τιμάρια δόθηκε στον Φράγκο ιππότη Γκυ ντε Νιβελέ (Guy de Nivelet Αρχικά λεγόταν Βαρωνία των Νιβηλέ ή Νιβελέ (Nivelet) κι έπειτα του Γερακίου από το κάστρο, κατοικία της οικογένειας. Ήταν μικρή Βαρωνία στα όρια της σημερινής Λακωνίας, στην περιοχή της Τσακωνίας. Ο Γκυ ντε Νιβελέ 1209; ή ο γιος του Ιωάννης έκτισε εκεί το κάστρο. Δεν είναι ακριβώς γνωστό πότε. Το πιο πιθανό γύρω στο 1250. Πιθανά το κάστρο και η συνοικία που αναπτύχθηκε εκεί και ονομάστηκε Γεράκι να άρχισε σαν κατασκευή ~ το 1210 και να αποπερατώθηκε σταδιακά ~ το 1250

Ο Νιβελέ είναι αυτός που ονόμασε το κάστρο «Γεράκι». Η πόλη ήταν γνωστή από την αρχαιότητα σαν «Γερόνθραι» και κατοικείτο συνεχώς από την Νεολιθική εποχή, όπως αποδεικνύεται από ευρήματα της 4ης χιλιετίας π.Χ.

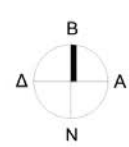
Ο τόπος αυτός μαζί με το Κάστρο, μόνον 50 χρόνια παρέμεινε στα χέρια των Φράγκων, διότι το 1262 αναγκάστηκαν να το παραδώσουν στους Βυζαντινούς μαζί με τα κάστρα της Μονεμβασίας, του Μυστρά και της Μαΐνης (εικ. 15), για την απελευθέρωση του Γουλιέλμου Βιλλεαρδουίνου και των άλλων βαρόνων και ιπποτών, οι οποίοι στη μάχη της Πελαγονίας το 1259 είχαν συλληφθεί αιχμάλωτοι από τους Βυζαντινούς.

Το Κάστρο κτίστηκε στις δύο κορυφές του λόφου που φέρουν σήμερα το όνομα «Παλαιόκαστρο». Στη βόρεια κορυφή κτίστηκε το κάστρο και, κάτω από αυτό, στη δυτική ομαλή πλαγιά, ο βασικός μεσαιωνικός οικισμός. Στη νότια κορυφή υπήρχε μια δεύτερη οικιστική συγκέντρωση που συνδεόταν με τον βασικό οικισμό με μονοπάτι ανοιγμένο σε διάσελο, μήκους 700μ., που ένωνε τις δύο κορυφές. Υπήρχαν κάποια οχυρωματικά έργα και οι πυργίσκοι στην πλευρά της κορυφογραμμής του λόφου, που έβλεπαν προς τη πεδιάδα μέχρι τον μακρινό Λακωνικό κόλπο. Στο κάστρο σώζονται μέχρι σήμερα, άλλοι περισσότερο και άλλοι λιγότερο ακέρατοι, περίπου 30 ναοί από τους οποίους οι 10 μέσα στον μεσαιωνικό οικισμό. Το κάστρο του Μυστρά και το Κάστρο της Μονεμβασίας ήταν τα κυριότερα κάστρα της περιοχής.

Το κάστρο του Μυστρά, ιδρύθηκε το 1249, στις βόρειες υπώρειες του Ταϋγέτου, σε απόσταση 6 χιλιομέτρων βορειοδυτικά της σημερινής Σπάρτης. Στο σημείο αυτό υψώνεται η τοποθεσία Μυστράς, σε υψόμετρο περίπου 620 μ. Η θέση είναι εξαιρετικά ισχυρή, γιατί είναι απροσπέλαστη από τη νότια και νοτιανατολική πλευρά. Την εξέλιξή του σε μία από τις σημαντικότερες καστροπολιτείες του Μοριά ευνόησε και η ίδια η φυσική του διαμόρφωση, μια και υπήρχε στην περιοχή ένα ευρύχωρο πλάτωμα για να κτισθεί το κάστρο και στη βορεινή του ράχη του ένα άλλο πλάτωμα, όπου κτίστηκαν αργότερα τα παλάτια, αφήνοντας και αρκετό χώρο για την πλατεία, το φόρο των Βυζαντινών. Καμία θετική πληροφορία δεν υπάρχει για το Μυστρά, πριν από την ίδρυση του κάστρου, το 1249, με εξαίρεση κάποιες ρωμαϊκές σαρκοφάγους. Το όνομα του προέρχεται πιθανόν από κάποιον ιδιοκτήτη της περιοχής, που ήταν Μυζήθρας κατά το όνομα ή το επάγγελμα. Η ίδρυση του κάστρου του Μυστρά, το 1249, «λαμπρόν κάστρον το έποιεν και μέγα δυναρίν», κατά το Χρονικό του Μορέως, σημειώνει την επιτυχή έκβαση της προσπάθειας των Φράγκων να εδραιώσουν στην Πελοπόννησο την επικυριαρχία που τους είχε επιδικασθεί στα 1204, μετά από την άλωση της Κωνσταντινούπολης. Ελάχιστα κατάλοιπα του κάστρου αυτού σώζονται στην κορυφή του λόφου. Από αυτήν την περίοδο σώζονται επίσης και μερικά τμήματα των παλατιών στην πλατεία της Πάνω Χώρας.

- Οικισμός
- Οχυρωμένη θέση / οικισμός
- ◎ Διαδοχικές περιποιήσεις
- - - - - Όρια μητροπολιτικής εξάρτησης
- — — — — Δρόμοι περιηγητών

εικ. 15. Τα κάστρα του Δεσποτάτου κατά την Παλαιολόγεια περίοδο(1382-1460),

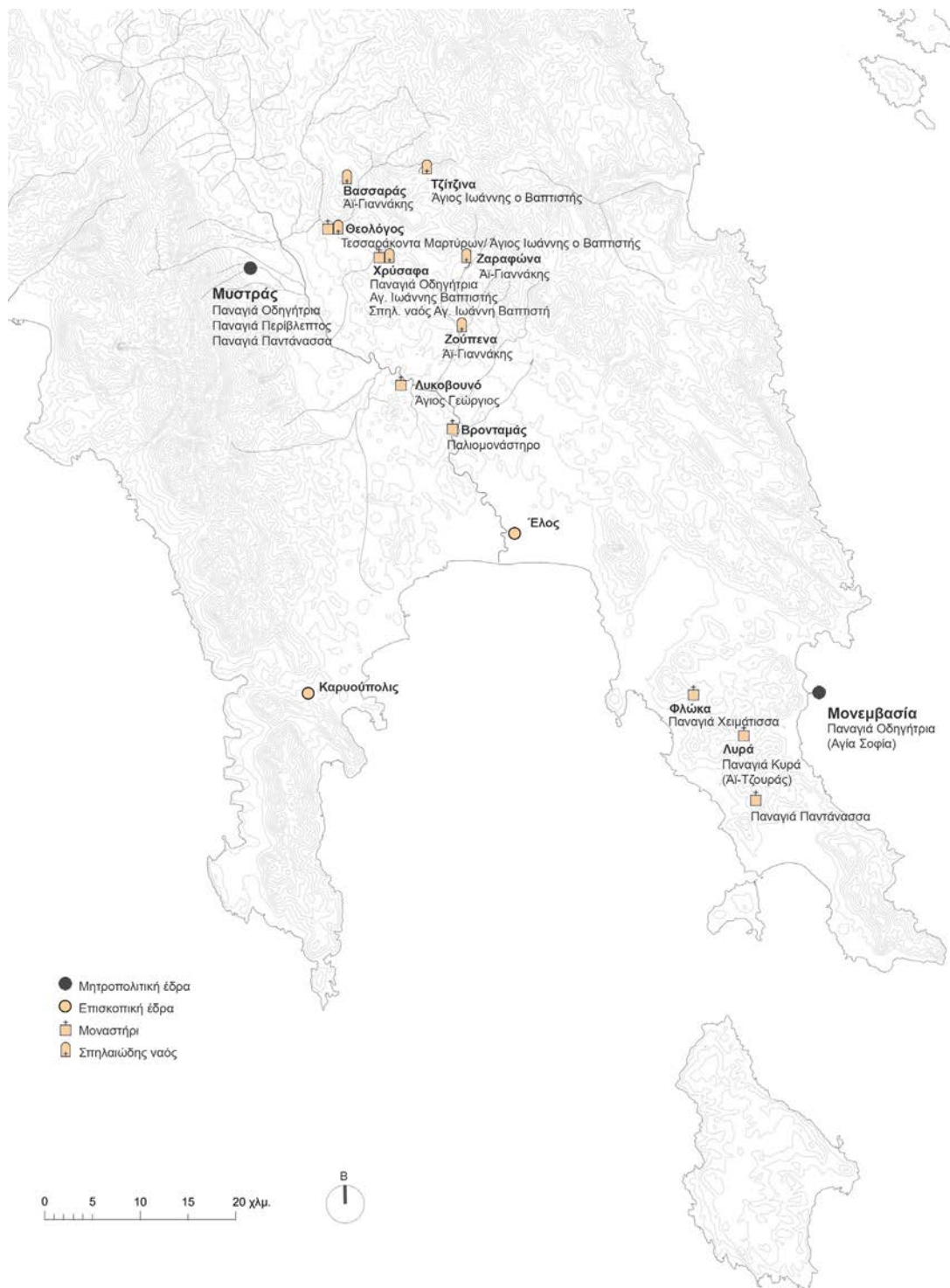
Μετά το 1262, την ελληνική περιοχή του Μοριά κυβερνά βυζαντινός στρατηγός, ο οποίος εδρεύει στο Μυστρά. Οι Έλληνες κάτοικοι της Σπάρτης, που υποφέρουν από τους πολέμους, μετακινούνται σιγά-σιγά στο κάστρο και έτσι εκεί συνοικίζεται η χώρα του Μυστρά. Ο Μυστράς σταδιακά διαμορφώνεται από κάστρο σε πόλη (καστροπολιτεία). Κτίζεται η Μητρόπολη, ιδρύονται οι εκκλησίες των Αγίων Θεοδώρων και της Οδηγήτριας, τα παλάτια μεγαλώνουν, πνευματική ζωή δημιουργείται. Η έδρα της μητρόπολης Λακεδαιμόνιας μεταφέρεται στο Μυστρά. Οι στρατηγοί αντικαθίστανται από το 1308 και μετά από τους διοικητές, που γίνονται πια μόνιμοι. Ο διοικητής Ανδρόνικος Παλαιολόγος Ασάν (1316-1321), βοηθά στην επέκταση της επικράτειας μέχρι την Άκοβα και την Καρύταινα.

Κατά την επόμενη περίοδο, οικοδομούνται μνημεία της αρχιτεκτονικής και εικαστικής αισθητικής του επιπέδου της Περιβλέπτου και της Παντάνασσας. Ακόμη, πνευματικές μορφές του Μυστρά, όπως εκείνη του Γεωργίου Γεμιστού Πλήθωνα και άλλων σημαντικών προσωπικοτήτων, φωτίζουν τον τελευταίο δραματικό αιώνα της ζωής του Δεσποτάτου. Ο Μυστράς, το κάστρο και η πόλη, είναι συνεπώς δημιούργημα των τελευταίων αιώνων της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Μας παρέχει μια πλήρη εικόνα της βυζαντινής πόλης, έτσι όπως αυτή αναπτύχθηκε μετά τη φραγκική κατάκτηση της Πελοποννήσου.

Το Κάστρο της Μονεμβασίας ιδρύθηκε σχετικά νωρίς, στα χρόνια του αυτοκράτορα Μαυρικήου, το 583, όταν οι κάτοικοι των γύρω περιοχών έψαχναν να βρουν καταφύγιο από τις επιδρομές των Αβάρων και των Σλάβων. Η πόλη φαίνεται ότι ιδρύθηκε αρχικά στο ψηλότερο πλάτωμα της κορυφής και αργότερα επεκτάθηκε στα νοτιοανατολικά, σε ένα τόπο ομαλό, απάνεμο και αθέατο από την πελοποννησιακή ακτή, που επιπλέον διαθέτει και το προνόμιο να αποτελεί καίριο παρατηρητήριο για όσα καράβια διαπλέουν το Μυρτώο πέλαγος. Ο οικισμός, αν και δεν διέθετε απολύτως καμία πηγή νερού, αναδείχθηκε σε ναυτικό και εμπορικό σταθμό για τους θαλάσσιους δρόμους του Αιγαίου. Το λιμάνι της πόλης ήταν διπλό στα βόρεια και τα νότια της γέφυρας που ένωνε τη βραχύδη χερσόνησο με την απέναντι στεριά. Από τα μέσα του 10ου αιώνα η πόλη άρχισε να αναπτύσσεται δυναμικά, με το άπλωμα του οικισμού σε όλο το βράχο.

Σύμφωνα με τον Άραβα γεωγράφο Ιντριζί στα μέσα του 12ου αιώνα η πόλη διέθετε ψηλό τείχος, ενώ λίγο αργότερα έγινε έδρα Μητρόπολης. Τότε το κάστρο ενισχύθηκε τόσο, ώστε έγινε οχυρό που αντιστάθηκε σθεναρά σε όσους το επιβουλεύτηκαν, όπως στον Ρογήρο Β', βασιλιά των Νορμανδών, το 1147, και στον Γουλιέλμο Β' Βιλλεαρδουίνο, έναν αιώνα μετά, στις δυνάμεις του οποίου τελικά υπέκυψε το 1248, μετά τον αποκλεισμό των Φράγκων πολιορκητών και κατόπιν ικανών διαπραγματεύσεων για τη διατήρηση παλαιότερων προνομίων των κατοίκων.

Η πόλη, ωστόσο, επέστρεψε στους Βυζαντινούς το 1262, μαζί με τα κάστρα του Μυστρά, του Γερακίου και της Μεγάλης Μαΐνης, με τη συνθήκη που ακολούθησε τη συμφωνία μεταξύ Φράγκων και Βυζαντινών μετά τη μάχη της Πελαγονίας (1259). Τότε η Μονεμβασία έγινε βάση του Βυζαντινού στόλου για την ανακατάληψη εδαφών της Πελοποννήσου. Με χρυσόβουλλα των αυτοκρατόρων Ανδρόνικου Β' και Ανδρόνικου Γ' παραχωρήθηκαν διοικητικά, εκκλησιαστικά και οικονομικά προνόμια που εξασφάλιζαν ατέλεια στα προϊόντα της Μονεμβασίας, φορολογικές απαλλαγές και ελεύθερη κίνηση των πλοίων της, χωρίς υποχρεώσεις δασμών στα εδάφη της αυτοκρατορίας. Έτσι, η πόλη αναδείχθηκε σε σημαντικό διοικητικό και εκκλησιαστικό κέντρο και έδρα μεγάλης ναυτικής και εμπορικής κίνησης.

εικ. 16, Μοναστήρια, Ασκητήρια, Μητροπόλεις

Η Μονεμβασία ως μια από τις πιο σημαντικές πόλεις της αυτοκρατορίας, με ακμάζουσα εμπορική δραστηριότητα αλλά και αυτοδύναμο στρατιωτικό στόλο, αποτέλεσε από νωρίς και μητροπολιτική έδρα. Ο Μανουήλ Ι Κομνηνός ήδη από το 1148 ανεβάζει την ιεραρχία της Μονεμβασίας από επισκοπή σε μητρόπολη που έχει στην επικράτειά της δυο επισκοπές.²² Μέχρι την άφιξη των Φράγκων η μητρόπολη έχει στην δικαιοδοσία της 4 επισκοπές, αυτές των Ρέοντος-Πραστόύ, Έλους, Μαΐνης και Κυθήρων. Οι φράγκοι όμως μετά την κατάληψη της πόλης εξορίζουν τον ορθόδοξο μητροπολίτη, και εγκαθιστούν καθολικό (ο ορθόδοξος μητροπολίτης μεταβαίνει στις Πεγαίς μαζί με τους υπόλοιπους Μονεμβασιώτες). Ύστερα από την αποχώρηση των Φράγκων από την πόλη και γενικά την νοτιοανατολική Πελοπόννησο το 1262 η Μονεμβασία καθίσταται η σημαίνουσα ναυτική βάση του Βυζαντίου στην ανατολική Μεσόγειο αποτελώντας το απόμακρο αλλά ασφαλές δια μέσου του Γερακίου, επίνειο του Μυστρά. Ο Ανδρόνικος ΙΙ αποδίδει εκτός από επιπλέον προνόμια στην πόλη, 3 ακόμα επισκοπές στην Μονεμβασία : τις Μεθώνης, Κορώνης και των Ζεμενών, με χρυσόβουλο του Ιουνίου 1301. Λίγα χρόνια αργότερα ο ίδιος αυτοκράτορας αποδίδει περισσότερα προνόμια στην πόλη και μια ακόμη επισκοπή, αυτή της Ανδρούσσης. Στα χρόνια της βασιλείας του (1282-1328) η μητρόπολη αναρριχάται (εικ. 19) σταδιακά από την 9η θέση στην 10η και ο πλούτος και η ευμάρεια της πόλης είναι έκδηλα .

Από την έρευνα των πηγών σε σχέση με τα χρυσόβουλα και αργυρόβουλα έγγραφα, που αφορούν είτε την πόλη της Μονεμβασίας είτε την μητρόπολη της, εξάγεται το συμπέρασμα πως το 'χωριόν' της Ζαραφώνας ανήκει στα περίχωρα της Μονεμβασίας και όχι στην διοικητική ενότητα του Μυστρά, με τον οποίον είναι ωστόσο πιο κοντά γεωγραφικά. Φαίνεται επίσης πως η Ζαραφώνα ήταν και ένα από τα δυτικότερα σύνορα της διοικητικής και εκκλησιαστικής περιφέρειας. Η δεύτερη αυτή παρατήρηση είναι πολύ σημαντική ως προς την κατανόηση της αναγκαιότητας οχύρωσης της συγκεκριμένης τοποθεσίας και το χρονικό διάστημα στο οποίο αυτή υλοποιείται, όπως θα δούμε αργότερα. Ενώ η διοικητική περιφέρεια της Μονεμβασίας αλλάζει ριζικά ύστερα από την τουρκική κατάληψη του Μοριά το 1460 και κατά τον πρώτο ενετοτουρκικό πόλεμο του 1463-1479, τα εκκλησιαστικά όρια φαίνεται να διατηρούν την αρχική τους χάραξη για πολλά χρόνια αργότερα. Από το χρυσόβουλο έγγραφο του Ανδρόνικου Β' του 1314²³ που ορίζει τα όρια της μητρόπολης δεν φαίνεται να είχε εκδοθεί κάποιο επίσημο έγγραφο ως τα τέλη του 17^{ου} αιώνα. Μονάχα την τελευταία πενταετία του 17^{ου} αιώνα εκπονείται με την οργάνωση της ενετικής διοίκησης μια έγκυρη και αξιόπιστη καταγραφή της πελοποννησιακής εκκλησίας, και από εκεί μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με τις περιοχές δικαιοδοσίας²⁴. Στην καταγραφή αυτή το χωριό της Ζαραφώνας εντάσσεται στον δήμο Θεραπνών, μαζί με τους Αγριάνους και τα Ζούπενα (σημ. Αγ. Ανάργυροι). Οι περιοχές αυτές υπάγονται τότε στην Επισκοπή Έλους που ανήκει στην μητρόπολη Μονεμβασίας²⁵. Το επόμενο τεκμήριο σχετικά με τις επισκοπές της περιοχής προέρχεται από την στατιστική δραστηριότητα της καποδιστριακής εποχής. Σε αυτήν η Ζαραφώνα υπαγόμενη στον Δήμο Θεραπνών μαζί με τους Αγριάνους, ανήκει ακόμα στην επισκοπή Έλους, που υπάγεται στην μητρόπολη Μονεμβασίας. Η δε επισκοπή Έλους έχει σύμφωνα με την εν λόγω καταγραφή στην δικαιοδοσία της συνολικά δεκαοκτώ χωριά, εικοσιτέσσερις εκκλησίες, και δύο μοναστηριακά ιδρύματα.²⁶ Έτσι παρατηρούμε ότι το χωριό της Ζαραφώνας ανήκει διαχρονικά στην δικαιοδοσία της μητρόπολης Μονεμβασίας, και ότι τα όρια αυτά, ελάχιστα έχουν αλλάξει από την πρώτη γραπτή μνεία τους τον 14^ο αιώνα, και πιθανών να έχουν διαμορφωθεί ως διοικητικά όρια από πολύ νωρίτερα ως τα περίχωρα της Μονεμβασίας.

22. Haris A. Kalliga, Monemvasia a Byzantine city state, σελ.37

23. Kalliga, Sources

24 Τα δεδομένα αυτά προέρχονται πρωτογενώς από τον Κ.Ντόκο: βλ. Ντόκος Κ., «Η εν Πελοποννήσω εκκλησιαστική περιουσία κατά την περίοδο της Β' Ενετοκρατίας. Ανέκδοτα έγγραφα εκ των αρχείων της Ενετίας» ΒΝΙ 21(1971-74), 43-168 και 22 (1977-1984), 287-374. Εδώ παρουσιάζονται τριτογενώς από Δημητρίου Βαχαβιώλου, Η περιοχή δικαιοδοσίας της Επισκοπής Έλους

25. Δημητρίου Βαχαβιώλου, Η περιοχή δικαιοδοσίας της Επισκοπής Έλους, σελ. 318

26. Δημητρίου Βαχαβιώλου, Η περιοχή δικαιοδοσίας της Επισκοπής Έλους, σελ. 323

εικ. 17, χρυσόβουλος λόγος του Ανδρόνικου Β΄ Παλαιολόγου (1282-1328) προκειμένου να επικυρώσει και να προσαυξήσει προνόμια που στο παρελθόν είχε εκχωρήσει στην μητρόπολη Μονεμβασίας. Στην εικ. φαίνεται η μικρογραφία με τον αυτοκράτορα να παραδίδει το χρυσόβουλο στον Χριστό. Το χρυσόβουλο προέρχεται από την Μονεμβασία.(Πηγή: en.wikipedia.org/wiki/Golden_bull)

Η Μονεμβασία κατά την περίοδο του Δεσποτάτου (1262-1460) είχε υπό την επίβλεψή της μια μεγάλη περιοχή 'χώρα' τα όρια της οποίας πρέπει να άρχισαν να διαμορφώνονται σταδιακά ήδη από την επανίδρυση της Λακεδαιμονίας τον 9ο αιώνα²⁷ (Εικ.19). Αφού τον 12ο αιώνα η Μονεμβασία ανάγεται σε μητροπολιτική έδρα τα όρια αυτά αποτυπώνονται και στην επισκοπική ιεραρχία η πορεία της οποίας μπορεί να αποτυπωθεί ακολουθώντας τα πολυάριθμα χρυσόβουλα και αργυρόβουλα έγγραφα που εξέδιδαν επιμελώς οι αυτοκράτορες και οι δεσπότες στους σχεδόν δύο αιώνες της παρουσίας του δεσποτάτου στην περιοχή²⁸. Οι πολυάριθμες εκκλησίες και μοναστήρια που βρίσκονταν σπαρμένα στην περιοχή αποτελούσαν κέντρα συνάθροισης των κατοίκων και ήταν άμεσα συνδεδεμένα με το αγροτικό τοπίο και την παραγωγή. Εκτός αυτού τα εκκλησιαστικά αυτά ιδρύματα αποτελούσαν μια έκφραση της κεντρικής εξουσίας με πολυδιάστατους τρόπους. Ήταν ιδρύματα που συνέλεγαν τους φόρους από τους χωρικούς, όριζαν το πληθυσμό που θα συμμετείχε στις καταναγκαστικές εργασίες, είχαν το ρόλο της επικοινωνίας ανάμεσα στον πληθυσμό και την κεντρική αρχή, ανακοινώνοντας τις αποφάσεις. Επίσης το εκκλησιαστικό δίκτυο ήταν αυτό που είχε την ευθύνη της διεξαγωγής των απογραφών όταν αυτές γίνονταν, ακόμα και αν αυτές είχαν διαταχθεί από Βενετούς ή Οθωμανούς κυρίαρχους. Οι περιοχές αυτές που όριζαν τα μητροπολιτικά και επισκοπικά όρια, επηρέαζαν επίσης και τις καλλιτεχνικές και αρχιτεκτονικές εκφράσεις που σε αρκετά σημεία έχουν διαπιστωθεί τοπικά εργαστήρια²⁹

27. Monemvasia: a Byzantine city-state, Charis A.Kalliga, σελ.156

28. Από αυτά τα έγγραφα τα πιο δεικτικά ως προς τη οριοθετική γραμμή της μητρόπολης είναι τα δύο χρυσόβουλα Α και Β του Ανδρόνικου Β΄. Το χρυσόβουλο Β: 1301, και Α: 1314. Τα δύο αυτά έγγραφα θεωρήθηκαν για πολλά χρόνια για ένα, με το Β να φέρεται ως το γνήσιο και το Α ως πλαστό αντίγραφο του Β, δημιούργημα του 16ου αιώνα από τον Μακάριο Μελισσηνό. Η μελέτη της Χ.Καλλιγά απέδειξε πως πρόκειται για δύο διαφορετικά, γνήσια έγγραφα. Βλ. Kalliga, Sources και Γ.Α. Πίκουλας, Τα όρια της μητρόπολης Μονεμβασίας

29. Από την μελέτη και συσχέτιση των τοιχογραφιών τεσσάρων ναών που βρίσκονται στο κάστρο του Γερακίου, τίθεται βασίμη υπόθεση από την Ιουλία Παπαγεωργίου πως ο αξιόλογος τοιχογραφικός διάκοσμος τεσσάρων αυτών εκκλησιών αποτελεί προϊόν ενός τοπικού εργαστηρίου ζωγραφικής. Οι τέσσερις αυτές εκκλησίες είναι: ο ναός Ζωοδόχου Πηγής, της Αγίας Παρασκευής, των Ταξιαρχών, και του προφήτη Ηλία. Από τους τέσσερις διακόσμους μόνο αυτός της Ζωοδόχου Πηγής χρονολογείται από επιγραφή-χαμένη σήμερα- στα 1431. βλ Παπαγεωργίου, Ιουλία, Διδακτορική διατριβή, Τοιχογραφίες του 15 αιώνα στο κάστρο Γερακίου Λακωνίας. Ένα ζωγραφικό εργαστήριο της όψιμης παλαιολόγιας περιόδου στους ναούς της Ζωοδόχου Πηγής, των Ταξιαρχών, του Προφήτη Ηλία και της Αγίας Παρασκευής.- Την ύπαρξη τοπικών εργαστηρίων στα πλαίσια των επαρχιών παρατηρεί και η Sharon J.Gerstel: ' As is the case at Mystras, where painters from the city also worked on commissions in the hinterlands, including at churches within endowed villages, we might detect a similar phenomenon in the region of Monemvasia. Inscriptions in churches on the island of Kythera name painters from Monemvasia. [...] A painter from the metropolitan center may have

εικ. 18, *Πεδιάδα στο Μυστρά, 1936, Jerome Hill, TRIP TO GREECE, 1936.*(Πηγή: anemourion.blogspot.gr)

Το αγροτικό τοπίο οριζόταν τότε όπως και σήμερα από το όρος του Πάρνωνα και την πεδιάδα του Έλους. Οι ανατολικές πλαγιές του Πάρνωνα ως προσήλιες ήταν ιδανικές για την καλλιέργεια των αμπελιών που χρησιμοποιούνταν για την παραγωγή του διάσημου κρασιού της Μονεμβασίας της μαλαγουζιάς. Οι δυτικές πλαγιές του Πάρνωνα αντίθετα με λιγότερο ήλιο, αλλά χόμα πλούσιο σε σίδηρο χρησιμοποιούνταν τότε όπως και τώρα για άλλες καλλιέργειες όπως οι ελιές³⁰. Λόγω της ορεινής γεωμορφολογίας οι καλλιέργειες προσαρμόζονταν σε τύπους που δεν χρειάζονται οργανωμένη άρδευση. Ωστόσο στην περιοχή εντοπίζονται και σημαντικές πεδιάδες όπως αυτή του Έλους, Ασωπού, Απιδιάς, Μολάων, Βελιών, και Βατίκων³¹.

Επίσης σημαντικές τοποθεσίες της επαρχίας ήταν τα μικρά ή μεγαλύτερα τοπικά λιμάνια που χρησιμοποιούνταν περιφερειακά της πόλης, καθώς η ίδια δεν είχε λιμάνι που να μπορεί να φέρει μεγάλα πλοία. Το μεγαλύτερο περιφερειακό λιμάνι ήταν ο Γέρακας ή Ιέρακας ή Porto delle Botte ή αργότερα Porto Cadena. Άλλα μικρότερα λιμάνια στα ανατολικά ήταν το Κυπαρίσσι και το Porto San Nicolo, ενώ στα νότια λειτουργούσαν τα Βάτικα. Στα δυτικά ήταν τα Πλύτρα ή Ξυλί ή Porto Grana. Υπήρχαν επίσης και μικρότερης σημασίας αγκυροβόλια όπως ο Ψιφίας, ο Αγ. Φωκάς, στα νοτιο-ανατολικά, ο προφήτης Ηλίας στα νότια και Ελιά και Κοκκινιά στα δυτικά³² κάποια από αυτά τα λιμάνια ήταν προορισμένα να διαχειρίζονται εξειδικευμένα προϊόντα όπως το λιμάνι τα Πλύτρα ή Porto Grana όπου από εκεί γινόταν ένα μεγάλο κομμάτι της μεταφοράς του πρινοκοκκίου ή grana, που χρησιμοποιείται για βαφές. Στα ανατολικά παράλια έχει παρατηρηθεί πως οι οικισμοί του Χάρακα, Κυπαρισσίου και Γέρακα, λόγω και της οχύρωσής τους αποτελούσαν ένα σύστημα οχυρών οικισμών που σχετίζεται με την ευρύτερη περιοχή του κάστρου της Μονεμβασίας³³

Το αργυρόβουλο έγγραφο του 1391-1392 περιέχει ένα κατάλογο με δεκατρείς οικισμούς που πρέπει να ήταν από τους decorated the walls of the Monastery of the Virgin Cheimatissa in Phloka, in close proximity to Monemvasia. The paintings of this unpublished katholikon have been used as a stylistic benchmark for a number of smaller monuments in the region, suggesting the existence of an identifiable, regional style'

30. Sharon E. J. Gerstel, *Viewing the Morea, Mapping the Boundaries of Church and Village*, σελ. 355

31. Haris Kalligas, *Monemvasia, Seventh–Fifteenth Centuries*, σελ. 888

32. Charis Kalliga, *Monemvasia*, σελ. 159

33. Ν.Ι. Σκάγκος, *Ιστορικές και αρχαιολογικές μαρτυρίες από τον Χάρακα Λακωνίας*

εικ. 19, Περίχωρα Μονεμβασίας

πιο σημαντικούς την εποχή εκείνη και αποτελούσαν την περίμετρο της 'χώρας'. Αυτοί οι οικισμοί είναι: Αγ. Λεωνίδα, Καστάνιτσα, Πραστός, Ρέον, Τζιτζίνα, Ζαραφώνα, Απιδιά, Γεράκι, Έλος, Ασωπός, Μολάοι, Τζακονιά και Βάτικα. Η σειρά αναγραφής συμπίπτει τοπολογικά με σειρά από βόρεια προς νότια. Από την διασταύρωση των πηγών και των αρχαιολογικών καταλοίπων της περιοχής, μπορούμε να εξαχθεί το συμπέρασμα πως η επαρχία της Μονεμβασίας είχε κατά την Παλαιολόγεια περίοδο, τουλάχιστον πενήντα οικισμούς στην δικαιοδοσία της, πολλοί από αυτούς, οχυρωμένοι³⁴.

Η Καστάνιτσα ήταν οχυρωμένη καστροπολιτεία με κάστρο και πύργο που ανάγεται στην εποχή του Δεσποτάτου και χτίστηκε από τους Βυζαντινούς ήδη από τον 14^ο αιώνα. Ο Πραστός, αναφέρεται για πρώτη φορά σε χρυσόβουλο του αυτοκράτορα Ανδρόνικου Β΄ Παλαιολόγου το 1293, με την ονομασία Προάστειον. Ο Πραστός, διαδέχτηκε την αρχαία πόλη του Οριόντα, καθώς έγινε η έδρα της Μητρόπολης Ρέοντος Πραστού, με συνέπεια να γίνει το μεγαλύτερο Τσακωνοχώρι. Βρίσκεται σε εξαιρετικά οχυρή θέση και σώζονται ίχνη βυζαντινών κτισμάτων σε χαμηλά ύψη. Ο οικισμός της Τζακονιάς δεν έχει ακόμα ταυτιστεί ως θέση ενώ ο οχυρωμένος οικισμός του Ρέοντος δεν υπάρχει πια. Όλοι οι υπόλοιποι οικισμοί βρίσκονται και σήμερα στην ίδια τοποθεσία. Η πλειονότητα των οικισμών αυτών ήταν οχυρωμένη. Μόνη εξαίρεση αποτελούν τα Τζιτζίνα και το Έλος. Οι οικισμοί αυτοί θα πρέπει να θεωρηθούν εκτός από τα όρια- σύνορα της χώρας της Μονεμβασίας, και οι σημαντικότεροι και πολυπληθέστεροι οικισμοί. Σε αυτούς θα μπορούσαν να προστεθούν και τρεις άλλοι οι οποίοι αναφέρονται σε προηγούμενο έγγραφο του 1314 που οριοθετεί την περιοχή δικαιοδοσίας της μητρόπολης Μονεμβασίας. Οι οικισμοί αυτοί είναι ο Γέρακας, η Κυπαρισσία, και το Άστρος, όλοι τους επίσης οχυρωμένοι.

εικ. 20, Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος στο Γεράκι, βρίσκεται εκτός του κάστρου στην περιοχή του σημερινό οικισμού. (πηγή: Γεράκι, Οι εκκλησίες του οικισμού, Ν.Κ. Μουτσόπουλος -Γ. Δημητροκάλλης)

34. Haris Kalligas, Monemvasia, Seventh–Fifteenth Centuries, σελ. 882

εικ. 21. Αι Τζουράς ή Παναγιά Κυρά στα Λίρα. (πηγή: Sharon Gerstel, Mapping the boundaries, Ecclesiastical and Rural Landscapes in the Late Byzantine Peloponnese)

εικ. 22. Ο σπηλαιώδης ναός του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στα Τζιτζίνα. (φωτο: pinterest.com)

Όσον αφορά τον πληθυσμό όπως αναφέρει η Χάρις Καλλιγά τα επίσημα έγγραφα δίνουν την εικόνα μιας πολυπληθούς επαρχίας, με πολλές εκκλησιές και μοναστηριακά συγκροτήματα, καθώς και έντονη αγροτική και χειροτεχνική δραστηριότητα³⁵. Το πληθυσμιακό τοπίο πρέπει να αλλάζει ριζικά όμως από τα τέλη του 14ου αιώνα έως και το 1480. Οι εμφύλιες διαμάχες, η πολιτική αστάθεια και ύστερα ο ενετο-τουρκικός πόλεμος προκάλεσαν πολλά πλήγματα τόσο στην πόλη της Μονεμβασίας όσο και στην επαρχία. Μεγάλος μέρος του πληθυσμού πρέπει να μετανάστευσε δίνοντας χώρο στους νέους εποίκους, Αλβανούς και Βλάχους να συμπληρώσουν το κενό. Οι νέοι άποικοι ασχολήθηκαν κυρίως με την κτηνοτροφία περιορίζοντας την μέχρι πρότινος πλούσια γεωργική παραγωγή. Τα βόρεια και ανατολικά παράλια δε, αντιμετώπισαν και την απειλή των πειρατικών επιδρομών.

εικ. 23. Ο ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου στην κεντρική πλατεία της Ζαραφώνας. Η εκκλησία στην σημερινή μορφή της αποτελεί μια τρίκλιτη καμαροσκέπαστη βασιλική. Στην ανατολή βρίσκεται μεγάλη αψίδα που αντιστοιχεί σε ολόκληρο το κεντρικό κλίτους. Σύμφωνα με τον D. Haeger η αρχική κατασκευή ανάγεται στα παλαιοχριστιανικά χρόνια, ενώ η πρώτη μορφή της ήταν μονόκλιτη βασιλική που κατέληγε στην μεγάλη κόγχη. Έκτοτε έχει υποστεί αρκετές επισκευές και προσθήκες. Η ιστόρηση του ναού καθώς και ο τωρινός πρόναος έγιναν τον 14ο αιώνα. (πηγή: La dormition de la vierge de zaraphona : Des elements nouveaux Byzantinische Zeitschrift, Volume 80, Issue 2, Pages 360–370)

35. Charis Kalliga, Monemvasia, σελ. 161

Η οικονομία της Μονεμβασίας δεν περιοριζόταν στην αγροτική παραγωγή. Από το λιμάνι του Κυπαρισσίου γινόταν εξαγωγή ξυλείας από τον Πάρωνα ενώ δεν αποκλείεται να υπήρχαν και ναυπηγικές μονάδες. Τα λιμάνια της Κοκκινιάς και τα Πλύτρα ήταν μονάδες επεξεργασίας και εξαγωγής του πρινοκοκκίου, όπως μαρτυρούν και τα τοπωνύμια. Τα διάφορα χρυσόβουλα και αργυρόβουλα έγγραφα που παραχωρούν προνόμια στην περιοχή αναφέρουν και το εμπόριο δερμάτων, την κτηνοτροφία, παστά ψάρια, και πανιά караβιών. Το χωριό Πρίνικος παίρνει το όνομά του από τον πρίνο, τα πουρνάρια που όπως ήδη αναφέρθηκε εξάγονταν από τα Πλύτρα και την Κοκκινιά και χρησιμοποιούνταν για βαφές. Τέλος αρκετά μεγάλη ήταν η παραγωγή λαδιού.

εικ. 24. Άγιος Γεώργιος στην Σκάλα Λακωνίας. (πηγή: Hayer, D. 1984. Saint-Georges près de Skala (Laconie), ΔΧΑΕ 12, 265-286)

εικ. 25. Παναγιά Χρυσοφίτισσα στα Χρύσαφα Λακωνίας. (πηγή: kastra.eu)

Η μεγαλύτερη όμως παραγωγή πρέπει να ήταν αυτή του αμπελιού, που προσέφερε στην Μονεμβασία το πασίγνωστο προϊόν του, τον Μονεμβάσιο οίνο ή Μαλαγουζιά.

ΠΕΡΙΗΓΗΤΕΣ

Πηγές πληροφόρησης για το οδικό δίκτυο και τις μεταφορές της περιοχής και της εποχής εκείνης, βρίσκουμε στη νεότερη εποχή, σε μια έρευνα που έγινε στα πλαίσια ενός έργου με την επωνυμία “The Laconia Survey project”³⁶, που δημοσιεύτηκε το 1996, ενώ η επιτόπια έρευνα έγινε το 1983-9. Ήταν μια σύμπραξη της Αγγλικής αρχαιολογικής Σχολής των Αθηνών μαζί με την Ολλανδική. Επιβλέπων της επιτόπιας εργασίας ήταν ο William Cavanagh και ο Joost Crouwel. Η έρευνα αυτή έγινε ως συνέχεια της ανασκαφικής έρευνας που είχε αναληφθεί από τον Διευθυντή της Αγγλικής Σχολής Δρ. H.W.Catling. Η δημοσίευση των αποτελεσμάτων συμπεριλάμβανε τρεις τόμους.

Υπάρχουν αναφορές και στο οδικό δίκτυο που οδηγούσε από την Μονεμβασία στον Αγ.Νικόλαο, μέσω λιθόστρωτης οδού, που περνούσε μέσα από το μοναστικό συγκρότημα των ασκηταριών και του μοναστηριού Γρηγόρης³⁷.

Από τους διάφορους περιηγητές που πέρασαν από την Πελοπόννησο, κανένας δεν πέρασε, ή τουλάχιστον δεν ανέφερε το χωριό της Ζαραφώνας και πόσο μάλλον το Κάστρο που αποτελεί αντικείμενο της εργασίας. Έτσι ο σημαντικότερος εξ’ αυτών, ο William Martin Leake³⁸ κατά την διαδρομή από το Άργος προς το Μυστρά (κοντά στα 1805), και αφού έχει διασχίσει την Τσακωνιά καταφθάνει στο χωριό Τζιτζίνα (εικ. 26) που βρίσκεται σε απόσταση περίπου 12 χλμ. βορειοδυτικά της Ζαραφώνας. Για το χωριό αναφέρει: «... αφήνοντας δεξιά το δρόμο για τα Βέρια (σ.σ. ο Leake ερχόταν σχεδόν στα ίχνη του σημερινού δρόμου από τη Βαμβακού) και διασχίζοντας μια-δυό άγονες ράχες, κατερχόμαστε σε μια στενή κοιλάδα που στην κορυφή της βρίσκονται τα Τζιτζίνα, κάτω από μια βραχώδη κορυφή του Μαλεβού.... Οι πλαγιές των λόφων γύρω και κάτω από το χωριό είναι γεμάτες από αμπελώνες και στενές πεζούλες... Τα Τζιτζίνα κατοικούνται από 80 οικογένειες που κατέχουν σημαντική έκταση γης, όπου καλλιεργούνται δημητριακά, στάρι, κριθάρι σίκαλη, και αμπελώνες. Κατέχουν επίσης γη και καλύβια κοντά στη Σπάρτη και πολλά κοπάδια που αυτή την εποχή (σημ: 22 Μαρτίου) βόσκουν στα πεδινά, ειδικότερα στην κοιλάδα του Έλους. Από το γάλα αυτών των κοπαδιών φτιάχνουν τυρί και διεξάγουν σημαντικό εμπόριο με αυτό το προϊόν. Στη Μπαρδούνια και στη Βορειοανατολική Μάνη κόβουν ξυλεία και μαδέρια από τις δρυς και τις λεύκες του Ταυγέτου...»³⁹. Συνεχίζοντας την ίδια διαδρομή, ο W.Leake περνά από τους Αγριάνους, κεφαλοχώρι των 30 σπιτιών για να φτάσει στα Χρύσαφα. Παρακάμπτει λοιπόν και δεν αναφέρει την Ζαραφώνα (εικ. 26) πορευόμενος δυτικά μετά τους Αγριάνους. Στα Χρύσαφα περιγράφει χωριό στην πλαγιά του όρους Μαλεβού που τα ερείπια μαρτυρούν παλαιότερη αίγλη, αναφερόμενος στην καταστροφή από τα Ορλοφικά.

Στα κείμενά του το τοπωνύμιο της Ζαραφώνας αναφέρεται μόνο στον τρίτο τόμο του Travels in the Morea (Chapter XXIII). Συγκεκριμένα, αναφερόμενος στην αρχαία τοπογραφία και σε σχέση με τα αναφερόμενα για το ίδιο θέμα από τον Πausανία, αναφέρει: «Είναι φανερό, από τα λόγια του Πausανία [...], ότι ο Σελινούς και ο Μαριούς, βρίσκονταν σε διαφορετικές κατευθύνσεις σε σχέση με τις Γερονθραί (σημ, Γεράκι), αν ο Μαριούς βρίσκεται ανατολικά, τότε ο Σελινούς θα πρέπει πιθανόν να βρίσκεται βόρεια από το Γεράκι, στη δυτική πλαγιά του βουνού. Με τον τρόπο αυτό η μη-αναφορά του ανάμεσα στα ονόματα των κτήσεων των Αργείων κατά την περίοδο της τυρρανίας του Λυκούργου είναι τέλεια δικαιολογημένη.

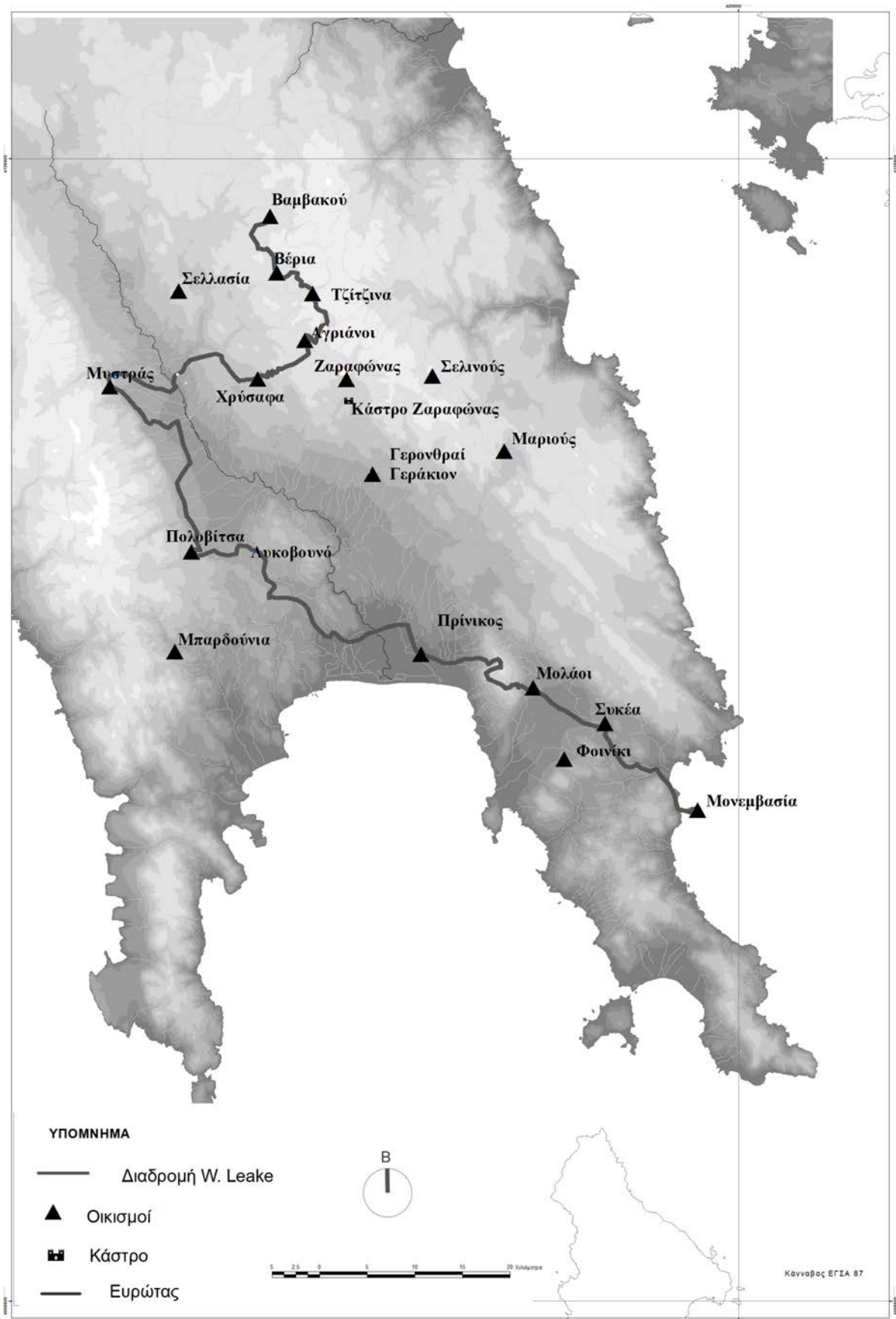
Συνεχίζει ο W.M.Leake γράφοντας: «<<στο κείμενο του Πausανία η απόσταση του Σελινούντα από τις Γερονθραί είναι μόνον 20 στάδια, ή δύο και μισό μίλια, αλλά τέτοια εγγύτητα είναι πολύ απίθανη σε μια έκταση χωρίς σπουδαίους πόρους, ή κάπου, τουλάχιστον όπου οι πόλεις είναι ευρέως διαχωρισμένες, τείνω να πιστεύω πως υπάρχει κάποιο λάθος στον αριθμό των σταδίων και ότι τα ερείπια του Σελινούντα, αν υπάρχουν κάποια, θα βρίσκονται κοντά στα μισά της

36. Wikipedia: the Laconia Survey project

37. Charis Kalliga, Monemvasia, σελ.160

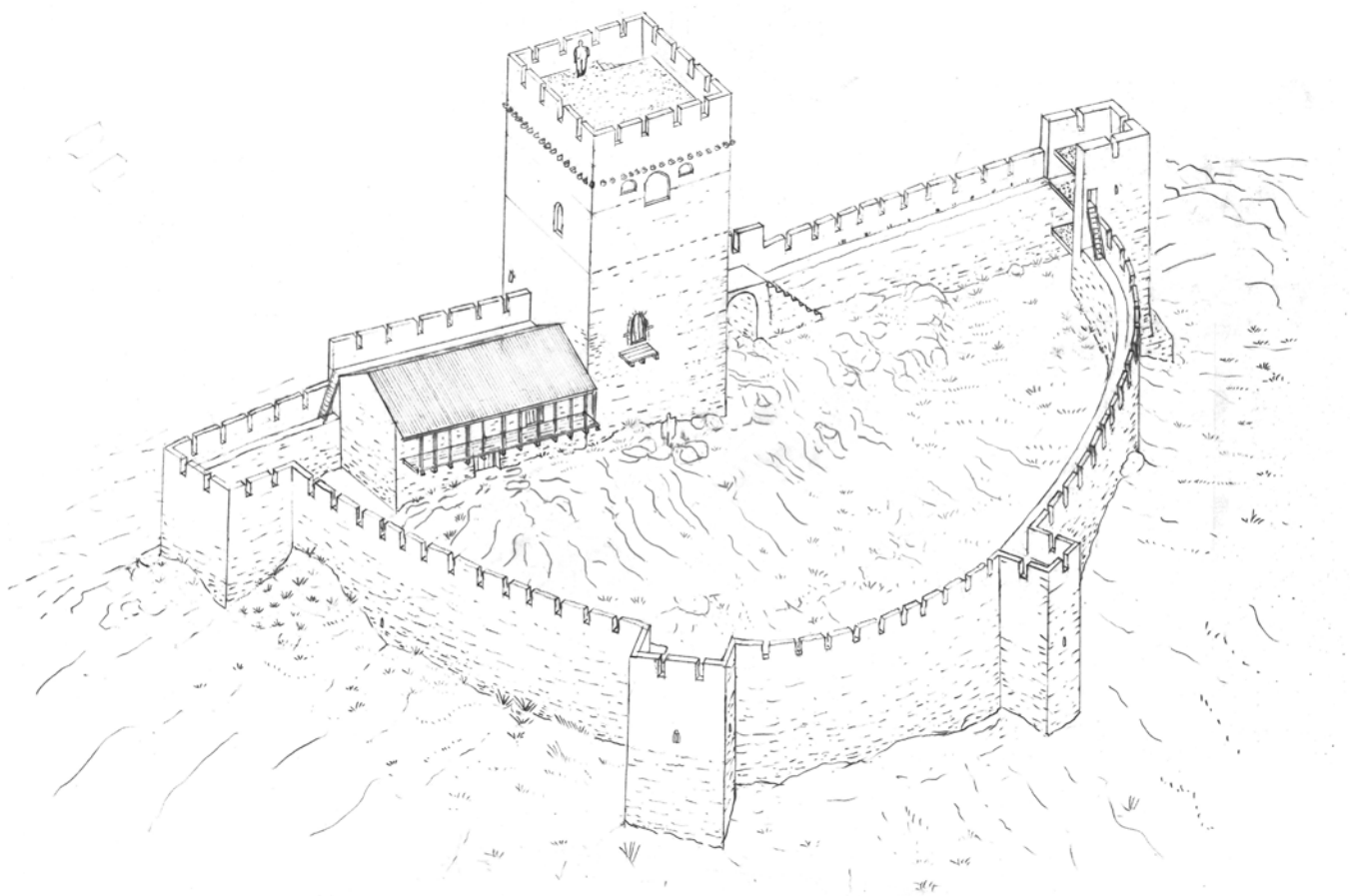
38. *Περιήγησις εις Πελοπόννησον*», *Travels in the Morea vol.I, vol.II, vol.III*, Λονδίνο, 1830

39. William M. Leake, *Travels in the Morea*, Vol II,σελ. 516, JOHN MURRAY, LONDON, 1830

εικ. 26. Διαδρομή W. Leake, 1805

απόστασης μεταξύ Γερακίου και της τοποθεσίας της Σελλασίας, πιθανόν περίπου κοντά στην Ζαραφώνα.» Συνεπώς στο σημείο αυτό αναφέρει το τοπωνύμιο Ζαραφώνα. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο W.M.Leake ταξιδεύοντας από τον Μυστρά προς την Μονεμβασία, ακολουθεί τον δρόμο αρχικά προς νότο, παράλληλα με τον Ευρώτα και περνά ανάμεσα από τον Ταΰγετο και την οροσειρά του Λυκοβουνού, κοντά στο χωριό Πολοβίτσα. Η διαδρομή περνά από τα χωριά του Έλους, το ανατολικότερο από αυτά το Πρίνικο (σημ.Αστέρι – ο Leake αναφέρει πως αυτό είναι το μεγαλύτερο χωριό του Έλους), Φοινίκι, Πατσά (άγνωστο χωριό, αναφέρεται τουρκικό), Μολάοι (ή όπως αναφέρει Μελάος, και μάλιστα μετά το Φοινίκι κάτι που δεν ισχύει γεωγραφικά), Συκιά, Μονεμβασία. Χρησιμοποιεί δηλαδή εντελώς διαφορετικό δρόμο από τα νότια σε σχέση με Τζιτζίνα, Ζαραφώνα, Γεράκι.

εικ. 27, Αξονομετρικό σκίτσο κάστρου, αναπαράσταση αρχικής μορφής

ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Για την νεώτερη ιστορία του κάστρου και γενικά για την τύχη του στα χρόνια της τουρκοκρατίας δυστυχώς η έρευνα δεν κατάφερε να αποδώσει συγκεκριμένα στοιχεία. Είναι σίγουρο πάντως πως το κάστρο αποτέλεσε κατοικία κάποιου τοπικού άρχοντα όπως μαρτυρούν τα στοιχεία της αρχιτεκτονικής ανάλυσης. Τα παράθυρα της Β' φάσης και το πλήθος των τυφεκιοθυρίδων μαρτυρούν πως οι κάτοικοι του πύργου είχαν ανάγκη την ασφάλεια.

Μια ακόμα μαρτυρία, αν και στα πλαίσια της απλής υπόθεσης αξίζει να αναφερθεί. Το 1825 καθώς ο στρατός του Ιμπραήμ προέλαυε στην νότια Πελοπόννησο καίγοντας και σπέρνοντας τον όλεθρο, ο Κολοκοτρώνης μαζί με μικρή φρουρά παρακολουθούσε τις κινήσεις του εχθρού και έστελνε γράμματα προς την τριμελή επιτροπή διευθυνσεως και οικονομίας των στρατοπέδων που έδρευε στο Άστρος Κυνουρίας. Στις 12 Σεπτεμβρίου του 1825 έστειλε γράμμα από την Ζαραφώνα ενημερώνοντας ότι ο αιγυπτιακός στρατός καίει το Γεράκι και κατευθύνεται προς τον κάμπο, όπου εκεί λίγο αργότερα θα κάψει το χωριό Βρονταμά. Αν η φρουρά του Κολοκοτρώνη στρατοπέδευε στην Ζαραφώνα είναι πολύ πιθανό να πέρασε και από το κάστρο αφού μόνον από εκεί μπορεί κάποιος να δει το Γεράκι αλλά και τον Βρονταμά

Επίσης σημαντικό είναι να παρατεθεί η πολύ σημαντική φωτογραφία (εικ. 28) που λήφθηκε από αεροπλάνο το 1952 και δείχνει με ιδιαίτερη ευκρίνεια την κατάστασή του κάστρου. Στην φωτογραφία αυτή φαίνεται ξεκάθαρα το ανατολικό τείχος που τώρα πλέον έχει καταρρεύσει.⁴⁰ Επίσης παρατηρούμε πως το 1952 το κάστρο είναι ήδη ερημωμένο και ακατοίκητο.

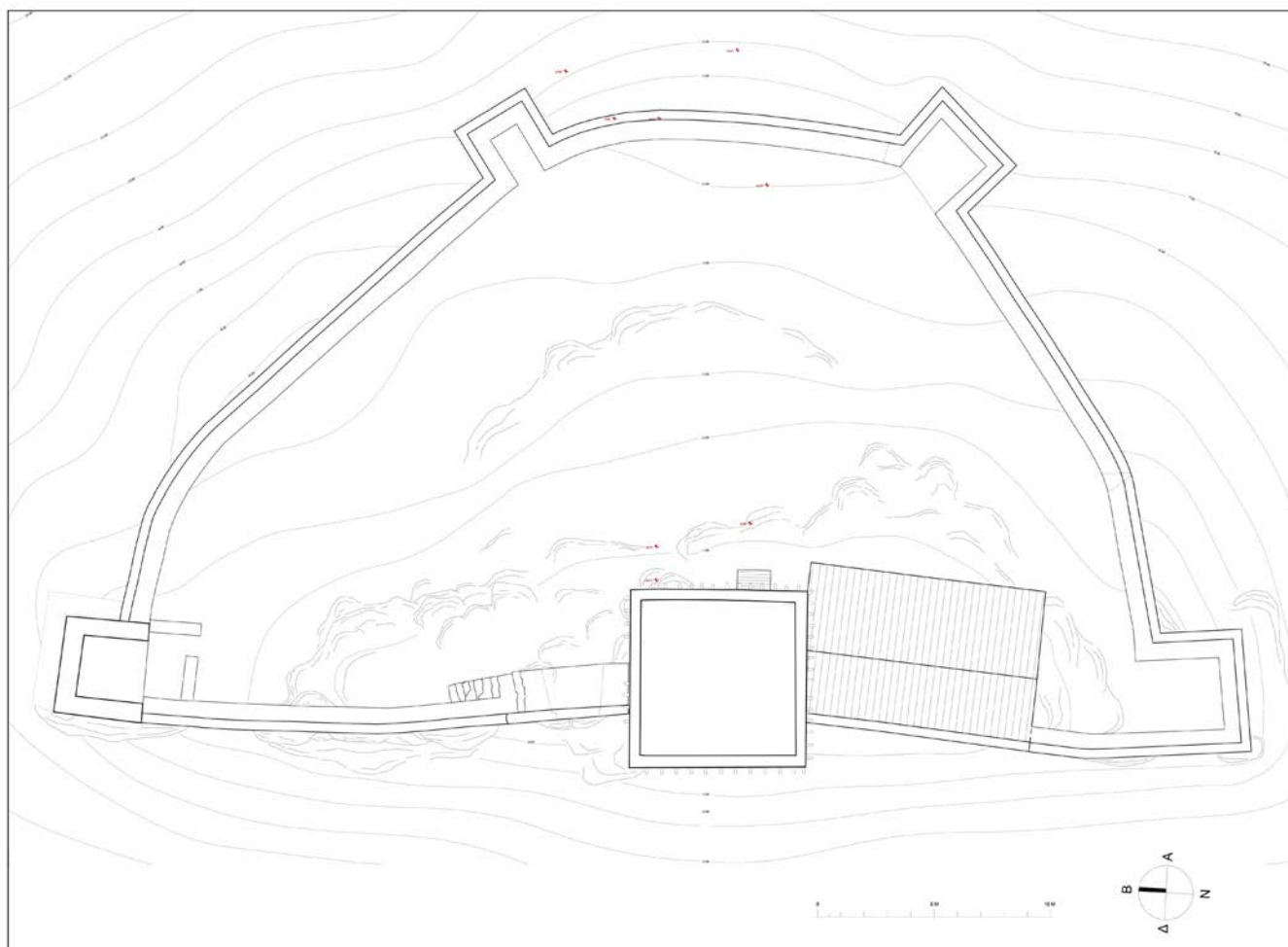
εικ. 28, Αεροφωτογραφία του 1952 (φωτό: Νίκωνας Ιωάννου Οικονομάκης, 1952)

40. Η φωτογραφία αυτή μου δόθηκε από τον κ. Λυκούργο Φλώρο κάτοικο της περιοχής με αξιοθαύμαστο ενδιαφέρον για τον τόπο του και την ιστορία του. Λήφθηκε από τον ερασιτέχνη πιλότο με καταγωγή από την Ζαραφώνα Νίκωνα Ιωάννου Οικονομάκη.

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Η επίδραση που είχε η φράγκικη αρχιτεκτονική στο Ελλαδικό χώρο είναι γνωστό ότι διαμόρφωσε σε μεγάλο βαθμό τις κατασκευαστική παιδεία των ντόπιων συνεργειών⁴¹. Στην οχυρωματική αρχιτεκτονική συνέβη το ίδιο και συγκεκριμένα στην περιοχή της Λακωνίας η καστροκτισία των Φράγκων ήταν ιδιαίτερα έντονη. Τα κάστρα του Μυστρά, και του Γερακίου αποτέλεσαν και τον πυρήνα αυτής της δραστηριότητας. Στοιχεία όπως οι καταχύστρες σε εξοχή, οι ξύλινες κατασκευές στις επάλξεις, οι λαξευτοί θυρεοί, θεωρούνται φράγκικης προέλευσης χωρίς όμως να γνωρίζουμε αν αυτά χρησιμοποιούνταν και παλαιότερα τουλάχιστον στην περιοχή της Νότιας Πελοποννήσου. Παρόλαυτά για ορισμένα κάστρα τα οποία δεν αναφέρονται στις γραπτές πηγές⁴² είναι πολλές φορές δύσκολο να αντιληφθεί κανείς την προέλευσή τους. Η πολεμική τεχνολογία δεν έχει αλλάξει καθόλου στα χρόνια 1204- 1460, έτσι και η αρχιτεκτονική σε τέτοια έργα δεν έχει αλλάξει ιδιαίτερα.

εικ. 29, Τοπογραφικό σχέδιο του οχυρού συγκροτήματος της Ζαραφώνας (αναπαράσταση).

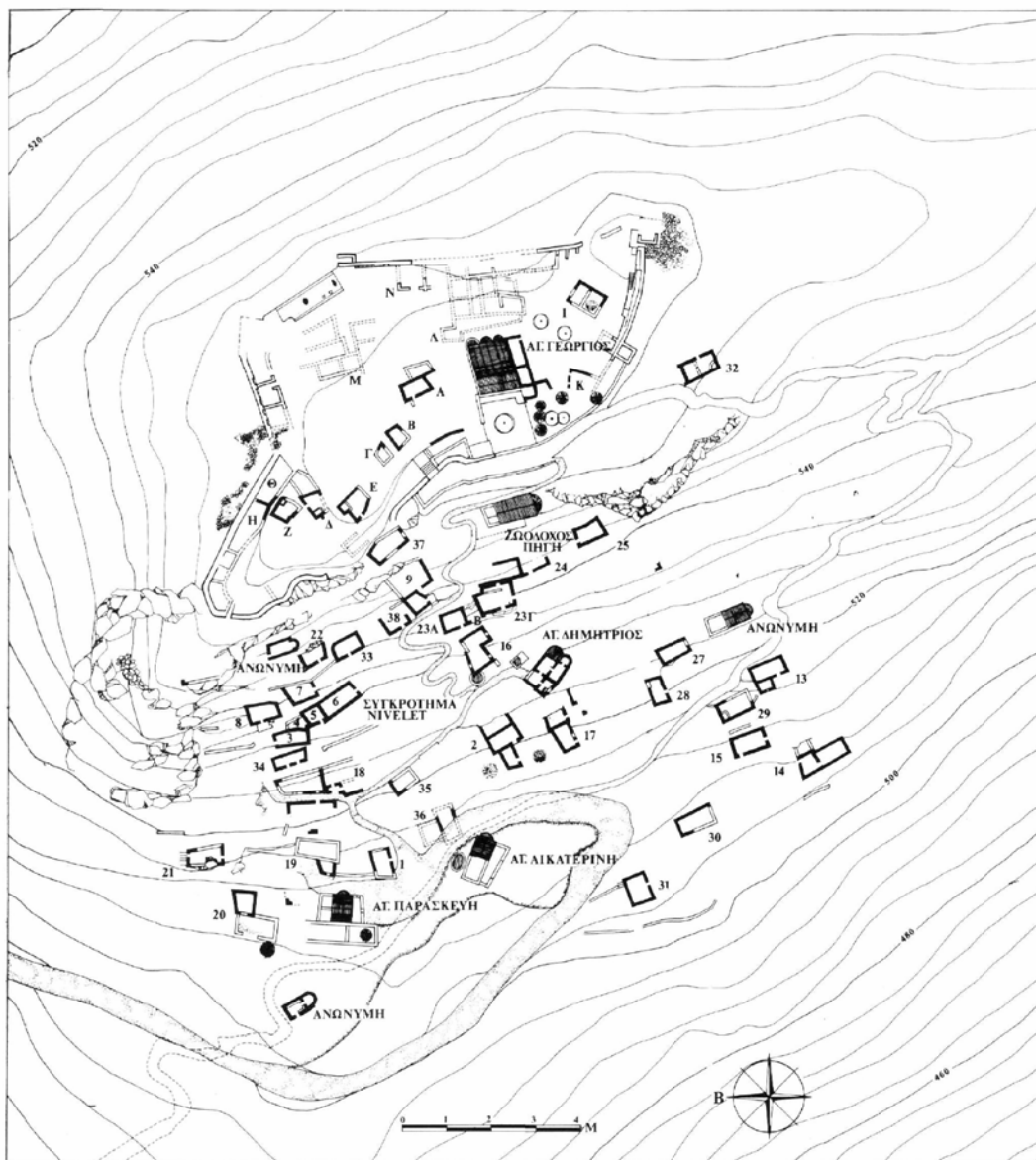
41. Για το θέμα των φράγκικων επιρροών στον ελλαδικό χώρο βλ. Charalambos Bouras, The Impact of Frankish Architecture on Thirteenth-Century Byzantine Architecture, Dumbarton Oaks, 2001

42. Η κυριότερη των οποίων είναι το «Χρονικό του Μορέως»

Το οχυρό της Ζαραφώνας έχει τραπέζιο σχήμα και δείχνει ότι οι οχυρώσεις έχουν προσαρμοστεί στο εδαφικό ανάγλυφο μετά από μελετημένο σχεδιασμό. Ο οχυρωματικός περίβολος αποτελείται από πέντε κατακόρυφους τοίχους που συνδέονται μεταξύ τους με τέσσερις τρίπλευρους πύργους σε εξοχή από τον περίβολο ενώ στο κέντρο της δυτικής όψης βρίσκεται ο κεντρικός πύργος που αποτελεί ξεχωριστή κατασκευή και υπερέχει των υπολοίπων κατα πολύ σε διαστάσεις. Οι πύργοι τουλάχιστον αυτοί της Δυτικής όψης, θεμελιώνονται πάνω σε στέρεο βράχο, ενώ οι τοίχοι είναι ελαφρώς καμπυλωμένοι για να προσαρμοστούν στο εδαφικό ανάγλυφο. Το οχυρωματικό σύνολο δείχνει πως έχει προκύψει ύστερα από μελετημένο σχεδιασμό. Η πύλη βρίσκεται στον Δυτικό τοίχο βορείως του κεντρικού πύργου και προστατεύεται με τοξοθυρίδες και καταχύστρα. Στον νοτιανατολικό τρίπλευρο πύργο υπάρχει στέρνα, μικρότερη από αυτή του κεντρικού πύργου, καθώς και αποχωρητήριο. Εσωτερικά του περιβόλου μπορούν να τεκμηριωθούν δύο μόνο κτίσματα. Το λεγόμενο παράσπιτο στα νότια και σε επαφή με τον κεντρικό πύργο, και ένα δεύτερο κτίσμα σε άμεση συσχέτιση με τον βόρειο πύργο που πιθανόν στεγαζόταν εν μέρει από πάτωμα του πύργου και εν μέρει από μονόριχτη στέγη. Ο εσωτερικός περίβολος έχει έκταση 680 τμ., ενώ η περίμετρος των τοιχών είναι 136μ. Το σχήμα της κάτοψης είναι δύσκολο να καταταχθεί καθώς ο σχεδιασμός του ακολουθεί το ανάγλυφο και η κατασκευή του αποτελεί έργο χωρίς ιδιαίτερα μορφολογικά στοιχεία. Παρόλαυτα το κάστρο μπορεί να συσχετιστεί με κοντινά παραδείγματα μικρών ή και μεγαλύτερων κάστρων είτε αυτά είναι βυζαντινής είτε φράγκικης κατασκευής.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΓΕΡΑΚΙΟΥ

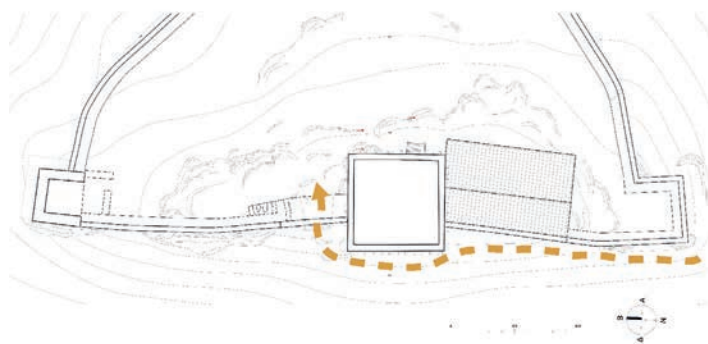
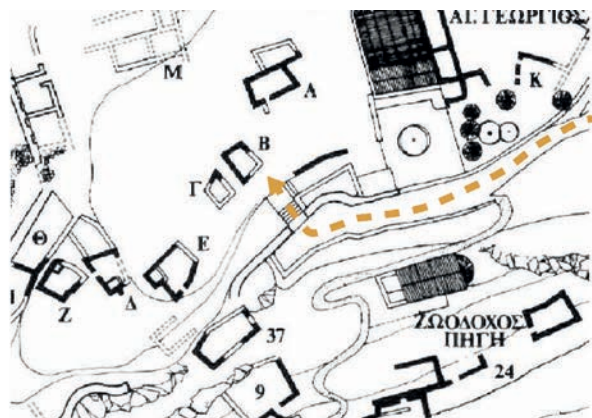
Κατά τη Φραγκοκρατία το Γεράκι αποτέλεσε έδρα της ομώνυμης βαρωνίας με έξι τιμάρια, και αποτέλεσε σημαντικό κέντρο. Η πλέον παραδεκτή χρονολογία ίδρυσης (κυρίως από τον Βον) τοποθετείται γύρω στο 1250, μαζί με τα κάστρα της Μαΐνης, του Λεύκτρου και του Μυστρά⁴³. Το κάστρο του Γερακίου χτίστηκε σύμφωνα με το «Χρονικό του Μορέως» από τον Φράγκο πρίγκιπα Guy de Nivelet, συμπολεμιστή του Γοδεφρείδου Βιλλεαρδουίνου, ή τον γιο του Ιωάννη. Με τις οχυρώσεις του Γερακίου έχει ασχοληθεί επισταμένα ο αρχιτέκτων R. Trauqair ο οποίος συνέταξε και το πρώτο τοπογραφικό. Το κάστρο ο οικισμός και οι εκκλησιές είναι σήμερα στερεωμένες από την τοπική εφορεία αρχαιοτήτων.

εικ. 30, Τοπογραφικό διάγραμμα του μεσαιωνικού οικισμού και κάστρου του Γερακίου (πηγή: Σιμάτου, & Χριστοδουλοπούλου, 1991)

43. Σιμάτου, & Χριστοδουλοπούλου, Παρατηρήσεις στον μεσαιωνικό οικισμό του Γερακίου, ΔΧΑΕ, 15, 67-88, Αθήνα 1991

Στο κάστρο του Γερακίου η διαμόρφωση της κεντρικής πύλης έχει σαφείς ομοιότητες με την πύλη του υπό μελέτη οχυρού. Αν και το κάστρο του Γερακίου είναι φράγκικης κατασκευής η διαμόρφωση της πύλης είναι κατά πάσα πιθανότητα, διαμορφωμένη στη μορφή που σώζεται σήμερα κατά την κατοχή από το Δεσποτάτο . Και στις δύο πύλες οι εσωτερικές και εξωτερικές όψεις σχηματίζουν τοξωτό άνοιγμα, ενώ το κτιστό τύμπανο εσωτερικά στηρίζεται από ξύλινο ανώφλιο. Την πύλη του Γερακίου συνοδεύουν τρεις αβαθείς κόγχες ενώ την πύλη του οχ.Ζαραφώνα μία. Οι κόγχες αυτές θα χρησίμευαν για την τοιχογράφιση εμβλημάτων . Η ασφάλιση της πόρτας γινόταν και στις δύο περιπτώσεις με ξύλινη αμπάρα που εντοιχιζόταν στις παρειές. Στις δύο αυτές πύλες παρατηρείται και ομοιότητα ως προς την αμυντική οργάνωση της εισόδου. Η προσέγγιση της πύλης γίνεται κάθετα στον άξονά της με το μονοπάτι να βρίσκεται παράλληλα με την εξωτερική οχύρωση. Ο επιτιθέμενος θα έπρεπε να περπατήσει κατά μήκος του τοίχου και των επάλξεων και να στρίψει για να προσεγγίσει την θύρα. Το πλάτωμα μπροστά στην πύλη είναι επίσης πολύ μικρό και ακολουθείται από εξαιρετικά απότομες φυσικές κλίσεις. Η τοποθέτηση αυτή εμποδίζει την συγκέντρωση πολλών ατόμων μπροστά στην πύλη αλλά και την εγκατάσταση ογκοδών πολιορκητικών κατασκευών .

εικ. 31, Η κίνηση εισόδου στα κάστρα του Γερακίου και Ζαραφώνας αντίστοιχα . Κοινό χαρακτηριστικό αποτελεί η είσοδος υπο γωνία και η ελλειψη χώρου μπροστά από την πύλη, για την αποτροπή ανάπτυξης πολιορκητικών κριών.

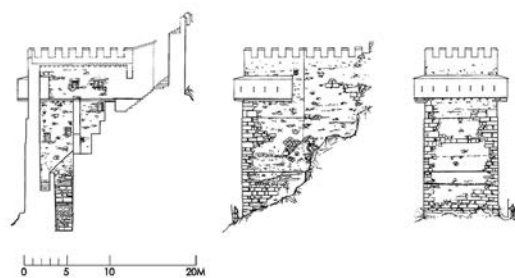
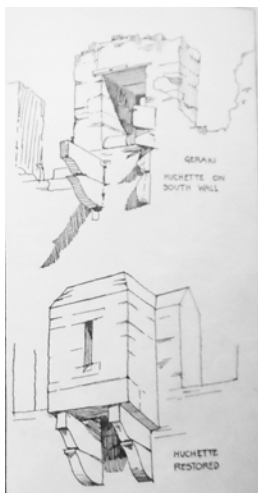
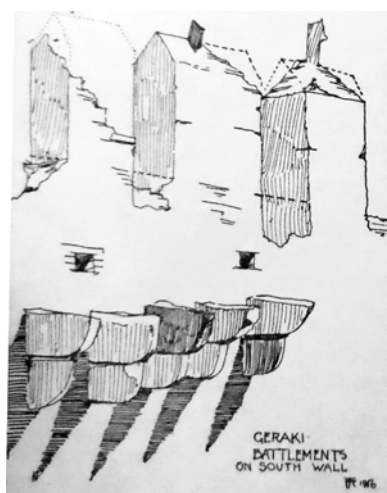
εικ. 32. Η πύλη του κάστρου του Γερακίου, εξωτερική και εσωτερική όψη

εικ. 33. πύλη του οχυρού Ζαραφώνα, εξωτερική και εσωτερική όψη

εικ. 34. Νότιος τείχος περιβόλου του μεσαιωνικού κάστρου Γερακίου. Διακρίνεται η σειρά με τους κιλλίβαντες και καταχύστρα που επικοινωνεί με τρύπα από την έπαλξη.

Εικ. 5. Κάστρο Λιβαδειάς. Πύργος βορειοανατολικής γωνίας. Αναπαράσταση. α. Τομή ΑΑ, β. Τομή ΒΒ, γ. Βόρεια όψη.

εικ. 35, Γραφικές αναπαραστάσεις από τα τείχη του Γερακίου
R.Traquair

εικ. 36, Κάστρο Λιβαδειάς. Πύργος βορειοανατολικής γωνίας. Η κατασκευή του ξύλινου εξώστη (wooden hours), Στ. Μαμαλούκος, 2012

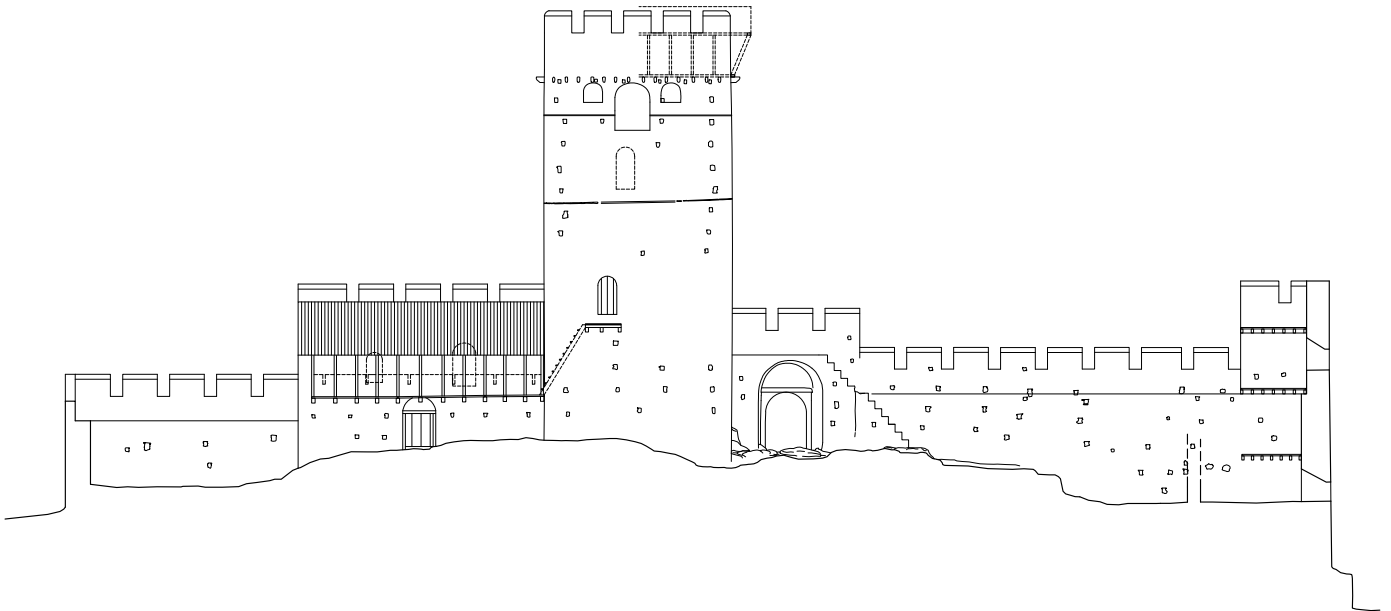

εικ. 37, Ανατολική όψη του κεντρικού πύργου του κάστρου Ζαραφώνας. Οι κιλλίβαντες της επίστεψης.

Ομοιότητες ανάμεσα στα δύο κάστρα παρατηρούμε και στα τείχη και πιο συγκεκριμένα στις επάλξεις του νότιου τείχους του Γερακίου. Εδώ παρατηρούνται 9 κιλλίβαντες σε σειρά που ομοιάζουν ως προς την μορφή με τους κιλλίβαντες που βρίσκονται κοντά στην επίστεψη του κεντρικού πύργου του κάστρου Ζαραφώνα. Οι κιλλίβαντες αυτοί στο κάστρο του Γερακίου αντιστοιχούσαν σύμφωνα με τον R.Traquair σε ξύλινη κατασκευή αμυντικού

εικ. 38, Οι κιλλίβαντες στον πύργο του κάστρου Ζαραφώνα, νότια όψη.
φωτ. Από το Αρχείο Στ. Μαμαλούκου, 2004

εικ. 39, Γραφική αναπαράσταση ανατολικής όψης. Στην επίστεψη σημειώνεται η πιθανή ξύλινη κατασκευή εξώστη.

εξώστη⁴⁴ (wooden hoardings⁴⁵). Παρόμοια κατασκευή θα πρέπει να αντιστοιχεί και στους κιλλίβαντες του πύργου στη Ζαραφώνα. Οι κατασκευές αυτές ήταν προσωρινές και πρόχειρες, και εγκαθίσταντο μονάχα όταν κρινόταν πραγματικά αναγκαίο. Αποτελούσαν σαφώς δυτική επιρροή, ενώ η παρουσία τους στην οχυρωματική αρχιτεκτονική της νότιας Πελοποννήσου είναι εξαιρετικά σπάνια. Μοναδικό επιβεβαιωμένο παράδειγμα αποτελεί ο πύργος βορειοανατολικής γωνίας του κάστρου της Λειβαδιάς⁴⁶, χωρίς όμως να έχει χρονολογηθεί με βεβαιότητα.

44. R.Traquair, Laconia The Fortresses, BSA, Vol.12, 1905-6, σελ. 260

45. βλ. Αναστηλωμένο κάστρο της Καρκασόν

46. Σταύρος Μαμαλούκος, ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΟΧΥΡΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ, ΔΧΑΕ 33 (2012) 7-20

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ

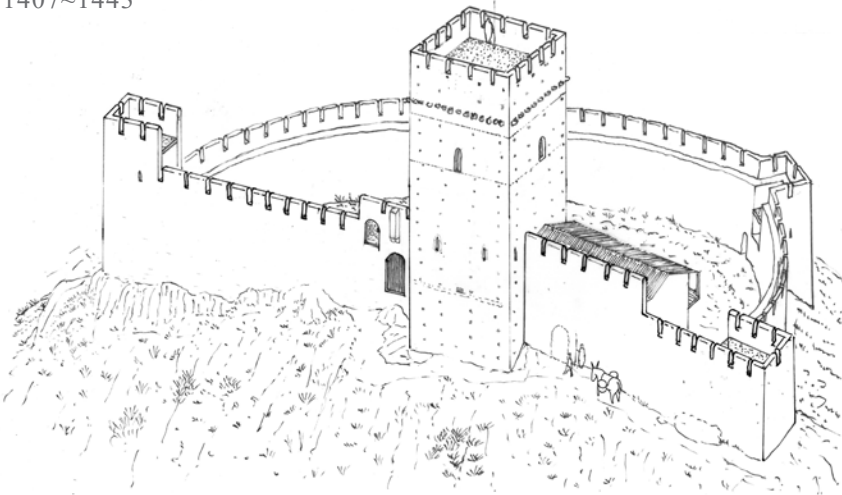
Το οχρό συγκρότημα της Ζαραφώνα αποτελεί, όπως υποστηρίζουν και οι Antoine Bon και Kevin Andrews προϊόν ενιαίας οικοδομική φάση και δεν παρατηρείται πληθώρα επισκευών, προσθηκών και ανακατασκευών όπως συνηθίζεται σε άλλα οχυρωματικά έργα. Το γεγονός αυτό συμβαδίζει με την βιβλιογραφική έρευνα, που υποστηρίζει σε προηγούμενα κεφάλαια πως το κάστρο ύστερα από την συνθήκη του 1478/9, έχασε την στρατηγική του σημασία.

Παρόλαυτα παρατηρείται μια ιστορική/ οικοδομική φάση κατά την οποία, ξαναχτίστηκαν μεγάλα κομμάτια της αρχικής τοιχοποιίας, στα οποία είχαν ανοιχτεί τρύπες. Στον ανατολικό και νότιο τοίχο του πύργου στις θέσεις αυτές χτίζονται νέα παράθυρα που συνοδεύονται από πλήθος τυφεκιοθυρίδων. Τέλος ξαναχτίζονται νέες επάλξεις στην επίστεψη. Τα στοιχεία αυτά μας προσανατολίζουν σε μια χρήση του πύργου ως πυργοκατοικία καθώς τα παράθυρα δείχνουν προθέσεις διήμερευσης. Η αμυντική λειτουργία όμως του πύργου παραμένει σημαντική, κρίνοντας από την ανακατασκευή των επάλξεων του πύργου και των τυφεκιοθυρίδων. Επισκευές στα τείχη και στους υπόλοιπους πύργους δεν υπάρχουν. Η Β' φάση αυτή όπως θα αναφέρεται στο εξής μπορεί με βεβαιότητα να αναχθεί στην περίοδο της τουρκοκρατίας αλλά η ακριβής χρονολόγησή της δεν είναι ακόμη εφικτή.

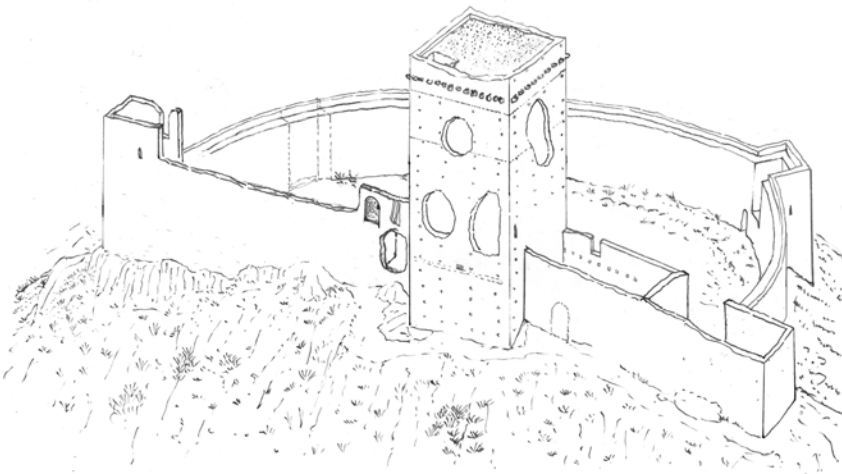
εικ. 40, Ορθοεικ. της εσωτερικής όψης του νότιου τοίχου του πύργου, Γ' όροφος. Το γκριζωπό επίχρισμα με τις χαρακτηριστικές μυστριές ανήκει στην αρχική κατασκευή, ενώ η τοιχοποιία της Β' φάσης με το ωχρό επίχρισμα σχηματίζει και το παράθυρο και είναι εμφανές πως έχει έρθει να καλύψει προηγούμενες οπές μεγάλων διαστάσεων στις όψεις

1407~1443

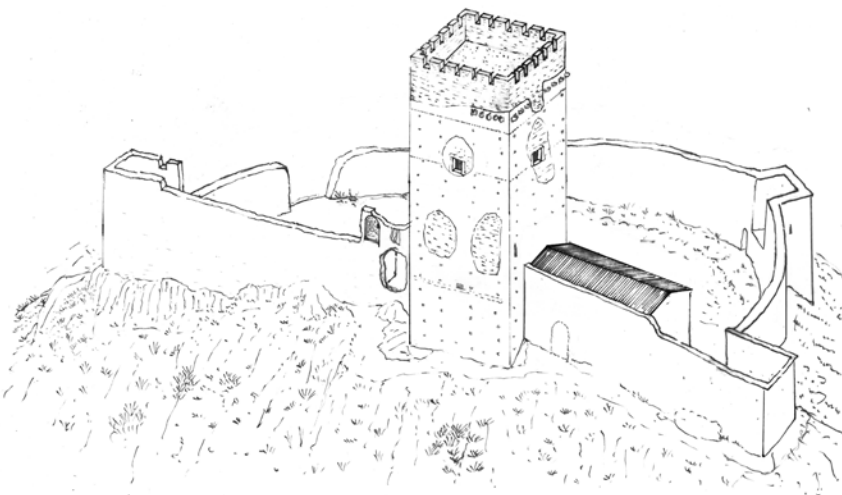
εικ. 41, Το κάστρο ανεγείρεται κατά την δεσποτεία του Θεόδωρου Β' Παλαιολόγου 1407-1443. Η κατασκευή θα πρέπει ασφαλώς να είχε ολοκληρωθεί έως το 1460 έτσι ώστε να εκπληρώσει τον ρόλο του στην άμυνα απέναντι απέναντι στην οθωμανική απειλή. Τα γεγονότα που προηγήθηκαν (εμφύλιος 1382-1391, βλ. κεφ. Χρονολογική επισκόπηση) αποδυνάμωσαν την επαρχία και μείωσαν τον πληθυσμό. Το κάστρο θα πρέπει να αποτέλεσε τμήμα συγκροτημένου σχεδίου αναδιοργάνωσης του βυζαντινού κράτους στην περιοχή. Το 1464 το κάστρο θα πρέπει να πέρασε στην κυριαρχία των Ενετών, ακολουθώντας την τύχη της πόλης και των υπολοίπων περιχώρων της Μονεμβασίας.

1479

εικ. 42, Το κάστρο ύστερα από την βενετοτουρκική συνθήκη του 1479. Η ασφαλέστερη υπόθεση είναι 'οτι κάστρο αποτέλεσε μέρος της σύναψης ειρήνης του 1479 που έδωσε τέλος στον Ά βενετοτουρκικό πόλεμο. Τα αμυντικά στοιχεία του κάστρου αχρηστεύτηκαν και το ίδιο ερημώθηκε επισυνάπτοντας την ειρήνη ανάμεσα στις δύο αυτοκρατορίες. Την ίδια τύχη είχε και το κάστρο του Ασωπού(Χ. Καλλιγά, Sources). Οι καταρρεύσεις της τοιχοποιίας στις θέσεις αρχικών ανοιγμάτων, ενισχύουν την υπόθεση.

1479~

εικ. 43, Μετά την οριστική κατάληψη της Μονεμβασίας από τους Τούρκους το 1540, οι Βενετοί απομακρύνονται από την περιοχή και το κάστρο χάνει την στρατηγική του σημασία και παρακμάζει. Κατά την τουρκοκρατία θα πρέπει να αποτέλεσε οχυρή κατοικία τοποτηρητή ή γαιοκτήμονα όπως μαρτυρούν οι επισκευές και τα ίχνη κατοίκησης που σώζονται σήμερα. Οι επάλξεις του κεντρικού πύργου ξαναχτίζονται όχι όμως και αυτές του περιβόλου, κάτι που υποδεικνύει μικρής κλίμακας χρήση του συγκροτήματος (οικογένεια). Το ανατολικό τμήμα του περιβόλου καταρρέει μετά το 1952 (βλ. κεφ. Νεότερη Ιστορία).

Η τοιχοποιία της Β' φάσης χρησιμοποιεί αργούς τοπικούς λίθους, τούβλα και θραυσματα κεραμικών και ασβεστοκονίαμα. Η διαφορά της όμως με την αρχική τοιχοποιία εντοπίζεται στο διαφορετικό και χαμηλότερης σκληρότητας ασβεστοκονίαμα, καθώς και στην έλειψη των κεραμικών στην τοιχοποιία, στοιχείο χαρακτηριστικό για την τοιχοποιία της αρχικής κατασκευής. Το σύστημα τροφοδοσίας της στέρνας του πύργου από τα όμβρια ύδατα του δώματος πρέπει να είχε αχρηστευτεί στην Β' φάση καθώς παρατηρείται διακοπή του πήλινου σωλήνα στον Γ' όροφο. Δεν μπορούμε να είμαστε βέβαιοι για την ύπαρξη του αρχικού ενδιάμεσου πατώματος του Β' ορόφου (με τα φουρνικά). Με αρκετή βεβαιότητα όμως μπορούμε να υποθέσουμε την χρήση του δώματος καθώς εκεί όπως προαναφέρθηκε έγινε ανακατασκευή των επάλξεων.

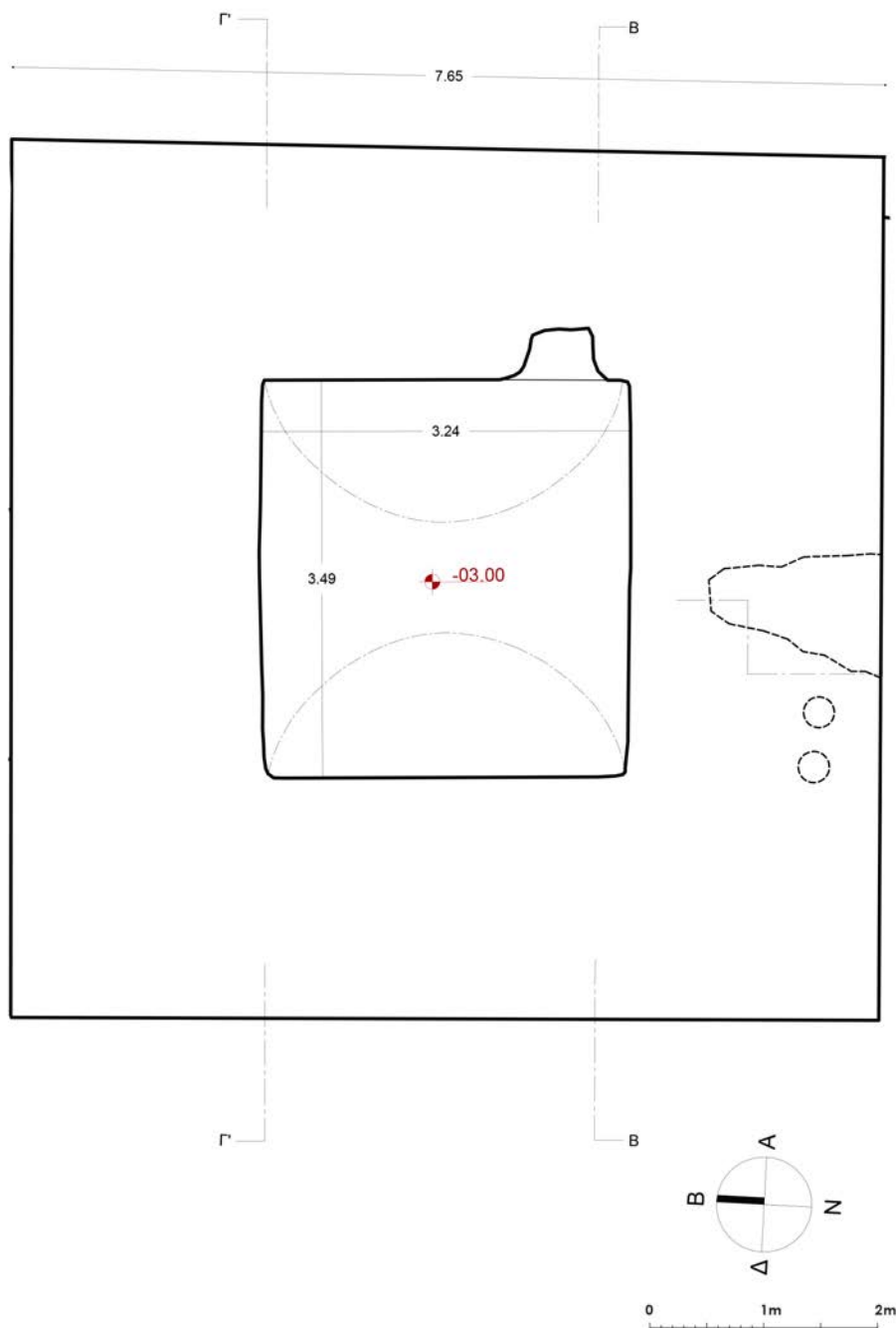
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΧΩΡΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ

Ο Κεντρικός πύργος του συγκροτήματος βρίσκεται στο κέντρο περίπου της δυτικής όψης, θεμελιωμένος στο ψηλότερο σημείο του λόφου εξολοκλήρου πάνω στον ασβεστολιθικό βράχο. Η κατασκευή του ξεκίνησε νωρίτερα από το υπόλοιπο συγκρότημα όπως μαρτυρούν οι κατασκευαστικοί αρμοί ανάμεσα σε αυτόν και το περιμετρικό τείχος. Συνδετικοί λίθοι 'αγκριοί' είναι πάντως εμφανείς ανάμεσα στο πύργο και το τείχος στην νότια όψη, κάτι μαρτυρά την πρόβλεψη για συνολικό σχεδιασμό.

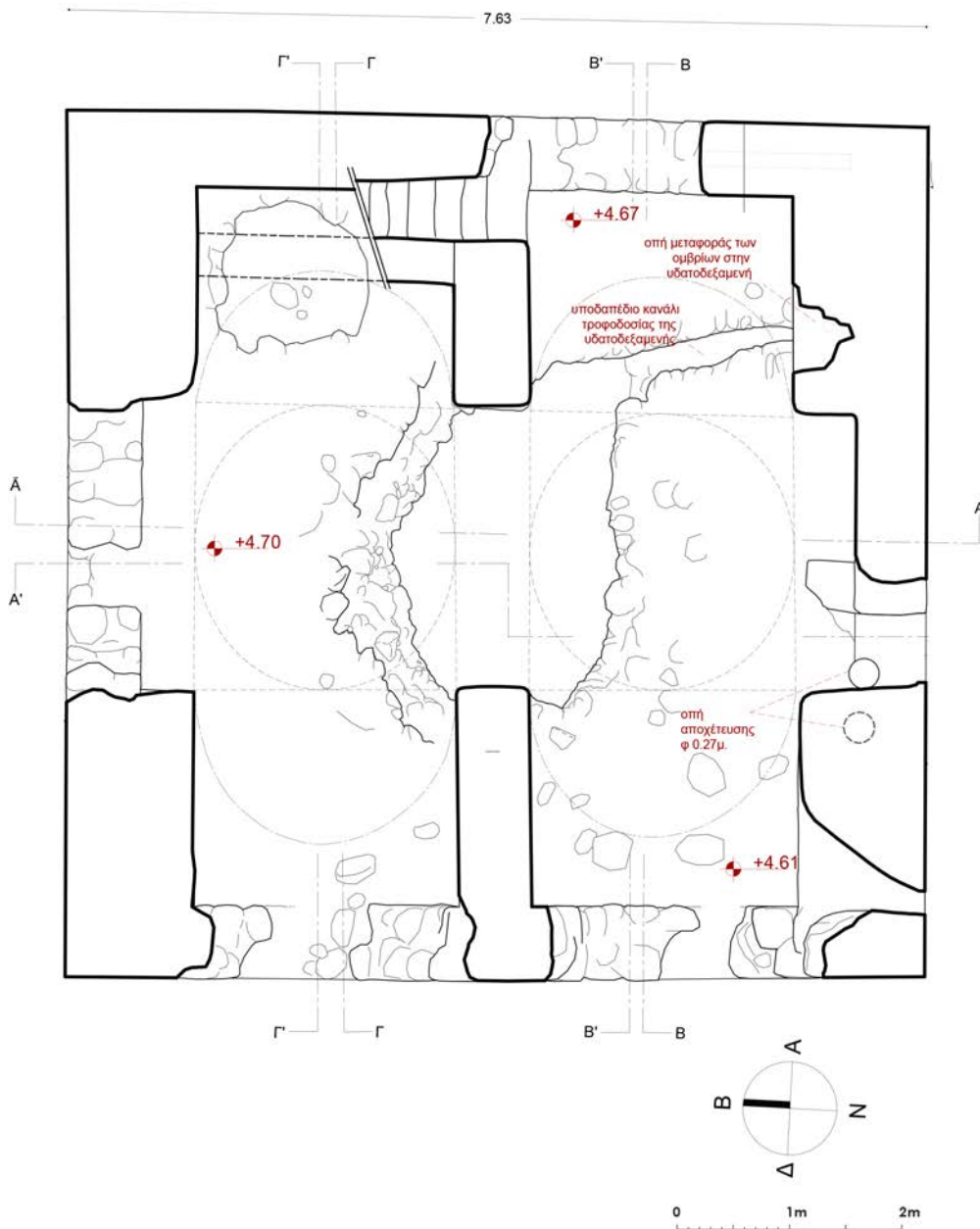
εικ. 44, οχυρό Ζαραφώνας, δυτική όψη

εικ. 45, Κάτοψη Α' στάθμης, αποτύπωση

Η κάτοψη είναι σχεδόν τετραγωνική με διαστάσεις 7.65μ. x 7.75. Σώζεται σε ύψος 18μ. στην δυτική όψη και 15.30μ. στην ανατολική. Η διαφορά ύψους οφείλεται στην απότομη κλίση του λόφου προς τα δυτικά. Αναπτύσσεται σε τρεις στάθμες ενώ οι εξωτερικοί τοίχοι του έχουν σταθερό πλάτος 65εκ. .

Στην πρώτη στάθμη βρίσκεται η υδατοδεξαμενή με διαστάσεις 3.50x3.25μ. και κάλυψη με ημικυλινδρικό θόλο, σήμερα γκρεμισμένο. Η στέρνα είναι καλυμμένη με λιθοσφρούς και έτσι η εύρεση της χαμηλότερης στάθμης της είναι αδύνατη. Είναι λογικό όμως να υποθέσει κανείς πως το βάθος της φθάνει μέχρι τον βράχο θεμελίωσης, δίνοντας μια βάσιμη υπόθεση πως το ύψος της στέρνας κυμαίνεται ανάμεσα στα 3-3.75μ. Στην κάτοψη της Α στάθμης σημειώνονται ενδεικτικά και οι θέσεις των αποχετευτικών οπών που καταλήγουν σε κεντρική αποχέτευση εσωτερικά του δυτικού τείχους, για να διοχετεύσουν τα ακάθαρτα ύδατα εκτός του περιβάλλοντος.

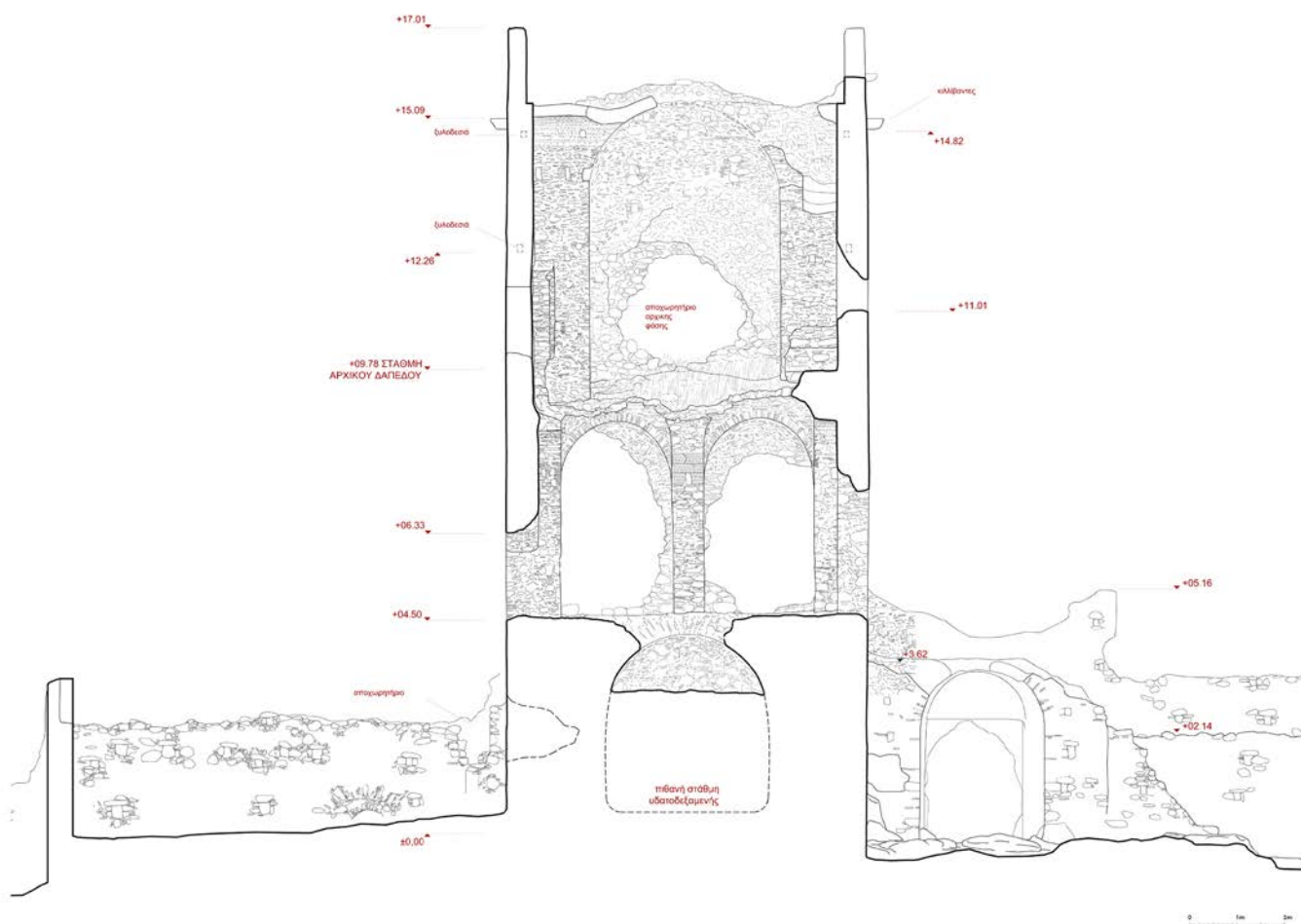
εικ. 46, Κάτοψη Β' στάθμης, αποτύπωση

Η Β' στάθμη χωρίζεται σε πέντε διαμερίσματα που ορίζονται από το διαφορετικό σύστημα κάλυψης. Τα τέσσερα διαμερίσματα καλύπτονται με ημικυλινδρικούς θόλους, ενώ το πέμπτο από δύο χαμηλωμένους ημισφαιρικούς θόλους (φουρνικά).

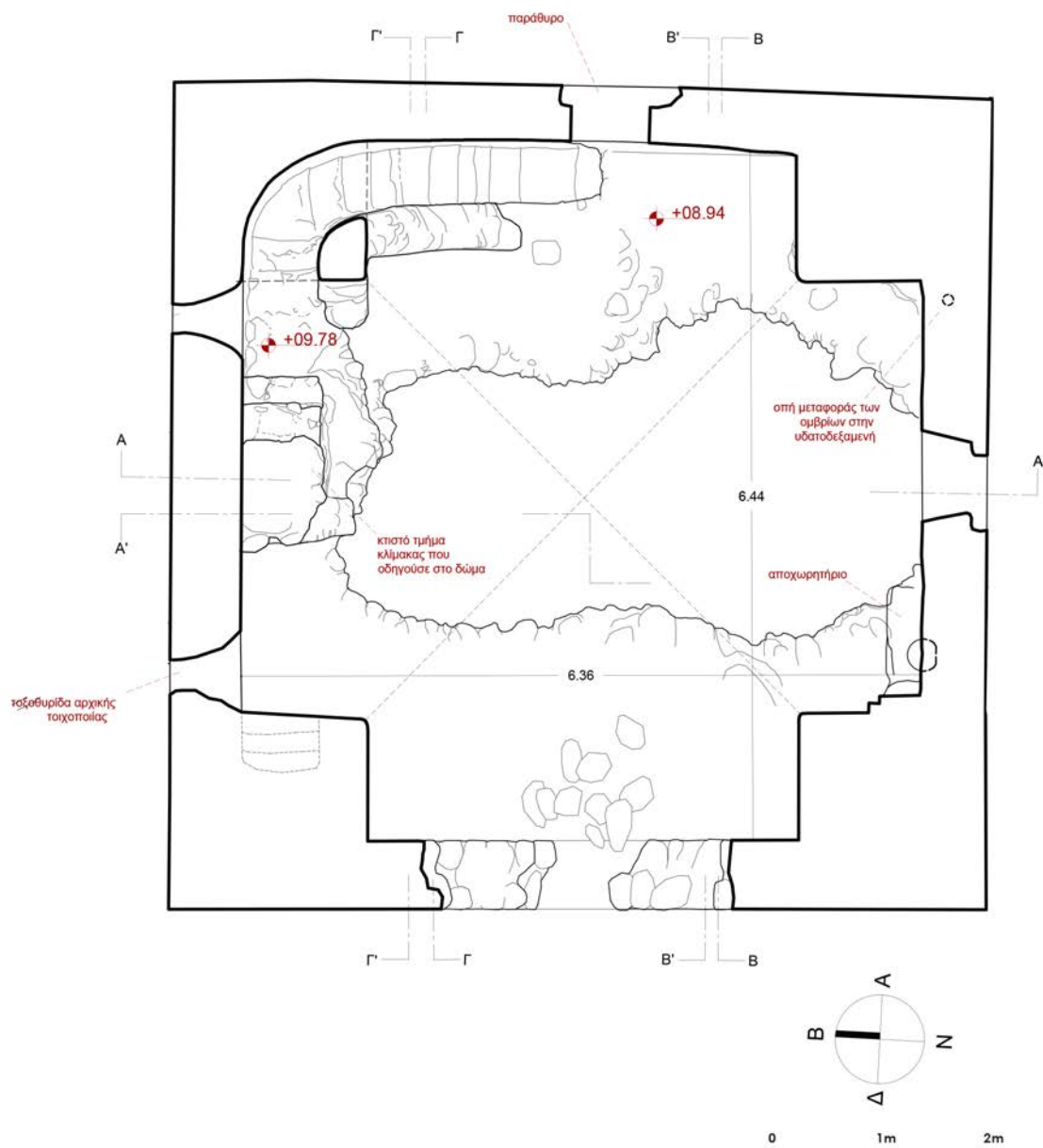
Τα φουρνικά στηρίζονται στις δυτική και ανατολική πλευρά στους ημικυλινδρικούς θόλους, ενώ στην νότια και βόρεια σε τόξα πλάτους 50 – 65εκ. Σημαντικό στοιχείο αποτελεί η κτιστή κλίμακα στον ανατολικό τοίχο που βαίνει σε τεταρτοκυκλικό τόξο. Στον ανατολικό τοίχο υπήρχε επίσης σε αυτήν την στάθμη και η βασική είσοδος του πύργου. Η περιοχή αυτή παρουσιάζεται σήμερα εντελώς γκρεμισμένη, την ύπαρξη όμως της θύρας συμπαιρένουμε από πλήθος στοιχείων. Σώζεται η οπή της αμπάρας, η οπή του ξύλινου ανωφλιού, αλλά και οι τρεις δοκοθήκες που στήριζαν ξύλινες δοκούς για την δημιουργία ξύλινου εξώστη στην εξωτερική όψη όπως συνηθίζεται σε πλήθος αμυντικών πύργων. Στο δάπεδο του ίδιου ορόφου σώζεται σε κακή κατάσταση το υποδαπέδιο κανάλι μεταφοράς των ομβρίων υδάτων στην υδατοδεξαμενή. Ο πήλινος αγωγός με διάμετρο 9,5 εκ. ξεκινούσε από το δώμα και διέτρεχε

κατακόρυφα τον νότιο τοίχο για να καταλήξει στο υποδαπέδιο κανάλι και στην στέρνα. Στον νότιο τοίχο σώζεται επίσης τοξοθυρίδα σε καλή κατάσταση και ένα τοξωτό άνοιγμα που λόγω του της αποχετευτικής οπής στο δάπεδο, πρόκειται για αποχωρητήριο και όχι παράθυρο.

Στην δυτική όψη ο τοίχος έχει καταρρεύσει ή εσκεμμένα καταστραφεί αφήνοντας δύο μεγάλες οπές. Στις θέσεις αυτές μονάχα τοξοθυρίδες θα μπορούσαν να βρίσκονται καθώς η αμυντική λειτουργία του πύργου θα απαγόρευε την ύπαρξη παραθύρου. Η οπή στον βόρειο τοίχο που χρησιμεύει σήμερα ως είσοδος, καθώς ενώνει τον περιδρόμο με τον τοίχο, στην αρχική κατασκευή θα πρέπει να ήταν κλειστός τοίχος καθώς κανένα ίχνος αμπαρότρυπας ή πρεκιού δεν παρατηρείται.

εικ. 47, Τομή Α'Α', ο Δυτικός τοίχος

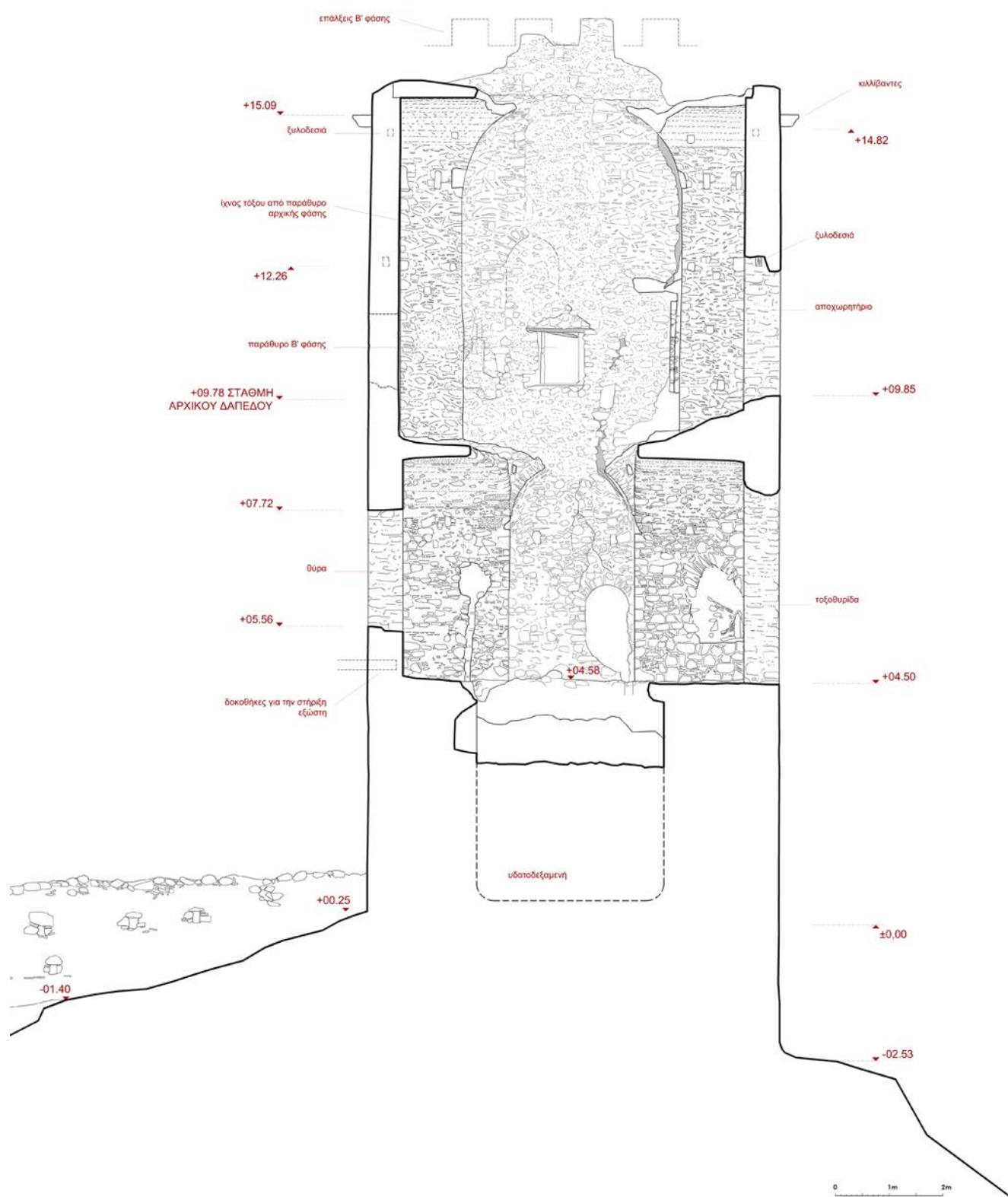

εικ. 48, Κάτοψη Γ' στάθμης, αποτύπωση

Η Γ' στάθμη αποτελεί χώρο με διπλό ύψος, 5.50μ., χωρίς να υπάρχουν ενδείξεις για ύπαρξη μεσοπατώματος. Στεγάζεται με σταυροθόλιο που βαίνει σε τέσσερα γωνιακά ποδαρικά διαστάσεων 1,15x 1,15μ.(μέσος όρος).

Το σταυροθόλιο όπως και τα φουρνικά της Β' στάθμης έχουν καταρρεύσει. Στον νότιο τοίχο της Γ' στάθμης βλέπουμε σήμερα το παράθυρο της Β' φάσης καθώς και το μισό τμήμα μιας κόγχης που ήταν με αρκετή βεβαιότητα αποχωρητήριο (καθώς ανακαλύφθηκε ο εντοιχισμένος αγωγός αποχέτευσης). Στον ίδιο τοίχο παρατηρείται και ίχνος τόξου που θα πρέπει να αποτελούσε παράθυρο της Α' φάσης καθώς η γένεσή του αντιστοιχεί με ξυλοδεσιά⁴⁷. Στον βόρειο τοίχο απαντούν δύο τοξοθυρίδες συμμετρικά τοποθετημένες ως προς τον άξονα, και το κτιστό τμήμα κλίμακας, σε συνέχεια με αυτήν της Β' στάθμης που οδηγούσε στο δάμα. Γενικά ο τελευταίος όροφος του πύργου, λόγω της ύπαρξης παραθύρων και του μεγάλου ύψους, έχει σαφώς, από την αρχική κατασκευή, εκτός από την αμυντική λειτουργία, και χαρακτήρα διήμερευσης.

47. Είναι πολύ συχνό φαινόμενο η ξυλοδεσιά να αξιοποιείται και ως πρέκι παραθύρου ή πόρτας για λόγους οικονομίας ξυλείας και οργάνωσης κατασκευής, βλ. Βελήνης, Ερμηνεία, σελ.60

εικ. 49, Τομή ΒΒ, ο νότιος τοίχος

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΙΣΜΟΙ

Ο Πύργος του συγκροτήματος έχει αρκετά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που σπάνια ή καθόλου συναντώνται είτε σε τοπικό είτε σε υπερτοπικό επίπεδο. Αρχικά, εξαιρετικά σπάνια θεωρείται η κάλυψη του τελευταίου ορόφου με σταυροθόλιο που στηρίζεται σε γωνιακά ποδαρικά. Συνήθως ένας πύργος θα καλύπτοταν από ξύλινο πατώμα-δώμα ή από ένα φουρνικό όπως γειτονικός πύργος του Αγ.Βασιλείου/ Γλυπία ή και ο πύργος του αρχοντικού Α του λεγόμενου «Παλατάκι» στην Άνω Χώρα του Μυστρά. Ο τρόπος όμως αυτός κάλυψης με σταυροθόλιο παρατηρείται πολύ συχνά στις μεσαιωνικές και σύγχρονες με τον πύργο Ζαραφάνα, κατοικίες του Μυστρά όπου τα σταυροθόλια χρησιμοποιούνται εκεί σε παράταξη για να στεγάσουν επιμήκεις χώρους που αποτελούν κατα κανόνα κατώγια. Τα

εικ. 50, πύργος του Αγ.Βασιλείου/ Γλυπία

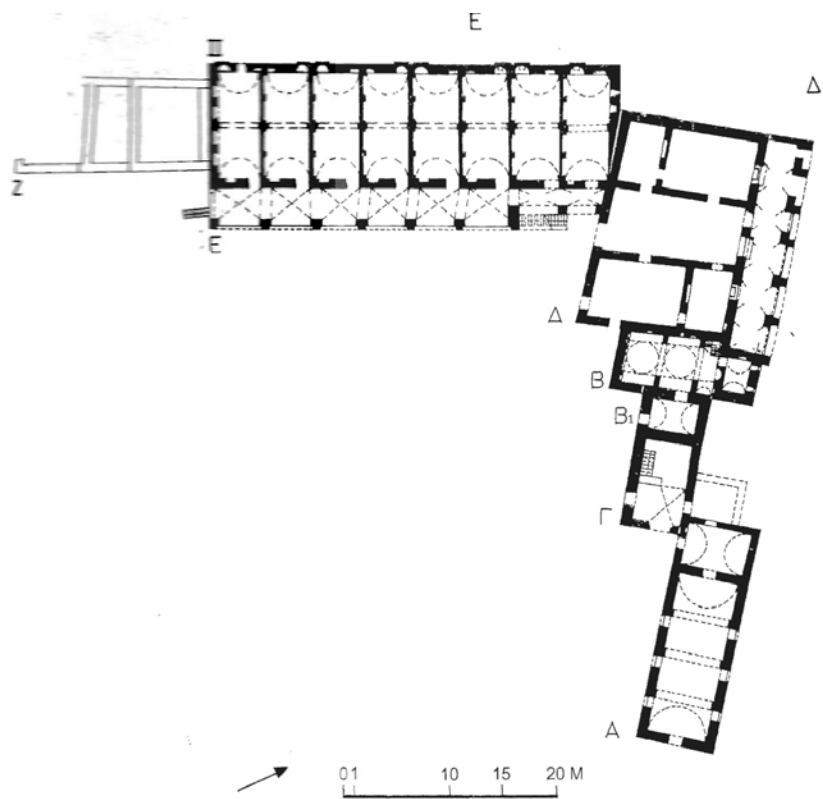
ποδαρικά μπορεί να είναι γωνιακά σε εξοχή ή ενδιάμεσες παραστάδες με ορθογωνική κάτοψη. Τα αποτυπώματα από τα ικριώματα και οι ξυλοδεσιές μαρτυρούν και παρόμοιο τρόπο δόμησης με αυτόν της Ζαραφάνα. Ο τρόπος κάλυψης του Α ορόφου αντίθετα μπορεί να εντοπιστεί σε τοπικά παραδείγματα από δύο πύργους του Μυστρά. Ο πρώτος απαντάται στο συγκρότημα των παλατιών και ο δεύτερος σε οικία πάλι στην Άνω Χώρα του Μυστρά.

Στο συγκρότημα των παλατιών εξετάζεται ο πύργος που απαντάται ο ίδιος τρόπος κάλυψης με τον Α όροφο του πύργου Ζαραφάνας. Στεζάζεται σε ημικυλινδικούς θόλους σε σταυροειδή παράταξη που στο κέντρο φέρουν τον χαμηλωμένο ημισφαιρικό θόλο. Απεικονίζεται με το γράμμα Β στην κάτοψη του ισογείου παλατιών.

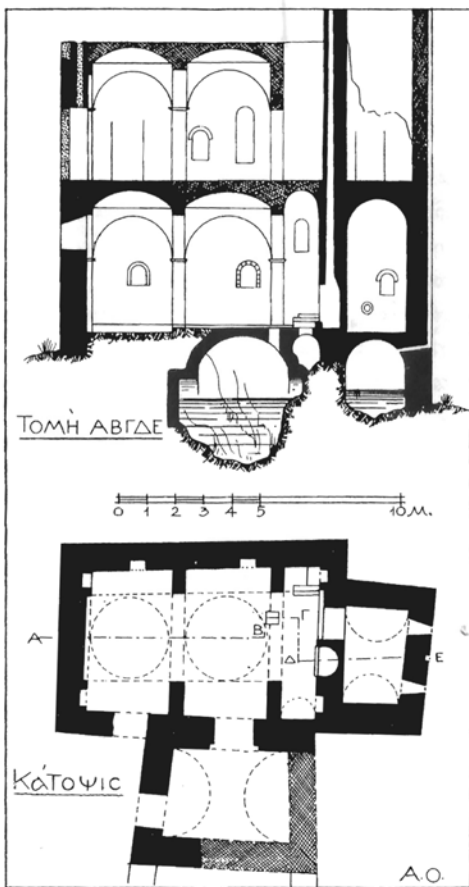
Το συγκρότημα αυτό χαρακτηρίζεται από την Επιτροπή Αναστήλωσης Μυστρά ως πρώτη βυζαντινή επέκταση και την τοποθετούν χρονικά στα τέλη 13^{ου} με πρώτο μισό του 14^{ου}. Αποτελείται από δύο ενότητες Β1 και Β από τις οποίες η Β1 αποτελεί την παλαιότερη.⁴⁸ Το πρώτο χρονολογικά κτήριο είναι το Α το οποίο αποδίδεται στην εποχή της φραγκοκρατίας με επιφυλαξεις ωστόσο, καθώς δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία για ακριβή χρονολόγησή⁴⁹. Το ισόγειο του πύργου Β χαρακτηρίζεται από την Επιτροπή, όπως και από τον Ορλάνδο ως μαγειρείο, κυρίως λόγω της

48. Επιμέλεια: Στέφανος Σίνος, Τα μνημεία του Μυστρά, σελ.341

49. Επιμέλεια: Στέφανος Σίνος, Τα μνημεία του Μυστρά, σελ.338

εικ. 51, Παλάτια, Άνω Χώρα, Μυστρά. (πηγή: Τα Μνημεία του Μυστρά, Σίνος)

Εικ. 14. Κάτοψις και τομή του διαμερίσματος Β.

εικ. 52, Παλάτια, Άνω Χώρα, Μυστρά, το κτήριο Β. (Α. Ορλάνδος, Τα παλάτια και τα σπίτια)

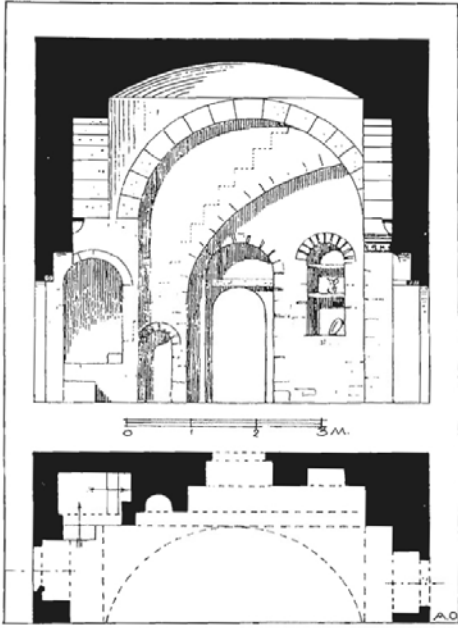
εικ. 53, Παλάτια, κτήριο Β', εργασίες αποκατάστασης της Επιτροπής Αναστήλωσης Μνημείων Μυστρά (πηγή: Τα Μνημεία του Μυστρά, Σίνος)

ύπαρξης τριών υπόγειων υδατοδεξαμενών και του τζακιού/φούρνου⁵⁰. Οι στέρνες αυτού είναι λαξευμένες στο βράχο, στεγάζονται με ημικυλινδρικό θόλο και τροφοτούνται με ενσωματωμένο στον τοίχο πήλινο αγωγό που ξεκινά από το δώμα. Τα ίδια στοιχεία παρουσιάζονται και στον πύργο Ζαραφώνα.

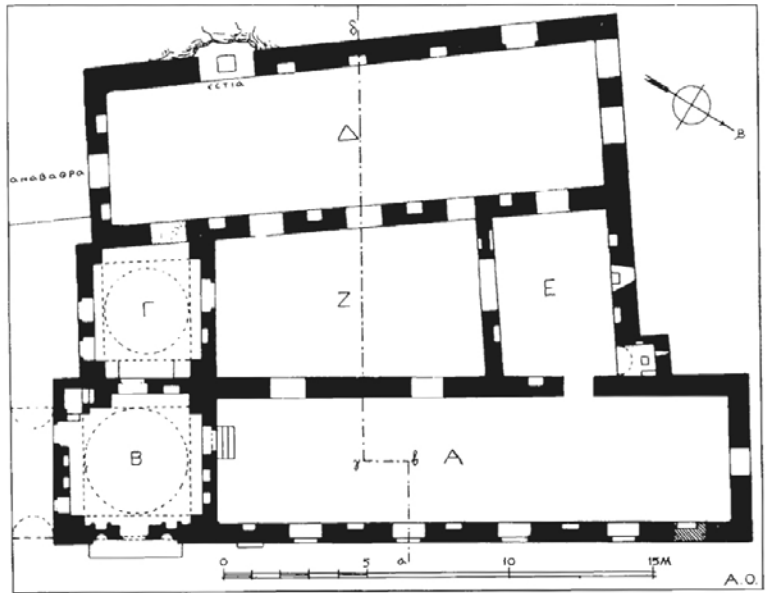

εικ. 54, Τοπογραφικό σχέδιο Μυστρά. Με τους κύκλους σημειώνονται τα δύο εξεταζόμενα κτίσματα. Το νοτιότερο είναι το Αρχοντικό Α ή παλατάκι (πηγή: Τα Μνημεία του Μυστρά, Σίνος)

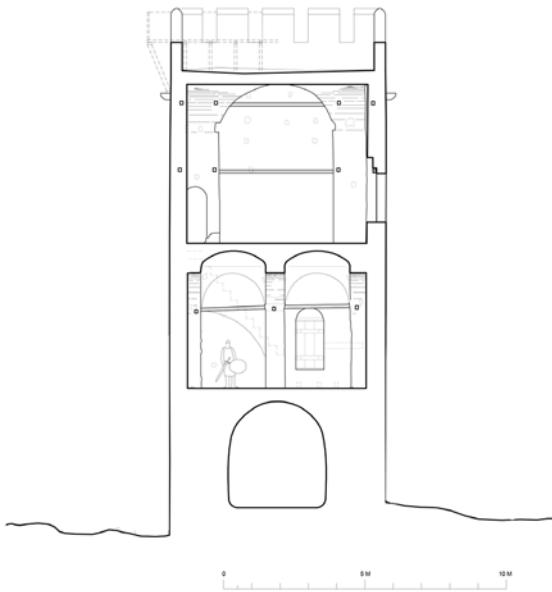
50.Α. Ορλάνδος, Τα παλάτια και τα σπίτια του Μυστρά, σελ. 38

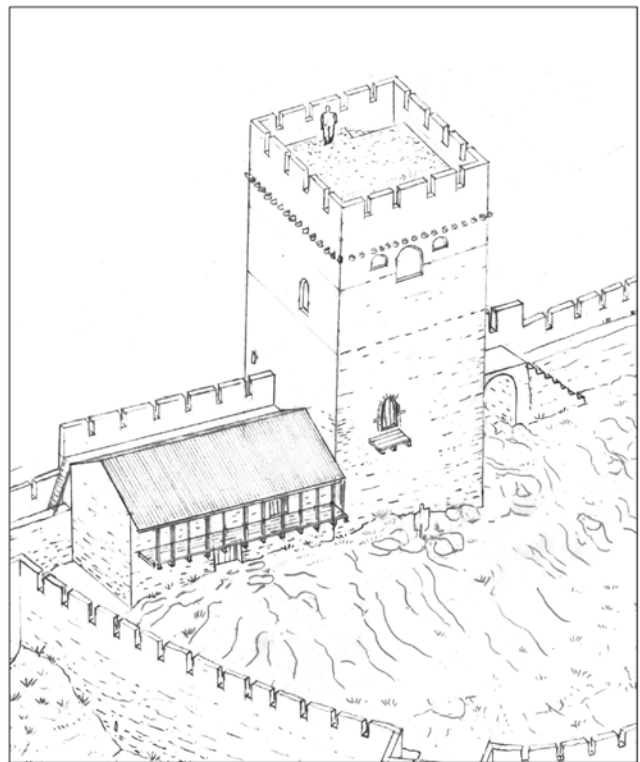
εικ. 55. Αρχοντικό Α, πύργος, η κλίμακα ανόδου (Α. Ορλάνδος, Τα παλάτια και τα σπίτια)

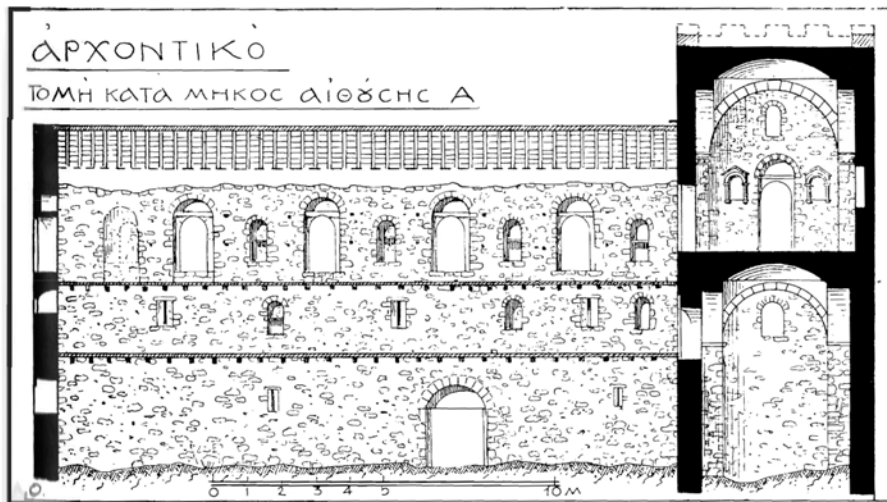
εικ. 56. Αρχοντικό Α, κάτοψη (Α. Ορλάνδος, Τα παλάτια και τα σπίτια)

εικ. 57. Τομή ΑΑ, ο νότιος τοίχος, κάστρο Ζαραφώνα

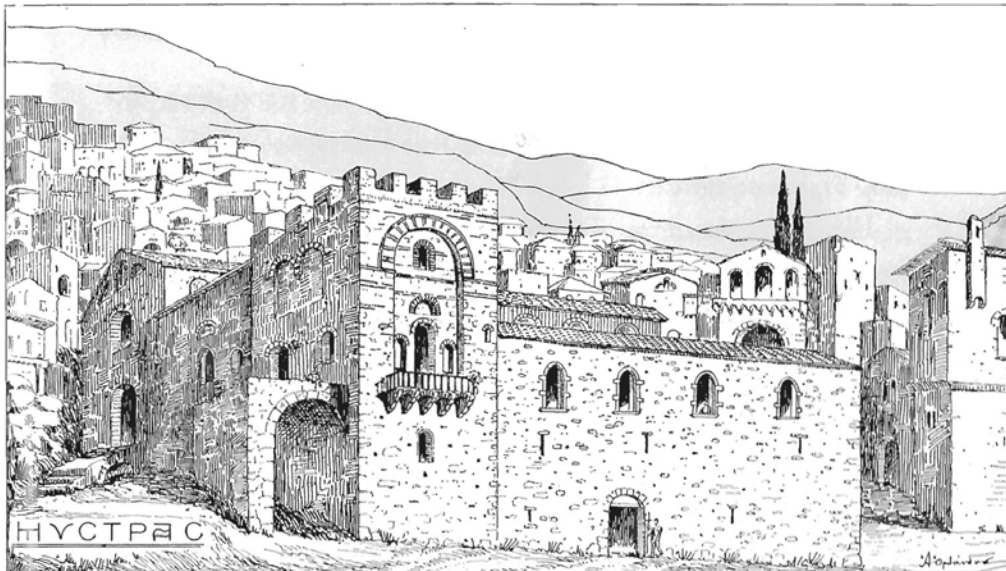

εικ. 58. Κάστρο Ζαραφώνα, αναπαράσταση αρχικής κατασκευής.

Είκ. 87. Τομή κατά μήκος τής αίθουσής Α του άρχοντικοῦ.

εικ. 59. Αρχοντικό Α, τομή. (Α. Ορλάνδος, Τα παλάτια και τα σπίτια)

εικ. 60. Αρχοντικό Α, προοπτικό. (Α. Ορλάνδος, Τα παλάτια και τα σπίτια)

Η θέση του βορείως στην Άνω Χώρα, η εγγύτητα με το συγκρότημα των παλατιών το μέγεθος, τα μορφολογικά στοιχεία και η ποιότητα της κατασκευής, μαρτυρούν την σχέση του κτιρίου με οικογένεια ή γενικότερα ιδιοκτήτες που σχετίζονταν με την κρατική εξουσία.

Το κτήριο αποτελείται από τρεις ενότητες απο τις οποίες πρώτη χρονολογικά είναι η ανατολικότερη⁵¹ Ο πύργος του συγκροτήματος παρουσιάζεται σε αντιπαράβολή με τον πύργο Ζαραφώνα, παρόλο που ο πλούτος της εσωτερικής και εξωτερικής του διαμόρφωσης ξεπερνά κατά πολύ τον υπο μελέτη πύργο.

Τα εσωτερικά πατώματά του διαμορφώνονται με χαμηλωμένους σφαιρικούς θόλους που εδράζονται σε περιμετρικά τόξα. Η κλίμακα ανόδου παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με αυτόν της Ζαραφώνα. Ο Ορλάνδος χρονολογεί τον πύργο στο δεύτερο ήμισυ του 13^{ου} αιώνα. Τα υπόλοιπα κτήρια που αποτελούν σταδιακές προσθήκες στον 14^ο και 5^ο αιώνα.

51. Τα Μνημεία του Μυστρά, Επ. Στέφανος Σίνος, σελ.325

ΠΑΡΑΣΠΙΤΟ

Το παράσπιτο αποτελεί χρονολογικά την τελευταία προσθήκη στο συγκρότημα, όπως μαρτυρούν οι κατασκευαστικοί αρμοί. Σήμερα σώζεται ερειπωμένο χωρίς κάλυψη, ενώ ο νότιος τοίχος του έχει αετωματική απόληξη που μαρτυρά στέγαση με δίρριχτη στέγη και έναν μονάχα ισόγειο όροφο. Δύο όμως κομμένες συμμετρικές κόγχες στον ίδιο τοίχο καθώς και τα σαφή δείγματα για ύπαρξη ενδιάμεσου πατώματος προσανατολίζουν προς την υπόθεση πως η αρχική κατασκευή ήταν διώροφη με δίρριχτη στέγη.

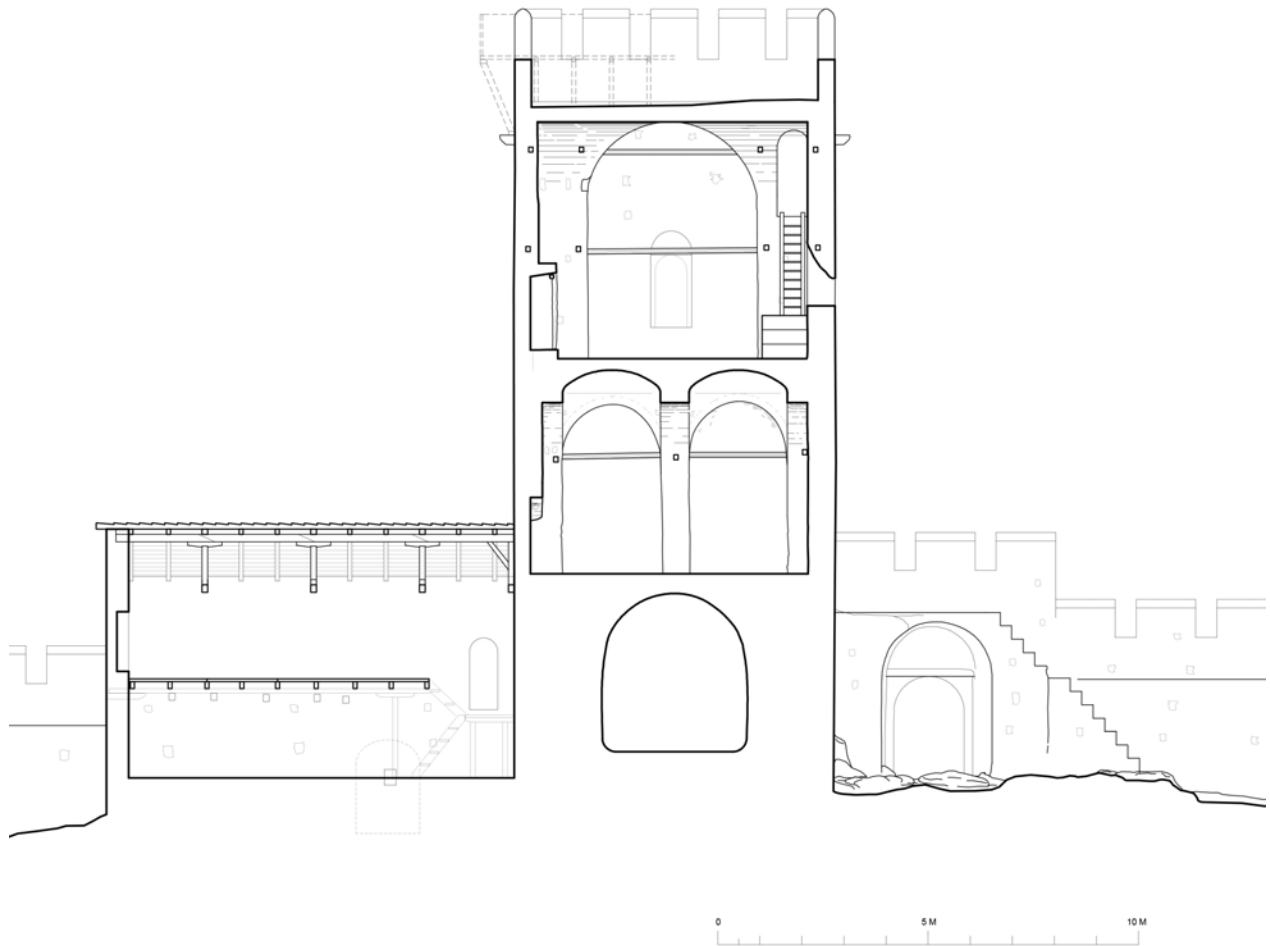
εικ. 61. Κάστρο Ζαραφώνας, παράσπιτο, οι διαμπερείς δοκοθήκες

εικ. 62. Νότια όψη παράσπιτου, οι κομμένες κόγχες

Ενδιαφέρον προκαλούν στο συγκεκριμένο κτίσμα οι διαμπερείς δοκοθήκες στην πρόσοψη. Η μορφή και η θέση τους προσανατολίζουν προς μια αναπαράσταση με ξύλινο εξώστη κάτι που θεωρητικά δεν συνάδει με τον αμυντικό χαρακτήρα του κτίσματος. Οι χαρακτηριστικές αυτές διαμπερείς δοκοθήκες αποτελούν σχεδόν κανόνα για την διαμόρφωση των πατωμάτων, στα αστικά κτίσματα του οικισμού του Γερακίου⁵².

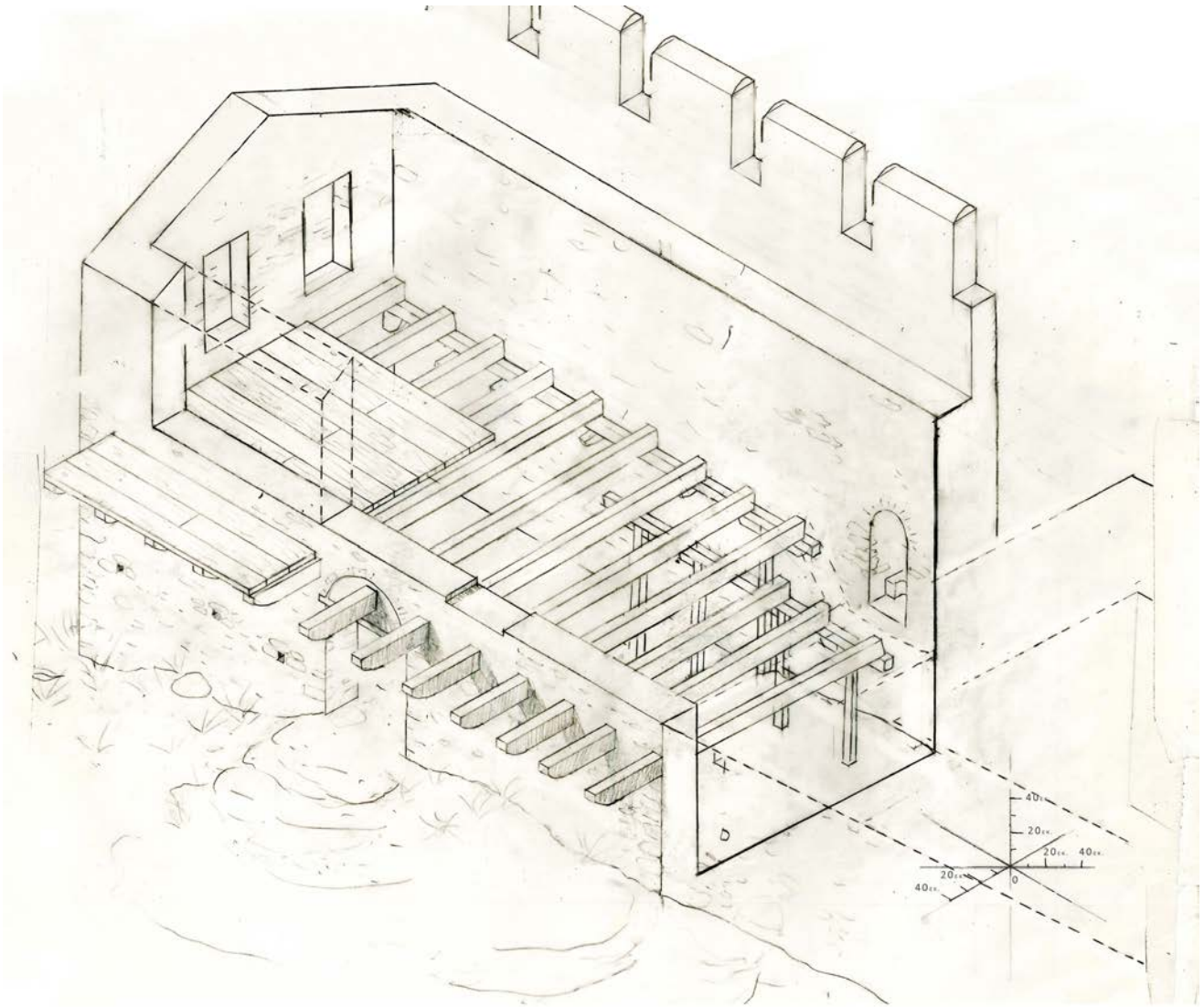
52. Για το συγκεκριμένο θέμα οι πρώτοι ερευνητές του οικισμού, Σιμάτου-Χριστοδουλοπούλου αναφέρονται στην πιθανότητα ύπαρξης ξύλινου εξώστη στα σπίτια του Γερακίου διατηρώντας παράλληλα επιφύλαξη. Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Λακωνίας αντίθετα, που πρόσφατα περάτωσε το έργο στερέωσης και ανάδειξης του κάστρου και του μεσαιωνικού οικισμού αναφέρεται με βεβαιότητα στην ύπαρξη ξύλινων εξωστών.

εικ. 63. Τομή Α'Α' αναπαράσταση αρχικής μορφής

εικ. 64. Μεσαιωνικός οικισμός Γεράκι, οι διαμπερείς δοκοθήκες

εικ. 65 .Σχεδιαστική αναπαράσταση παράσπιτου με τον ξύλινο εξώστη

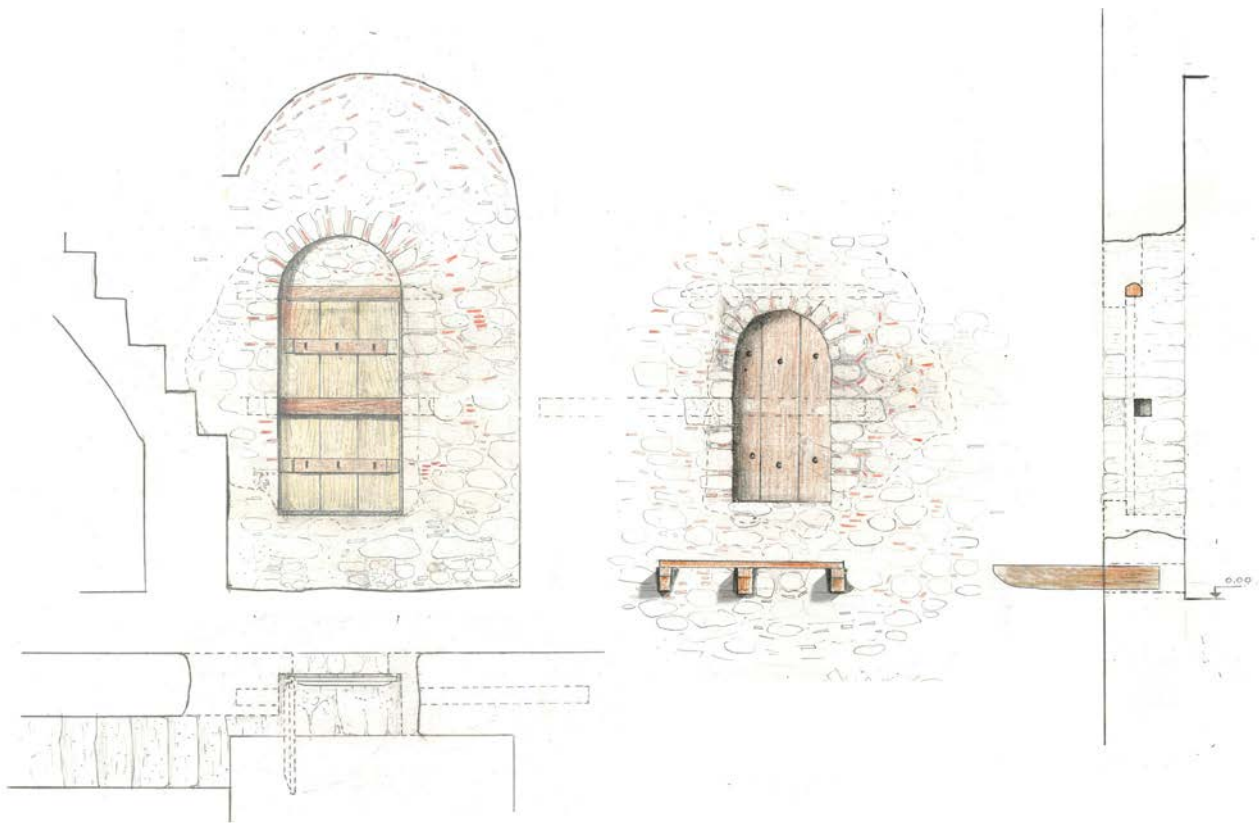
ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Λόγω της ερήμωσης του πύργου, ελάχιστα στοιχεία σώζονται για ανοίγματα του πύργου. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί η θύρα της Β' στάθμης του πύργου. Το σημείο αυτό αν και εντελώς κατεστραμμένο σήμερα χωρίς ίχνος από τα αρχικά όρια του ανοίγματος, παραμόνο ένα τμήμα του εσωτερικού τόξου, διασώζει κάποια σημαντικά στοιχεία που επιτρέπουν την αναπαράστασή του με αρκετή ασφάλεια. Τα σημεία αυτά είναι η οπή της αμπάρας που δίνει και το όριο της πόρτας αλλά και η οπή του ξύλινου ανωφλιού που προσδιορίζει το βάθος του τυμπάνου⁵³.

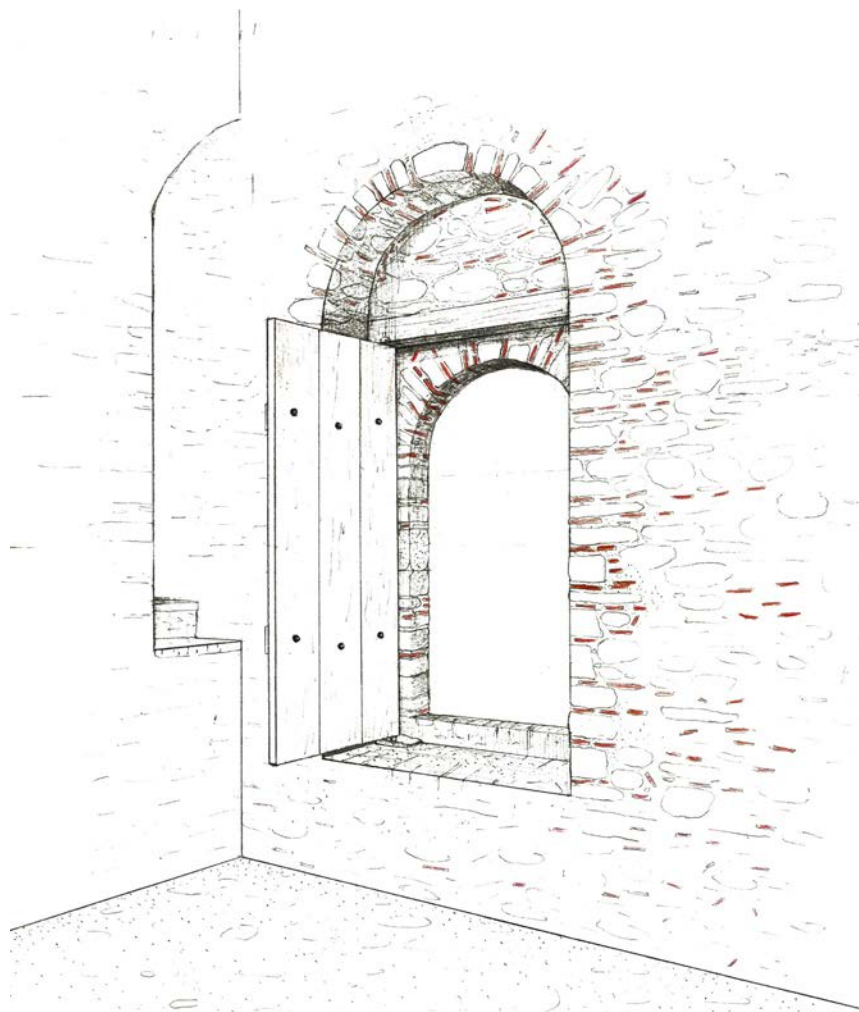
Η πόρτα ήταν μονόφυλλη, καρφωτή. Δεν υπήρχε κάσα παρα μόνο το κινητό θυρόφυλλο που στηριζόταν σε οπές – στροφείς σε ειδική εγκοπή στο ξύλινο ανώφλι, και κάτω στην τοιχοποιία. Το λίθινο πλαίσιο θα μπορούσε να είναι διαμορφωμένο είτε με πωρόλιθους⁵⁴ είτε ως συνέχεια της τυπικής λιθοδομής.

53. Για τα ανοίγματα της βυζαντινής αρχιτεκτονικής βλ. Στ.Μαμαλούκος, Observations on the Doors and Windows in Byzantine Architecture

54. Η χρήση του πωρόλιθου είναι συχνή για την τοπική οικοδομική της Μονεμβασίας. Εκτεταμένη χρήση γίνεται στην Οδηγήτρια

εικ. 66, Σχεδιαστική αναπαράσταση θύρας Β' ορόφου

εικ. 67, Προοπτική αναπαράσταση θύρας Β' ορόφου πύργου

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΙΚΡΙΩΜΑΤΑ

Για την κατασκευή του πύργου όπως και ολόκληρου του κάστρου χρησιμοποιήθηκαν ξύλινα ικριώματα. Τα ίχνη αυτών διακρίνονται ανοιχτά σε όλο το κάστρο εκτός από μια πλατιά ζώνη κατά το ύψος στις όψεις του πύργου. Η ζώνη αυτή έχει κατά πάσα πιθανότητα τις σκαλότρυπες χτισμένες. Ορισμένες από τις καλυμμένες σκαλότρυπες είναι διακριτές έπειτα από παρατήρηση, άλλες δεν υπάρχουν πια λόγω της φάσης Β, ενώ άλλες, λόγω της γενικότερης παχύτητας των αρμών και της ύπαρξης μικρών λίθων και τούβλων στην τοιχοποιία, είναι πολύ δυσδιάκριτες έως και αόρατες. Ορισμένες καλυμμένες τρύπες παρουσιάζουν χαρακτηριστική εσοχή, ώστε να μπορούν να εντοπίζονται εύκολα, οι περιπτώσεις αυτές όμως είναι σπάνιες. Η ζώνη αυτή θα μπορούσε να είχε τις σκαλότρυπες καλυμμένες για λόγους ασφαλείας, ώστε να μην μπορεί κάποιος να σκαρφαλώσει χρησιμοποιώντας τις.

Τα ικριώματα είχαν την μορφή διπλού προβόλου και στηρίζονταν πάνω στην τοιχοποιία. Οι οριζόντιες στρώσεις είχαν απόσταση μεταξύ τους 90- 120 εκατοστά ενώ οι οριζόντιες αποστάσεις των οπών κυμαίνονται. Το μέγιστο της απόστασης δύο τυπικών σκαλότρυπων είναι 2.80μ.(στο περιμετρικό τείχος) ενώ το ελάχιστο που παρατηρήθηκε είναι 1.25μ.(στον πύργο)⁵⁵. Τα μεγέθη των σκαλοτρυπών ποικίλουν. Το πλάτος τους κυμαίνεται από 13-18 εκατοστά, ενώ το ύψος τους 13- 25εκ. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως τα μεγέθη αυτά αντιστοιχούν και με τις διατομές των ξύλων καθώς είναι βέβαιο πως χρησιμοποιούνταν σφήνες για την στερέωση των ικριωμάτων.⁵⁶

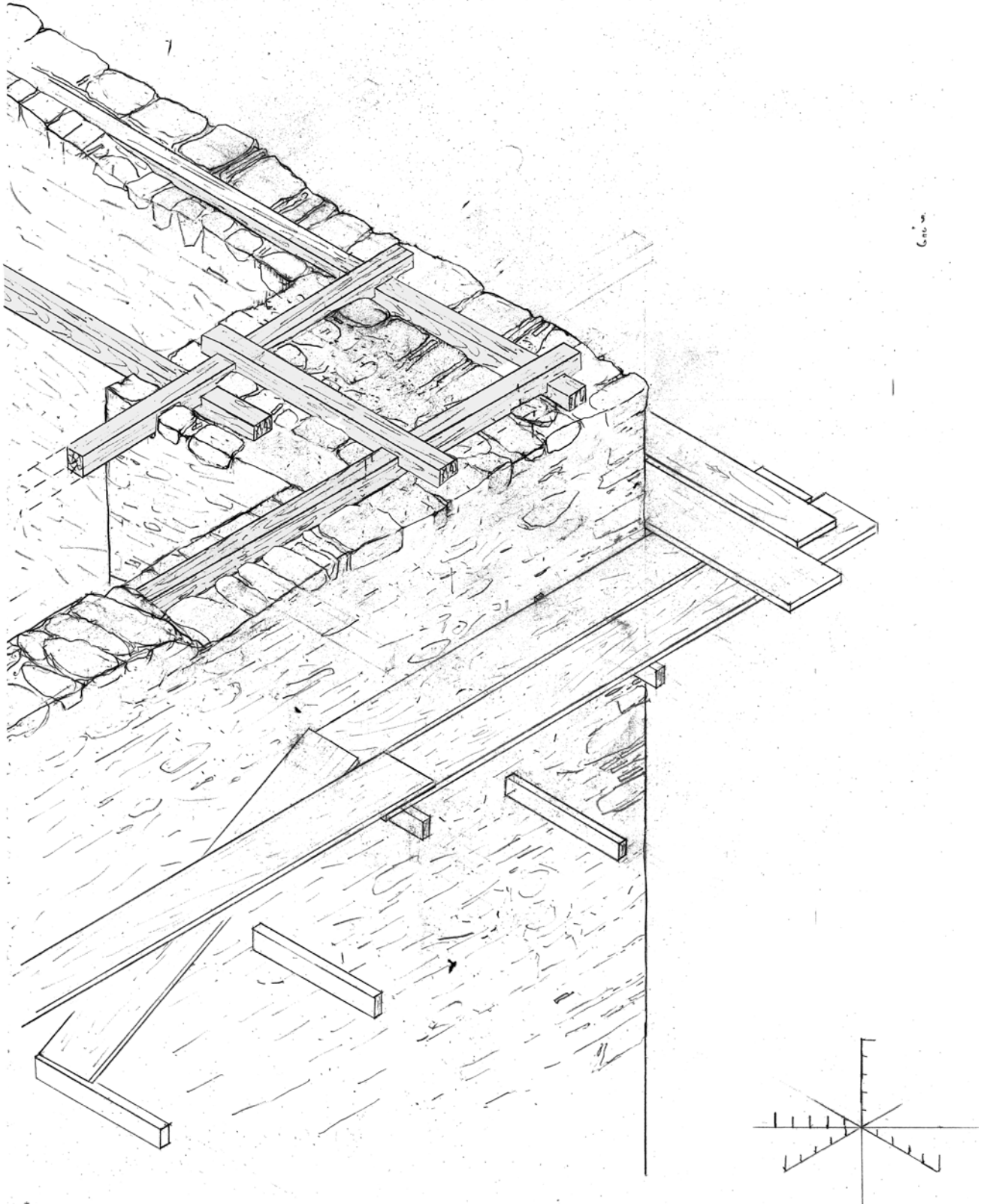

εικ. 68, Ορθοεικόνα, ποδαρικό σταυροθολίου Γ' ορόφου. Στην στάθμη της γέννησης του σταυροθολίου παρατηρούνται οι τρεις οπές στήριξης των ικριωμάτων.

της επάνω Πόλης όπου συνδυάζεται με το πλινθοπερίκλειστο αλλά και στα τείχη της πόλης, όπως στην Πύλη που συνδέει την πάνω και την Κάτω Πόλη. (Καλλιγά Μονεμβασία σελ. 118)

55. Η μέγιστη απόσταση των σκαλότρυπων μπορεί να μας δώσει κάποια στοιχεία και για τις τάβλες, τα προσωρινά δάπεδα εργασίας που δημιουργούνταν σε κάθε στάθμη. Αν η τάβλα αυτή έπρεπε να γεφυρώσει άνοιγμα 2.80μ. τότε αυτή θα έπρεπε να είναι τουλάχιστον 3.20μ. ενώ το πάχος της περίπου 6 εκ.

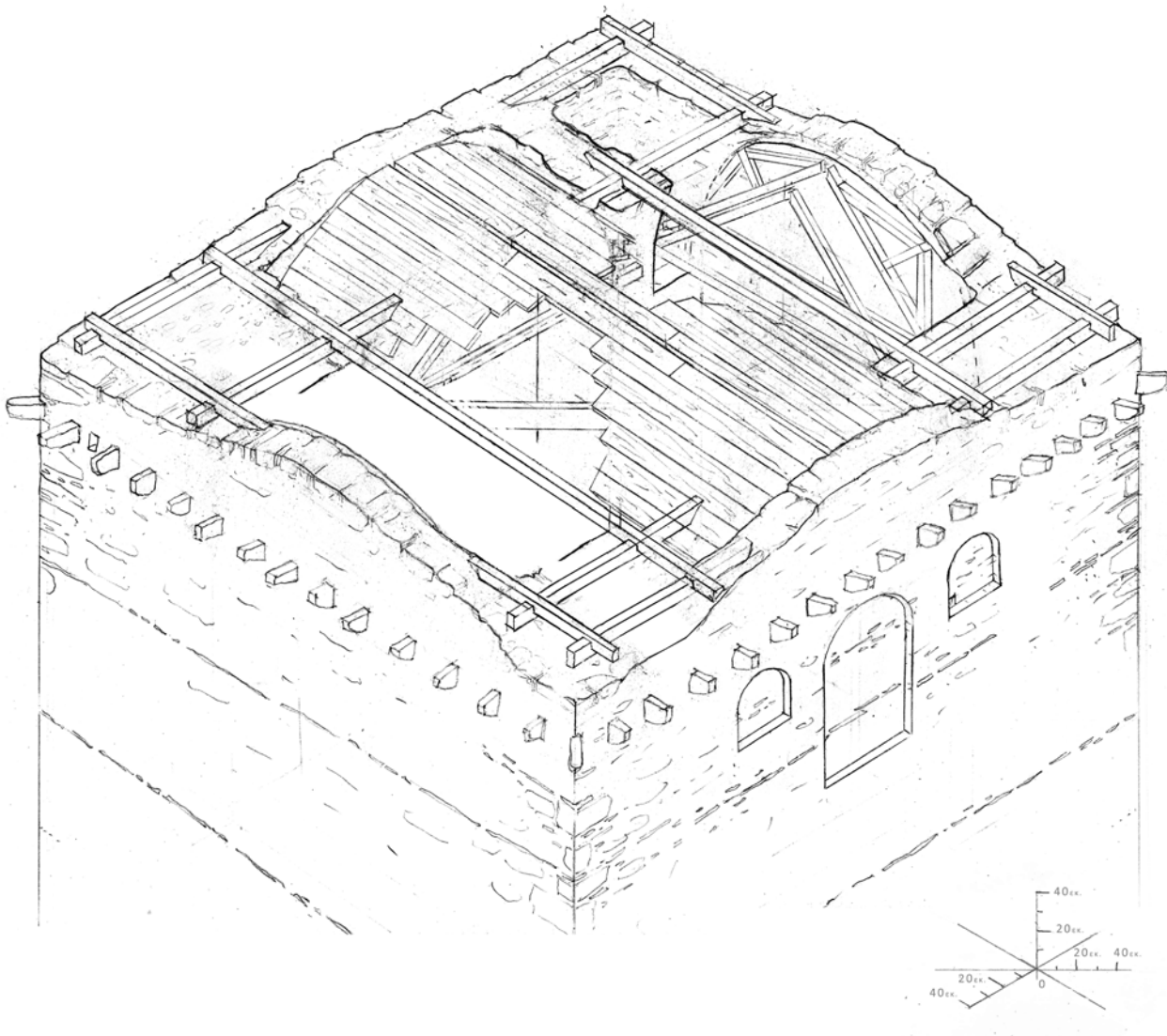
56. Το πιο πιθανό είναι η διατομή των ικριωμάτων νς ήταν 12x12εκ., όσο και αυτή των ξυλοδεσιών.

εικ. 69, Ισομετρική απεικόνιση, κρίσματα στη στάθμη ξυλοδεσιάς

Οι ξύλινες δοκοί εδράζονταν στην τοιχοποιία. Οι εργάτες θα μπορούσαν να πατούν στο δάπεδο εργασίας της ακριβώς κατώτερης στάθμης αλλά και την ίδια την τοιχοποιία. Μετά από την έδραση του ξύλου η περιοχή χτιζόταν με αρκετές λίθους πάνω από το ξύλο ώστε να αντέχει τα βάρη των εργατών αλλά και των μετακινούμενων υλικών. Οι τάβλες όπως και οι δοκοί αφαιρούνταν για να χρησιμοποιηθούν στις επόμενες στάθμες⁵⁷.

Εκτός από τα περιμετρικά ικρίωματα, ξύλινα δοκάρια χρησιμοποιήθηκαν και για την κατασκευή των θόλων στα επίπεδα γενέσεων αυτών. Τα ξύλα αυτά αναλάμβαναν την στήριξη των ξυλότυπων αλλά και την δημιουργία δαπέδων εργασίας. Συγκεκριμένα τα επίπεδα αυτά παρατηρούνται σε δύο επίπεδα: Το πρώτο στο Β' επίπεδο για την κατασκευή των τεσσάρων ημικυλινδρικών θόλων ενώ το δεύτερο στο Γ' επίπεδο για την κατασκευή του σταυροθολίου. Τα φουρνικά του Β' επιπέδου δεν χρειάζονταν ξυλότυπο και αυτό διότι λόγω της ημικυλινδρικής γεωμετρίας τους χτίζονταν εκφορικά σε συνδυασμό με ισχυρό κονίαμα. Τα ξύλα αυτά φαίνεται ότι συμπλέκονταν και αλληλοστηρίζονταν με τα ξύλα του ικριώματος των περιμετρικών τοίχων. Η συμπλοκή αυτή γίνεται για λόγους ευκολίας και ταχύτητας και

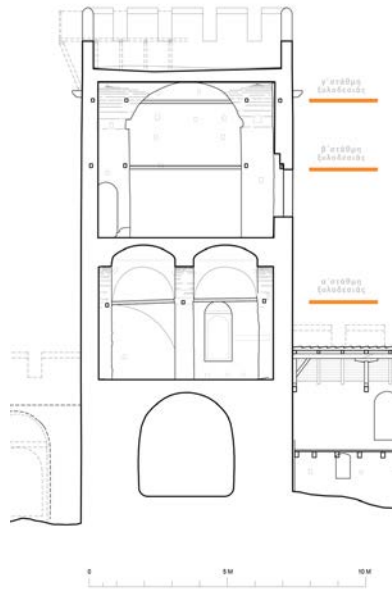
εικ. 70, Τα ικρίωματα του σταυροθολίου σε συνδυασμό με τις ξυλοδεσίες

57. Σε κάποιες από τις χαμηλότερες στάθμες πρέπει να είχαν διατηρηθεί οι δοκοί καθώς αυτοί σε πολλές περιπτώσεις φαίνεται να συμπλέκονται με τα εσωτερικά ξύλα, όπου τα ικρίωματα εκεί έφευγαν στο τέλος της κατασκευής για την διευκόλυνση της ανάβασης.

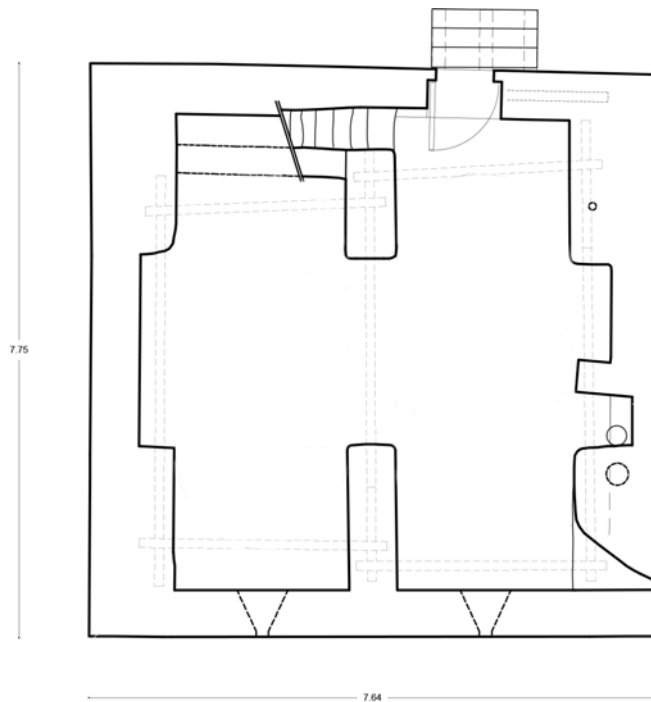
58. Βελένης, Ερμηνεία

ΞΥΛΟΔΕΣΙΕΣ

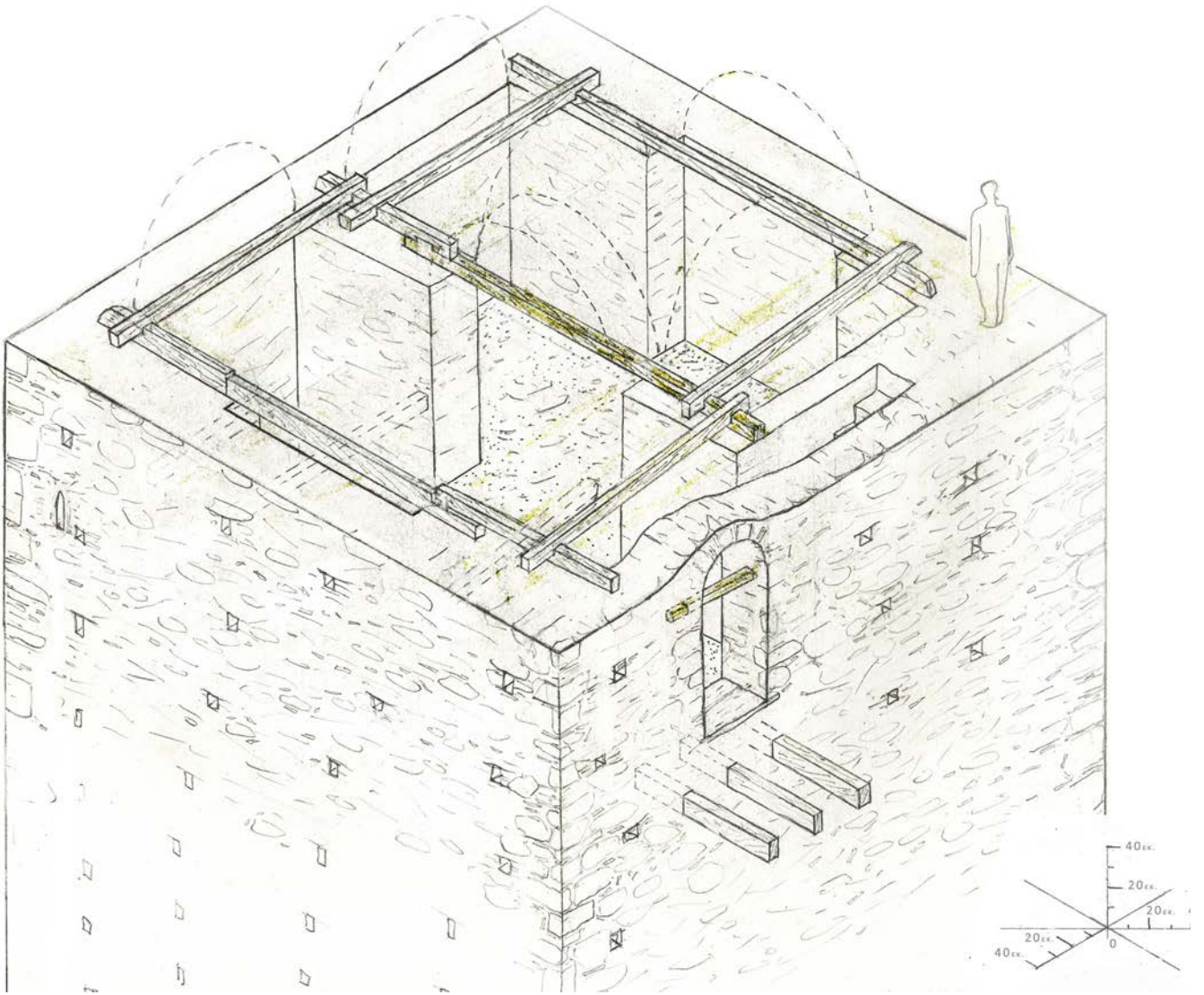
Εύλινες μαντώσεις υπήρχαν στον πύργο σε τρεις θέσεις. Η πρώτη καθ' ύψος εντοπίζεται στον δεύτερο όροφο στη στάθμη της γένεσης των ημικυλινδρικών θόλων. Οι υπόλοιπες δύο είχαν τοποθετηθεί στο Γ' όροφο. Η πρώτη σε μια ενδιάμεση στάθμη και η τελευταία στην στάθμη όπου το τυπικό καθύψος κτίσιμο σταματά και ξεκινά πάνω στα καλούπια του σταυροθολίου.

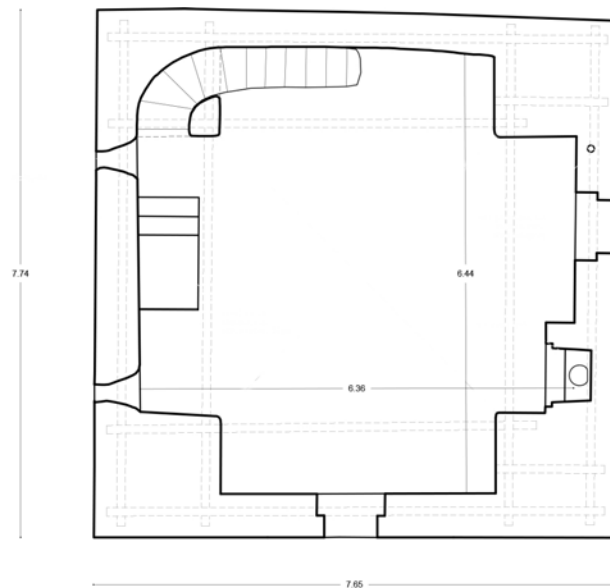
εικ.71, Τομή ΑΑ αναπαράσταση, θέσεις μαντώσεων

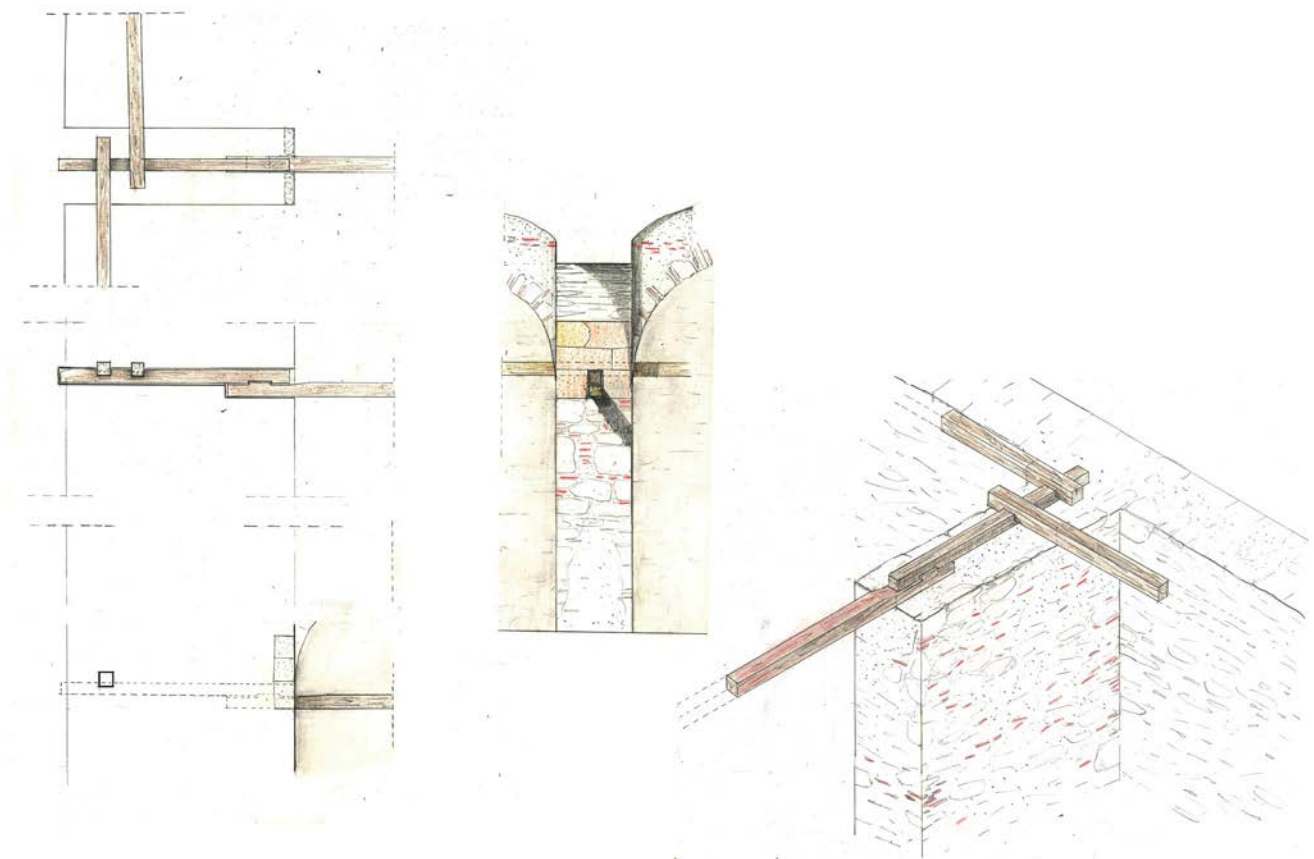
εικ. 72, Κάτοψη Β στάθμης, αναπαράσταση, η θέση των ξυλοδεσιών(Α στάθμη)

εικ. 73, Ισομετρικό σχέδιο ξυλοδεσιές Β στάθμης

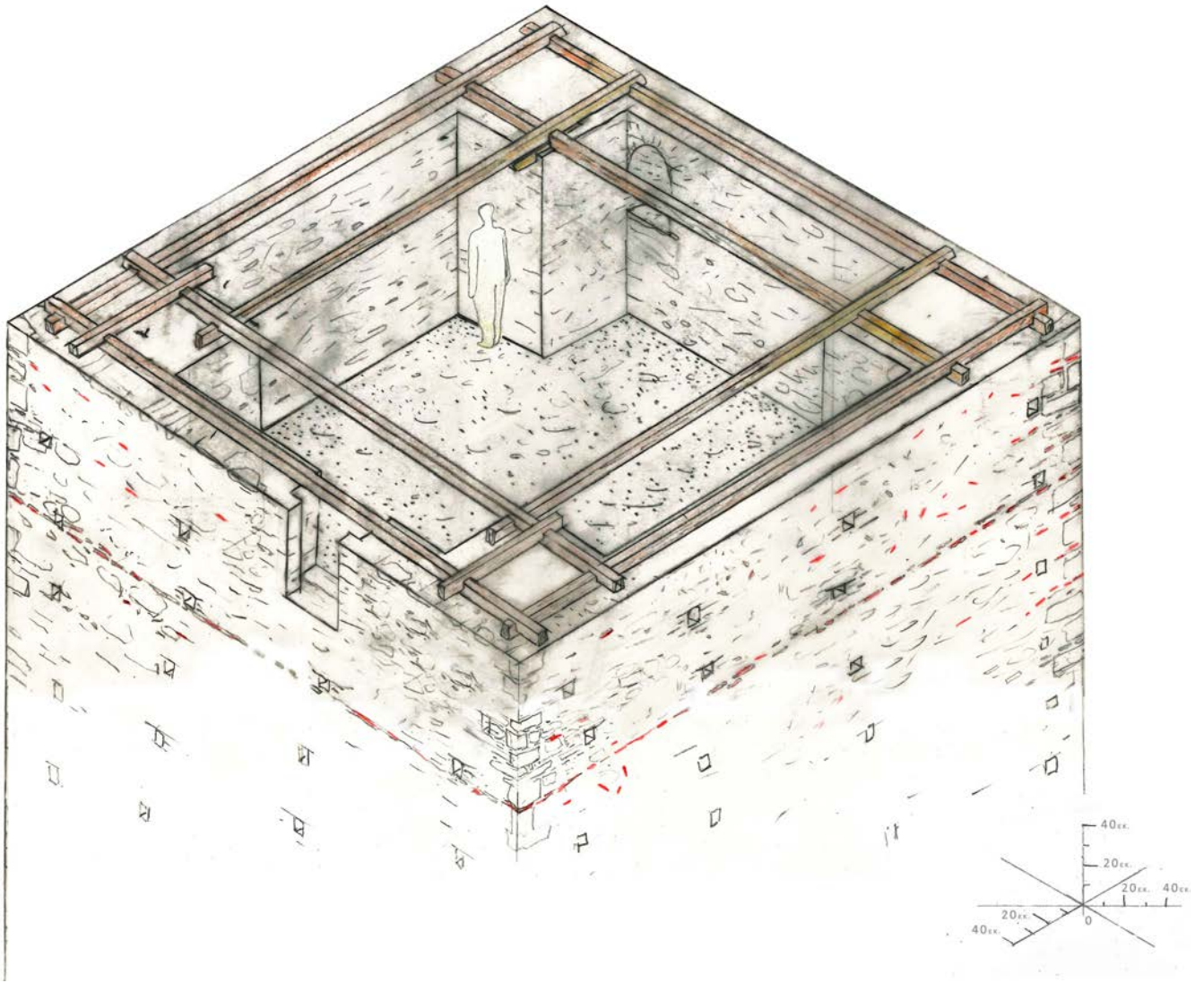
εικ. 74, Κάτοψη Γ στάθμης, αναπαράσταση, θέση ξυλοδεσιών

εικ. 75, Ξυλοδεσιές, Β στάθμης, λεπτομέρεια

Οι ξυλοδεσιές του Γ' ορόφου αντίθετα αποτελούνται από ξύλα εσωτερικά της τοιχοποιίας αλλά και από εναέριες-εμφανείς ξυλοδεσιές. Τα εσωτερικά ξύλα απέχουν 20 εκ. από την εσωτερική παρειά του τοίχου. Οι διατομές σε κάθε περίπτωση είναι στο μέγιστο 12x12εκ.

Η πρώτη στάθμη ξυλοδεσιάς αποτελεί ουσιαστικά εναέρια ξυλοδεσιά καθώς δεν υπάρχουν ξύλα που να τρέχουν εξολοκλήρου μέσα στην τοιχοποιία. Οι μαντώσεις αυτές τοποθετήθηκαν εξωτερικά πιθανόν για να λειτουργούν και ως εφελκυστικά στοιχεία (ελκυστήρες) των θόλων. Παρόλαυτά είναι προφανής η πρόθεση κάθε φορά οι ελκυστήρες να πλησιάσουν όσο γίνεται περισσότερο την περιμετρική τοιχοποιία έτσι ώστε να 'δέσουν' το κτίριο και να λειτουργήσουν αποτελεσματικότερα.

εικ. 76, Ισομετρικό σχέδιο ξυλοδεσιές Β στάθμης

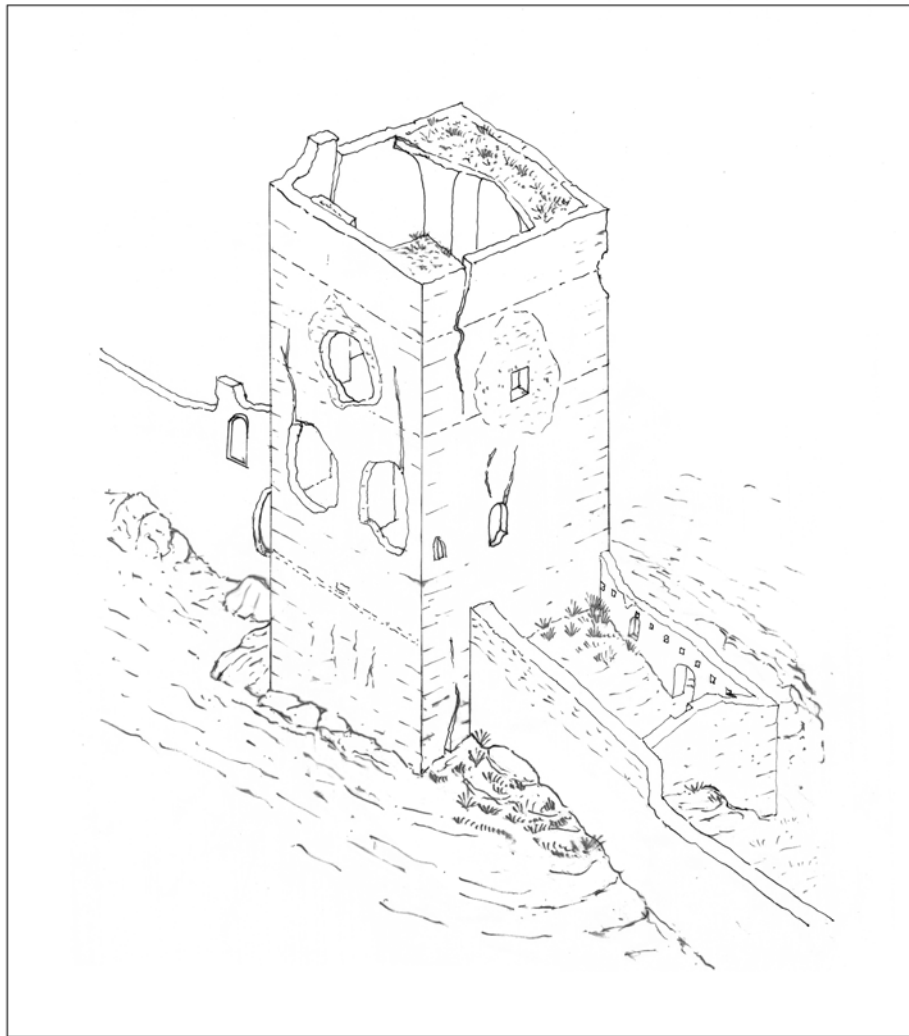
ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Η πρόταση αποκατάστασης αφορά αφενός στην στερέωση του πύργου, την αναβάθμιση της προσβασιμότητας και την ανάδειξή του μέσω σημειακών αναστηλώσεων. Προτείνεται η τοποθέτηση ατσάλινων ελκυστήρων φ20mm. στην θέση των ξυλοδεσιών που προυπήρχαν όπως αυτές τεκμηριώθηκαν παραπάνω. Επίσης προτείνεται το κτίσιμο των μεγάλων κενών που βρίσκονται στην Δυτική και Βόρεια όψη. Οι τρύπες αυτές λειτουργούν αρνητικά ως προς την ευστάθεια του κτιρίου και αδυνατίζουν την αντοχή της τοιχοποιίας σε κάμψη, που είναι και το σοβαρότερο πρόβλημα του πύργου. Προτείνεται επίσης η τοπική λιθοσυρραφή των κατακόρυφων ρωγμών, τοπικό αρμολόγημα όπου αυτό χρειάζεται και ενεμάτωση των σαθρών τοιχοποιιών, κυρίως αυτών της Β' φάσης.

εικ. 77, Το σωζόμενο δάπεδο του Β' ορόφου

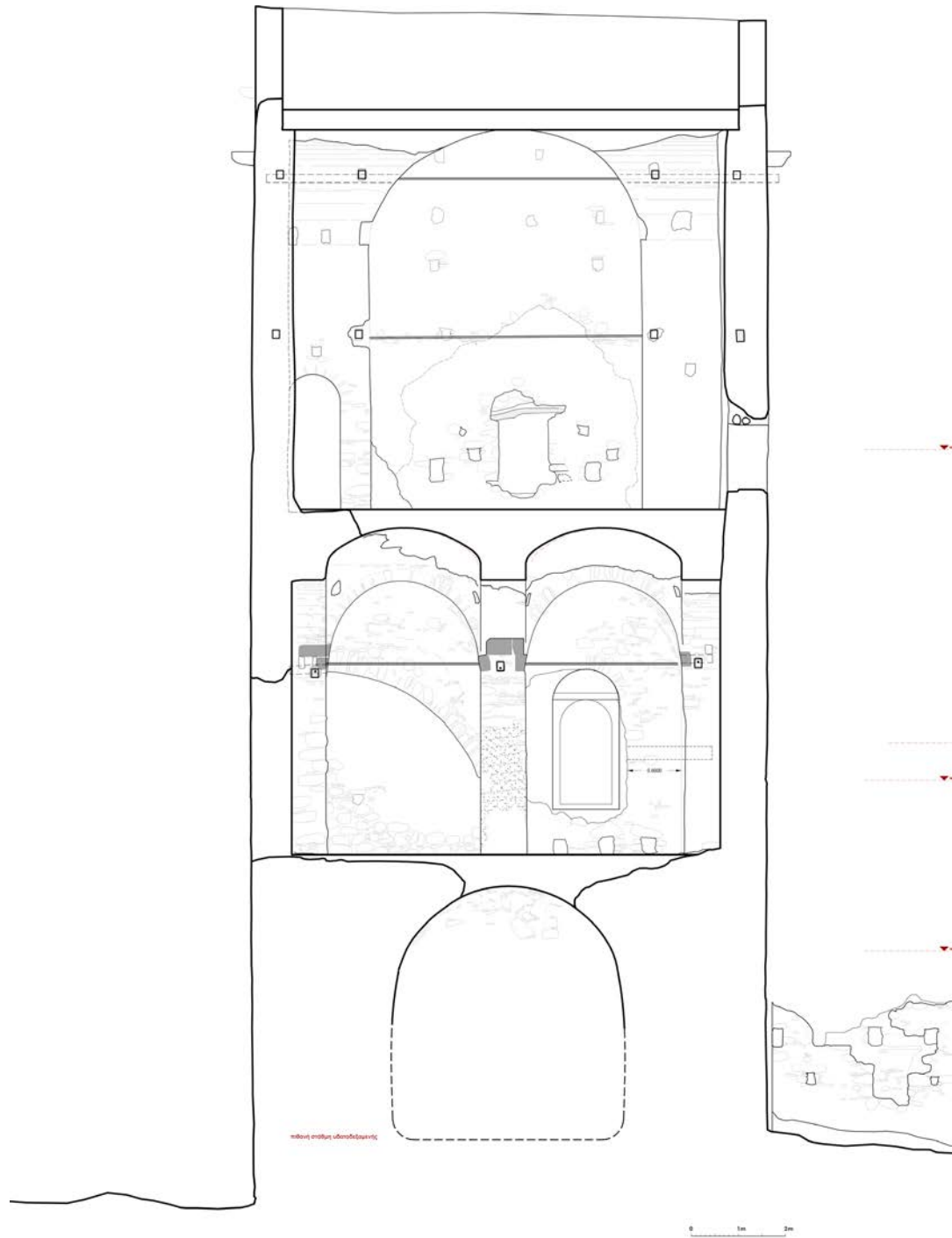
Απαραίτητη κρίνεται επίσης, η αποκατάσταση των αρχικών πατωμάτων και δώματος. Η ενέργεια αυτή αφενός θα αναβαθμίσει την αναγνωσιμότητα και την επισκεψιμότητα στον πύργο, αφετέρου θα συμβάλει στην ευστάθεια του κτιρίου δένοντας τις τοιχοποιίες, και στην ακαμψία των θολοδομιών λειτουργώντας εν μέρει ως διαφραγμα. Η γεωμετρία των αρχικών θολοδομιών είναι γενικά γνωστή μέσω της της τεκμηρίωσης. Οι αρχικές στάθμες των δαπέδων δίνονται αφενός στην Β' στάθμη από σωζόμενο τμήμα, ενώ στην Γ' στάθμη από το πλατύσκαλο της κλίμακας. Αξιοποιώντας τα στοιχεία αυτά καθώς και τα τμήματα των αρχικών θολοδομιών που ακόμα σώζονται μπορούμε να προχωρήσουμε σε μια αναστήλωση των πατωμάτων και του δώματος με αρκετή σιγουριά σε σχέση με την αρχική μορφή. Επίσης το κτίριο θα αναδείξει τον πλούσιο εσωτερικό του χώρο, μια αίσθηση που τώρα έχει χαθεί. Η τοιχοποιίες της Β' φάσης προτείνεται να διατηρηθούν και να στερεωθούν. Τα παράθυρα της Β' φάσης προτείνεται να αναστηλωθούν, υπενθιμίζοντας την ζωή του μνημείου στα χρόνια της τουρκοκρατίας. Προτείνεται ακόμη η αναστήλωση της αρχικής θύρας του πύργου στην ανατολική όψη, καθώς και ο άμεσα σχετιζόμενος ξύλινος εξώστης. Η είσοδος όμως στον πύργο θα πρέπει να γίνεται από άλλο σημείο καθώς το ύψος της αρχικής θύρας σε σχέση με το έδαφος είναι πολύ μεγάλο και θα απαιτούσε ογκώδης και αρκετά επεμβατικές κατασκευές. Έτσι κρίνεται δοκιμο να δημιουργηθεί μια νέα θύρα στην ήδη υπάρχουσα οπή του βόρειου τοίχου που επικοινωνεί άμεσα με τον περίδρομο. Έτσι ο επισκέπτης θα πρέπει να ανεβεί την κτιστή κλίμακα του τείχους, βορείως της εισόδου, να περπατήσει πάνω από την πύλη και έτσι να εισέλθει στον πύργο, όπως ακριβώς γίνεται και σήμερα. Η επικοινωνία των εσωτερικών ορόφων εξυπηρετείται

εικ. 78, Σκίτσο Παθολογίας, δυτική όψη.

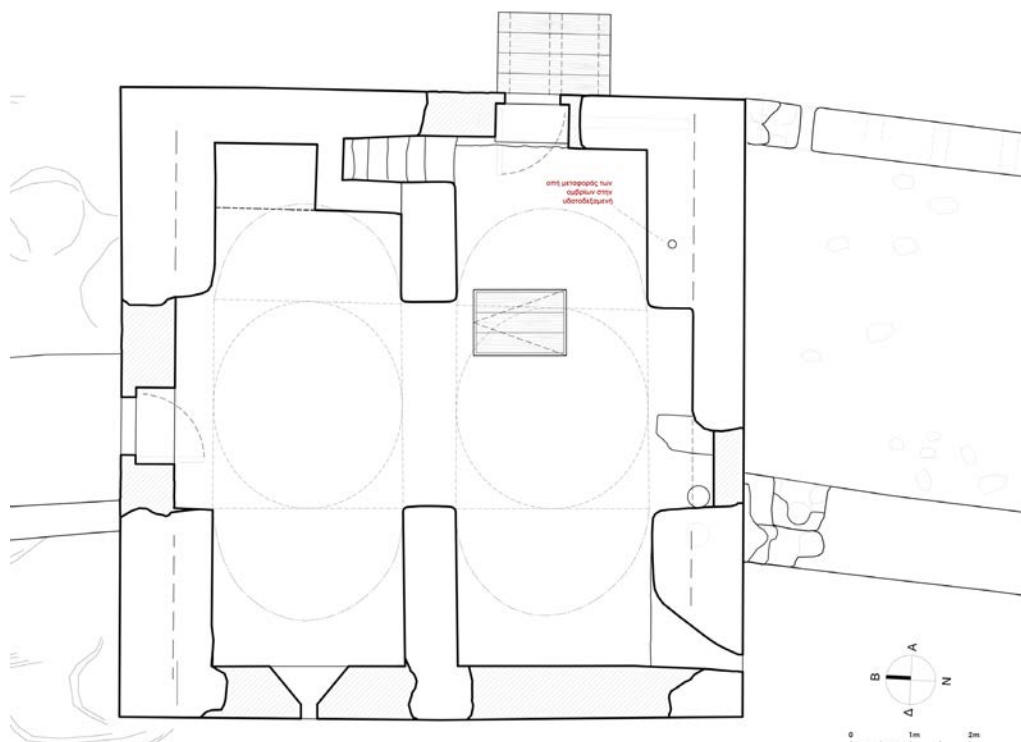
εικ. 79, κατακόρυφες καμπτικές διαμπερείς ρωγμές στην νότια και βόρεια όψη αντίστοιχα

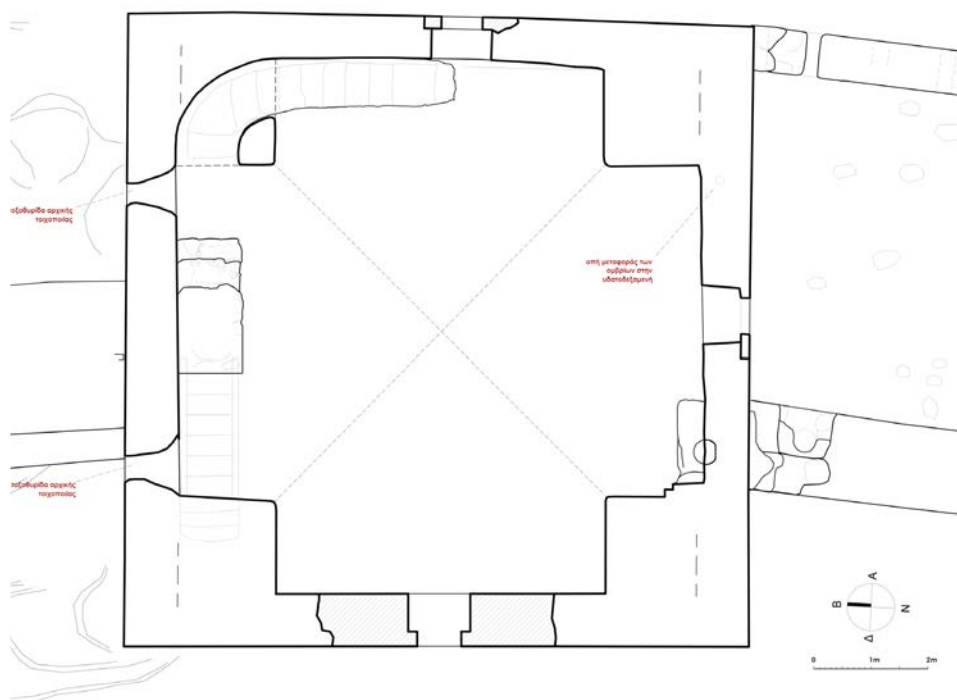
εικ. 80, Τομή ΑΑ, Πρόταση αποκατάστασης

ήδη από την κλίμακα που βαίνει στο τεταρτοκυκλικό τόξο και χρειάζεται μονάχα μια απλή επθσσκευή των πατημάτων. Η πρόσβαση στο δώμα μπορεί να γίνεται από ξύλινη σκάλα, όπως κατά πάσα πιθανότητα γινόταν και στην αρχική κατασκευή.

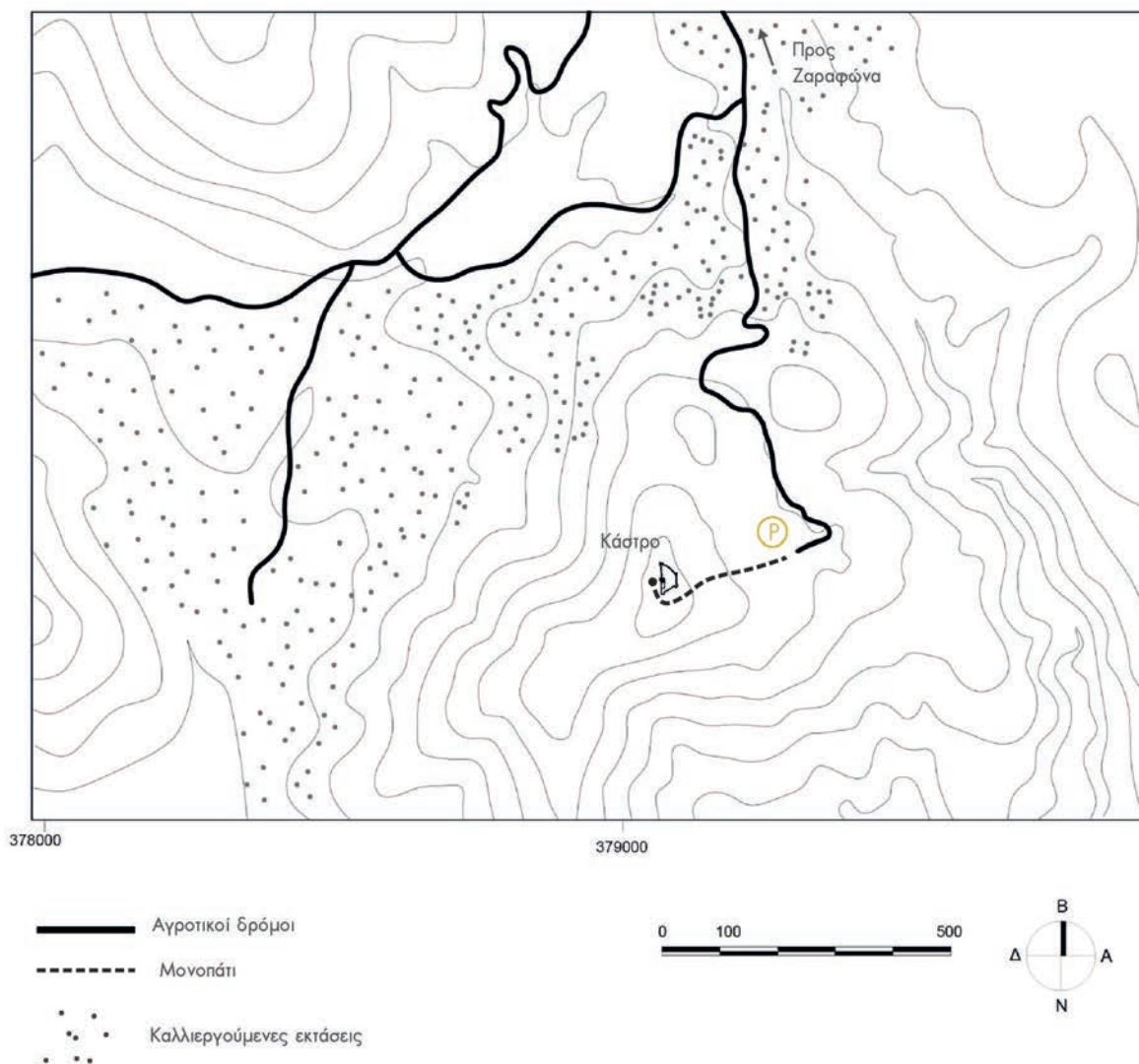
Τέλος ο περιμετρικός τοίχος μπορεί να στερεωθεί όπου αυτό είναι αναγκαίο με τοπικές ενεματώσεις και αρμολογήματα. Τέλος προτείνεται η ανακατασκευή του ανατολικού τείχους που είναι τώρα γκρεμισμένο, αλλά

εικ. 81, Κάτοψη Β' στάθμης, πρόταση αποκατάστασης

εικ. 82, Κάτοψη Γ' στάθμης, πρόταση αποκατάστασης

εικ. 83, Χάρτης προσβάσεων και χωροθέτησης χώρου στάθμευσης

υπάρχουν επαρκή στοιχεία για την τεκμηρίωση της αρχικής του μορφή(ςβλ κεφ. 2, Νεότερη Ιστορία).

Η πρόσβαση στο κάστρο μπορεί να παραμείνει ως έχει. Ο μικρός αγροτικός δρόμος που ενώνει το χωριό με το κάστρο τερματίζει σήμερα σε ένα πλάτωμα περίπου 260 μ. μακριά από τον πύργο. Στο σημείο αυτό μπορεί να γίνει ένας μικρός χώρος στάθμευσης των 10 οχημάτων. Από εκείνο το σημείο μπορεί να ξεκινά ένα μονοπάτι που θα φθάνει στο κάστρο. Το μονοπάτι θα πρέπει να οδηγεί τον επισκέπτη στο νότιο τμήμα του κάστρου και κατά μήκος της νότιας και δυτικής όψης να εισέρχεται στον χώρο από την αρχική πύλη.

εικ. 84, ορθοεικ., πρόταση αποκατάστασης, Τομή ΒΒ

εικ. 85, Πάρνωνας και στο βάθος ο λακωνικός κόλπος

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Επιμέλεια Β.Ν. Παπαδοπούλου – Α.Καμπερίδη, Βυζαντινά μνημεία της Ηπείρου, Υπουργείο Πολιτισμού – 8η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, Ιωάννινα 2008
2. Χ. Μπούρας, Βυζαντινά σταυροθόλια με νευρώσεις, Υπηρεσία Αρχαιοτήτων και Αναστηλώσεως, Δημοσιεύματα του αρχαιολογικού δελτίου αριθ. 5, Αθήνα 1965
3. Ασπασία Λούβη-Κίζη, Το γλυπτό «προσκυνητάρι» στο ναό του Αγίου Γεωργίου του Κάστρου στο Γεράκι, ΔΧΑΕ, Τόμος ΚΕ' (2004), σελ. 111-126, Αθήνα 2004
4. Καλλιγιάς, & Καλλιγιά (1988). Το σπίτι του Λάσκαρη στο Μυστρά. Δελτίον Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας, 13, 261-278, Αθήνα 1988
5. Καλλιόπη Π. Διαμαντή, Μία άγνωστη βυζαντινή θέση στο Λυκοβουνό της Λακωνίας. Στοιχεία από την πρόσφατη αρχαιολογική έρευνα, ΔΧΑΕ 32, σελ. 19-32, Αθήνα 2011
6. Σιμάτου, & Χριστοδουλοπούλου, Παρατηρήσεις στον μεσαιωνικό οικισμό του Γερακίου, ΔΧΑΕ, 15, 67-88, Αθήνα 1991
7. Μανόλης Χατζηδάκης, Νεώτερα για την ιστορία και την τέχνη της Μητρόπολης του Μυστρά, ΔΧΑΕ 9 (1977-1979), Περίοδος Δ', σελ. 143-179, Αθήνα 1979
8. Επιμέλεια: Νεκτάριος Ι Σκάγκος, Αρχαιολογική και Ιστορική Περιήγηση στη Βόρεια Λακεδαίμονια, Έκδοση, Αγόριανη, 2010
9. Kevin Andrews, Castles of the Morea, Princeton, New Jersey 1953
10. Πουκεβίλ, Ταξίδι στο Μοριά, μετάφραση Όλγα Ρομπάκη Ελένη Γαρίδη, εκδόσεις Αφων Τολίδη, Αθήνα 1980
11. Επιμέλεια: Στέφανος Σίνος, Τα μνημεία του Μυστρά, Ταμείο διαχείρισης πιστώσεων για την εκτέλεση αρχαιολογικών έργων Επιτροπή αναστήλωσης μνημείων Μυστρά, Αθήνα 2009
12. Ναυσικά Βασιλοπούλου, Θεόδωρος Α' Παλαιολόγος και η Πελοπόννησος στα τέλη του 14ου αιώνα, Εωα Και Εσπερία 8 (2008-2012)
13. A. Bon, "Forteresses mé'die'vales de la Gre`ce centrale," BCH 61 (1937): 136–208; P. Lock, "The Frankish Towers of Central Greece," BSA 81 (1986): 101–24; idem, "The Mediaeval Towers of Greece," Mediterranean
14. Επιμέλεια W.G.Cavanagh, C.Gallou, M.Georgiadis, Laconia from prehistory to pre-modern, British School at Athens Studies 16, Great Britain, 2009
15. William Cavanagh, Joost Crouwel, R. William Cavanagh, Joost Crouwel, R. W. V. Catling, The Laconia survey : continuity and change in a Greek rural landscape. Volume II, Archaeological data, British School at Athens, London, 1996
16. William Cavanagh, Joost Crouwel, R. William Cavanagh, Joost Crouwel, R. W. V. Catling, The Laconia survey : continuity and change in a Greek rural landscape. Volume I, British School at Athens, London, 2002
17. Charis Kalliga, Byzantine Monemvasia: The Sources, Akroneon, 1990
18. Sharon E. J. Gerstel (editor), Viewing the Morea, Land and People in the Late Medieval Peloponnese, Dumbarton Oaks, 2013
19. Δημητρίου Βαχαβιώλου, Η περιοχή δικαιοδοσίας της Επισκοπής Έλους, Θεολογία, 1/ 2010
20. W. McLeod, Castles of the Morea in 1467, Byzantinische Zeitschrift, Ed. by Berger, Albrecht, Volume 65, Issue 2 (Jan 1972)

- 21 Σκούρτσος, Ε., (2002): Μελέτη της τεκτονικής δομής των ανατολικών ορίων του εκτονικού παραθύρου του Πάρνωνα, Διδακτορική Διατριβή Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Τμήμα Γεωλογίας. Σελίδες 373
- 22 Μπορνόβας, Ι., Ροντογιάννη-Τσιαμπάου, Θ., et al ΙΓΜΕ (1983): Γεωλογικός Χάρτης Ελλάδος, κλίμακας 1:500.000, Έκδοση ΙΓΜΕ.
- 23 Νίκας, Κ., Αντωνάκος, Α., Μαραβέγιας, Δ., (2008): Διερεύνηση των υδραυλικών χαρακτηριστικών των ανθρακικών σχηματισμών των ζωνών Γαβρόβου-Τριπόλεως και Ωλονού-Πίνδου στην περιοχή της Πελοποννήσου. Ορυκτός Πλούτος, Τόμ. 2008, Αρ. 147 (2008) Σελ. 7-30.
- 24 Jacobshagen, V., Richter, D., Makris, J., (1978): Alpidic development of the Peloponnesus, in Cloos, H., Roeder, D. & Schmidt, H., (eds) Alps, Apennines, Hellenides, E. Schweizerbart'sche Verlagsbuchhandlung, Stuttgart, 415 – 423.
- 25 Thiebault F., ed., (1982): Evolution geodynamique des Hellenides externes en Peloponnesse meridional (Grece),
26. Charalambos Bouras, The Impact of Frankish Architecture on Thirteenth-Century Byzantine Architecture edited by Angeliki E. Laiou and Roy Parviz Mottahedeh, Dumbarton Oaks, 2001
27. Σταύρος Μαμαλούκος, Παρατηρήσεις στην Οικοδομική Ιστορία και την Αρχιτεκτονική των Οχυρώσεων του Κάστρου της Λιβαδειάς, ΔΧΑΕ 33 (2012) 7-20
28. Γεώργιος Μ.Βελένης. *Ερμηνεία του Εξωτερικού Διακόσμου στη Βυζαντινή Αρχιτεκτονική, Διδακτορική Διατριβή, Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη 1984*
29. Αναστάσιος Ορλάνδος, Τα παλάτια και τα σπίτια του Μυστρά, Η εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία, Αθήνα, 2000
30. La Dormition-de-la Vierge de Zaraphona (Laconie) des Elements nouveaux από D. Hayez/stasbourg στο περιοδικό Byzantinische Zeitschrift -1987

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ

εικ. 1. Εντοπισμός Κάστρου Ζαραφώνα (Google earth, 2017).	8
εικ. 2. Ευρύτερη περιοχή Κάστρου Ζαραφώνα (Google earth, 2017).	8
εικ. 3. Το κάστρο Ζαραφώνα και η κοινότητα Καλλιθέας.....	9
Εικ. 4. Γεωμορφολογική εικόνα της ευρύτερης περιοχής σε χάρτη σκιασμένου αναγλύφου (ΟΚΧΕ, 1997 με τροποποιήσεις) 10	10
Εικ. 5. Διοικητική διαίρεση περιοχής και διάταξη κοινοτήτων (ΕΛΣΤΑΤ, 2017).....	11
Εικ. 6. Γεωλογικό σκαρίφημα της Πελοποννήσου. (Νίκας, Κ.,et al, 2008, αρχικ ό:Jacobshagen et al., 1976).....	13
Εικ. 7. Τεκτονικά παράθυρα Πάρνωνα και Ταυγέτου.....	13
Εικ. 8. Χάρτης σεισμική επικινδυνότητας του Ελλαδικού Χώρου (ΟΑΣΠ 2014)	14
Εικ. 9. Χάρτης υδρογραφικού δικτύου Ευρώτα. (ΟΚΧΕ, 1997 με τροποποιήσεις).....	15
Εικ. 10. Κεντρικός πύργος του οχυρού Ζαραφώνας, Antoine Bon	16
Εικ. 11. Οχυρό Ζαραφώνας, Antoine Bon	17
Εικ. 12. W.McLeod, Castles of the Morea in 1467 (Byzantinische Zeitschrift Vol.65, Issue 2,Jan 1972).....	18
Εικ. 13. Χάρτης Λακωνίας, Κάστρα 1467.	19
Εικ. 14. Χάρτης των ελληνικών και λατινικών κρατών στη νότια Ελλάδα περίπου το 1278. (πηγή : en wikipedia :Principality of Achaea: Figure attributed to C.Plakidas and others.).....	22
Εικ. 15. Χάρτης, Τα κάστρα του Δεσποτάτου κατά την Παλαιολόγεια περίοδο(1382-1460).....	28
Εικ. 16. Χάρτης Λακωνίας, Μοναστήρια, Ασκητάρια,Μητροπόλεις.....	30
Εικ. 17. Χρυσόβουλος λόγος του Ανδρόνικου Β΄ Παλαιολόγου (1282-1328), (Πηγή: en.wikipedia.org/wiki/Golden_bull).....	32
Εικ. 18. Πεδιάδα στο Μυστρά, 1936, Jerome Hill, TRIP TO GREECE, 1936. (Πηγή: anemourion.blogspot.gr).....	33
εικ. 19. Περίχωρα Μονεμβασίας	34
εικ. 20 Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος στο Γεράκι (πηγή: Γεράκι, Οι εκκλησίες του οικισμού, Ν.Κ. Μουτσόπουλος -Γ. Δημητροκάλλης).....	35
εικ. 21 . Αι Τζουράς ή Παναγιά Κυρά στα Λίρα. (πηγή: Sharon Gerstel, Mapping the boundaries, Ecclesiastical and Rural Landscapes in the Late Byzantine Peloponnese).....	36
εικ. 22 . Ο σπηλαιώδης ναός του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στα Τζίτζινα. (φωτο: pinterest.com).....	36
εικ. 23. Ο ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου, Ζαραφώνα (πηγή: D. Hayer:La dormition de la vierge de zaraphona)	36
εικ. 24 Άγιος Γεώργιος στην Σκάλα Λακωνίας. (πηγή: Hayer, D. 1984. Saint-Geor ges près de Skala (Laconie), ΔΧΑΕ 12, 265-286).....	37
εικ. 25 Παναγιά Χρυσαφίτισσα στα Χρύσαφα Λακωνίας. (πηγή: kastro.eu).....	37
εικ. 26 Χάρτης, Διαδρομή W. Leake 1805.....	40

εικ. 27 Αξονομετρικό σκίτσο κάστρου, αναπαράσταση αρχικής μορφής	41
εικ. 28 Αεροφωτογραφία του 1952 (φωτό: Νίκωνας Ιωάννου Οικονομάκης, 1952)	42
εικ. 29 Τοπογραφικό σχέδιο του οχυρού συγκροτήματος της Ζαραφώνας (αναπαράσταση αρχ. μορφής)	43
εικ. 30 Τοπογραφικό διάγραμμα του μεσαιωνικού οικισμού και κάστρου του Γερακίου (πηγή: Σιμάτου, & Χριστοδουλοπούλου, 1991)	45
εικ. 31 Η κίνηση εισόδου στα κάστρα του Γερακίου και Ζαραφώνας αντίστοιχα	46
εικ. 32 .Η πύλη του κάστρου του Γερακίου, εξωτερική και εσωτερική όψη.	47
εικ. 33 Πύλη του οχυρού Ζαραφώνα, εξωτερική και εσωτερική όψη	47
εικ. 34 Νότιος τείχος περιβόλου του μεσαιωνικού κάστρου Γερακίου.	47
εικ. 35 Γραφικές αναπαραστάσεις από τα τείχη του Γερακίου, R.Traquair.....	48
εικ. 36 Κάστρο Λιβαδειάς. Πύργος βορειοανατολικής γωνίας. Η κατασκευή του ξύλινου εξώστη (wooden hours), Στ. Μαμαλούκος, 2012	48
εικ. 37 . Ανατολική όψη του κεντρικού πύργου του κάστρου Ζαραφώνας. Οι κιλλίβαντες της επίστεψης.....	48
εικ. 38 . Οι κιλλίβαντες στον πύργο του κάστρου Ζαραφώνα, νότια όψη. (φωτ. Από το Αρχείο Στ. Μαμαλούκου, 2004).....	49
εικ. 39 Γραφική αναπαράσταση ανατολικής όψης	49
εικ. 40 Ορθοεικ. της εσωτερικής όψης του νότιου τοίχου του πύργου, Γ' όροφος.	50
εικ. 41 Ιστορικές φάσεις, Δυτική όψη 1407~1443.....	51
εικ. 42 Ιστορικές φάσεις, Δυτική όψη 1479.....	51
εικ. 43 Ιστορικές φάσεις, Δυτική όψη 1479~.....	51
εικ. 44 Οχυρό Ζαραφώνας ,δυτική όψη	52
εικ. 45 Κάτοψη Α' στάθμης, αποτύπωση	53
εικ. 46 Κάτοψη Β' στάθμης, αποτύπωση	54
εικ. 47 Τομή Α'Α', ο Δυτικός τοίχος.....	55
εικ. 48 Κάτοψη Γ' στάθμης, αποτύπωση	56
εικ. 49 Τομή ΒΒ, ο νότιος τοίχος	57
εικ. 50 Πύργος του Αγ.Βασιλείου/ Γλυπία.....	58
εικ. 51 Παλάτια, Άνω Χώρα, Μυστρά. (πηγή: Τα Μνημεία του Μυστρά, Στ. Σίνος)	59
εικ. 52 Παλάτια, Άνω Χώρα, Μυστρά, το κτήριο Β. (Α.Ορλάνδος, Τα παλάτια κ αι τα σπίτια).....	59
εικ. 53 Παλάτια, κτήριο Β', εργασίες αποκατάστασης της Επιτροπής Αναστήλωσης Μνημείων Μυστρά (πηγή: Τα Μνημεία του Μυστρά, Σίνος)	59
εικ. 54 Τοπογραφικό σχέδιο Μυστρά. Με τους κύκλους σημειώνονται τα δύο εξεταζόμενα κτίσματα. (πηγή: Τα Μνημεία του Μυστρά, Σίνος)	60
εικ. 55 Αρχοντικό Α, πύργος, η κλίμακα ανόδου (Α. Ορλάνδος, Τα παλάτια και τα σπίτια)	61
εικ. 56 Αρχοντικό Α, κάτοψη(Α. Ορλάνδος, Τα παλάτια και τα σπίτια).....	61
εικ. 57 Τομή ΑΑ, ο νότιος τοίχος, κάστρο Ζαραφώνα.....	61

εικ. 58 Κάστρο Ζαραφώνα, αναπαράσταση αρχικής κατασκευής.	61
εικ. 59 Αρχοντικό Α, τομή. (Α. Ορλάνδος, Τα παλάτια και τα σπίτια).....	62
εικ. 60 Αρχοντικό Α, προοπτικό. (Α. Ορλάνδος, Τα παλάτια και τα σπίτια).....	62
εικ. 61 Κάστρο Ζαραφώνας, παράσιτο, οι διαμπερείς δοκοθήκες.....	63
εικ. 62 Νότια όψη παράσιτου , οι κομμένες κόγχες.....	63
εικ. 63 Τομή Α'Α' αναπαράσταση αρχικής μορφής.....	64
εικ. 64 Μεσαιωνικός οικισμός Γεράκι, οι διαμπερείς δοκοθήκες.....	64
εικ. 65 Σχεδιαστική αναπαράσταση παράσιτου με τον ξύλινο εξώστη.....	65
εικ. 66 Σχεδιαστική αναπαράσταση θύρας Β' ορόφου.....	66
εικ. 67 Προοπτική αναπαράσταση θύρας Β' ορόφου πύργου.....	66
εικ. 68 Ορθοεικόνα, ποδαρικό σταυροθολίου Γ' ορόφου.....	67
εικ. 69 Ισομετρική απεικόνιση, ικρίωματα στη στάθμη ξυλοδεσιάς.....	68
εικ. 70 Τα ικρίωματα του σταυροθολίου σε συνδυασμό με τις ξυλοδεσιές.....	69
εικ. 71 Τομή ΑΑ αναπαράσταση , θέσεις ιμαντώσεων.....	70
εικ. 72 Κάτοψη Β στάθμης, αναπαράσταση, η θέση των ξυλοδεσιών(Α στάθμη).....	70
εικ. 73 Ισομετρικό σχέδιο ξυλοδεσιές Β στάθμης.....	71
εικ. 74 Κάτοψη Γ στάθμης, αναπαράσταση, θέση ξυλοδεσιών.....	71
εικ. 75 Ξυλοδεσιές, Β στάθμης, λεπτομέρεια.....	72
εικ. 76 Ισομετρικό σχέδιο ξυλοδεσιές Β στάθμης.....	73
εικ. 77 Το σωζόμενο δάπεδο του Β' ορόφου.....	74
εικ. 78 Σκίτσο Παθολογίας, δυτική όψη.....	75
εικ. 79 Κατακόρυφες καμπτικές διαμπερείς ρωγμές στην νότια και βόρεια όψη αντίστοιχα.....	75
εικ. 80 Τομή ΑΑ, Πρόταση αποκατάστασης.....	76
εικ. 81 Κάτοψη Β' στάθμης, πρόταση αποκατάστασης.....	77
εικ. 82 Κάτοψη Γ' στάθμης , πρόταση αποκατάστασης.....	77
εικ. 83 Χάρτης προσβάσεων και χωροθέτησης χώρου στάθμευσης.....	78
εικ. 84 Πρόταση αποκατάστασης, Τομή ΒΒ.....	79
εικ. 85 Πάρνωνας και στο βάθος ο λακωνικός κόλπος.....	80

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΧΕΔΙΩΝ

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ

ΚΑΤΟΨΕΙΣ

- A01. ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΟΨΗ - Κλ. 1:100
- A02. ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΑΘΜΗΣ Α (ΣΤΕΡΝΑ)- Κλ. 1:50
- A03. ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΑΘΜΗΣ Β (Α' ΟΡΟΦΟΣ) - Κλ. 1:50
- A04. ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΑΘΜΗΣ Γ (Β' ΟΡΟΦΟΣ) - Κλ. 1:50
- A05. ΚΑΤΟΨΗ ΔΩΜΑΤΟΣ - Κλ. 1:50

ΤΟΜΕΣ

- A06. ΤΟΜΗ ΑΑ - Κλ. 1:50
- A07. ΤΟΜΗ Α'Α' - Κλ. 1:50
- A08. ΤΟΜΗ ΒΒ - Κλ. 1:50
- A09. ΤΟΜΗ Β'Β' - Κλ. 1:50
- A10. ΤΟΜΗ ΓΓ - Κλ. 1:50
- A11. ΤΟΜΗ Γ'Γ' - Κλ. 1:50
- A12. ΤΟΜΗ ΕΕ - Κλ. 1:50

ΟΨΕΙΣ

- A13. ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ ΚΑΣΤΡΟΥ- Κλ. 1:50
- A14. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ ΚΑΣΤΡΟΥ -Κλ. 1:50
- A15. ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ ΚΑΣΤΡΟΥ - Κλ. 1:50
- A16. ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ ΚΑΣΤΡΟΥ- Κλ. 1:50
- A17.ΤΟΜΗ ΔΔ- Κλ. 1:50
- A18. ΤΟΜΗ ΖΖ- Κλ. 1:50

ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΑΡΧΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

ΚΑΤΟΨΕΙΣ

- ΑΝ01. ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΟΨΗ - Κλ. 1:140
- ΑΝ02. ΚΑΤΟΨΕΙΣ ΠΥΡΓΟΥ

ΤΟΜΕΣ

- ΑΝ03. ΤΟΜΗ ΑΑ - Κλ. 1:140
- ΑΝ04. ΤΟΜΗ Α'Α' - Κλ. 1:140
- ΑΝ05. ΤΟΜΗ ΒΒ - Κλ. 1:140
- ΑΝ06. ΤΟΜΗ Γ'Γ' - Κλ. 1:50

ΟΨΕΙΣ

- ΑΝ07. ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ ΚΑΣΤΡΟΥ- Κλ. 1:140
- ΑΝ08. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ ΚΑΣΤΡΟΥ -Κλ. 1:140
- ΑΝ09. ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ ΚΑΣΤΡΟΥ - Κλ. 1:140
- ΑΝ10. ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ ΚΑΣΤΡΟΥ- Κλ. 1:140

ΑΞΟΝΟΜΕΤΡΙΚΑ

- ΑΝ11. ΠΡΟΟΠΤΙΚΟ ΚΑΣΤΡΟΥ, ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΑΡΧΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ
- ΑΝ12. ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΘΥΡΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΟΨΗΣ Κλ. 1:20
- ΑΝ13. ΙΣΟΜΕΤΡΙΚΟ ΠΑΡΑΣΠΙΤΟΥ - Κλ. 1:50
- ΑΝ14. ΕΥΛΟΔΕΣΙΑ Α ΟΡΟΦΟΥ- Κλ. 1:50, 1:20
- ΑΝ15. ΕΥΛΟΔΕΣΙΑ Β ΟΡΟΦΟΥ- Κλ. 1:50, 1:20
- ΑΝ15. ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΧΩΡΗΤΗΡΙΟΥ Β' ΟΡΟΦΟΥ Κλ. 1:20

ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

ΚΑΤΟΨΕΙΣ

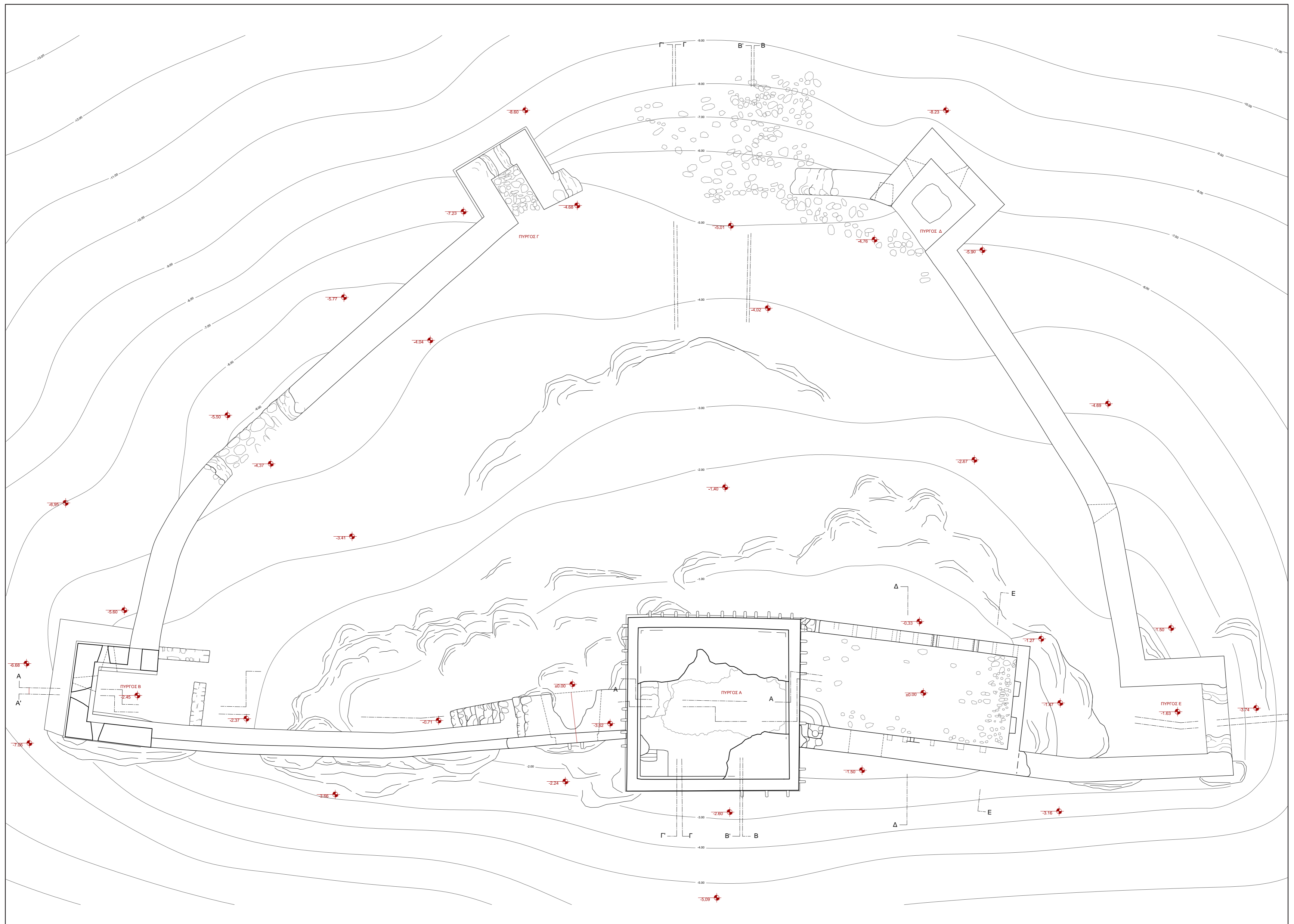
- Π01. ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΟΨΗ - Κλ. 1:50
- Π02. ΚΑΤΟΨΗ Β' ΣΤΑΘΜΗΣ- Κλ. 1:50
- Π03.ΚΑΤΟΨΗ Γ' ΣΤΑΘΜΗΣ-- Κλ. 1:50

ΤΟΜΕΣ

- Π04. ΤΟΜΗ ΑΑ - Κλ. 1:50
- Π05. ΤΟΜΗ Α'Α' - Κλ. 1:50
- Π06. ΤΟΜΗ ΒΒ - Κλ. 1:50
- Π07. ΤΟΜΗ Γ'Γ' - Κλ. 1:50

ΟΨΕΙΣ

- Π08. ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ ΠΥΡΓΟΥ- Κλ. 1:50
- Π09. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ ΠΥΡΓΟΥ -Κλ. 1:50
- Π10. ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ ΠΥΡΓΟΥ - Κλ. 1:50
- Π11. ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ ΠΥΡΓΟΥ- Κλ. 1:50

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

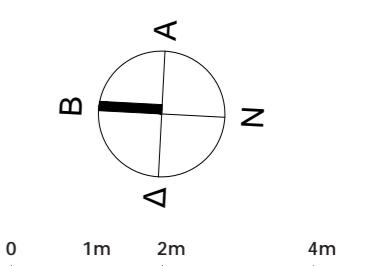
A01

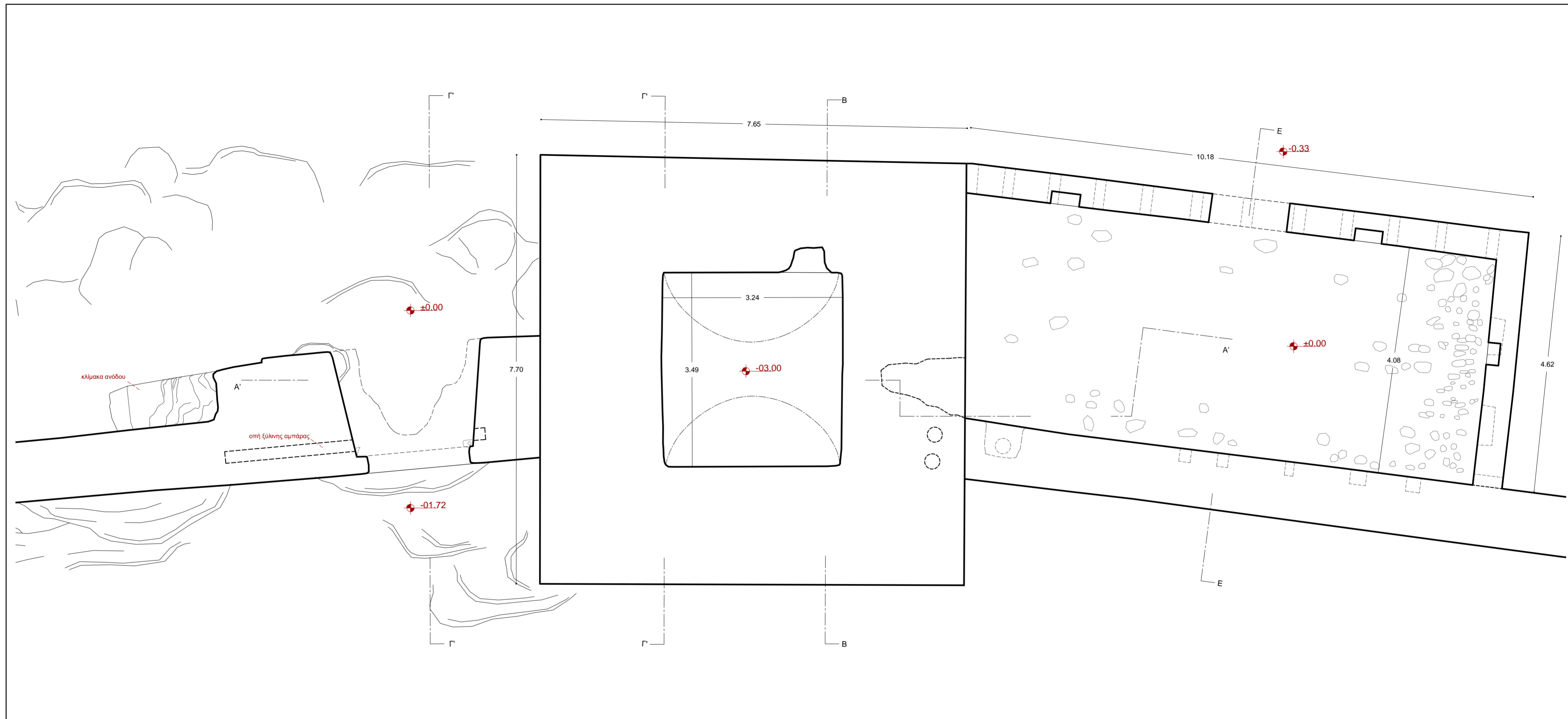
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΟΨΗ

1:100
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

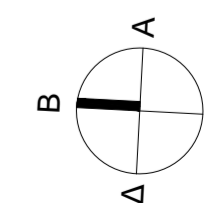
A02

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

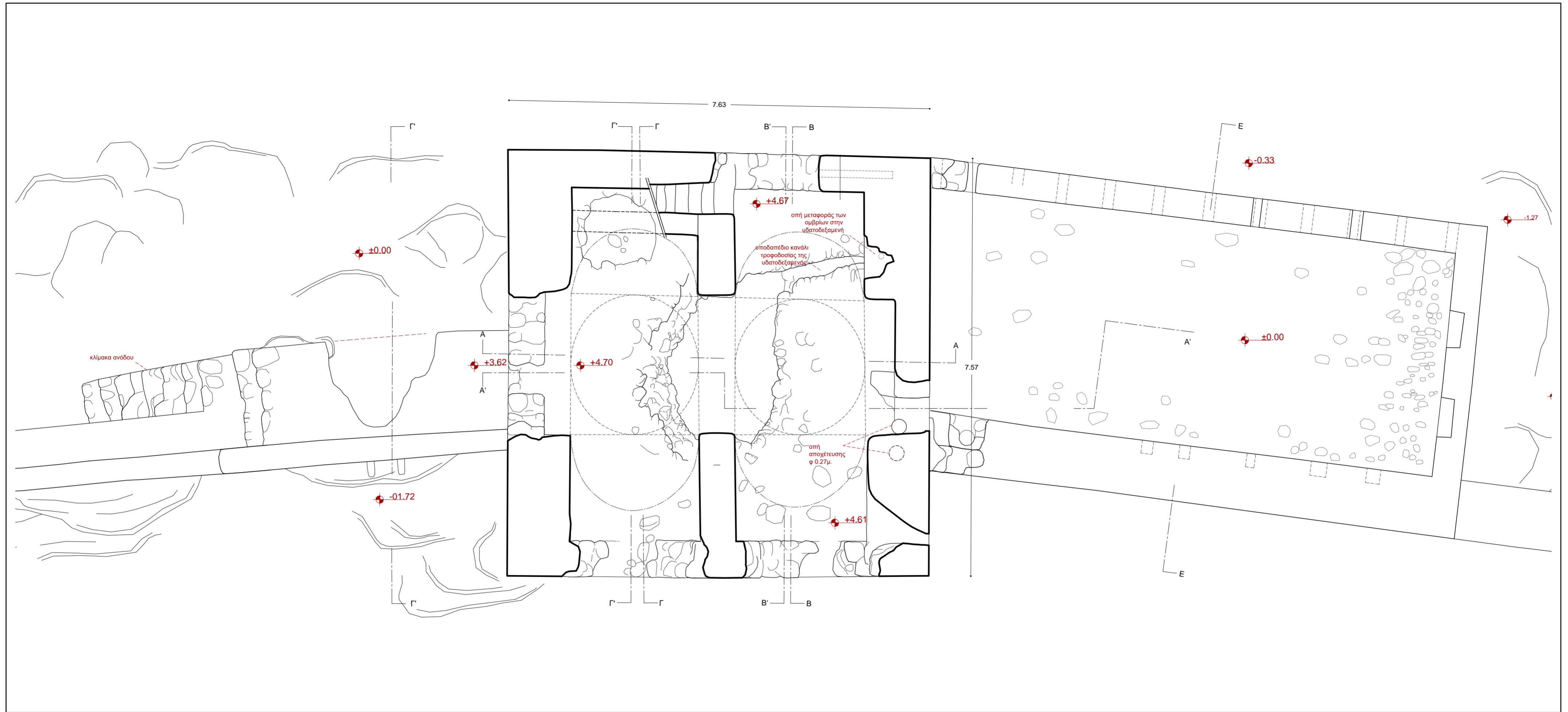
ΚΑΤΟΨΗ Α' ΣΤΑΘΜΗΣ

1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

0 1m 2m

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

A03

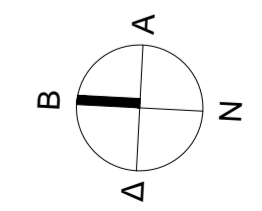
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ Β' ΣΤΑΘΜΗΣ

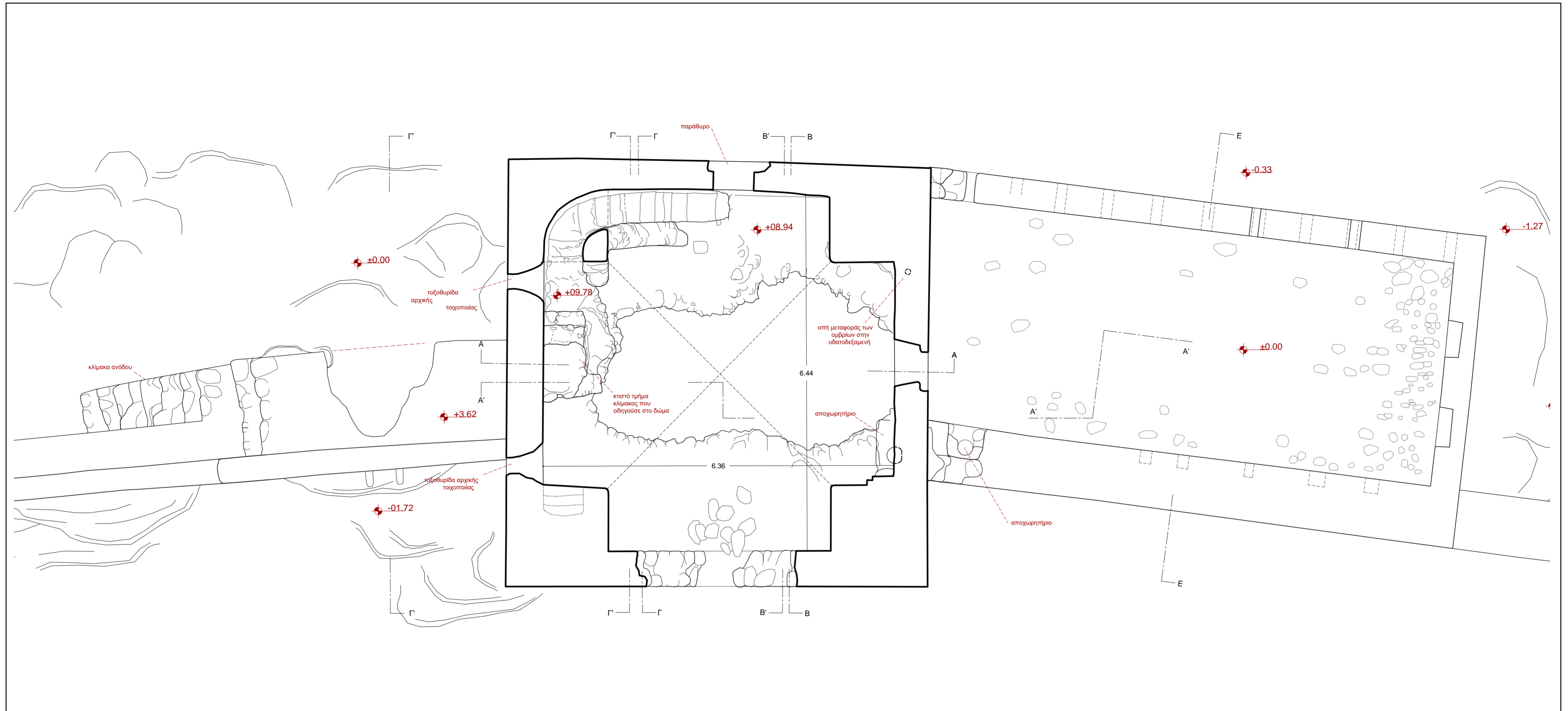
1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Blank area for comments/notes.

0 1m 2m

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

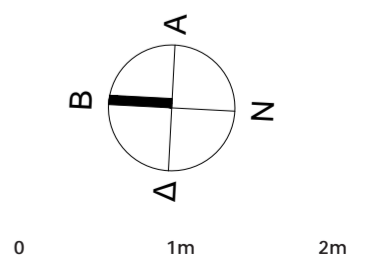
A04

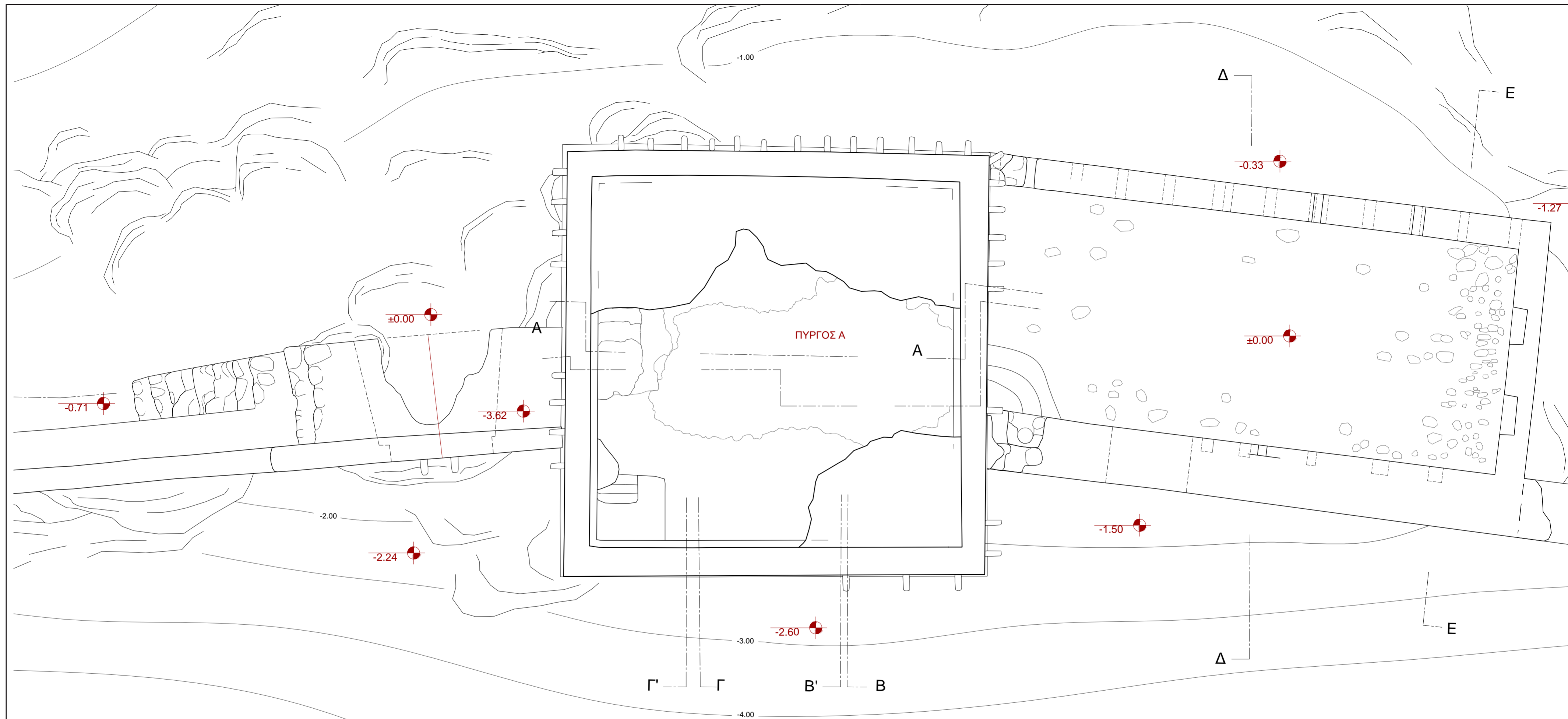
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ Γ' ΣΤΑΘΜΗΣ

1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

A05

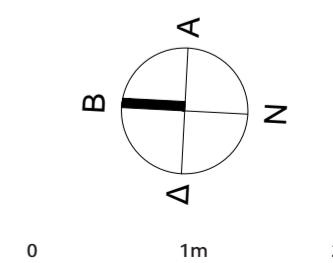
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

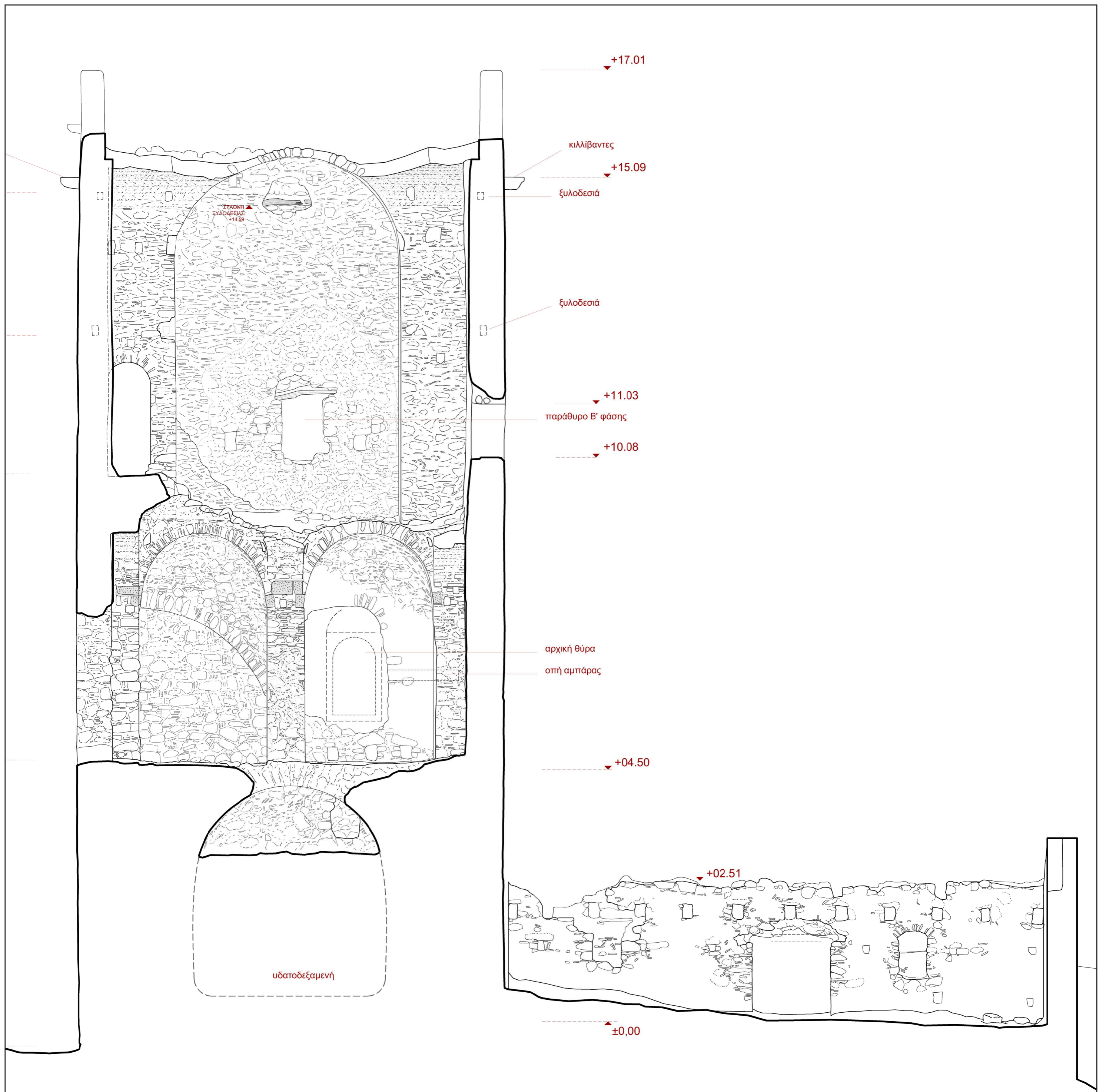
ΚΑΤΟΨΗ ΔΩΜΑΤΟΣ

1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Blank area for comments or notes.

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

A06

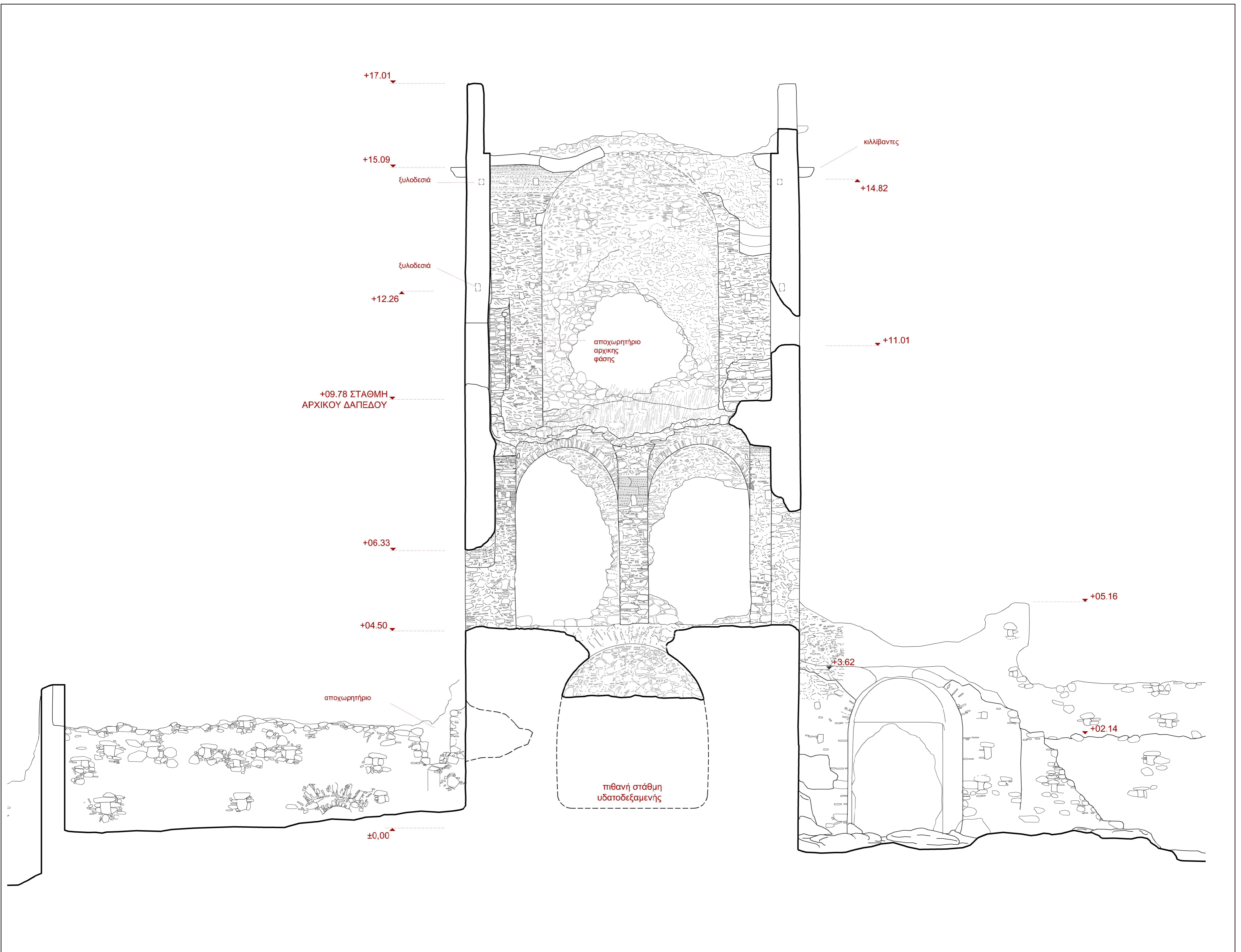
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΤΟΜΗ ΑΑ

1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

0 1m 2m

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

A07

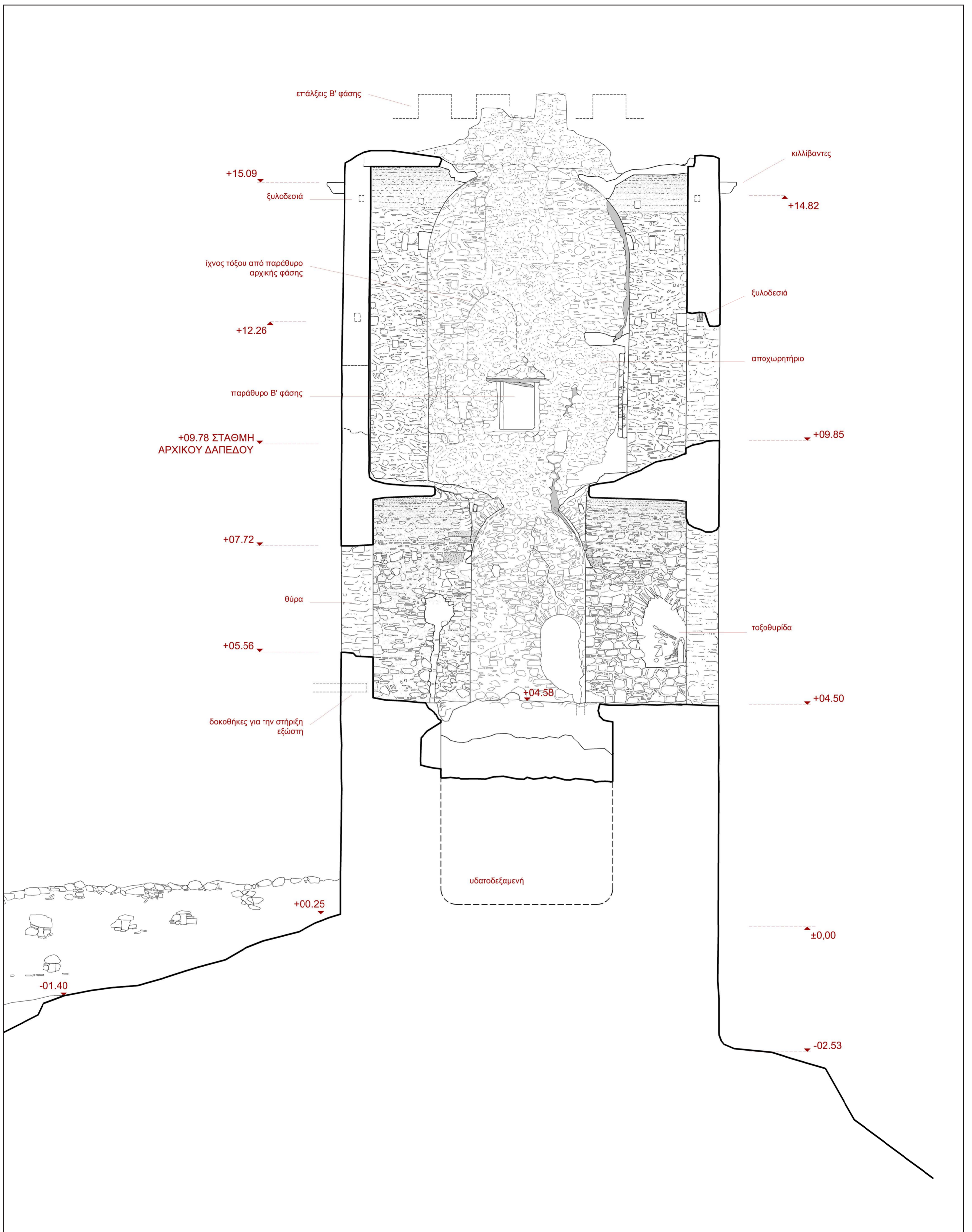
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΤΟΜΗ Α'Α'

1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

0 1m 2m

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

A08

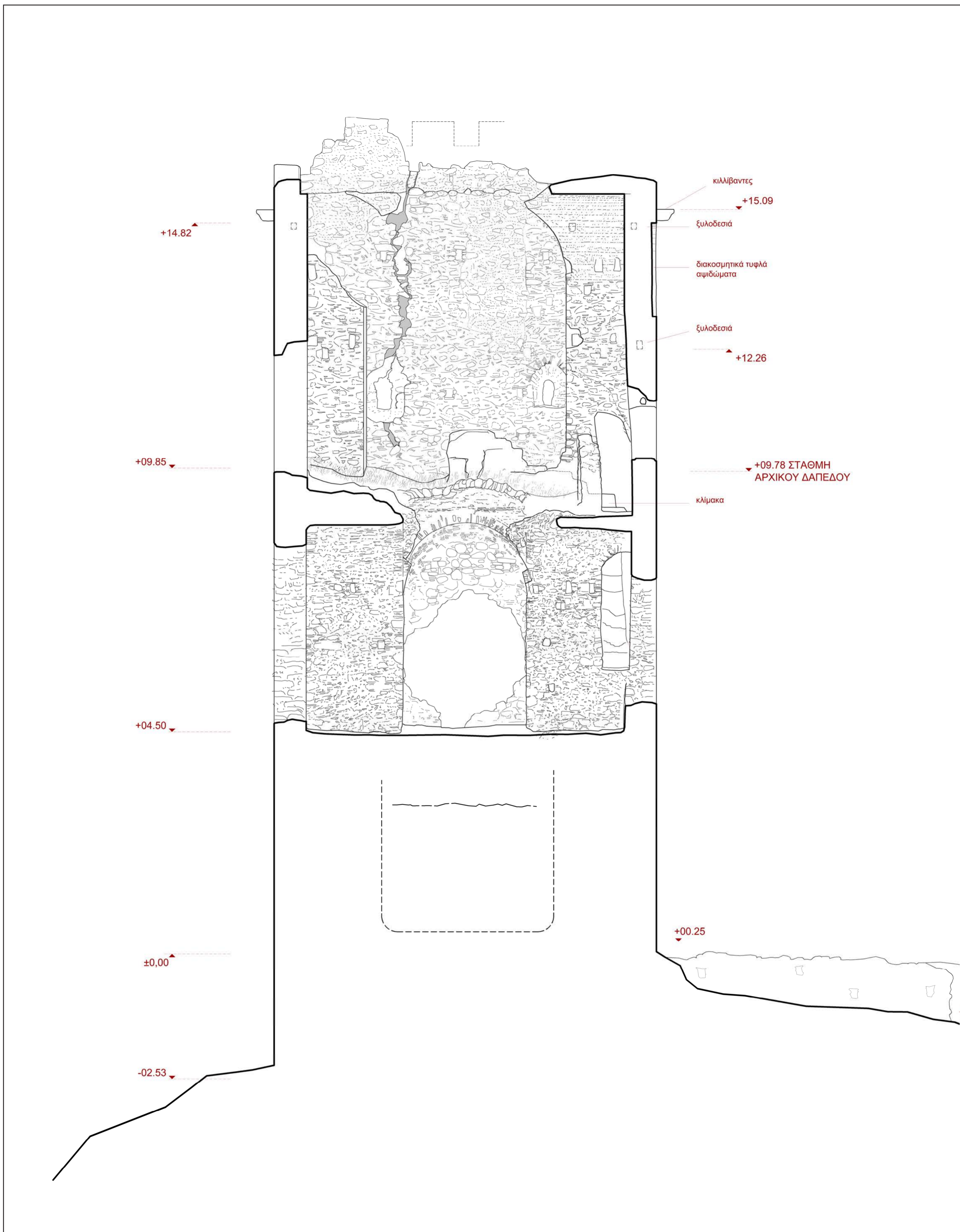
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΤΟΜΗ ΒΒ

1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

0 1m 2m

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

A09

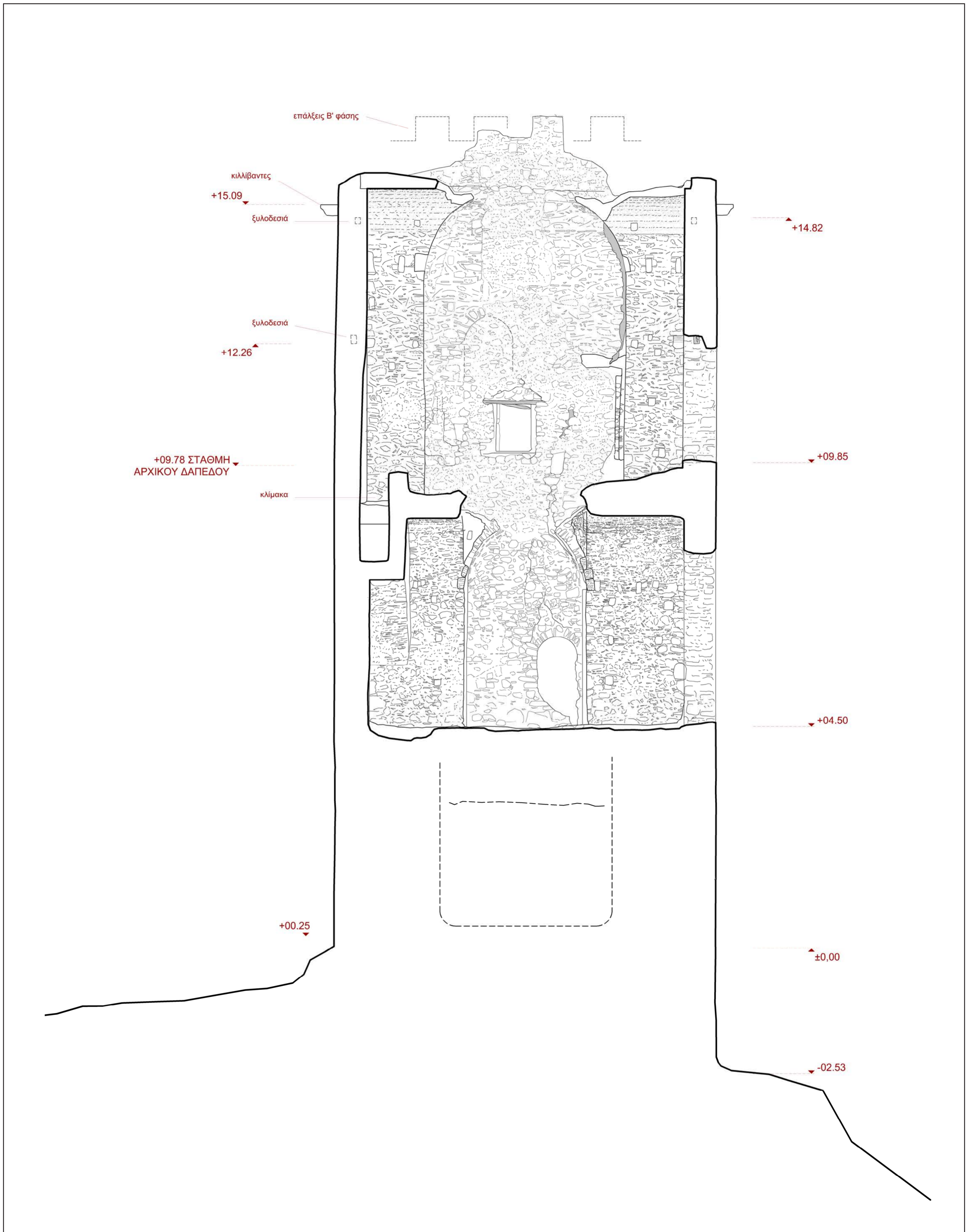
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΤΟΜΗ Β'Β'

1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

0 1m 2m

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

A10

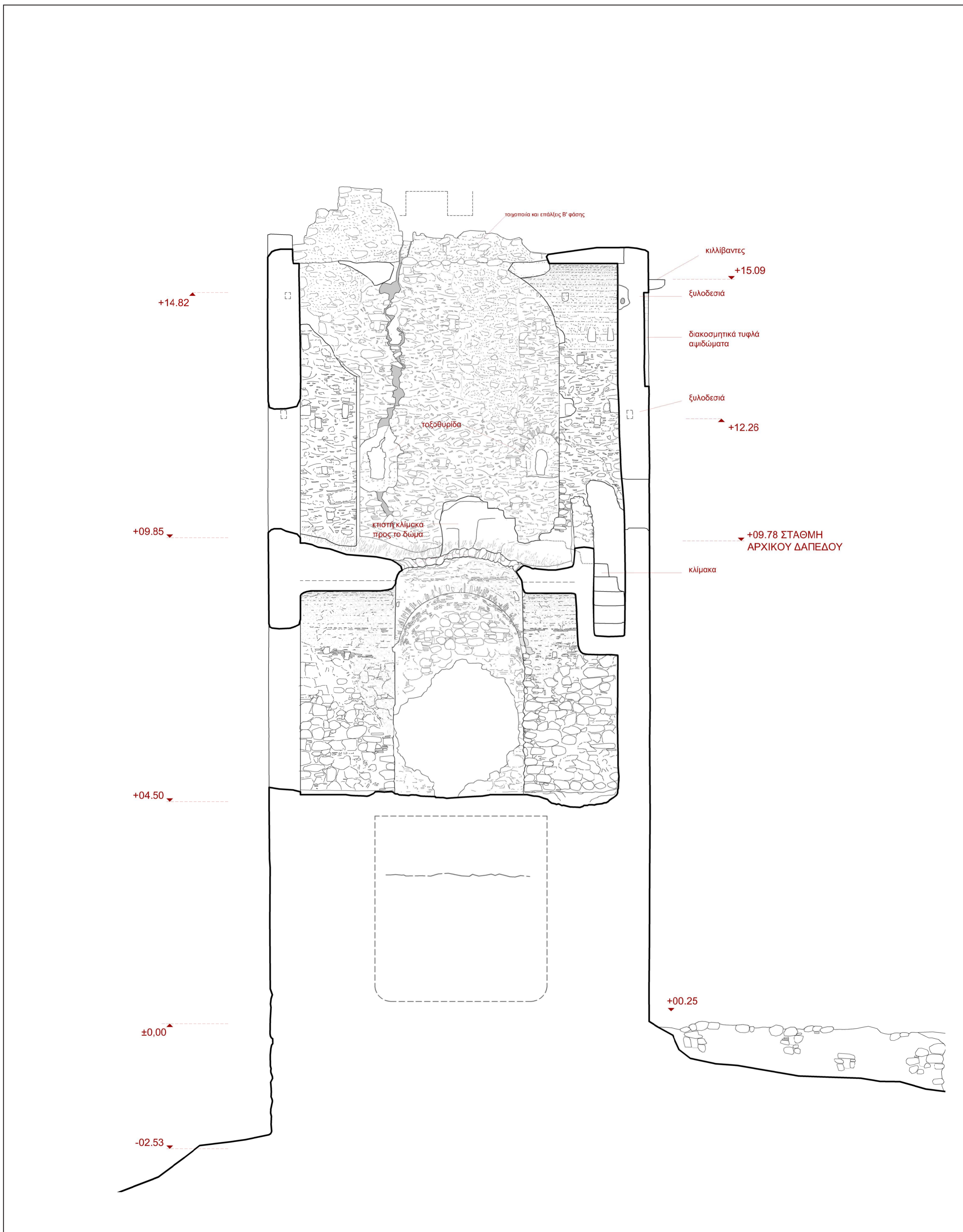
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΤΟΜΗ ΓΓ

1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

0 1m 2m

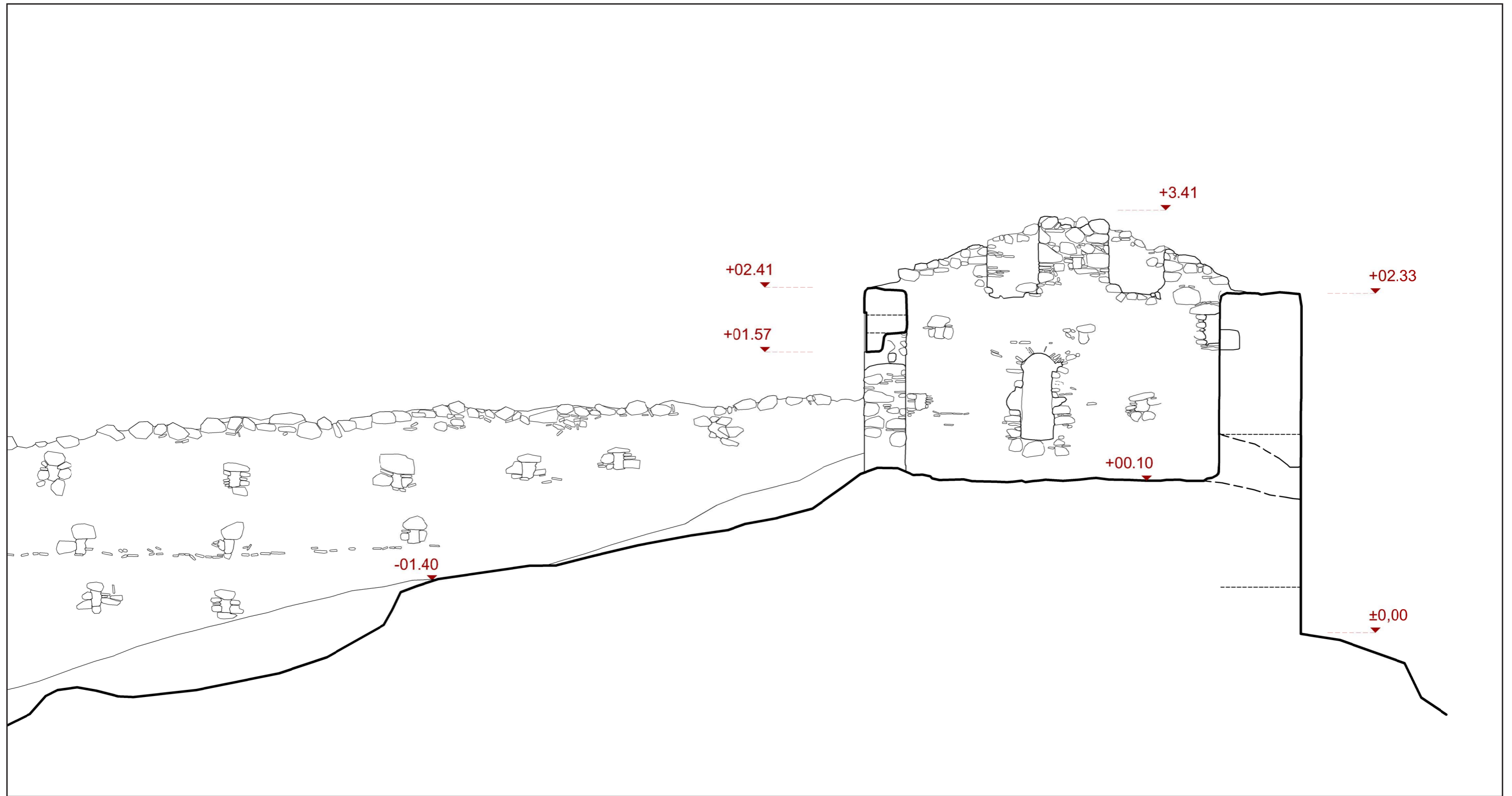

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

A11
 ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
 ΤΟΜΗ Γ'Γ'
 1:50
 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 — ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ —
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017 —

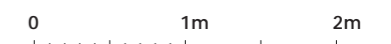
A12

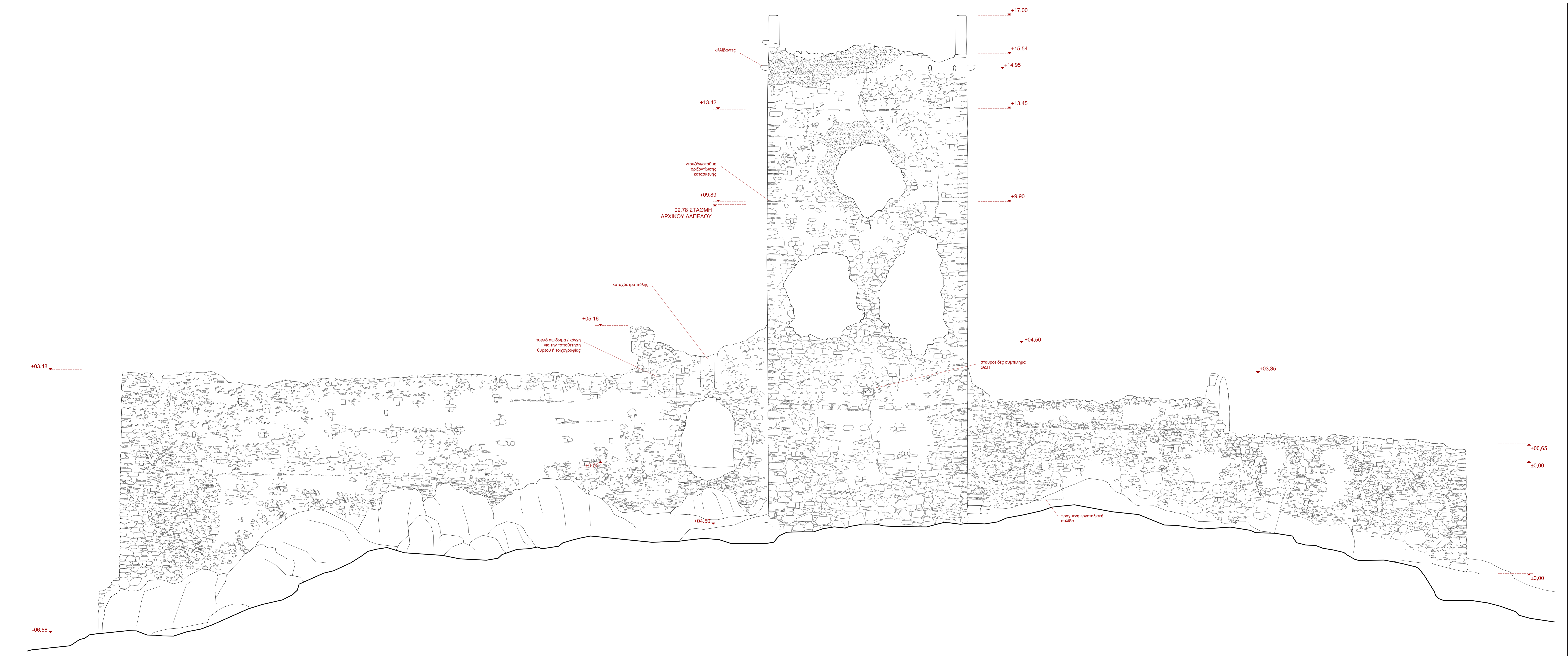
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΤΟΜΗ ΕΕ

1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

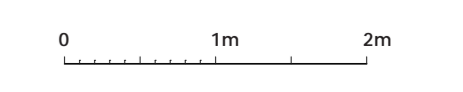
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτέκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

A13

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ ΚΑΣΤΡΟΥ

1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΥΜΝΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτέκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

A14

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

0 1m 2m

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτέκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

A15

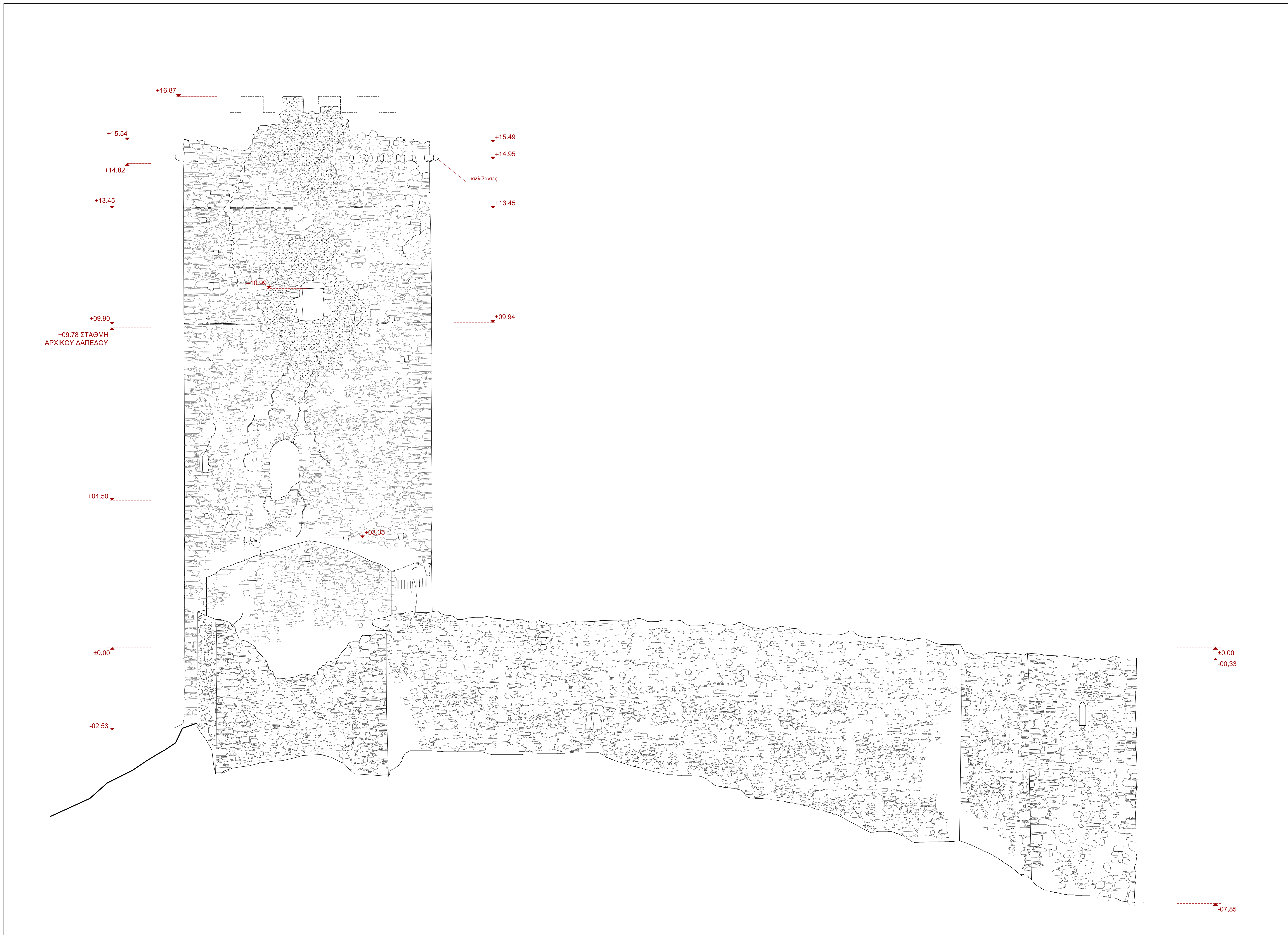
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ ΚΑΣΤΡΟΥ

1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

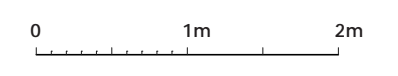
0 1m 2m

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Μ. ΚΟΡΡΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ Αρχιτέκτονας Μηχ. ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

A16
 ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
 ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ ΚΑΣΤΡΟΥ
 1:50
 ΚΑΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

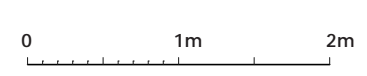

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Μ. ΚΟΡΡΕΣ — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

A17
 ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
 ΤΟΜΗ ΔΔ
 1:50
 ΚΑΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Μ. ΚΟΡΡΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ Αρχιτέκτων Μηχ. ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

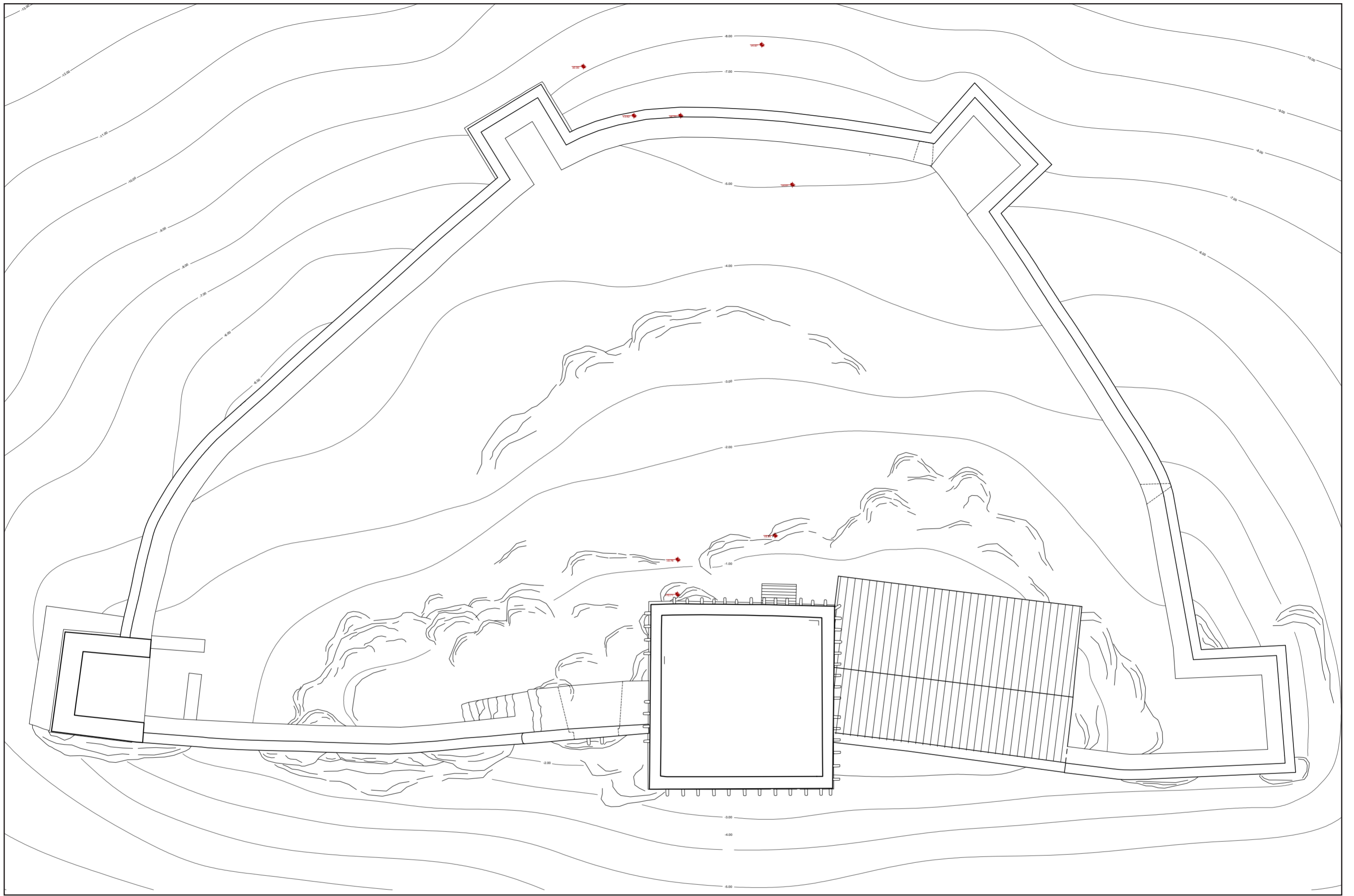
A18
 ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΤΟΜΗ ΖΖ

1:50
 ΚΑΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

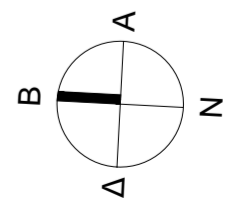
0 1m 2m

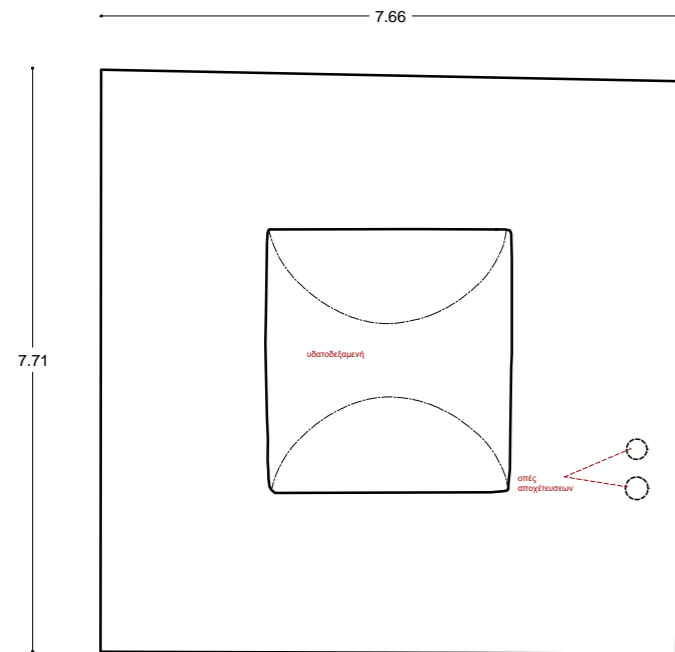

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 — ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ —
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017 —

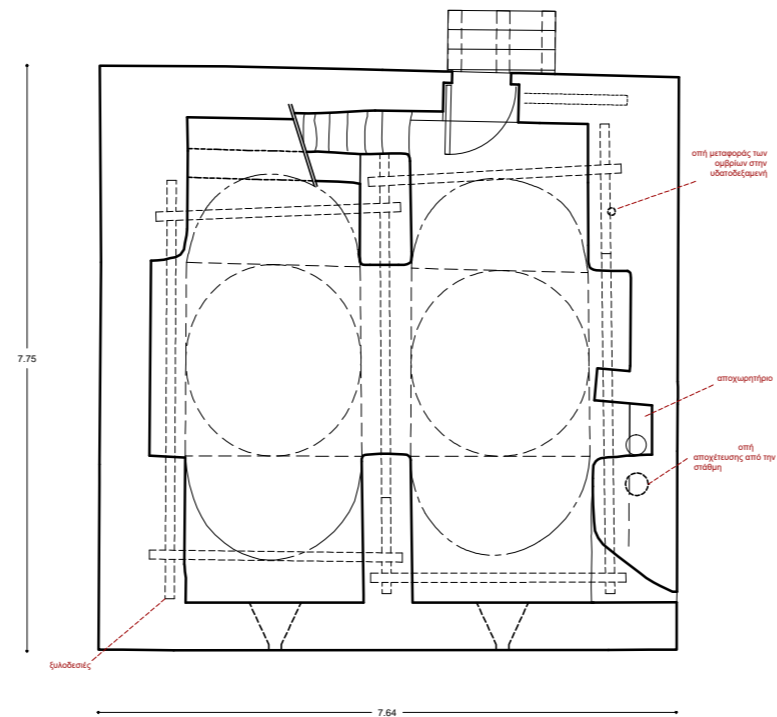
AN01
 ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΟΨΗ
 ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ
 1:140
 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

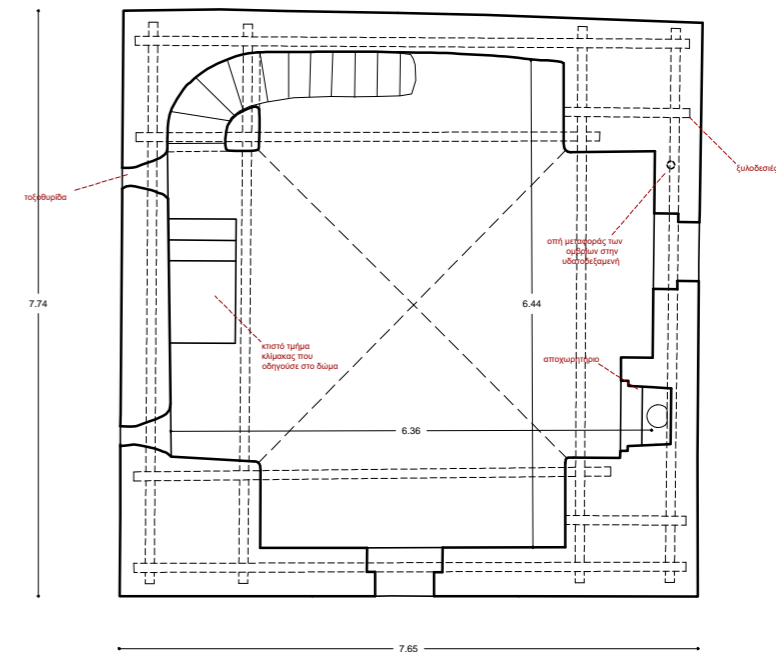

Α ΟΡΟΦΟΣ (ΣΤΕΡΝΑ)

Β ΟΡΟΦΟΣ

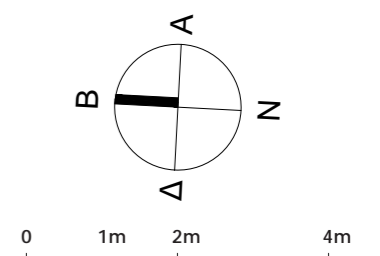

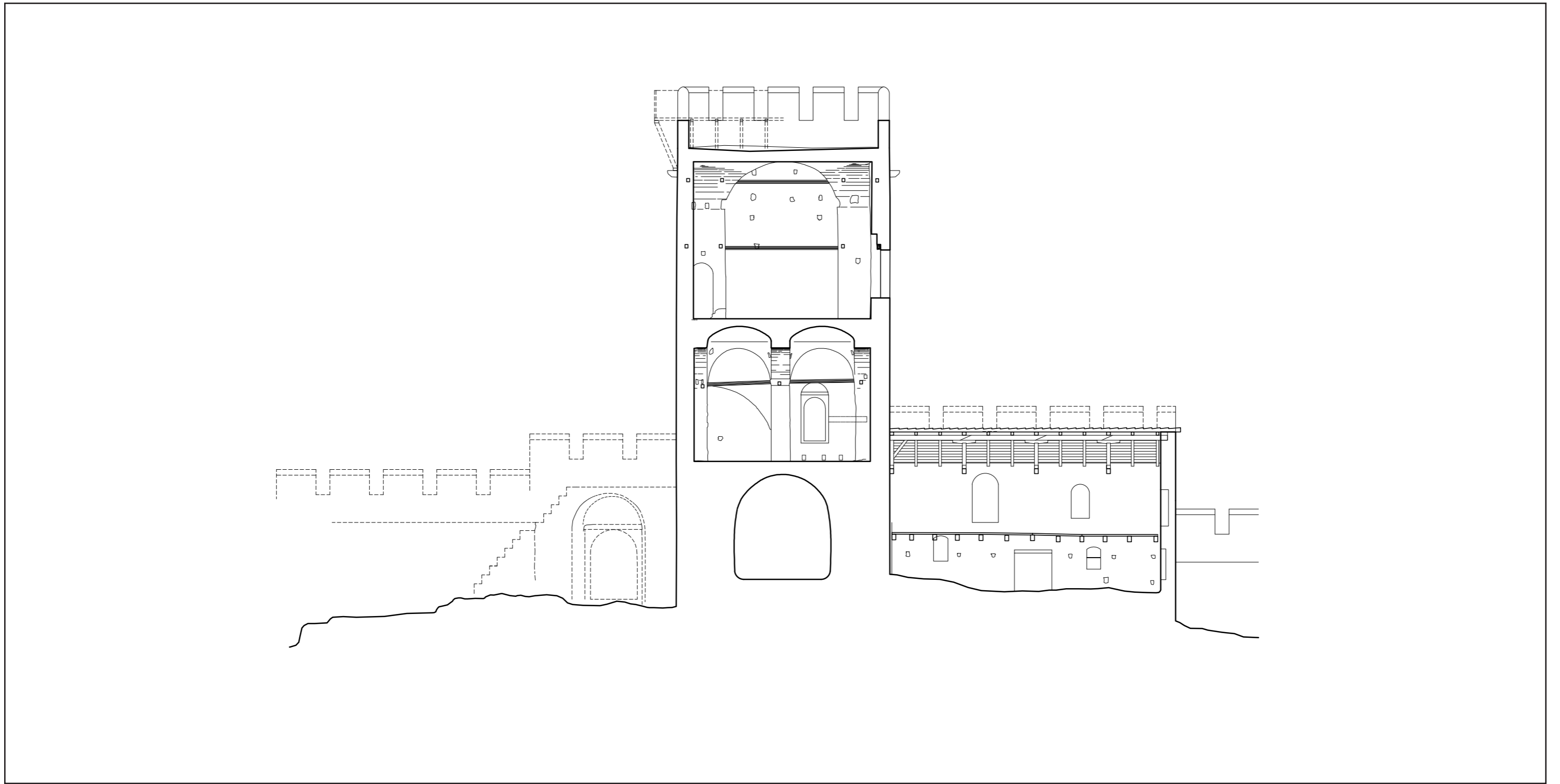
Β ΟΡΟΦΟΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

AN02
 ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΚΑΤΟΨΕΙΣ ΠΥΡΓΟΥ
 ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ
 1:100
 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

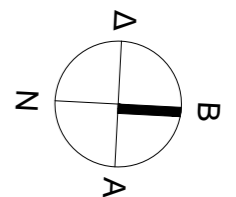

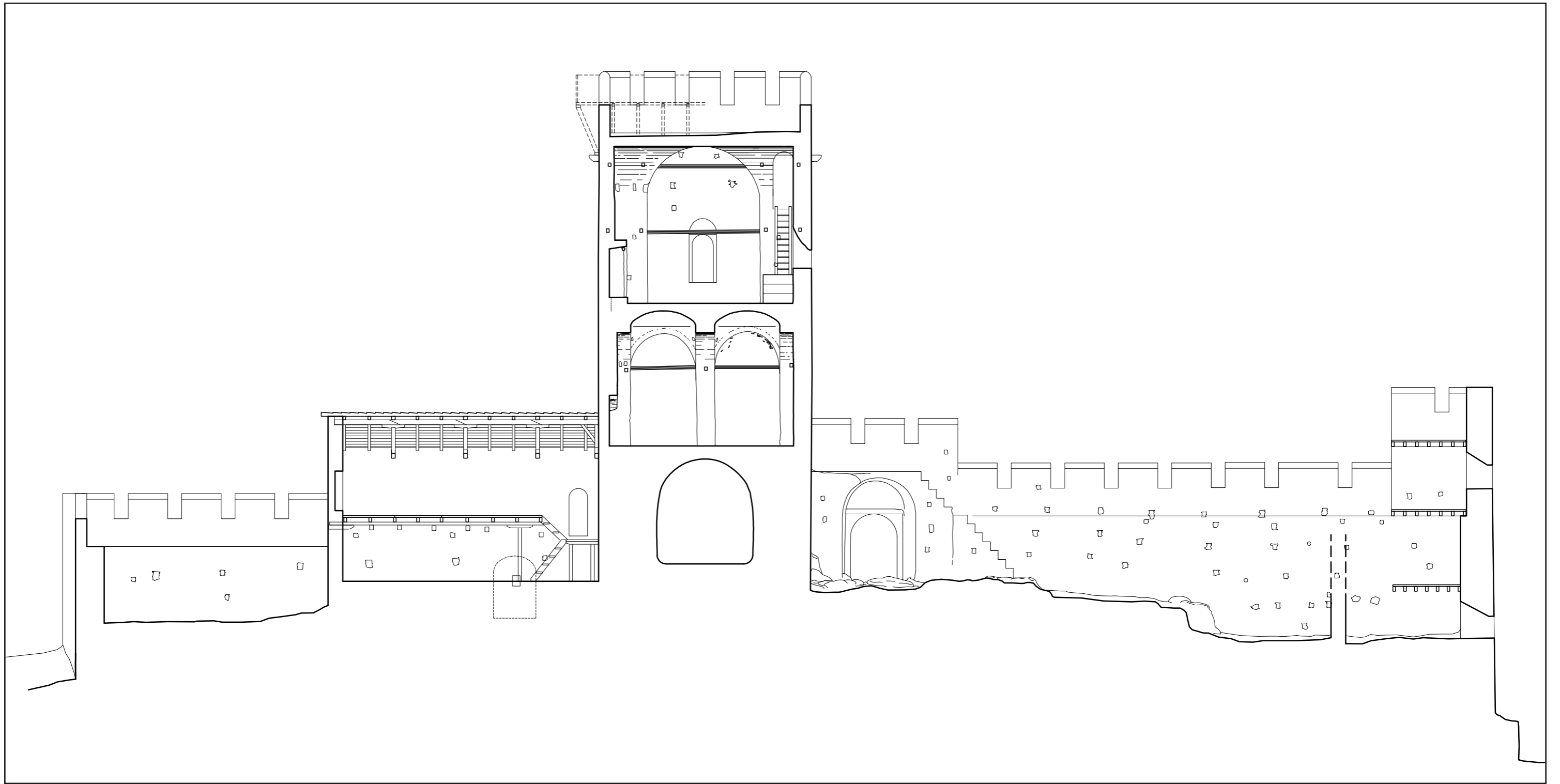
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
— ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ —
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017 —

AN03

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΤΟΜΗ ΑΑ
ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ
1:140
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

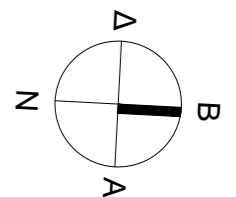

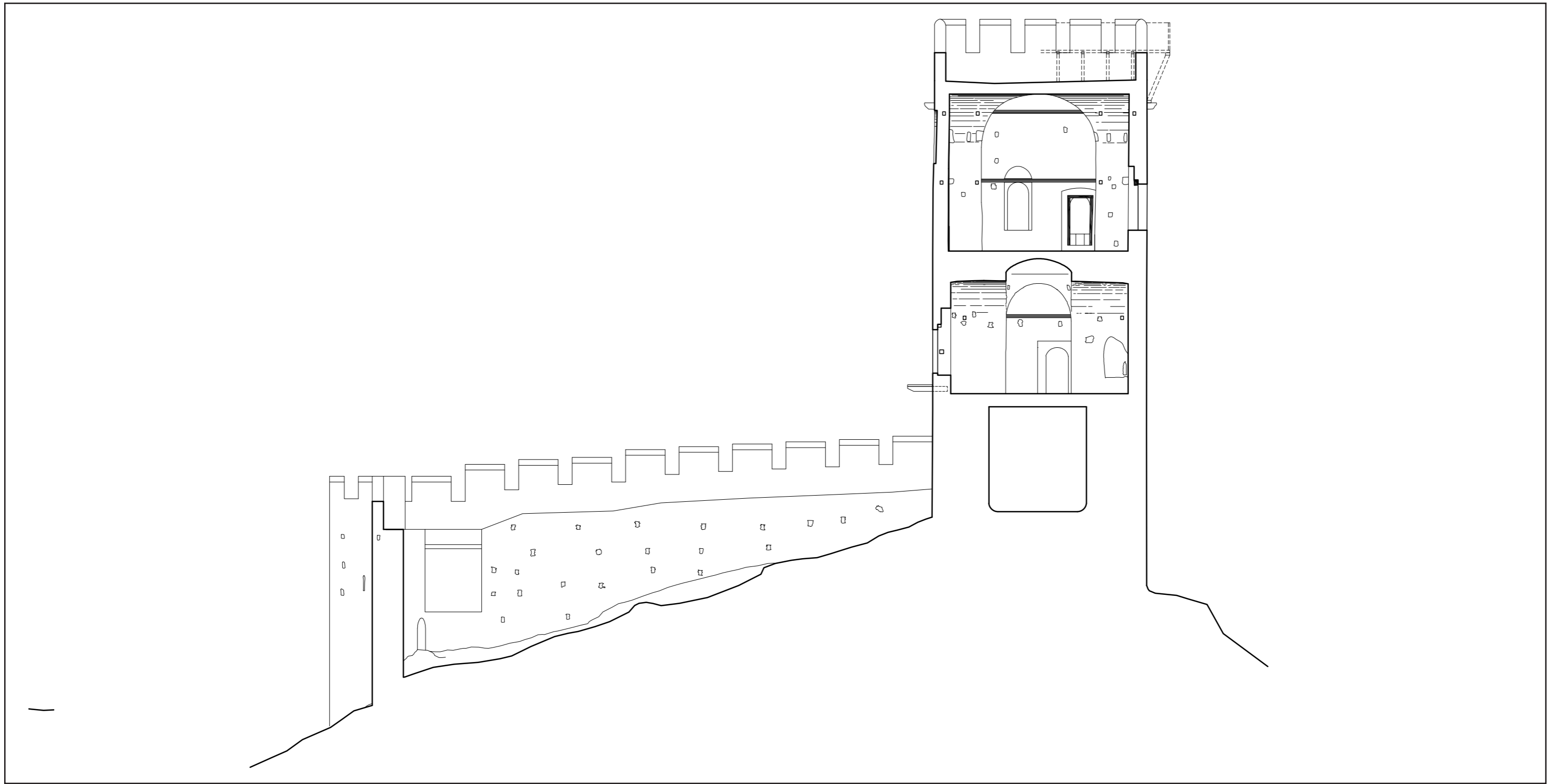
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 — ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ —
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017 —

AN04

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
 ΤΟΜΗ Α'Α'
 ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ
 1:140
 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 — ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ —
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017 —

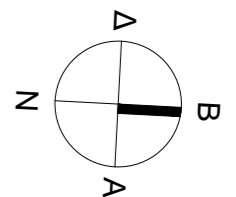
AN05

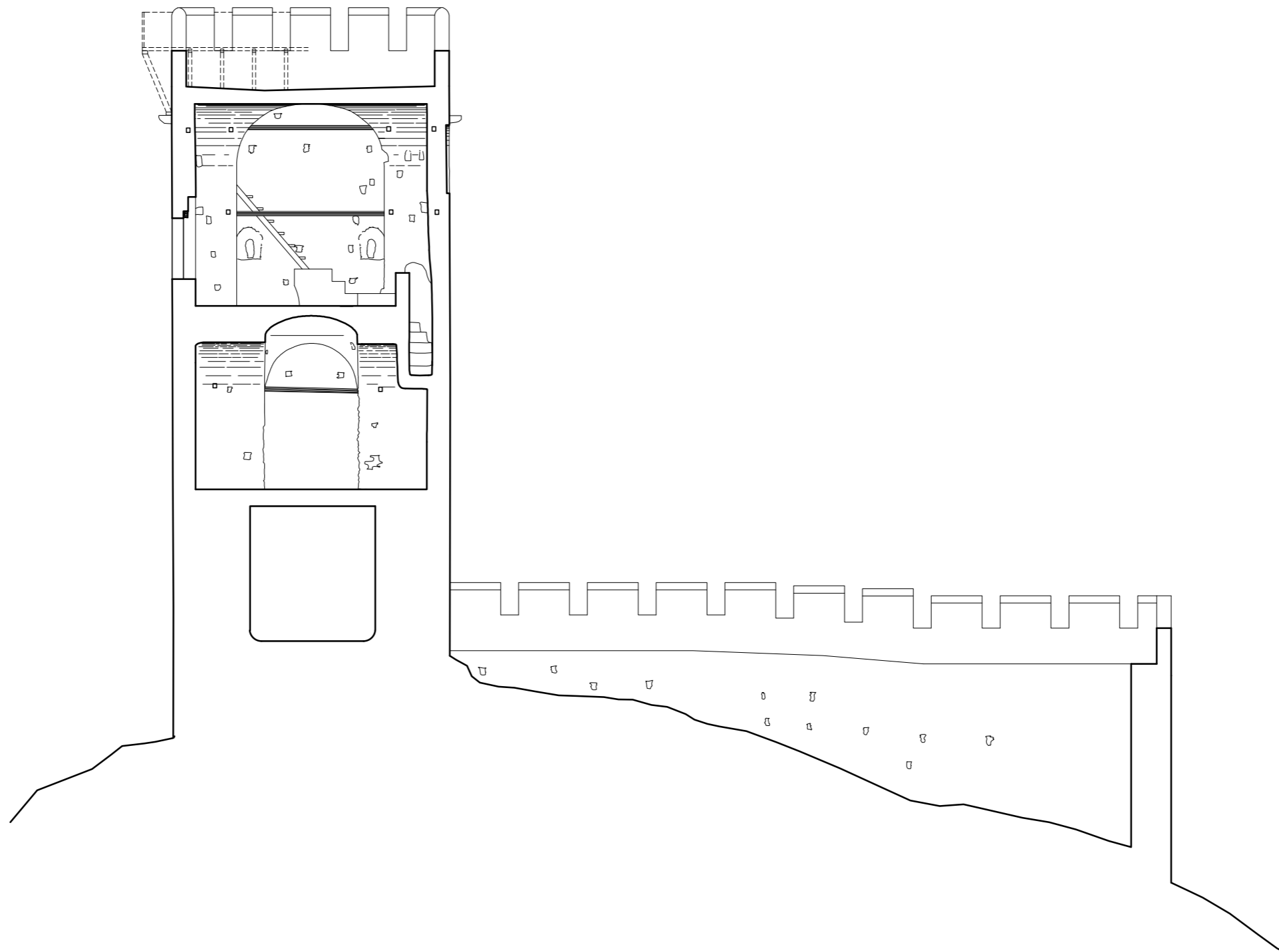
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΤΟΜΗ ΒΒ
 ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

1:140
 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

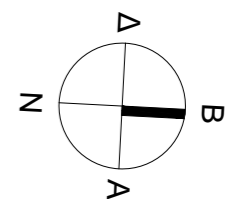

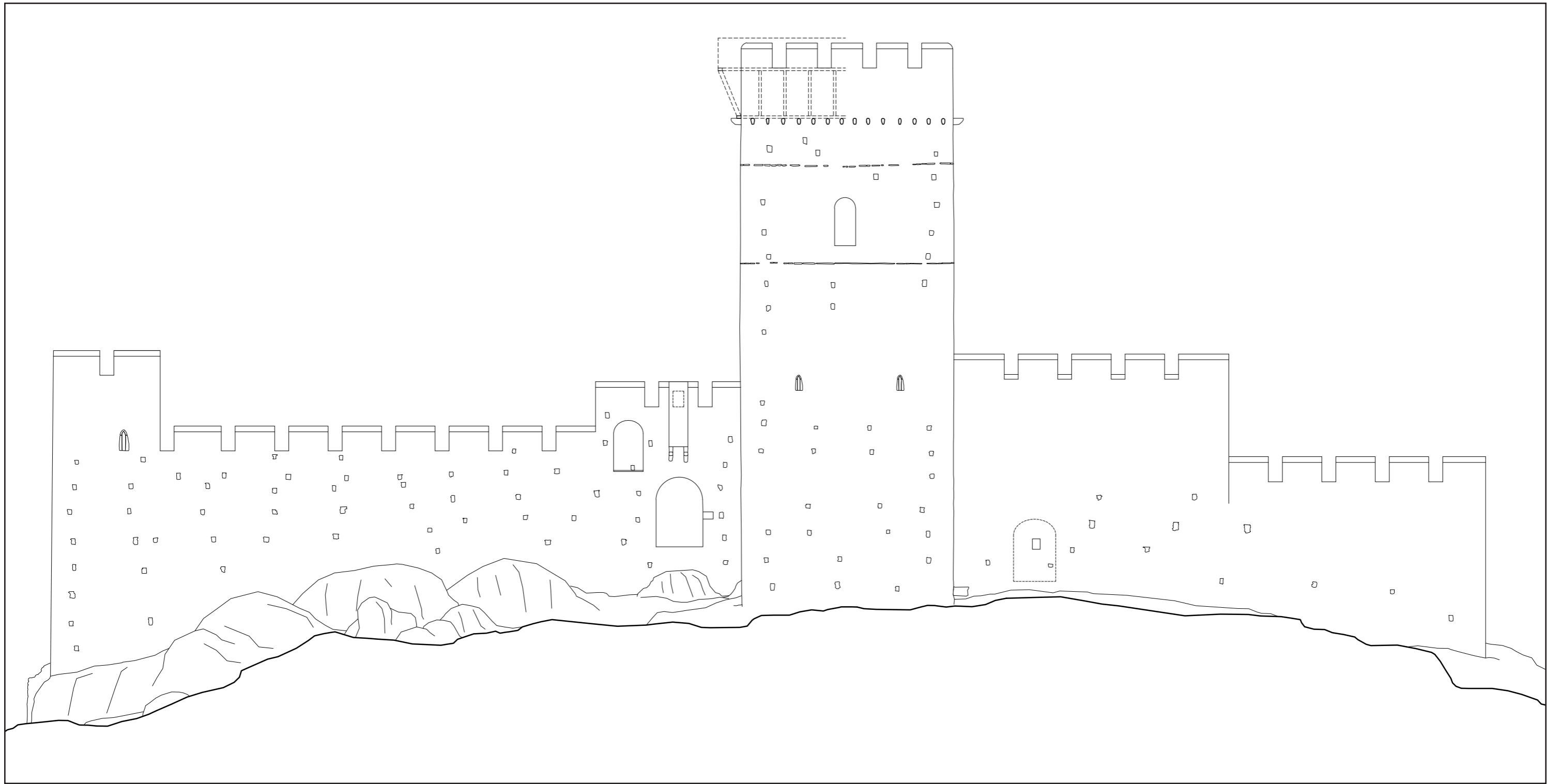
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
— ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ —
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017 —

AN06

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΤΟΜΗ Γ'Γ'
ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ
1:140
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

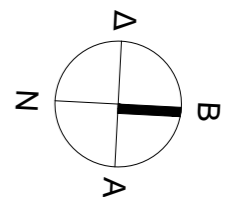

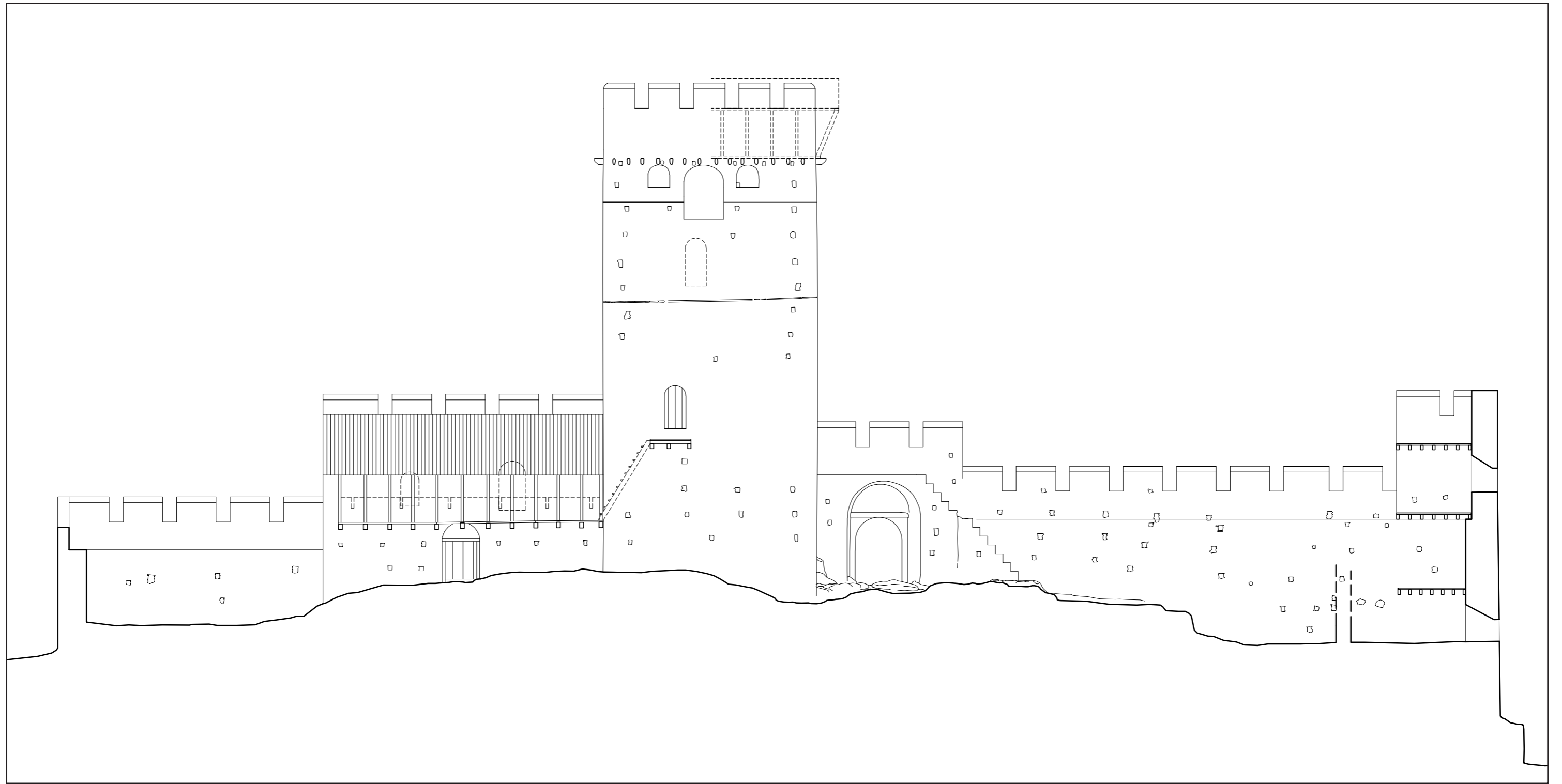

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 — ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ —
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017 —

AN07
 ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ
 ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ
 1:140
 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

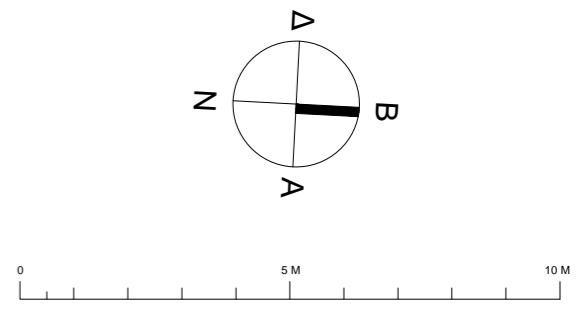

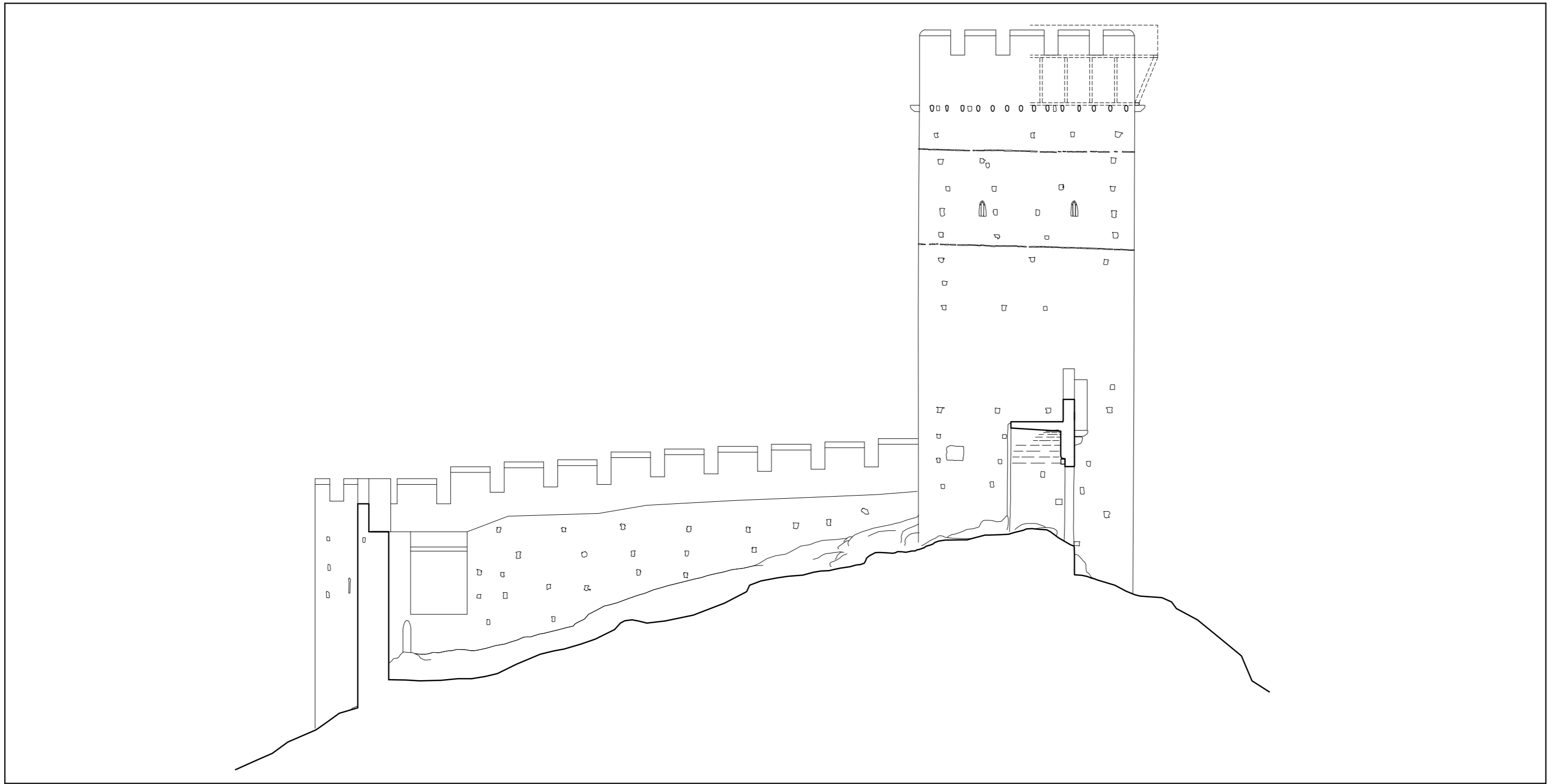

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 — ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ —
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017 —

AN08
 ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ
 ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ
 1:140
 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 — ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ —
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017 —

AN09

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

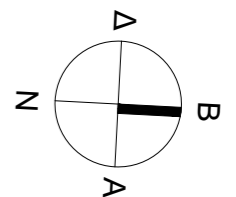
ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ

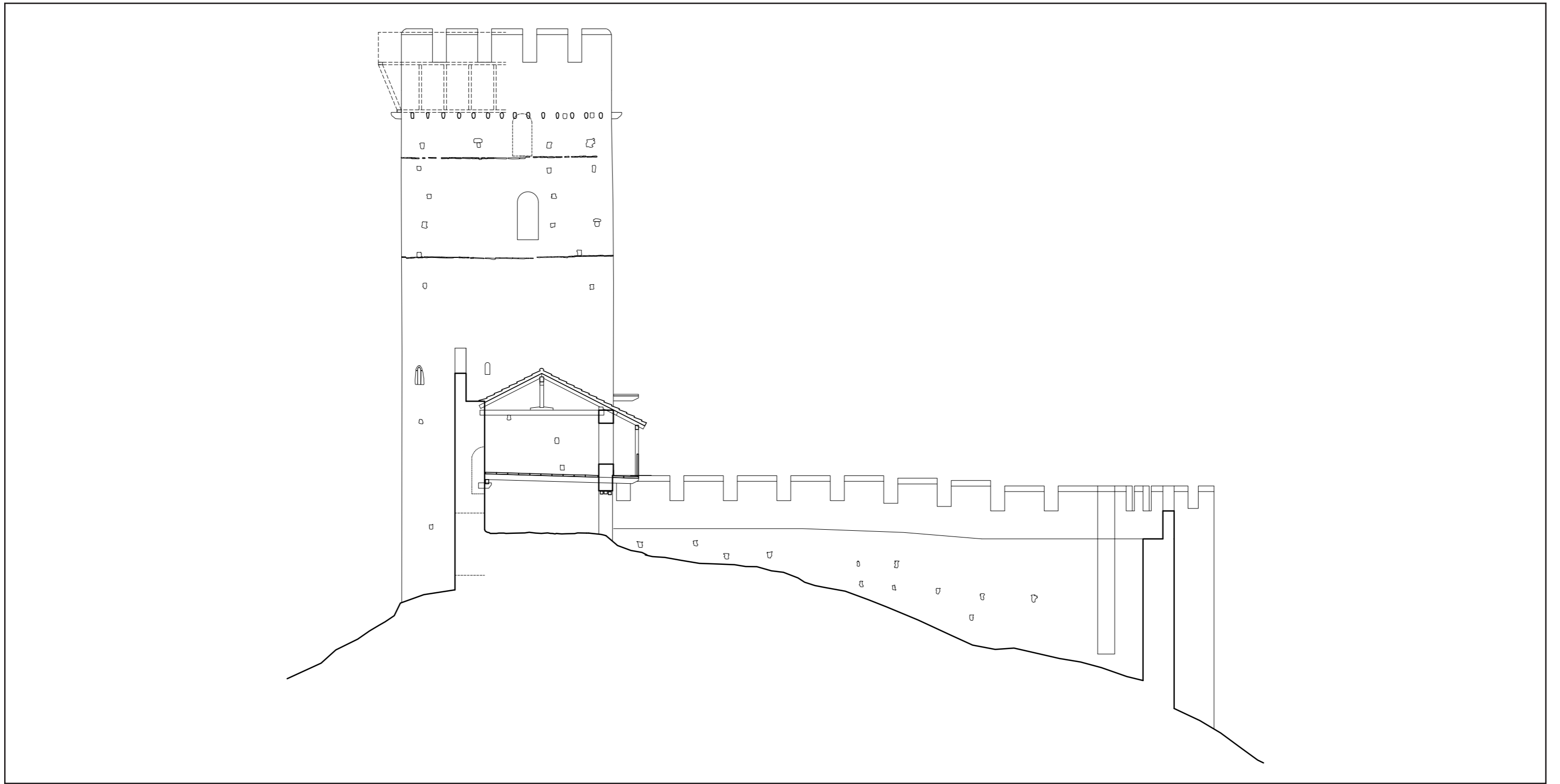
ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

1:140

ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 — ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ —
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017 —

AN10

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

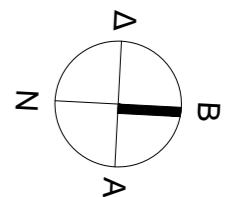
ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ

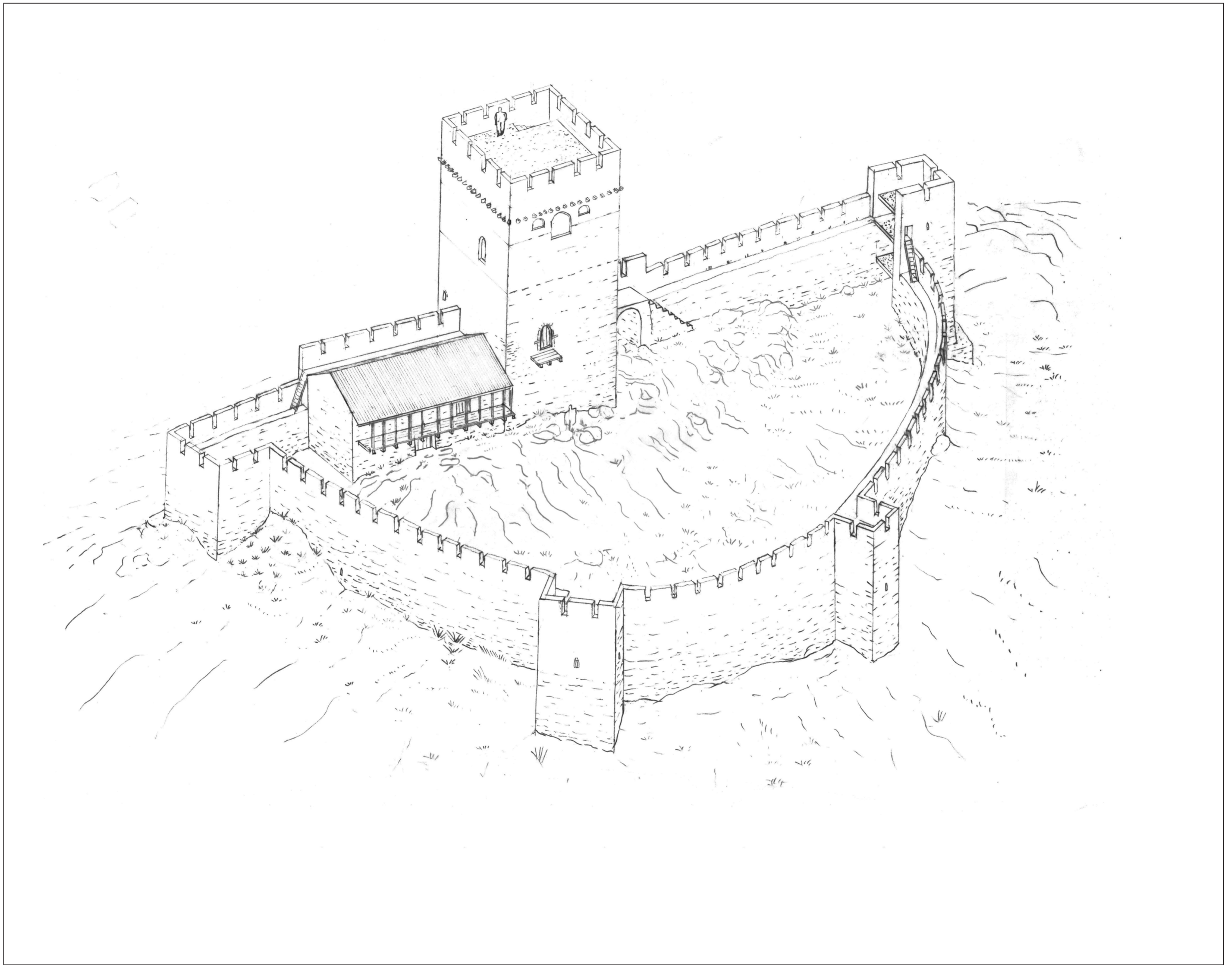
ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

1:140

ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

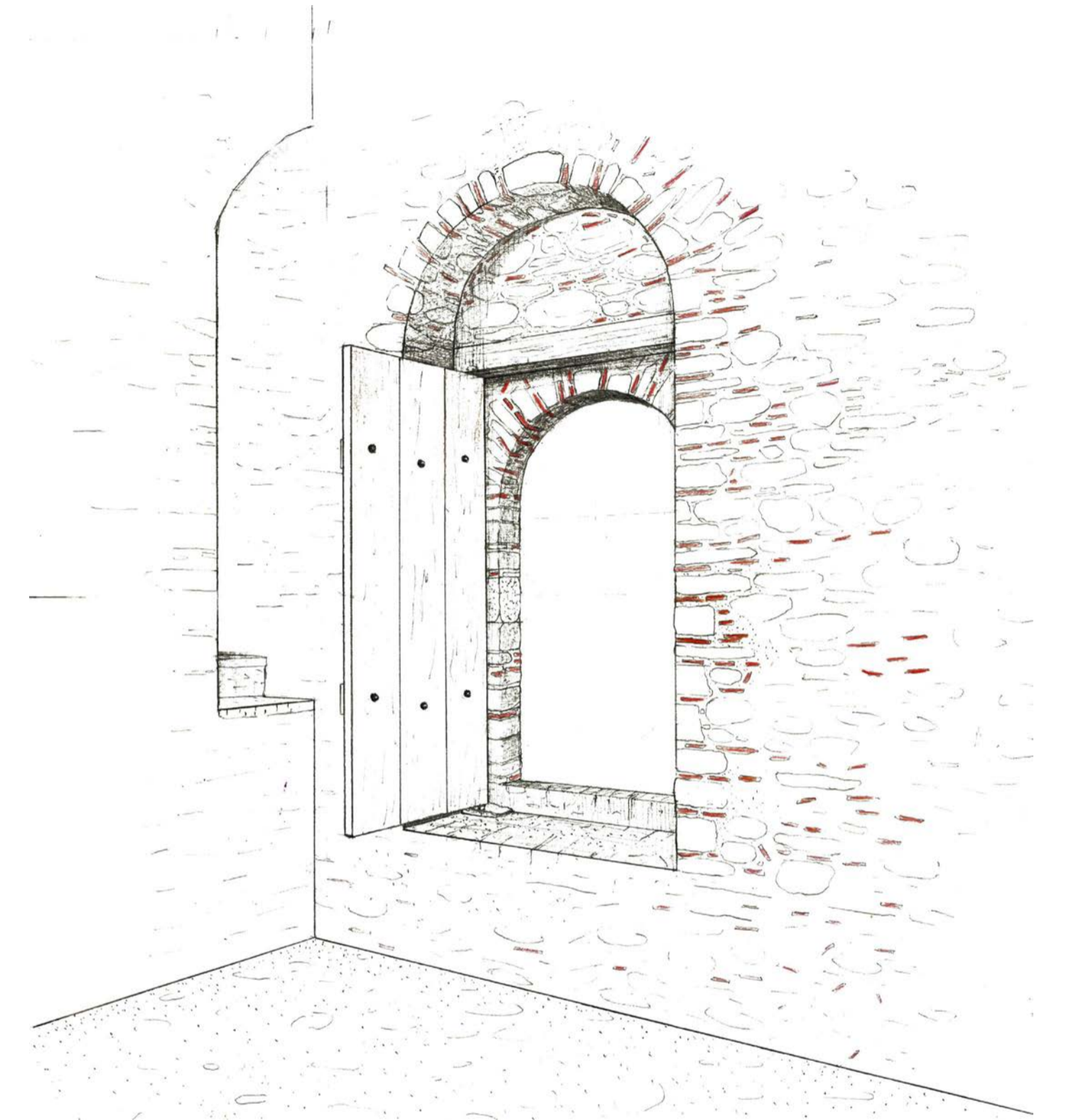
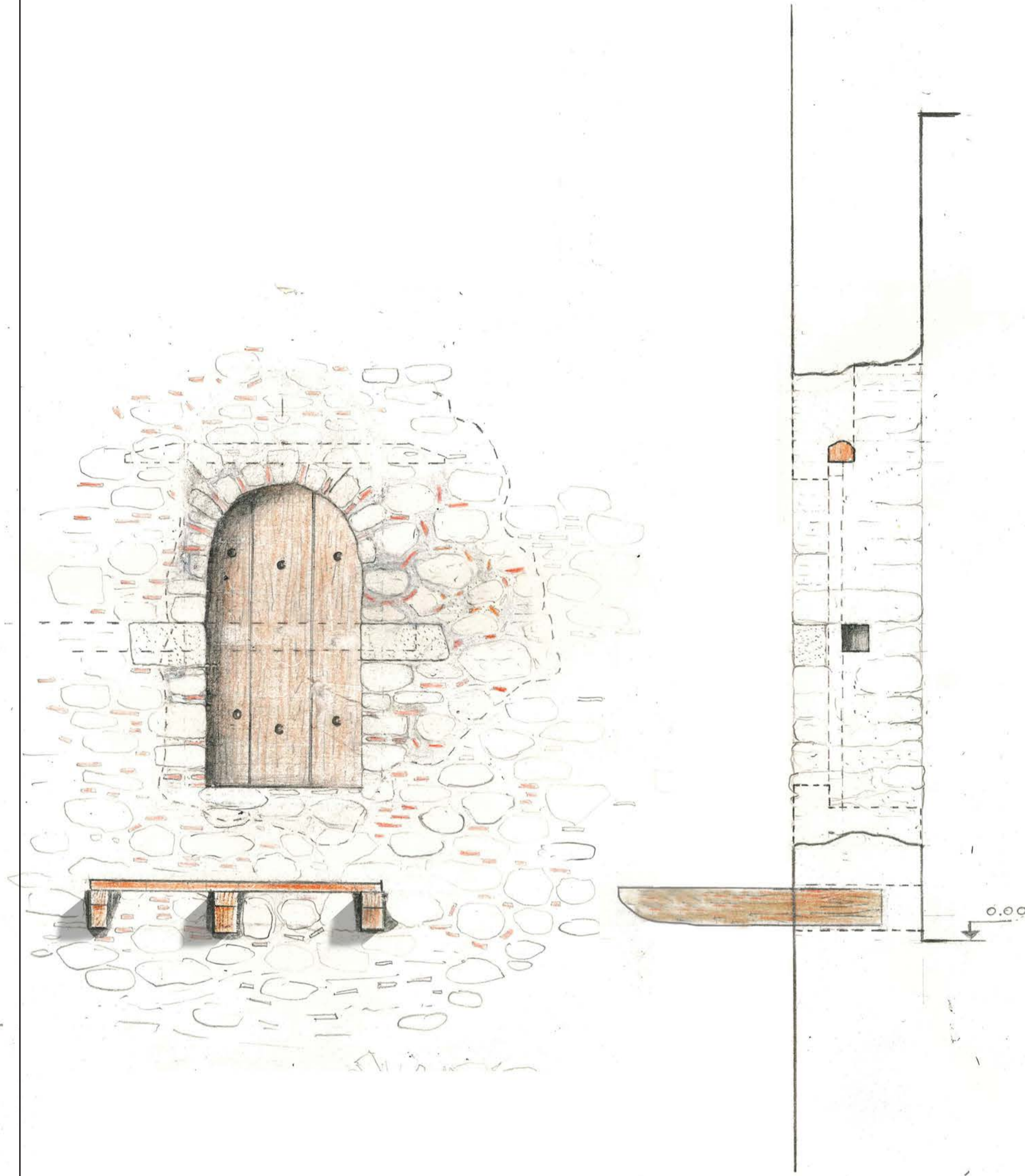
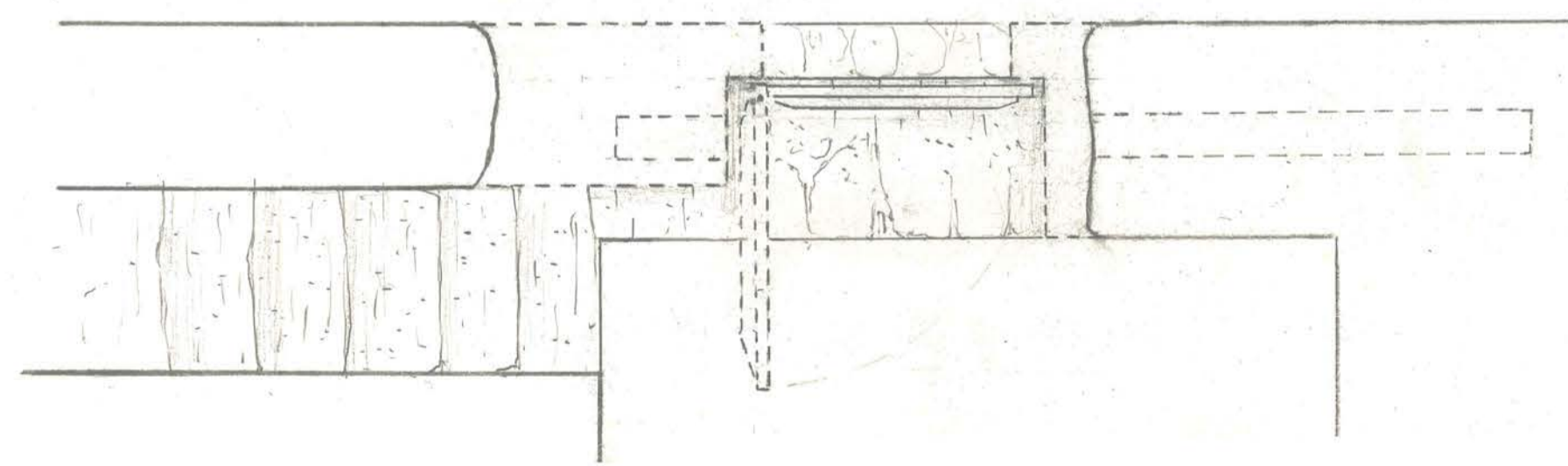
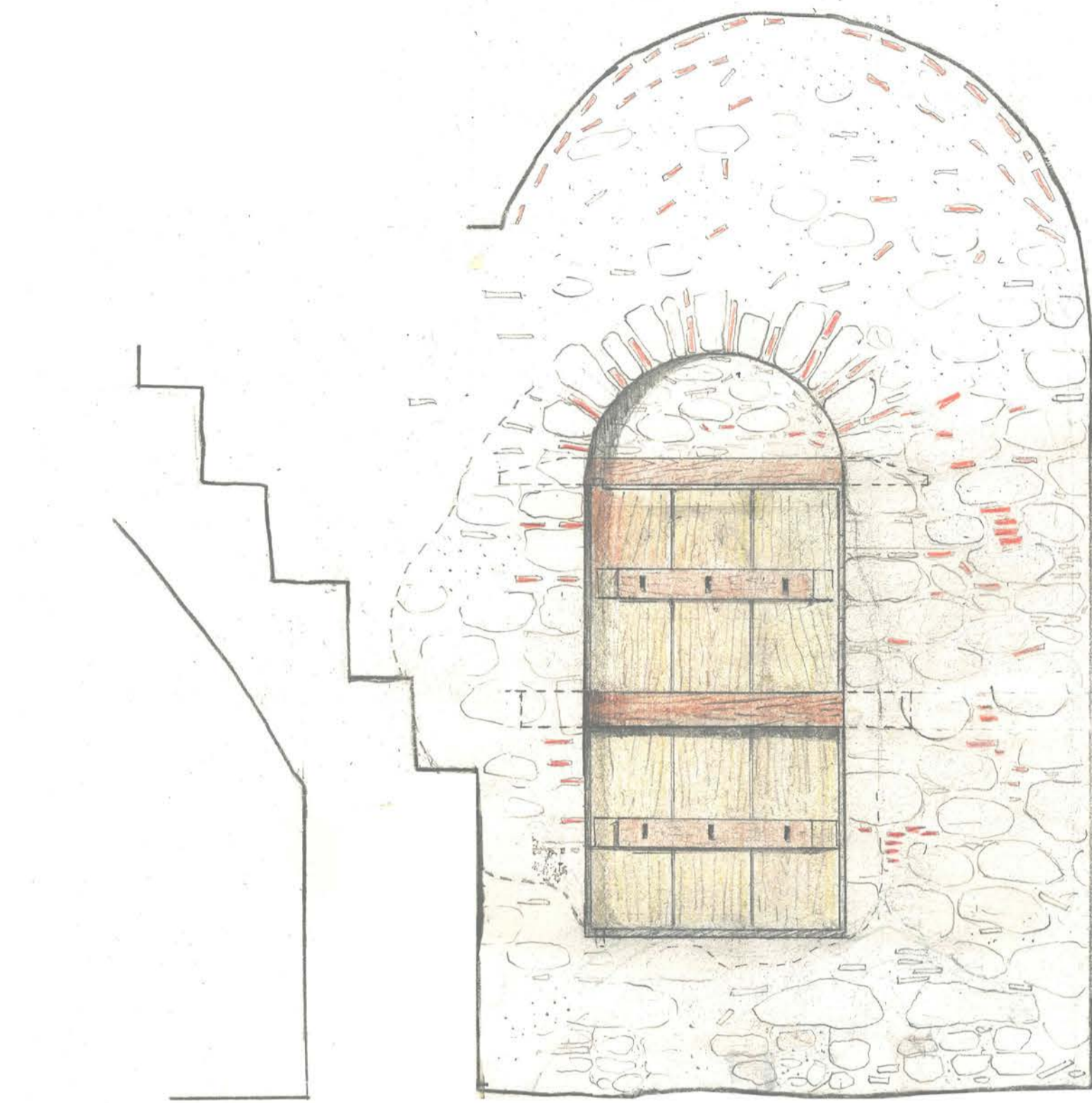
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
— ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ —
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017 —

AN11
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΠΡΟΟΠΤΙΚΟ ΚΑΣΤΡΟΥ
ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

--

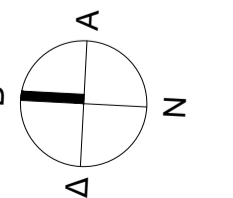

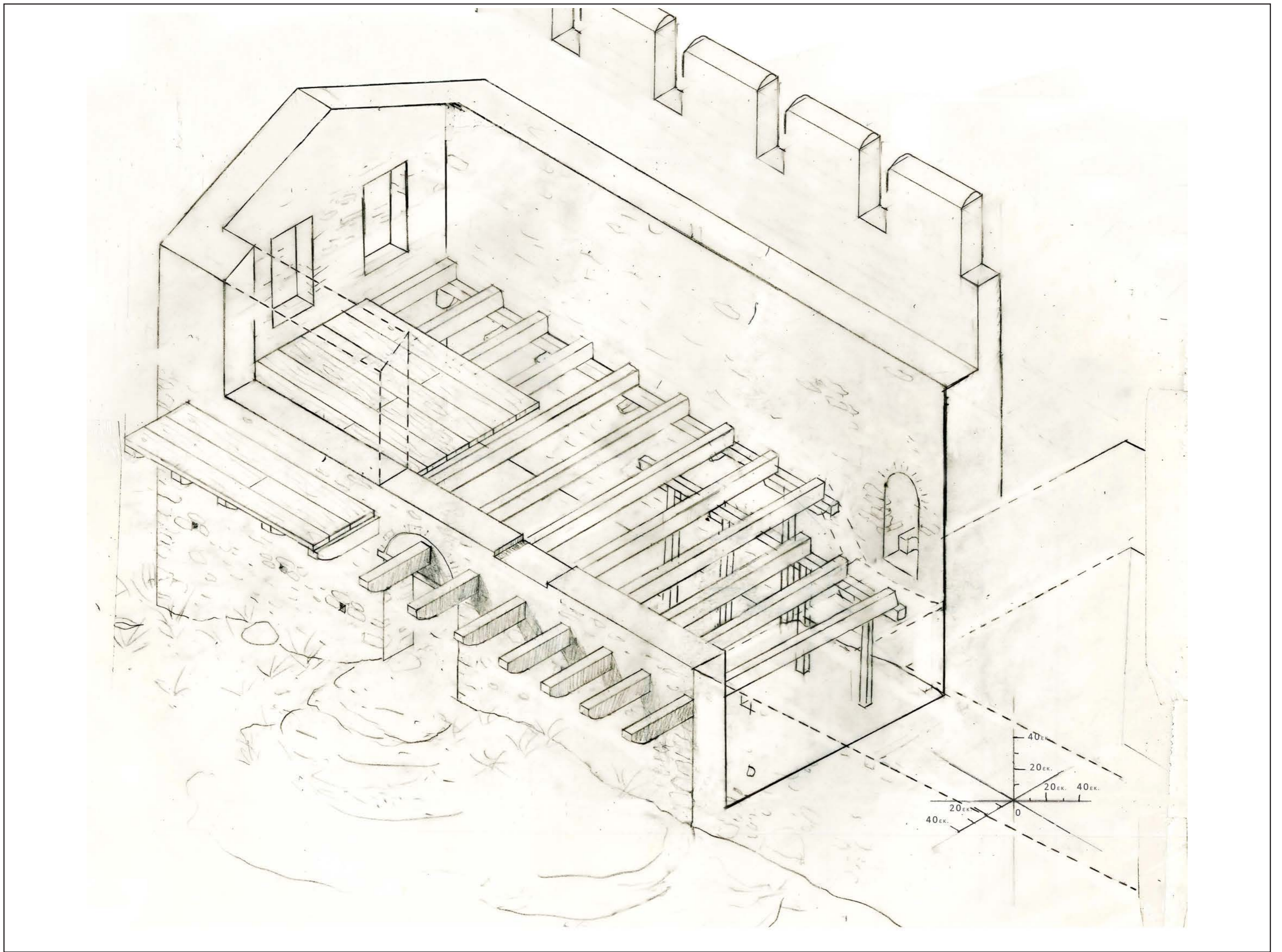
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

AN12

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΘΥΡΑΣ
 1:20
 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

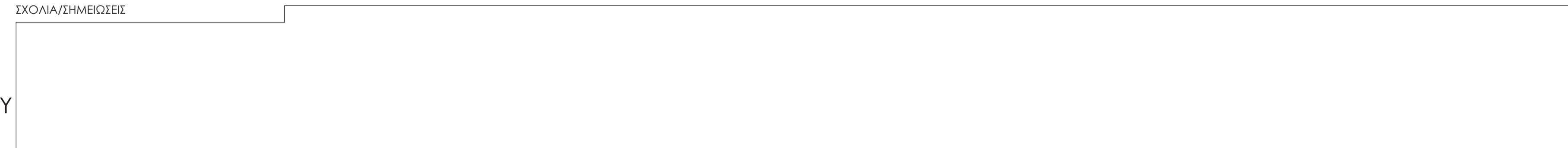
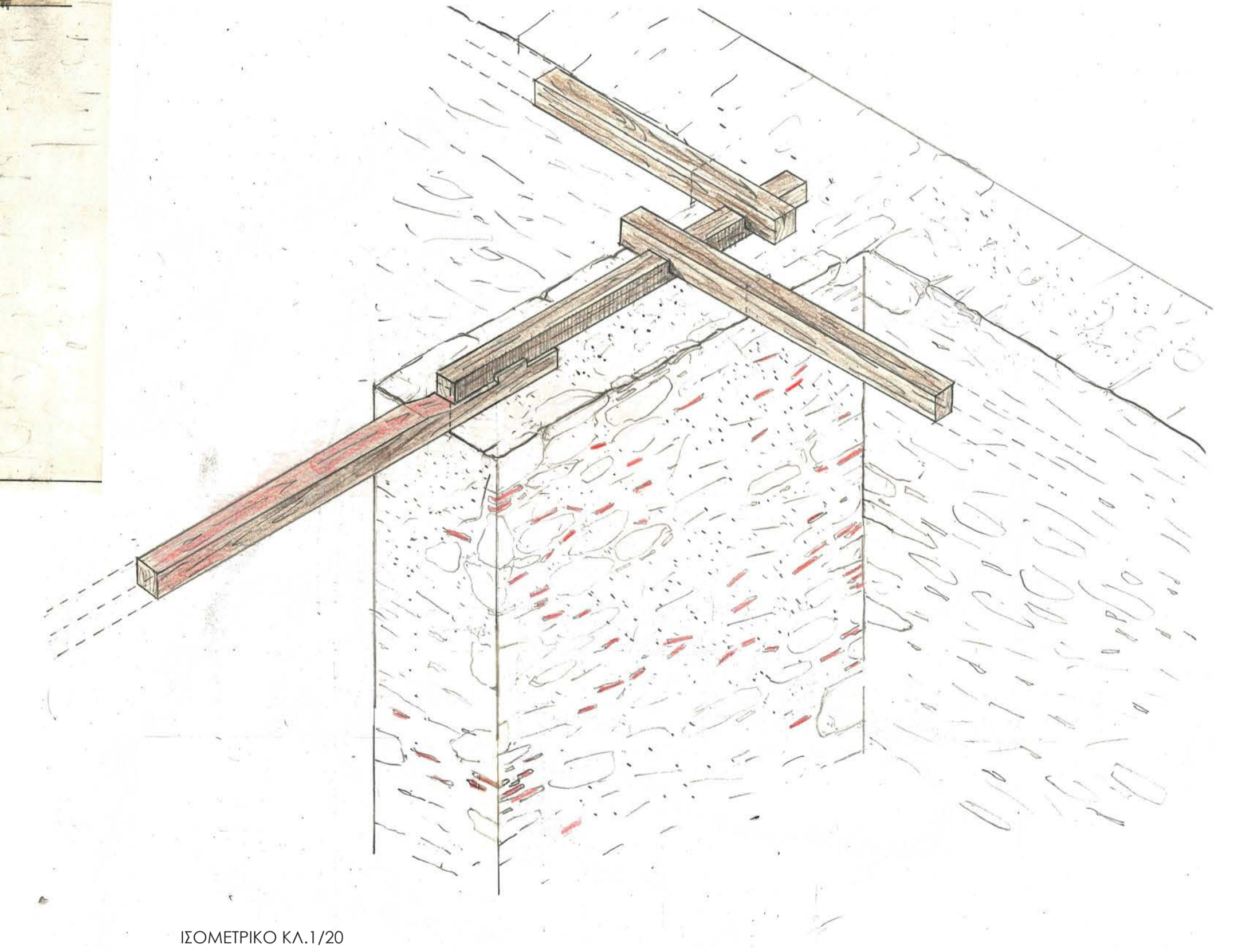
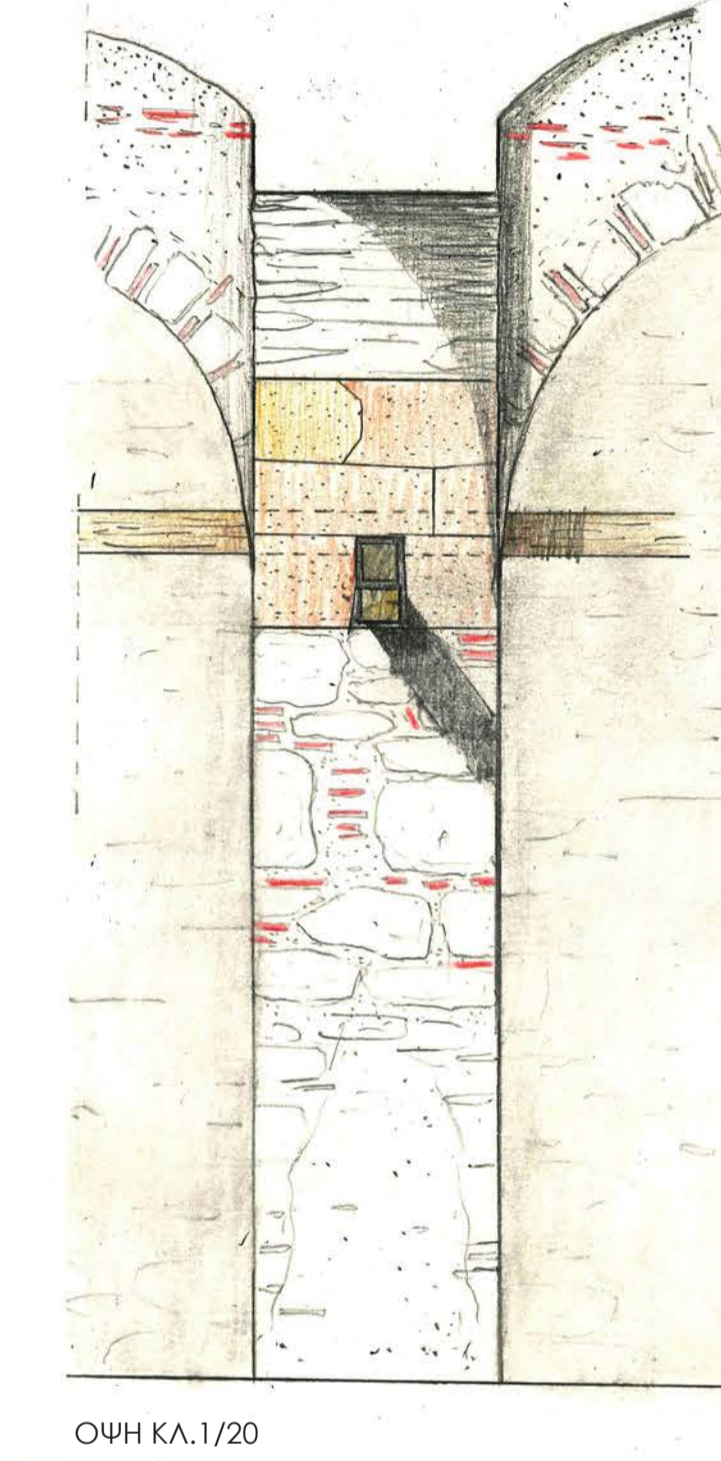
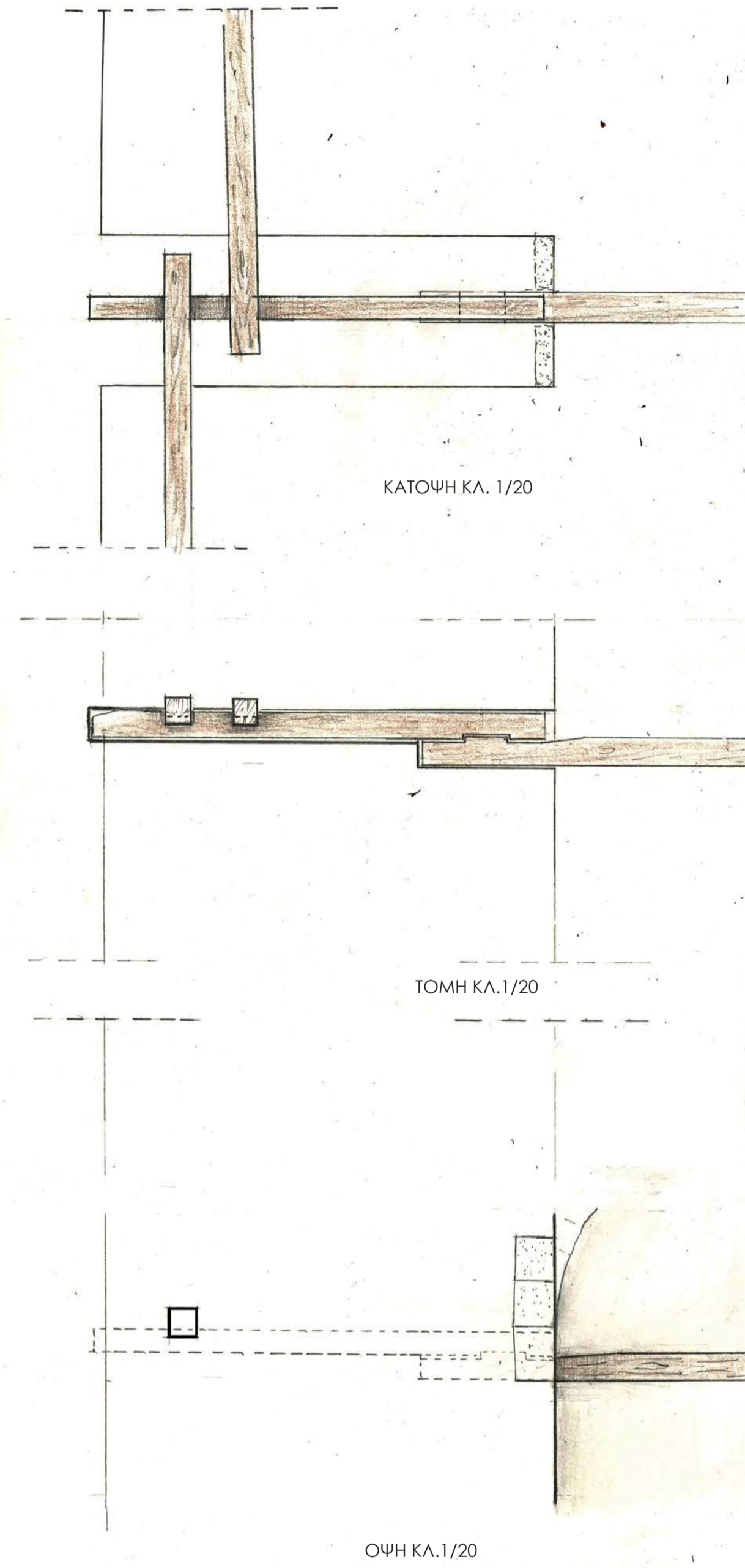
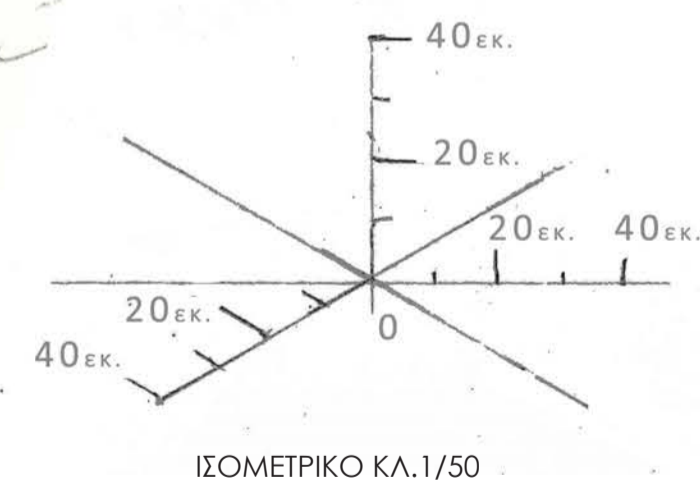
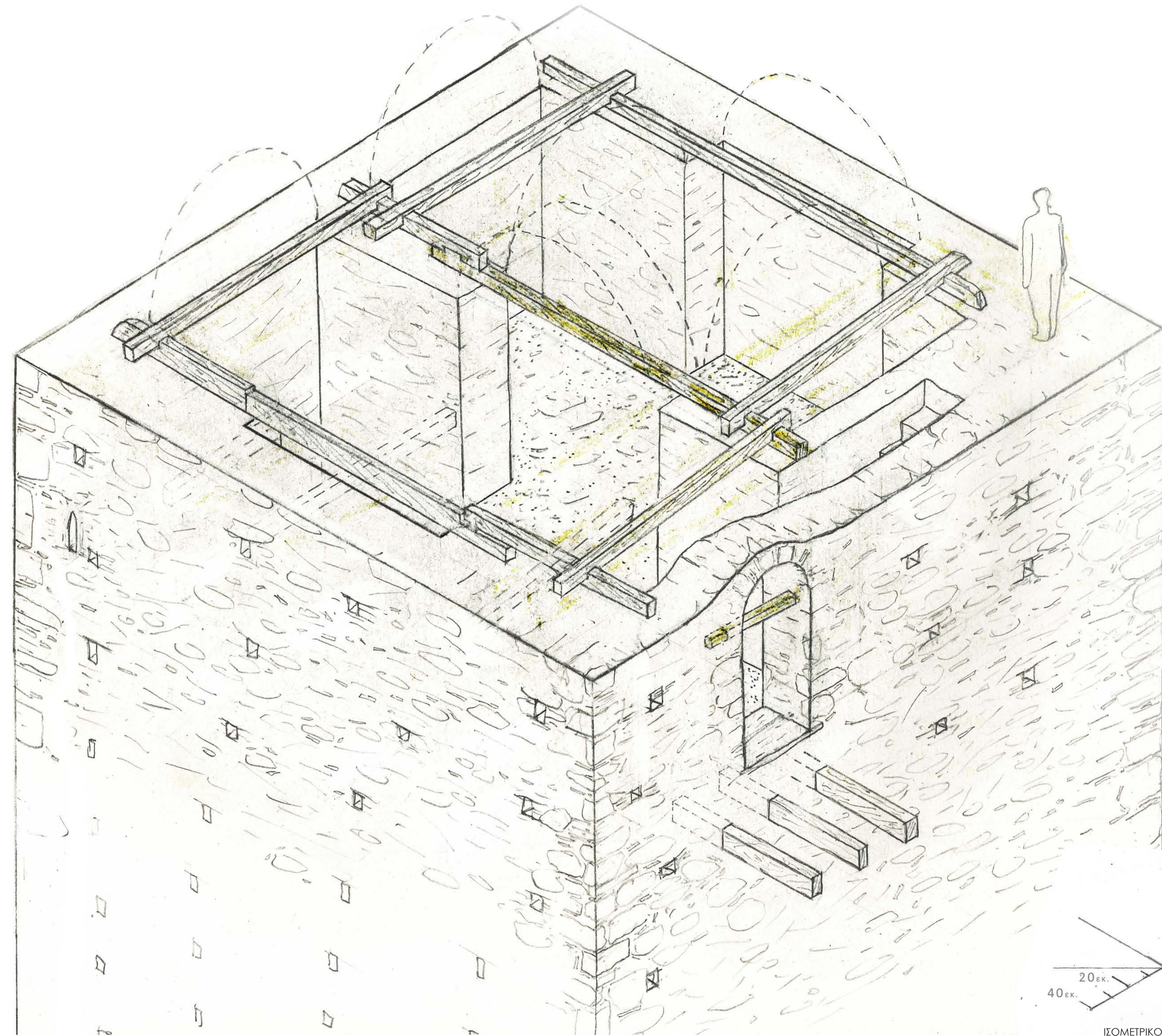
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 — ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ —
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017 —

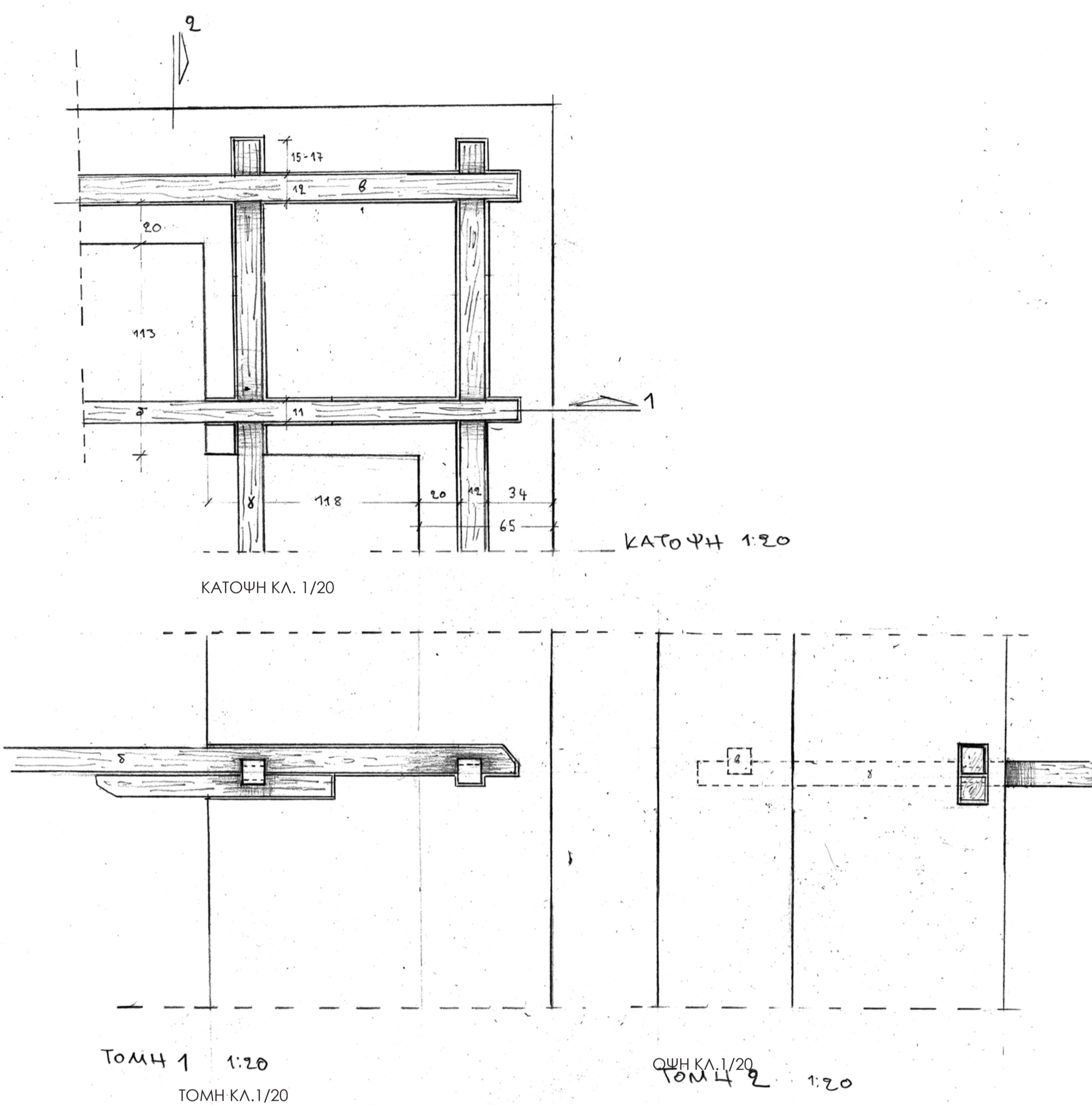
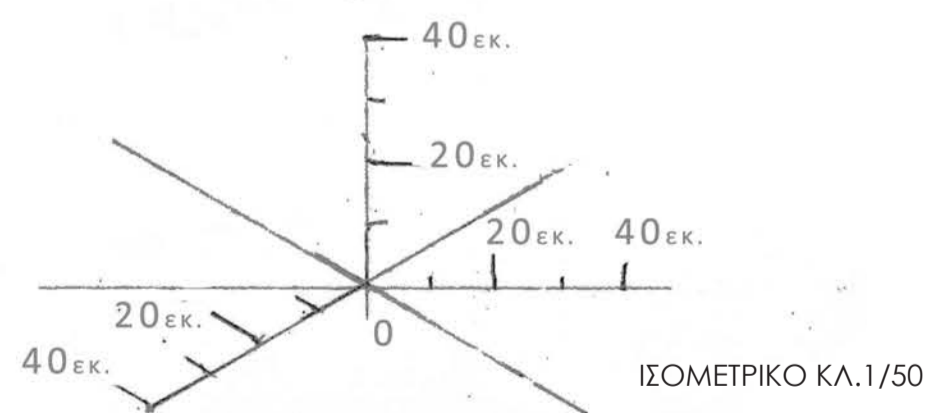
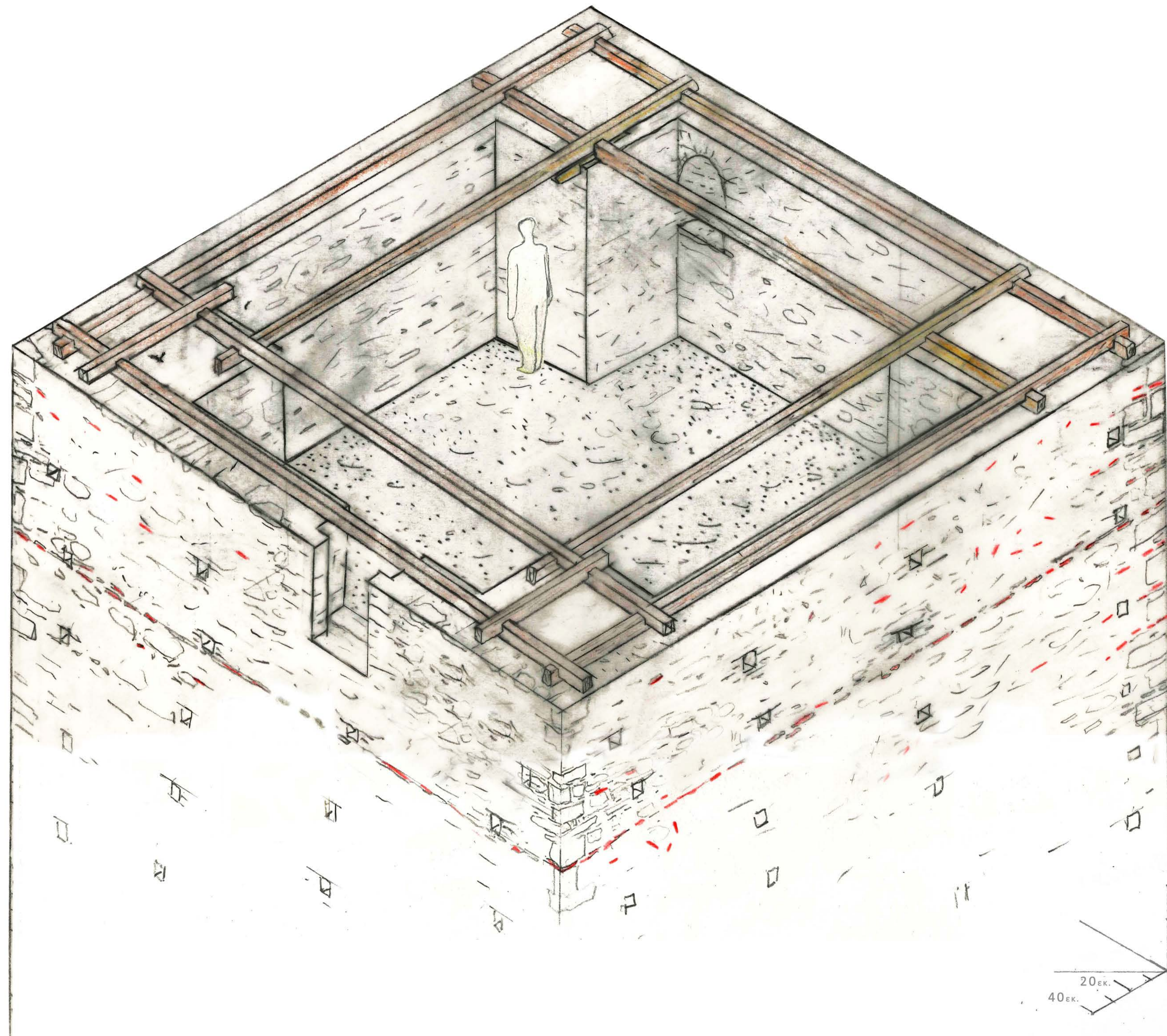
AN13

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

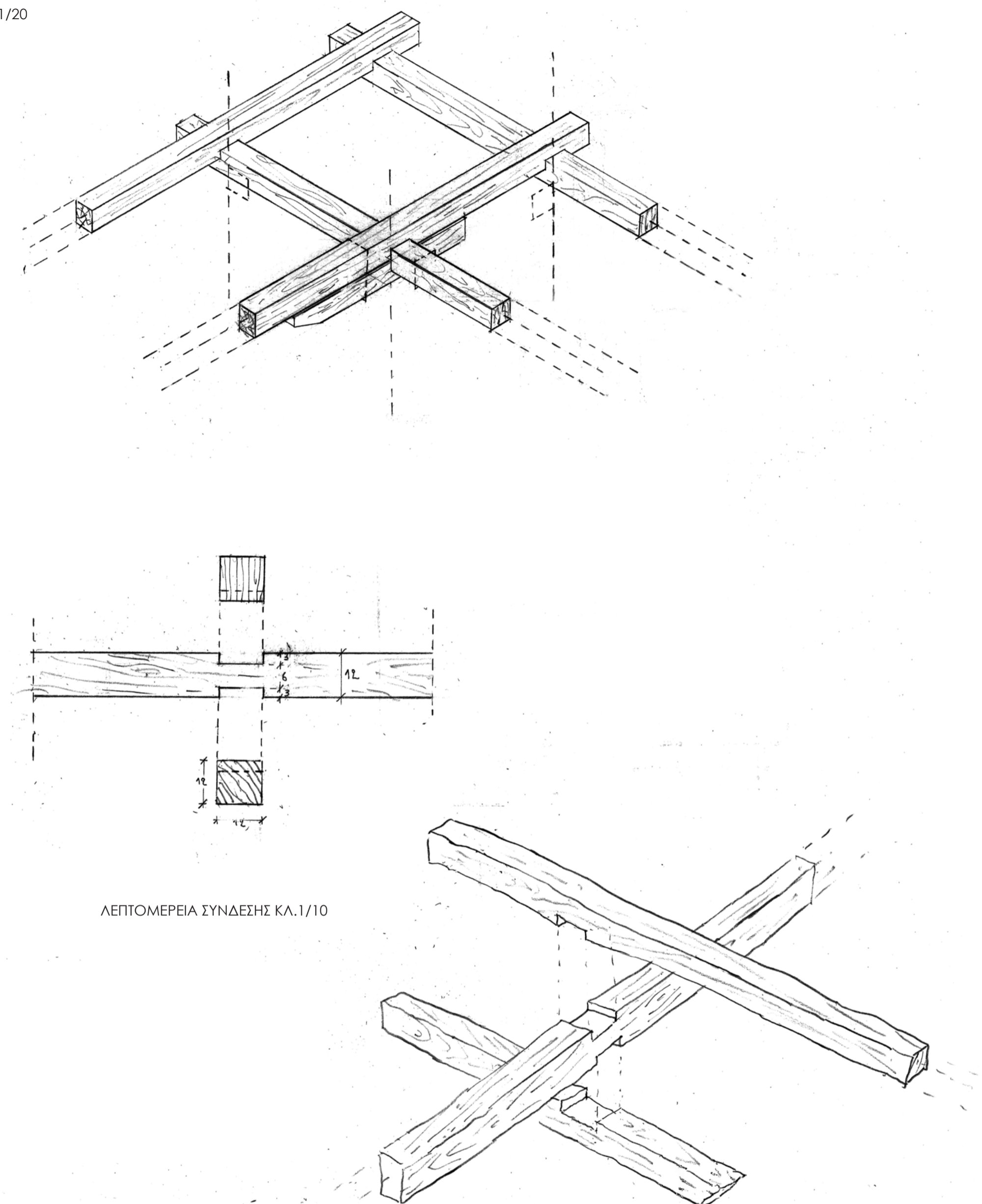
ΙΣΟΜΕΤΡΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ
 ΠΑΡΑΣΠΙΤΟΥ
 1:50
 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

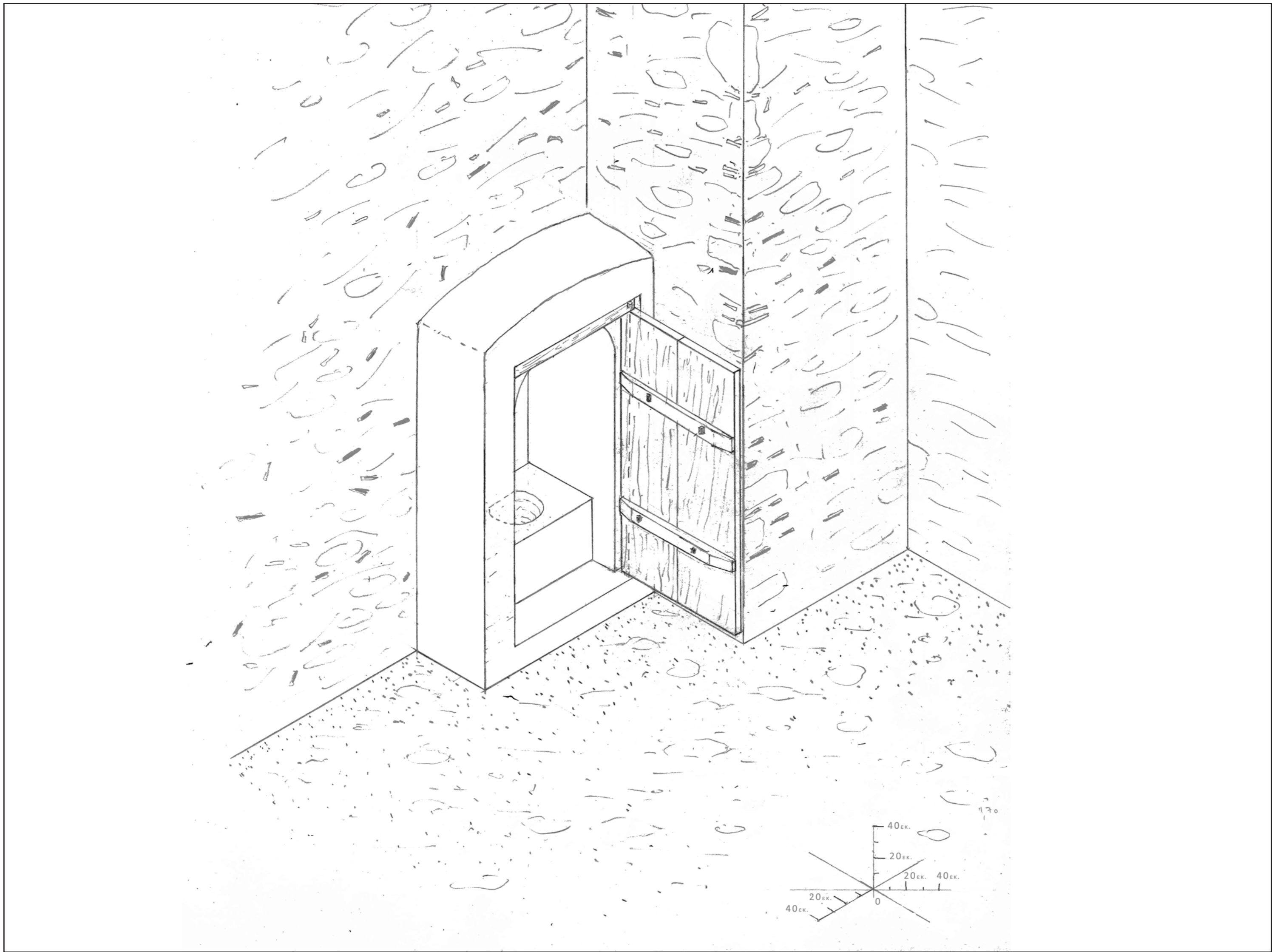
ΙΣΟΜΕΤΡΙΚΟ ΚΑ.1/20

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Μ. ΚΟΡΡΕΣ — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

AN15
 ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
 ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ
 ΞΥΛΟΔΕΣΙΑΣ Β ΟΡΟΦΟΥ
 1:20
 ΚΑΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
— ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ —
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017 —

AN16

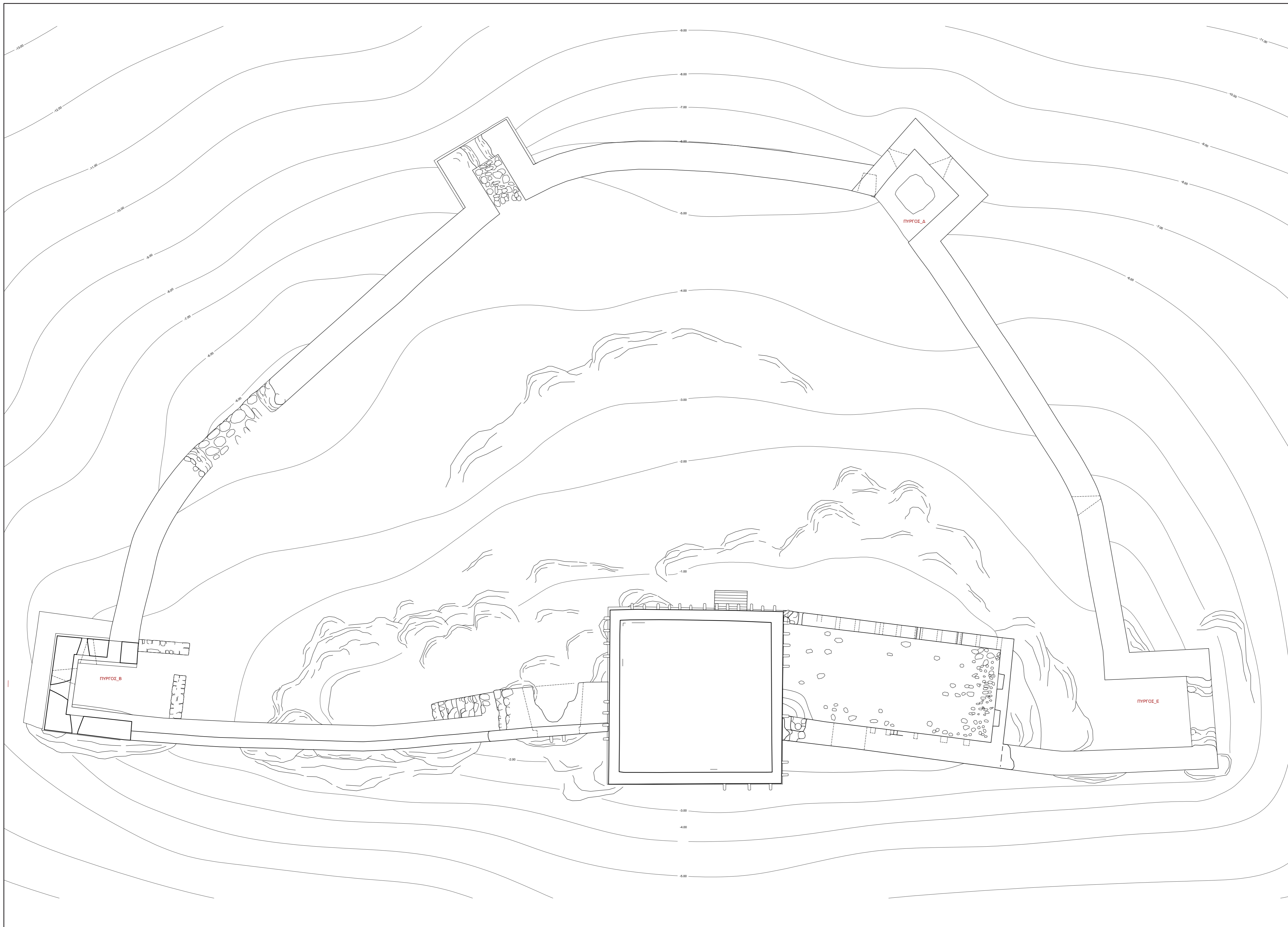
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΙΣΟΜΕΤΡΙΚΟ
ΑΠΟΧΩΡΗΤΗΡΙΟΥ Β ΟΡ.

1:20
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

--

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**

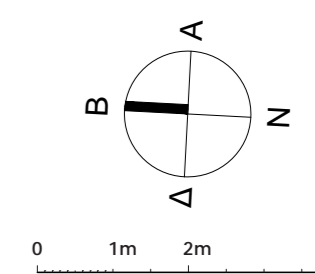
— ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ —

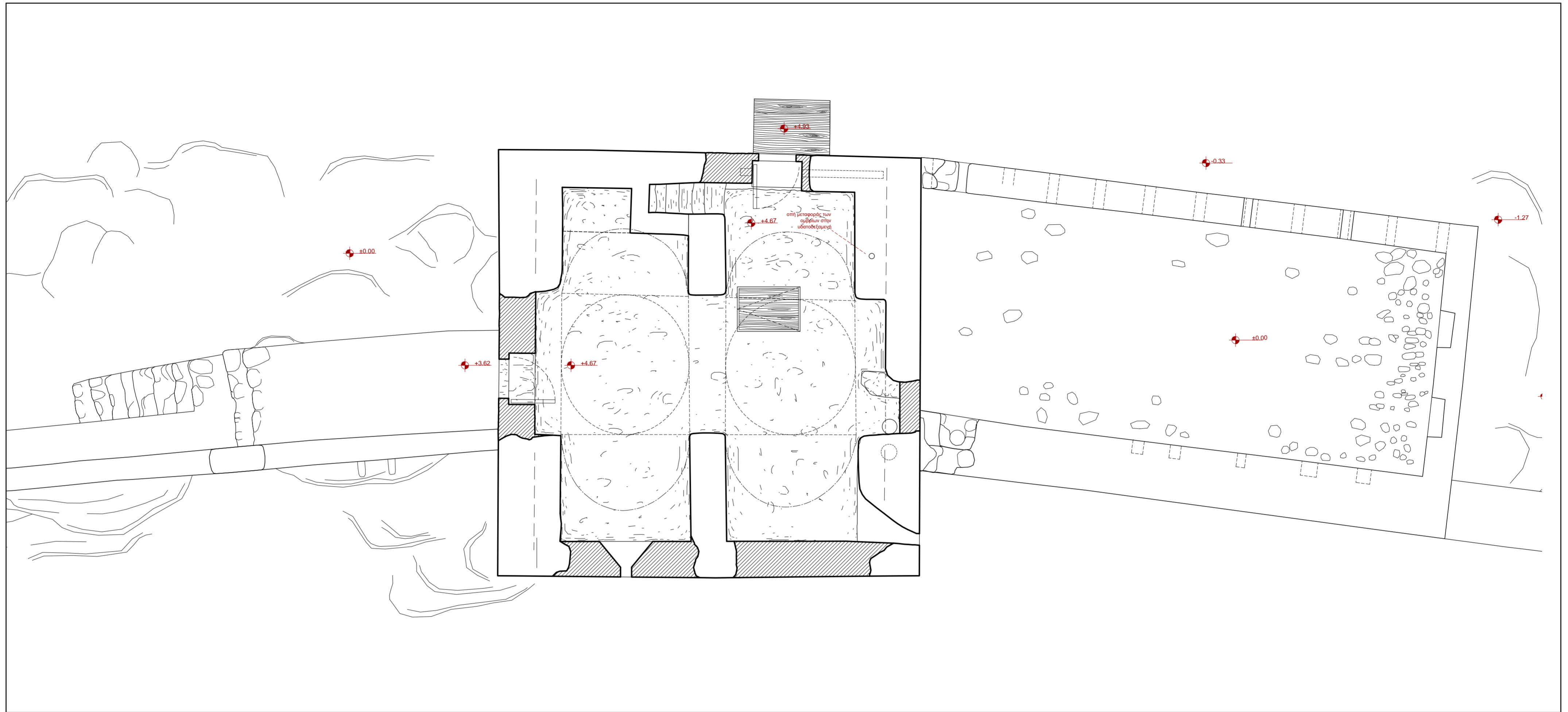
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017 —

4m

Π01
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΟΨΗ
1:100
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

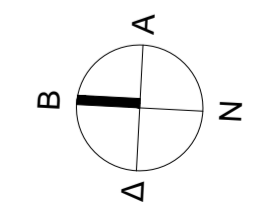
Π02

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

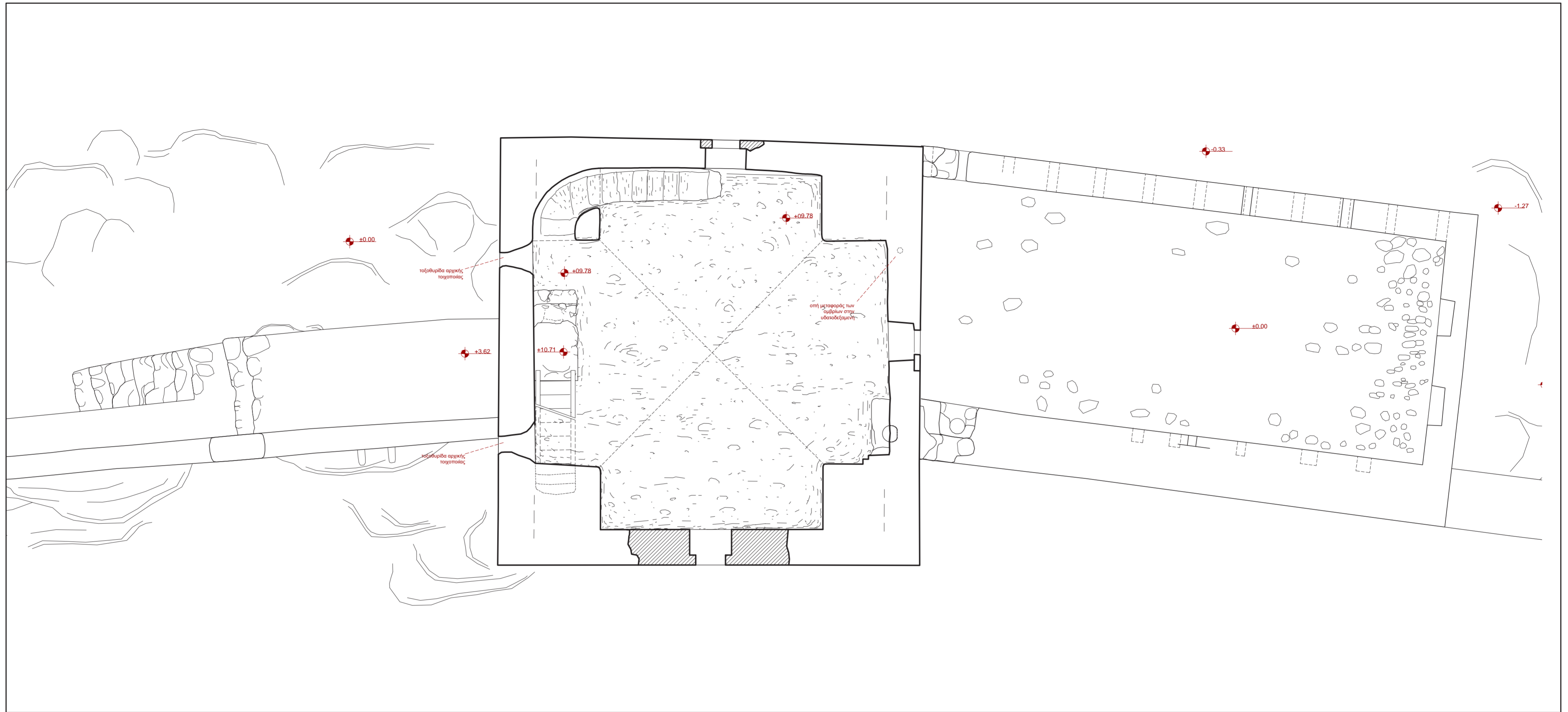
ΚΑΤΟΨΗ Β' ΣΤΑΘΜΗΣ

1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

0 1m 2m

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

Π03

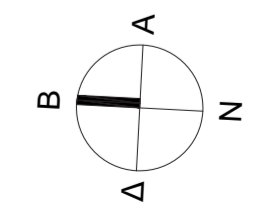
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ Γ' ΣΤΑΘΜΗΣ

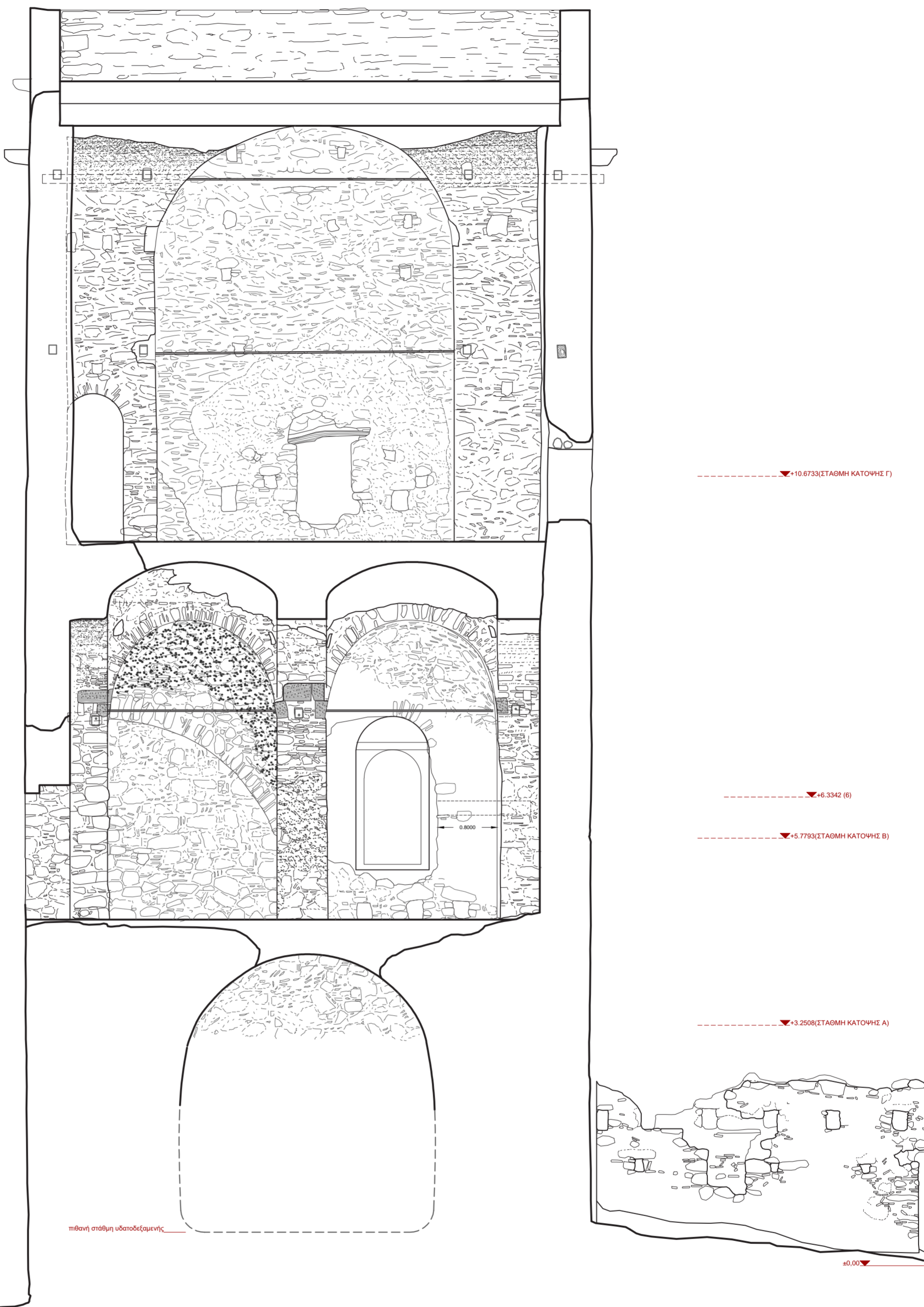
1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Blank area for notes and comments.

0 1m 2m

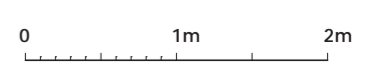
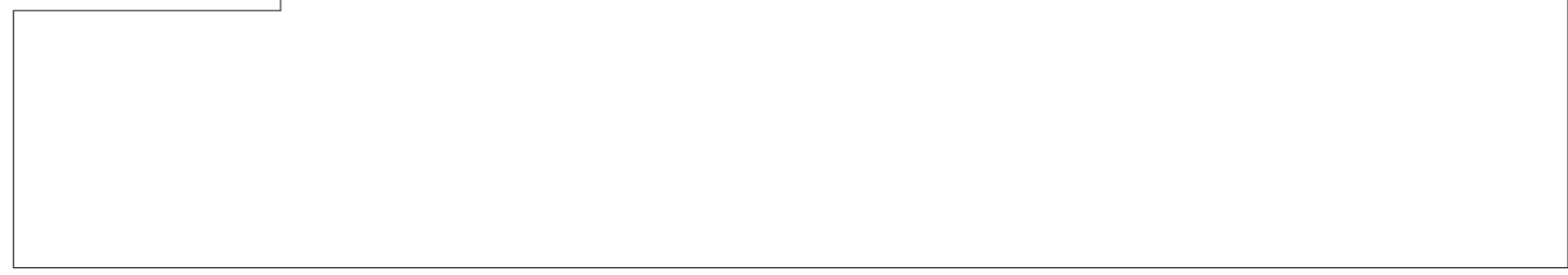
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

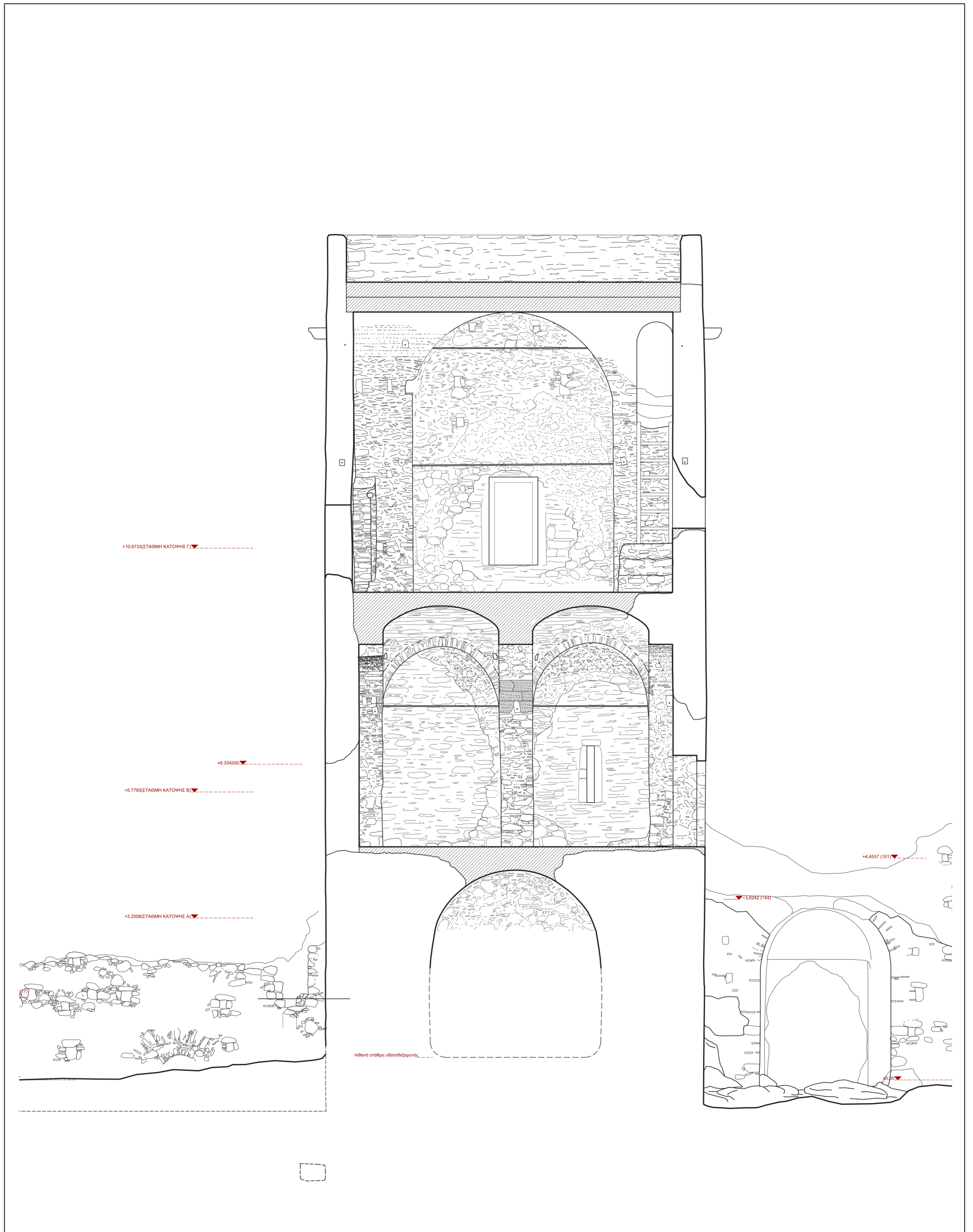
Π04

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
 ΤΟΜΗ ΑΑ

1:50
 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

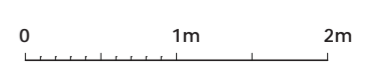
Π05

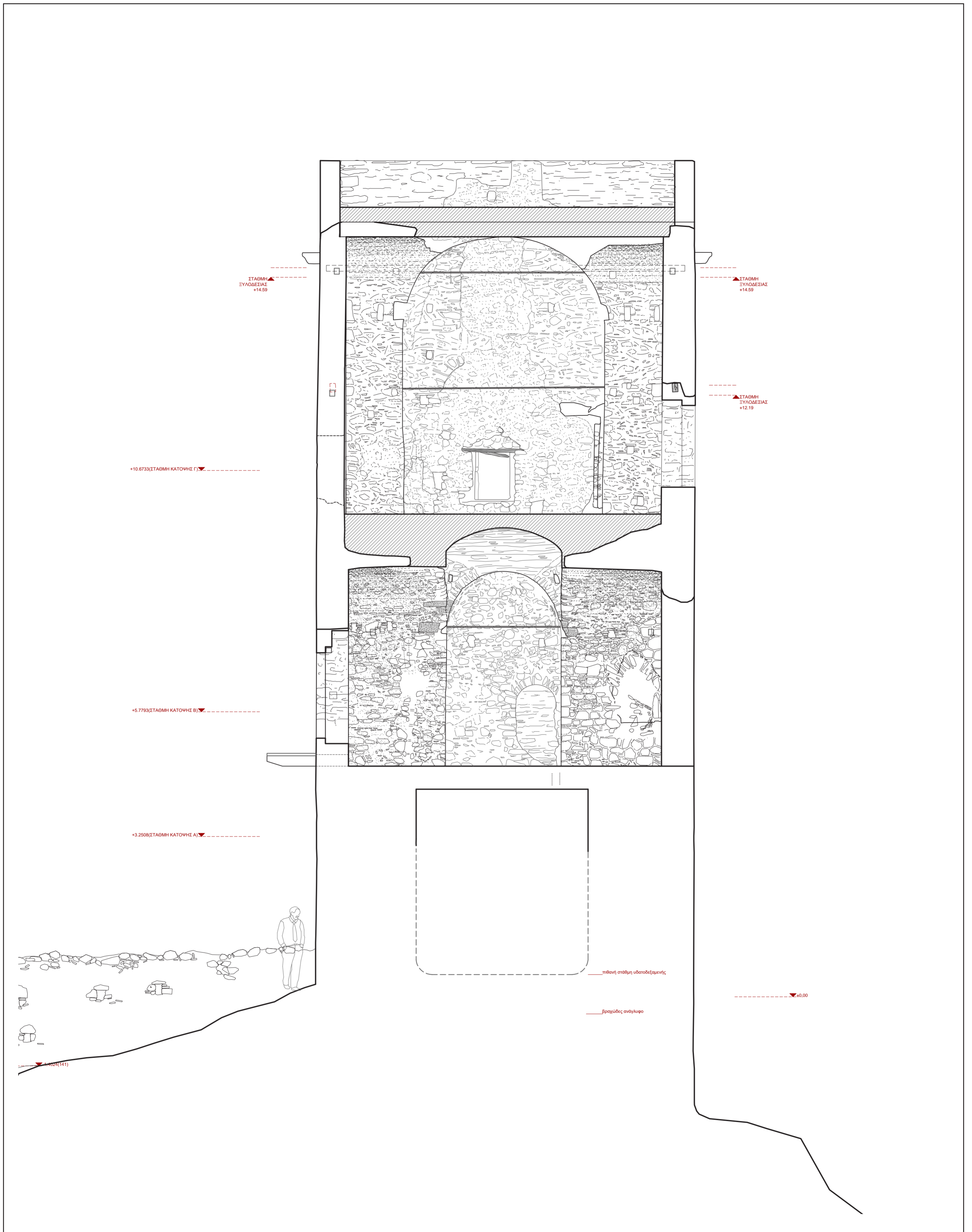
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΤΟΜΗ Α'Α'

1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

Π06

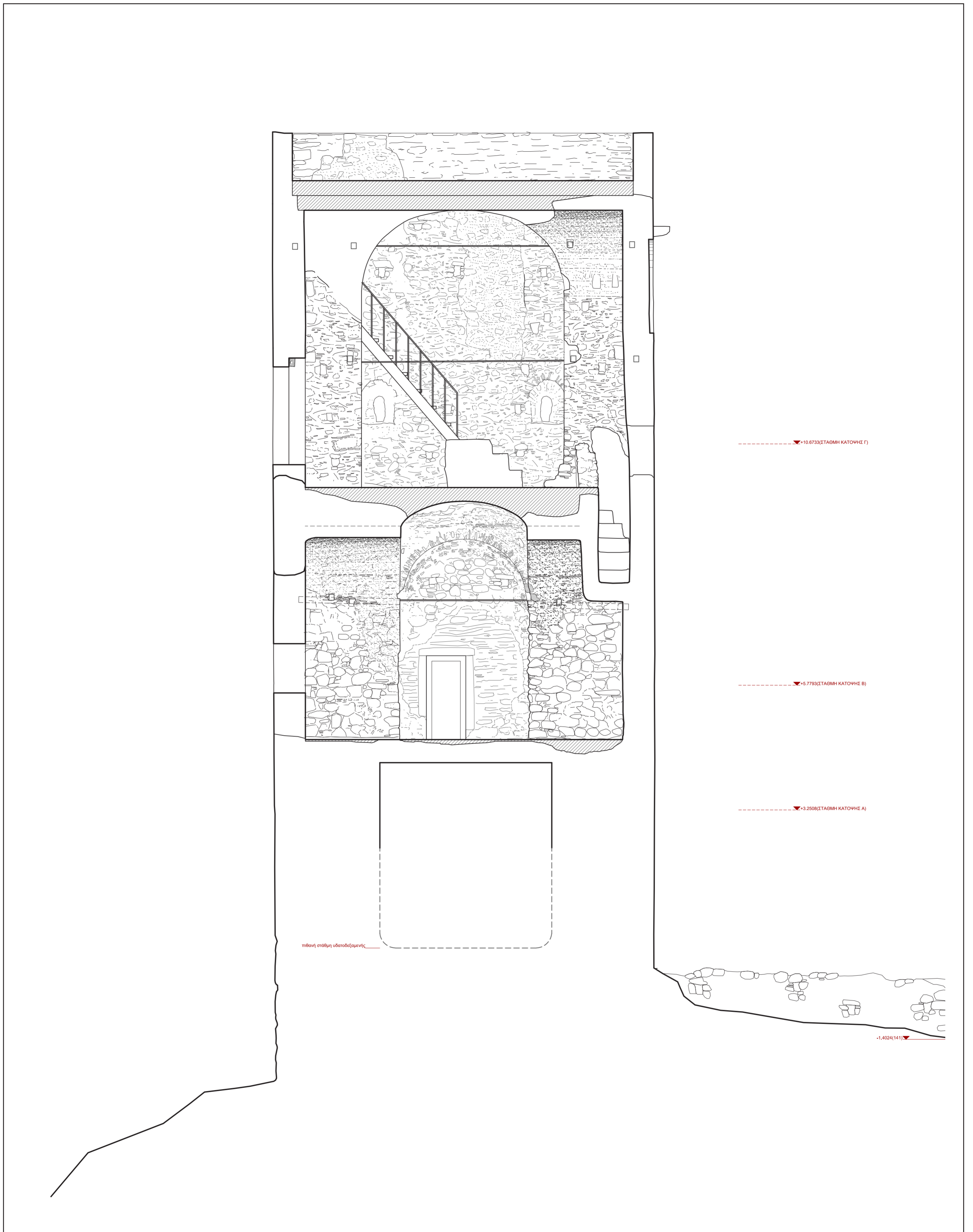
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΤΟΜΗ ΒΒ

1:50
ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

0 1m 2m

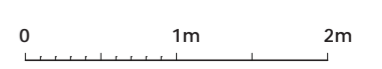
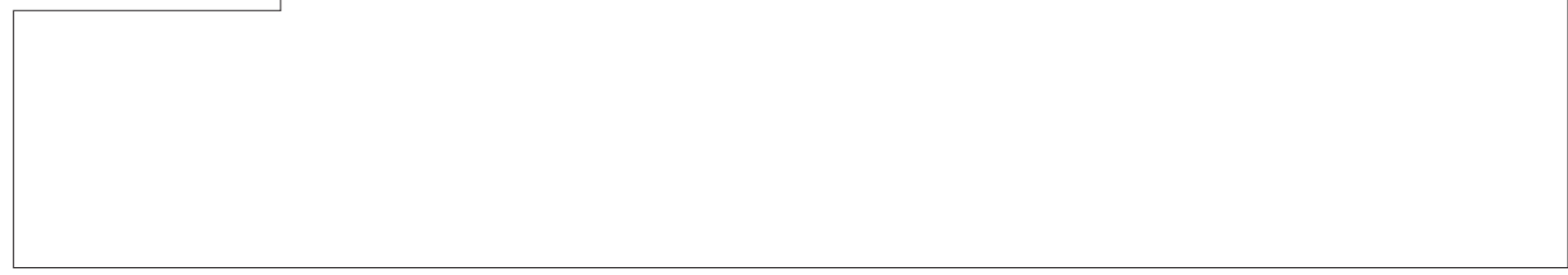
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

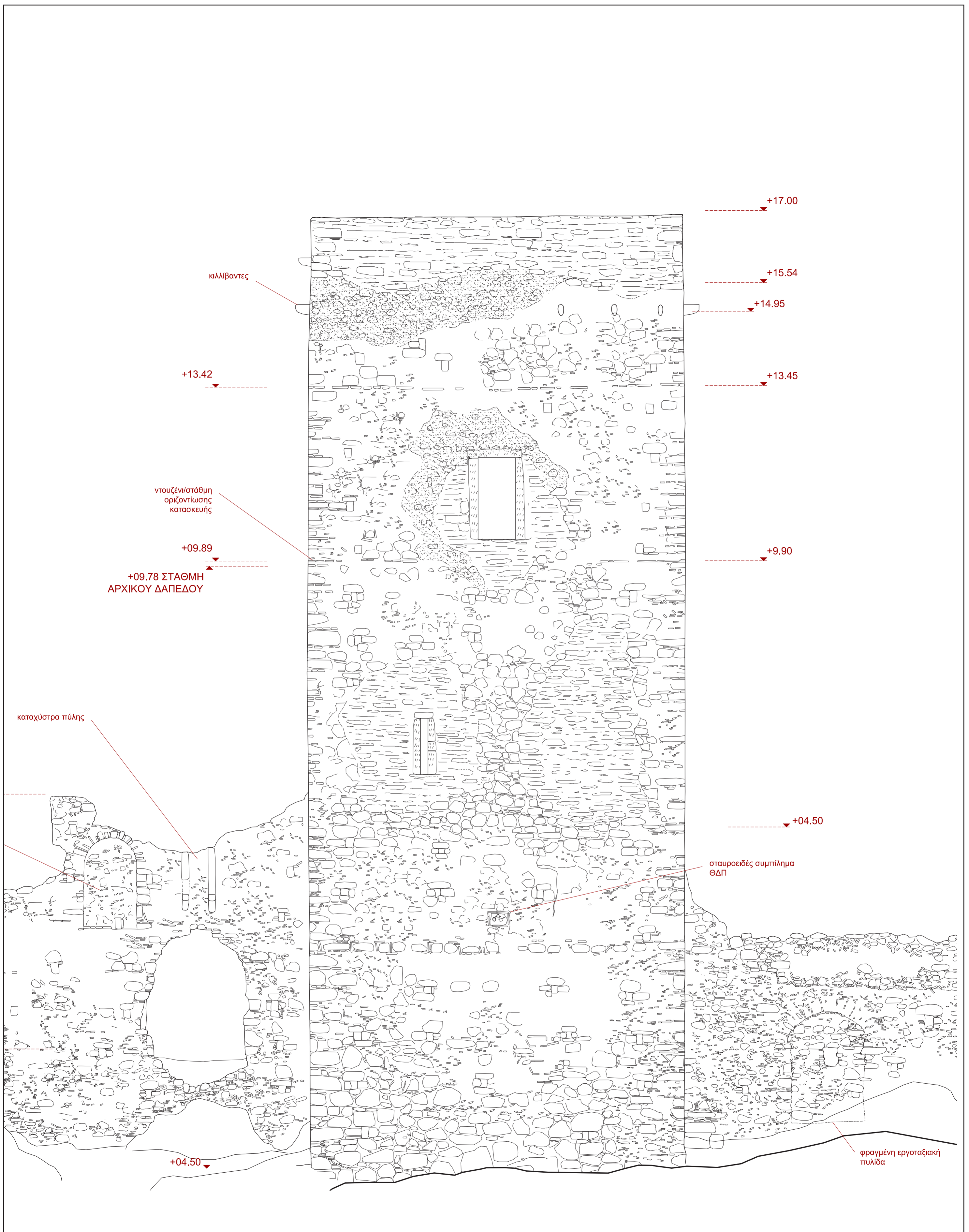
Π07

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
 ΤΟΜΗ Γ'Γ'

1:50
 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

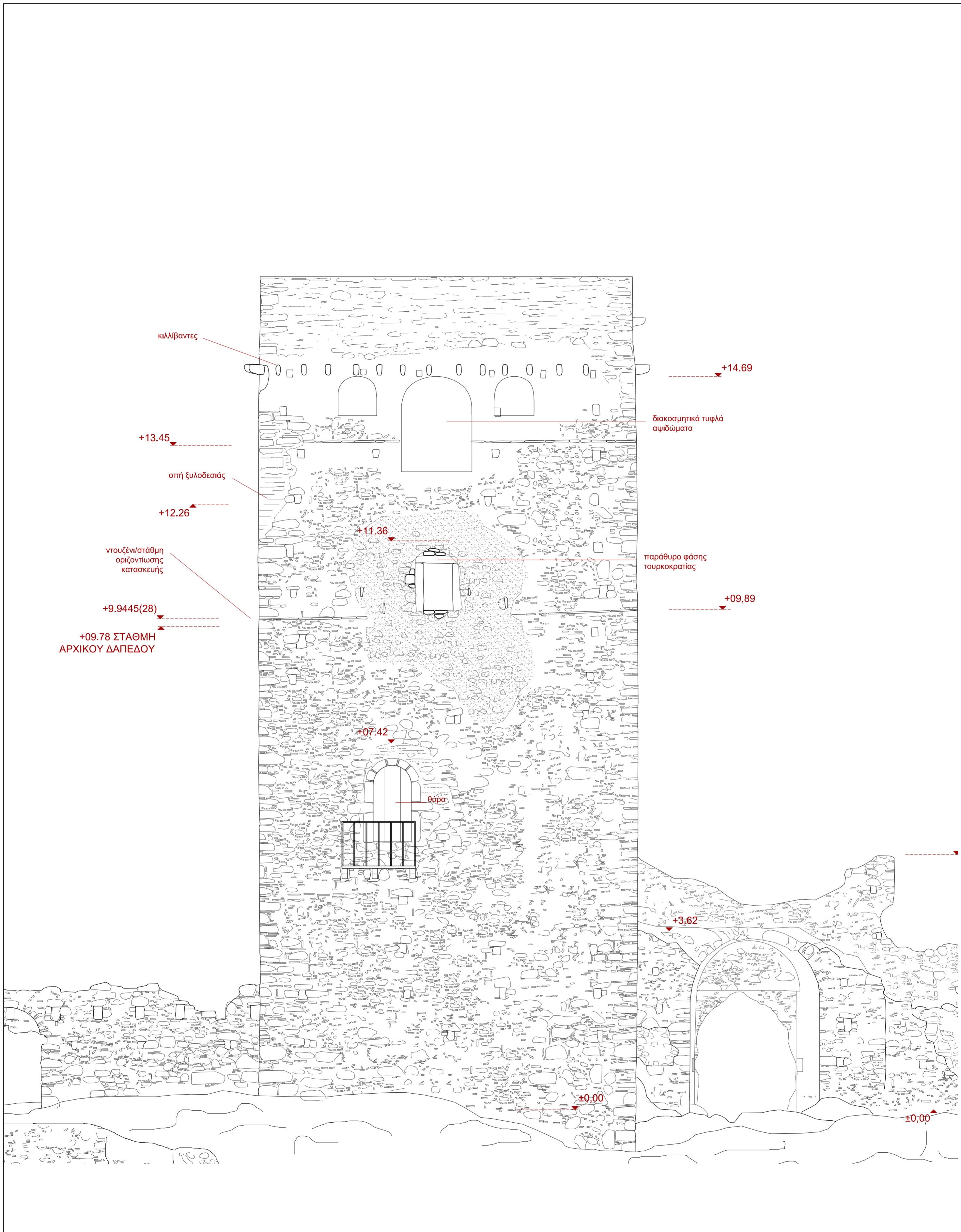
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

Π08
 ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
 ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ

1:50
 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

0 1m 2m

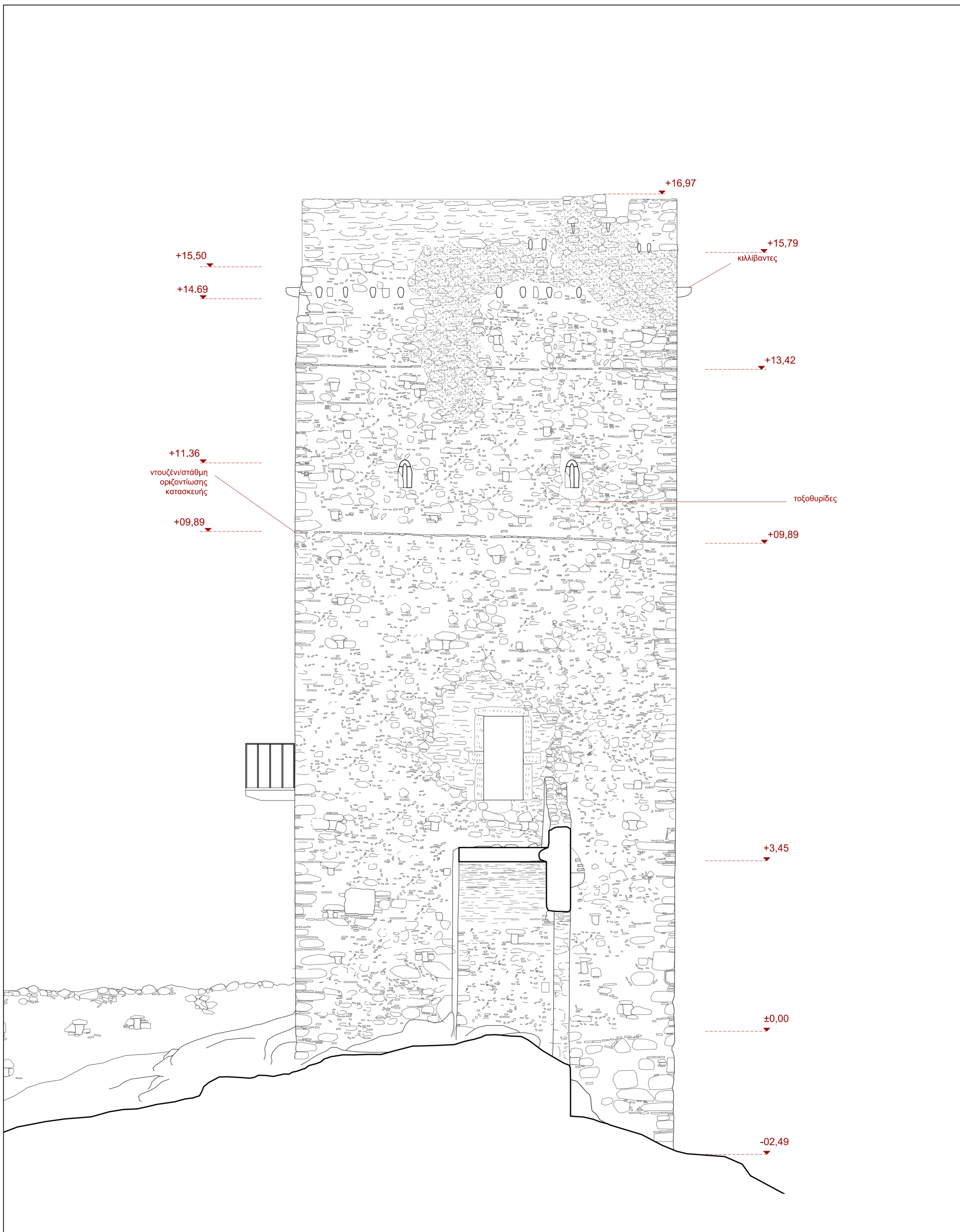
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

Π09
 ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
 ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

1:50
 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

0 1m 2m

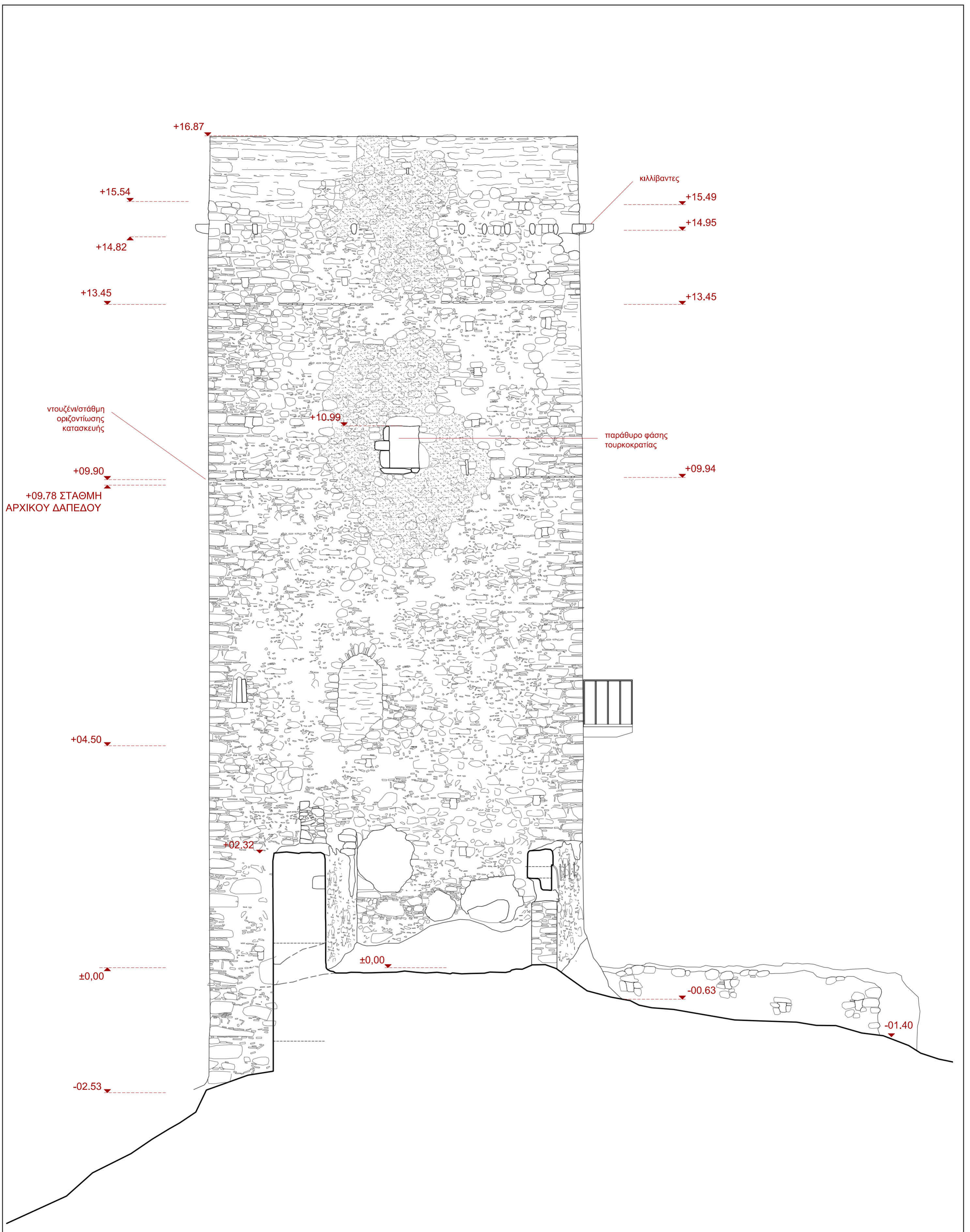
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

Π10
 ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ

1:50
 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

0 1m 2m

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ — ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΟΧΥΡΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ (ΖΑΡΑΦΩΝΑ) ΛΑΚΩΝΙΑΣ**
 ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ Α' ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Μ. ΚΟΡΡΕΣ** — ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΣΤ. ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ** — ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: **ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΙΚΑΣ** Αρχιτεκτων Μηχ. — ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017, ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

Π11
 ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ
 1:50
 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΣΧΟΛΙΑ/ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

0 1m 2m